

היכל הקודש ברסלב

הלימוד היומי

בי"ת נצחי,
שנים מקרא ואחד תרגום,
נ"ך, רמב"ם

לעתיד בעולם הבא
מזכירין אותו כל מה שלמד
בעולם הזה
(שיחת הר"ן כח)

עַל יְהוָה
לִי מוֹד
שִׁיעוּרִים אֱלוֹ
אֲנִי נוֹתֵן
אֶת הַחֹמֶשׁ
וְאֶת הַזְּמֶשֶׁר
לְהַקְדֹּשׁ
בְּרוּךְ הוּא
(עצתו אמונה)

פרשת בהעלותך תשפ"ו
(ארץ ישראל)

היכל הקודש ברסלב

181 Huschke Road, Liberty NY 12747

היכל הקודש

בארא פארק

1415 55th Street
Brooklyn NY 11219
347.760.5924

היכל הקודש

קרית יואל

8 Premishlan Way.
Monroe NY 10950
845.467.5299

היכל הקודש

מאנס'י

34 Union Rd.
Spring Valley, NY 10977
845.445.9314

היכל הקודש

בני ברק

רחוב ירושלים 2
052.760.5715

היכל הקודש

וויליאמסבורג

27 Skillman Street
Brooklyn NY 11205
718.384.1652

היכל הקודש

קרית יואל

8 Hayes Ct.
Monroe NY 10950
845.662.4888

היכל הקודש

בלומינגראוו

24 Merriewold LN S
Monroe NY 10950
845.238.0804

היכל הקודש

ירושלים

רחוב רבי נחמן מברסלב 15
054.845.6150

צו הערן די

הערליכע שיעורים
פונעם ראש ישיבה שליט"א
רופט:

קול ברסלב

212.444.9191

חיזוק פאר די אידישע שטוב

212.444.9169

ג'רפס ע"י

קרן הדפסה
היכל הקודש

2623 State Route 52
Liberty, NY 12754

718.387.2691

www.BreslevCenter.com

רוט **חוקין. פרק ראשון – הכל שוחטין דף כד עמוד א – מתוך מהדרות "אבן ישראל" (שטיינזלץ)**
 רש"י תוספתו

אמר קרא ושחט וזוקה – אומר רבינו תם: בדמשמע בפרק שני דבחים (חא), דחוקה לא הוי עיבוב ממשמעו, אלא מגוריה שוה, דילפינן תתם מגוריה שוה דלא רחין דים חילול מגוריה שוה "חוקה" "חוקה" משתיי יין. **ומה** במקום שלא קדש הגורל כו' – ואם תאמר: קדים גרבייהו מנן לא שלא קדש הגורל? אימא קל דחומר איפכא: ויש לומר: דאיכא שם חילול.

מעמא דכתב רחמנא ועשהו הא לאו הכי דרשין ליה דחומר – ותימה דבפירק "טרף בקלפי" (זומא מטא), מוקי אהי ברייתא כרבי יהודה, משום דסחם ספיר רבי יהודה היא. ורבי יהודה אית ליה בפרק "הוציאנו לוי" דלא כתיב חוקה אלא דבריהם הנעשים בפנים כבודי לכן, והגדרה בחוץ חוץ דאי אומר גמרי בבני לא פליג אדרשא ד"ועשהו", ולא פליג עליה רבי נחמיה דאית ליה דכתביב חוקה אעשהו בחוץ, ויהא אשכחן רבי שמעון בפרק "טרף בקלפי" (שם טו). דסבר דהגדרה לא מימבאנא ויש לומר: דפרקי משום דבפרק "טרף בקלפי" (שם ט"ז) דרשי רבי ינאי מ"אשר עלה" "אשר עלה" תרי זמני לעבב. ופרקי אלמא דרשין ליה דחומר אף על גב דאיכא עיבובא, (לא אמרתי) אלמא אמריןן נוקמה "אשר עלה" לירשא אחריתי משום ליה דחומר. והשר מוקצי תירי: דהתם לישן לוק דכתביב "זאת" דלא כתיב חוקה אלא דבריהם הנעשים כבודי לכן בפנים. והשאת פרקי הכא שפיר: ידאי לא דרשין קל דחומר, דבריהם הנעשים "זאת" למעוטי דלא קאי חוקה אמאי הנעשים בחוץ דלא כרבי לא כתיב חוקה אלא דבריהם הנעשים בפנים, דאי כתיב גמי דבריהם הנעשים בחוץ אמאי אעתיך "ועשהו": ויהא אף על גב דכתביב חוקה דרשין קל דחומר, ואפילו כתיב גמי בחוץ ויהא דרשין קל דחומר אי לא דכתביב "ועשהו", וזה חוקה אעתיך "בזאת". אבל מכל מקום הקשה דרב רבינו עובדיה דמאי פרקי: ויהא אף על גב דחוקה אלא אעבודה, והגדרה לאו עבודה היא וצריך עיון שם. **זאת** ללוים ולא אחרת ללוים (תימה: דבפרק "ביצד הרגל" (בבב קמא כד), דרשי שמואל תהיה מוטאנא: למעוטי זבד מראיות. ופרקי: ואימא למעוטי זב מימינס ומשני: קאי בראיות – ממעט ראיית. קאי בראיות – ממעט יבום ואמאי לא קאמר. קאי בזב ממעט זב, קאי יבום וממעט זבד: דרבי מסתבר טפי, בדמשמע פשטיה דקרא "וזאת תהיה מוטאנא" ולא אחרת, כדרשנין הא: זאת ללוים ולא אחרת ללוים ויש לומר: והא גמי היה דרשין "זאת אשר ללוים" ולא לבנהים, אי לאו דרשי ליה מ"אשר ללוים", אים גמי, הא דרשין איה משום דמוכיב ללוים בקרא. אבל התם, אי למעוטי זבד כאי – והא ליה למכתב "זאת" שהיא טומאת חוב להוכיב חוב דהא, ולהכי לא שייך למימר: קאי בזב ממעט זב, וכך יש לך למעט זבד כמו זב **יבול** אף בשילה ובית עולמים כן – משמע דאי לא מינעט הוה גמרי מהדדי. וכן ברשי ערובין (כא) דפריקי: ויהא אף קרא רשמיב כתיב ומשני: אשכחן מקדש דאיכרי "משכן" ומשכן דאיכרי "מקדש". ותימה: דבפרק "דיעות" (שבעות טו), משמע דלא גמרינן מהדדי אי לאו דכתביב תרי קראי. דקאמר התם לבתוב אז

ושחט וזוקה – ושחט אותה לפנינו, וכתביב: "זאת חוקת התורה". וכל היבא דכתביב חוקה – לעיבובא. ואיכא לרובי מלתא אחרייתא בקל דחומר, מי לא דרשין קל דחומר לרובי, ועיבובא דחוקה למילא אחרתיינא? **זאת** יום הכפורים – דכתביב גורלי: "זאת חוקת ה' אשר על שני" וגו', וכתביב חוקה בסוף הפרשה, ואי לאו דכתביב מיטעאס בהדיא דלא מקדיש בלא גורל, קדים גרבייהו בקל דחומר וקדיש על ידי קריאת שם בלא גורל! **דחמא** – "הגורל לה" ועשהו שחטא", בדמשמע: הגורל עשהו חטאת בעפילו עליה, ואין קריאת הגורל עשהו שחטא, שאם אמר: הוה לם שחט לעזאזל אין נקבעים בכך, ומגורלי עליהם, אם הגורל משנה את קיעות קריאת שם – הולכים אחר ה' שיהיה **ההוא דין הוא** – אי לא כתיב "הגורל ועשהו", אלא קרא קמא ד"נתן אהרן על שני" וגו', הייתי יכול לומר: והלא דין הוא, הדואלי חוקה בקוען – יתא קרא קריאת הגורל בקוען. ומה **מקדש שלא קדש הגורל** – הן קני זבים וילודתו, דאחד לחטאת ואחד לעולה. חטאת הגורל עליהם, שכחבו על אבן אחת שאמא ועל אבן אחת עולה הטעלו עליהם בגורל – לא מינעט שיהא הגורל בקוען, אלא רצה לשנותן השוהת בידו. קידש **השם** – בדמרא שחטא ויהא לך לעולה, אם שיה – פסולי, דכתביב (דברים כג): "מוצא שפתך תשמור", אלמא שם קבע, ואם משנה מנמאת חטאת למעלה ועלה למטה, מקום שקדש כו'. **מעמא** דכתביב הגורל ועשהו – דאמעיט ליה הכא מלתא בבראי. **הא לאו הכי** הוה מריבין מקל דחומר – ומוקמינן לחוקה למילא אחרתיינא. **העירבה** – משעוטי זו ערפה, וזאת אחרת ערפה. **וערפו** הגעלה – ערפו עליה הכותב לעבב. לויס כשנים פסולים – פדות מכן שלשים ויגו, רבי מנחם כרכתיב: "זאת אשר ללוים" וגו', "זאת" משמע מיטעאס, ומה כתיב שאין העשנים פסולין בם – כדילפינן לקמיה: "אשר ללוים" ולא אשר לבנהים. **זאת אשר ללוים** – כוליה יתירא – ויהא ליה חובה פשתא בלוים היא. והוא ליה למכתב: "גמי חמש ועשרים" כו'. **יבול** אף בשילה ובית עולמים – שאין עבודת לויס אלא שמועט ומשוררים, והוה נפסולין בשנים? **לחמיהם** – לתלמוד הלכות עבודה. **שלא ראם** סימן יפה – לומר שחוכבו. רבי יוסי אויב בשלשה שנים – פרקי שיהא רואה סימן יפה במשנתו. **תחפין** – לחוריד המושכן בפרקי ולגטונו. להעמיד קרסין וקשיו, והשר לקרבן, כהן ובבלי. **משכיבא שתי** שערות – אבל וגי. **כמה** דלא, כדילפינן לקמך: "איש איש מורע" וגו'. **בני דירשים אמורים** – שהעשנים פסולות בהן. **ירושלים** נקראת "בית עולמים", בדמשחבריה לא היתה אחרייה היתר לשאר מקומות. אבל קדושת שילה היתה אחרייה היתר לבמות, כל ימי נוב ובעזק.

שוב אינו רואה. רבי יוסי אומר: שלש שנים, ואלהם שנים שלש ולקדמם ספר ולשון כשירים. – ואיך? שאני לשון כשירים, דקליל. – ואיך? שאני הלכות עבודה, דחפין. תנו רבנן: כהן, משיבאי שתי שערות עד שזקקן פשר לעבודה, וממוין פוסליו בו. בן לוי, מכן שלשים ועד בן חמשים פשר לעבודה, ושנים פוסליו בו; כהן דקדים אמורים; באהל מועד שפמדבר, אבל בשילה ובית עולמים – אין נפסולין אלא בקול. אמר רבי יוסי: מאי קרא? ויהי

אדי ואדי "מקדש", או אדי ואדי "משכן". וכן בסוטה בפרק "יהי מביא" (טו, טז) מצריך תרי קראי לאתווי שילה ובית עולמים, ובפרק "שני שעירי" (זומא סו, טז) גבי "מדבר" "המדברה", ובפרק "טרף בקלפי" (שם מד, טז) גבי "ובל אדם לא יהיה באהל מועד", ובפרק "הוציאנו לו" (שם ג, טז) גבי מעלה עשון ותרין דרב רבינו נתנאל. בערובין ובן לוי קרא למקדש, דעיקר דרשא באה על המקדש, בדמשכן לא היו דלתות, והא דכתיב – סבא היא – אמ לא היה הפסוק, שפסלו אף בשילה ובית עולמים, הואיל ואינו תלוי בקדושת המשכן. בתמלא

נתמלא וקנו ראי ליעשות שליש ציבור ולירד לפני התיבה ולישא את כפיו - תימא דבפרק "הקורא את המגילה" (מגילה כ"ד, א) אמרין: קטן קורא בתורה, ואינו פורט על שמע ולא יורד לפני התיבה ולא נושא את כפיו. משמע: דא הבאי שתי שערות יורד לפני התיבה ונושא את כפיו! ויש לומר: דכשהביא שני שערות וביד לפני התיבה, הלא ליעשות שליש ציבור קבעו, עד להתפלל בתענית ובמעמדות - אינו נעשה עד שימלא זקנו, כדאמרין בלכות תענית (ט"א, א) אין מורדין קול לפני התיבה אבל כן ורגיל. ואם תאמר: דבסוף "ולוב הלול" (סוכה מ"א), משמע דאפילו קטן נושא את כפיו. דאמרין: קטן שיריע לישא את כפיו מלחקו לו תרומה בבית הגרונות. וקונטרס פירש: לא יורד קטן, אלא מיירי כשהביא שתי שערות. ולא משמע הכי, אלא קטן ממש, ודומא דקטן הוירע לרבר משיבוטו, ולמחר תורה, הוירע לישחו אובלין באביתו, ודוק! ול בגודל עמוד לב גבוי יש לומר: דהא דקטן נושא את כפיו - היינו עם הגדולים, כדאמרין גבי שיה: בן גרלי בפרק הוי עומדין ועצרי הילוכי הוי נקראים, בפרק "אין עיבדין" (שבתין ג"ב). אבל כפיו עצמו אינו נושא את כפיו עד שיביא שתי שערות.

וּגְבוּ טוהר - היינו לא משמא מנוב, אבל אם נטמא טוהר - נטמא נמי גבו, ומטא אחרים. כדאמרין בתורת כתבים: מרובה מטא לתטמא מליטמא, שכלי חרס טמאא אחרים מאחוריו ואינו מטמא מאחוריו. וכאמרין גבי פפר"ק (על אלו מומין) (בבבא מציעא כ"א, א) נטמא טוהר - נטמא גבו. ונראה דגבו טוהר אפילו נגע שרץ ביד שבו, דלא אמר יד להבניס בכלי חרס. ודא פריך ריב"ז "העור הרוטב" (חולין ק"ח, א) ואימנ ד לארזיא, אלא להבניס לאו ומשני, ד יתירא כתיב: "תור וכירים יותץ טמאים הם וטמאים היו לכם" לרבות את היות הכי קאמר, לרבות את היות להרזיא, ואיתר ד הורעים הלבניס. כל ד דתערב וכירים לא מבניס, כדמשמע בתוספתא דרכלים, דאמר: אין טומאה בכלי חרס אלא מאריה, אפילו (הוב) על גבי גבן מטמא, אם אף חשיב דשיטט לו טומאה מידו, ועוד, דקרא דמטהר כלי חרס המוקף צמיד פתיל משמע אפילו ש לו ידים. **או** רבא אמא "אם כן נגע - ואם תאמר: דהא דכתב רחמנא "והייתם חושבים שמע מינה דמקבל טומאה מאריה ויש לומר: דאפילו לא מקבל טומאה מאריה, כיון דמטמא אחרים לא צאיטרין שפיר אובלין תתלים תוך טוהר וטוהרין. ומידוי קשה: דמכתיב תתלים של זה ולא טוהר של אחר - שמע מינה דמטמאין אריה ויש לומר: דדהא אריה אם אינו עני לטימא - תור ענין לטימא, אובלין של זה מטמא אחרים מאריה, ולא טוהר של אחר. אי נמי, דהא טוהר: טוהר של זה מקבל טומאה במנוג, ולא מנוב: ולא יקבלו טומאה שאר כלים אפילו במנוג אלא מנוב. ולי נראה דקרא קמא **אֵלָא** אם כן נגע - "והייתם חושבים שמע מינה דמטמאין אריה" (גליון). **אֵלָא** אם כן נגע - דהא חרס אינו מקבל טומאה מאריה, למה לו "הוא" דכתיב גבי צמיד פתיל, למימר: דא שאר כלים אפילו מוקפת צמיד פתיל טמאים: דא כיון דכלי חרס אינו מטמא מאריה, ותי ליבא למעבד קל וחומר של ידו שאר כלים מטמאין מנובן אלא מתוכן ובגניעה! ומידו, לשינתו קמא שפירשו לעיל, דדהא אריה אם אינו עני לטימא תנודו עני לטימא - ותי שפיר, דאבתי אימב קל וחומר של ידו שאר כלים מטמאין מנובן: והכי כלי חרס טמאמא מאריה אינו מקבל טומאה מנוב. שאר כלים לא כל שבקן אבל למה (דפריך) ודפרישיתו דדהא אריה: טוהר של זה מקבל טומאה במנוג ולא טוהר של אחר, קשה ויש לומר: דכל כמה דלא ידעינן דכלי חרס טמאמא מאריה - לא מצינן למידרש מיכל כלי פתוח" דא דרשינן בסמוך: איחוד יש טומאמאן קודמת לפתוח, והשואר דאי לא היינו יודעים היאך לדרוש פסקא.

הַתּוֹרָה העידה על כלי חרס ואפילו מלא חרדל - כל פיה נמפטר שרבו עמו, דהא דקרא רבנו עמרם, ויש לה נגע מקבל טומאה מאריהווח פתוח מבכיהם - ואפילו מלא כריבים. ונגק חרדל משום מדרבנן מקבל טומאה בכל שהוא. וקשה רבנו עמרם: מנלן דהיינו מטמא אריה? ולמאן דהו שמשע שכלי חרס מצרף שבוכלן נוגעין לו בזה, ונוגעין בכלי, אבל נתלים באור לאו וכי תימא: אם כן צירוף דכתיב גבי קדשים למה לי, דרשינן (פסחים ט"א, כ"ב) "אחת" - הפסוק עשה לכל מה שבקב אחת: איצטריך משום כלי חרס ויש לומר: דכתיב "כל" משמע: אפילו נתלה באריה, ועוד, דהם דרשינן צירוף מכתוב "אחת", משמע שהק מצרף ועשה לכל אחת, אבל הכא לא כתיב "אחת" איחוד

ויהי כבוד - אפילו זקנים במשמע. קול אחד - שצריכין לבשם את קולם שיהא נראה כקול אחד. שירתת - ידיו ורגליו ורותתין מאין כה. **ולא הפיל מים** - קודם טבילה. **לבשטיל מים מטמא** - שמוא נשאר כפי האמה צמחון קרי, ויוצא עם מים ורגלים, ושכבת ורע מטמאה בכל שהוא אפילו בבעין חרדל, כדתנן במסכת תרומה (מ"א, ב"ל"ד) **ובכריא טוהר** - דעמיקרא נפיק כליה, שליוח ציבור - לכל צרכיהם, לתקוע שופר ולגרות ולמנות פרנס. **משביח שתי שערות** - אבל קטן לא, דכתיבי: איש מורעב" כדלקמן. **לנצח שאני** - דמשמע: עובדי עבודת כבודו הצריכות ניצוח, והא האי קרא בלויים כתיב

ואמרו: ביה דאין ספסלים אלא בקול! ויהי אחד מהם והכתנים הלויים בני ציבור - דעל כרחק צרוק כוח הוה, וקרי להו לבני "לויים" על שם שמעתי מפי הים. ואני שמעתי שלשן לויים" - משמיים. כמו (דברים י"ח) "ויזלו עליך" וגו'. **איש ולא יבקן** - דבכריא שמוא אינו דאבעי מומא לאיפסולי, ואשר יהיה בו מום לא ינש, דהא קטן - אפילו תם לא ינש. **אבל אין אחיו** - דהא קטן - הוא אלא מניחין אותו, אבל רבן אל פסלוהו. **איבא דאמר רבי ריא** - דאמר לעיל: אומר אני עד שיהיה בן עשרים. ואשמעינן הבא דרבי גופיה לא פסיל ליה, דביעבד ואפילו מדרבנן, ואלא שאין אחיו הכותנים מניחין אותו לכתחלה. **איבא דאמר רבי פסול מדרבנן** - אפילו דביעבד עד שיהא בן עשרים. **והא** - מתניחין דמותר - להי, אלא שאין אחיו הכותנים מניחין אותו - רבנן היא. ואשמעינן דאפילו רבנן מידו דלכתחלה לא, והא דבמשור לעיל - דביעבד. **אוייר** - הגיע טומאה לאריה ולא נגעה. **ונבו טוהר** - אפילו נגעה טומאה בגבו אינו מטמא טומאה בכך. **אוייר כל הכלים טוהר** - כל זמן שלא נגעה בתוך הטומאה, אף על פי שנתלית באריה. **טוהר** - וז"ל כלי חרס אשר שפלו מהם" וגו'. **נאמר תורה לטמא** - משמע אובלין שבתוכו, דכתבו (חולין י"א): "כל אשר בחביו טמא", ו**נאמר תורה לטמא** - כשהשכלי מקבל טומאה מן השרץ, דכתיב: "כל אשר יפול מים אל טוהר". **מה** **טוהר האמור** **לפטא אף על פי שלא נגע** - הבלי למה שבתוכו, הוא מטמא כל אובלין ומשקף הנתונן באיורו, כדפרשף לקמיה. **אף** **טוהר האמור** **לענין הורדת טומאה לכלי**, אף על פי שלא נגעה - טומאה בו. העיריה - דכתיב "כל אשר בתוכו".

אפילו **ויהי כבוד** - אפילו זקנים במשמע. **קול אחד** - שצריכין לבשם את קולם שיהא נראה כקול אחד. **שירתת** - ידיו ורגליו ורותתין מאין כה. **ולא הפיל מים** - קודם טבילה. **לבשטיל מים מטמא** - שמוא נשאר כפי האמה צמחון קרי, ויוצא עם מים ורגלים, ושכבת ורע מטמאה בכל שהוא אפילו בבעין חרדל, כדתנן במסכת תרומה (מ"א, ב"ל"ד) **ובכריא טוהר** - דעמיקרא נפיק כליה, שליוח ציבור - לכל צרכיהם, לתקוע שופר ולגרות ולמנות פרנס. **משביח שתי שערות** - אבל קטן לא, דכתיבי: איש מורעב" כדלקמן. **לנצח שאני** - דמשמע: עובדי עבודת כבודו הצריכות ניצוח, והא האי קרא בלויים כתיב ואמרו: ביה דאין ספסלים אלא בקול! ויהי אחד מהם והכתנים הלויים בני ציבור - דעל כרחק צרוק כוח הוה, וקרי להו לבני "לויים" על שם שמעתי מפי הים. ואני שמעתי שלשן לויים" - משמיים. כמו (דברים י"ח) "ויזלו עליך" וגו'. **איש ולא יבקן** - דבכריא שמוא אינו דאבעי מומא לאיפסולי, ואשר יהיה בו מום לא ינש, דהא קטן - אפילו תם לא ינש. **אבל אין אחיו** - דהא קטן - הוא אלא מניחין אותו, אבל רבן אל פסלוהו. **איבא דאמר רבי ריא** - דאמר לעיל: אומר אני עד שיהיה בן עשרים. ואשמעינן הבא דרבי גופיה לא פסיל ליה, דביעבד ואפילו מדרבנן, ואלא שאין אחיו הכותנים מניחין אותו לכתחלה. **איבא דאמר רבי פסול מדרבנן** - אפילו דביעבד עד שיהא בן עשרים. **והא** - מתניחין דמותר - להי, אלא שאין אחיו הכותנים מניחין אותו - רבנן היא. ואשמעינן דאפילו רבנן מידו דלכתחלה לא, והא דבמשור לעיל - דביעבד. **אוייר** - הגיע טומאה לאריה ולא נגעה. **ונבו טוהר** - אפילו נגעה טומאה בגבו אינו מטמא טומאה בכך. **אוייר כל הכלים טוהר** - כל זמן שלא נגעה בתוך הטומאה, אף על פי שנתלית באריה. **טוהר** - וז"ל כלי חרס אשר שפלו מהם" וגו'. **נאמר תורה לטמא** - משמע אובלין שבתוכו, דכתבו (חולין י"א): "כל אשר בחביו טמא", ו**נאמר תורה לטמא** - כשהשכלי מקבל טומאה מן השרץ, דכתיב: "כל אשר יפול מים אל טוהר". **מה** **טוהר האמור** **לפטא אף על פי שלא נגע** - הבלי למה שבתוכו, הוא מטמא כל אובלין ומשקף הנתונן באיורו, כדפרשף לקמיה. **אף** **טוהר האמור** **לענין הורדת טומאה לכלי**, אף על פי שלא נגעה - טומאה בו. העיריה - דכתיב "כל אשר בתוכו".

רוֹזִין. פֶּרֶק אֲשׁוּן - הַכֵּל שׁוֹחֲטִין דָּף כֹּה עֵמֹד א - מֵתוּךְ מֵהֲדוּרַת "אֲבָן שְׂרָאָה" - (שְׁוֹטִיזוּלִין)" ר"ג

רוֹזִין¹

ואפילו מלא חרדל — שחבלי אינו נוגע בכולו אלא במה שסמוך לדפנות, האמצעיים מיטמאין מן האויר. ואי אתה יכול לומר שזה מטמא את זה, שחרו אין בכיפה בכל אחר. ועוד, אי אובל מטמא אובל. ועוד, אם כן זה שני זה שלישי, השלישי לא יעשה רביעי לעזת את האמצעיים. **ויהא כלי חרס שמיטמא מנבו** — בגינה. מקל וחומר — דהובו גלי דף קרא, מה שאין כן בשאר כלים.

וגבו בניגיה ליתיה בקל וחומר: מה מלי שטף לקמ מיטמאין מאוירן בלא נגיעה. כדיליף שטף: תובו של זה ולא תובו של אחר. **מיטמאין מנבו** — בניגיה, דכתיב (ויקרא יא): "וכל אשר יפול עליו" וגו', "עליו" משמע דנגע, ולא שנת גבו ולא שנת אוירה. כלי פתוח — מוקפיד אפתחה, שפני מנה בבלי חרס קאי. אידהו כלי שטמאתו קודמת לפתחו — באיזה כלי השליש תורה את הטומאה השלישם ולמה רובא דף פתוח. **ויאמר זה כלי חרס** — דבתב דף בגינה דכתיב אחרית: "אל תרובי. **הא יש צמיד פתיל עליו** — שמצודת מגפתו עליו לפי עין. **פתיל** — מגופו. **סחור** — ואף על פי שדוא באהל הבת, דקרא באהל המת מישתע, אלמא לא נטמא מגבו. **ומה כלי חרס שאין מיטמא מנבו** — בדארבן. **הא דרשיניהו** — חד לגופיה, וחד לגינה שדה, דנמרא "חוכ" לטמא כו'. **ארבעה קראי בתיבי** — חרי "חוכ" וכלל חד היה מצד התיבת "חוך" לבת "חוכ", וכל גופיה — למיחך האמור לומר — לנפיה תאט, שיטמא הכלי כל אובלך ומשקן שבאויר, הא שר פי שלא נגע. וחד לגינה שדה — ללמוד על הכלי שקבל טומאה מן האויר אף על פי שלא נגע בו השרץ, בדארבין לעיל (תרוין כ.ד.). נמרא "חוכ" לטמא כו'. **תובו ולא תוד תובו ואפילו כלי שטף מציל** — אם היה כלי מונח בתוך כלי חרס, ופי הפנימי מלעלה מפי החיצון כדמפרש בתורת כהנים, ואובלים ומשקן פנימי, וטומאה אוירי חיצון — אן האובלך טמאין, דלא תוב כדלי חרס נגיה, אלא תוד תובו, ואפילו כלי שטף מציל. ולא מיכאיל פנימי אם גם הוא של חרס דמציל, דכין דאינו מיטמא מנבו — אלא נטמא. ורויץ בפני הטומאה שבאויר חיצון. אלא אפילו כלי שטף, דמיטמא מנבו, האיתא למיבאר: לא תויץ פני הטומאה — מציל על האובלך שבתוכו, שחרי גם הוא לא נטמא. ורויץ. ואי משום דבניגיה חיצון — חיצון קרא, דלא, ואין כלי מקבל טומאה אלא מאב הטומאה. ואי משום דבאיר דאוי כלי חרס, וכתיב "וכל אשר בתוכו טמא" — נהי מלי אובלך ומשקן, אבל כלים אין מיטמאין. התניא בפסחים (ב.א.): יכול יודו כל הכלים מיטמאין

מאירי כלי חרס? תלמוד לומר: "כל אשר בתוכו טמא" וסמך ליה "מכל האובל אשר יפול", אובל ומשקן מיטמאין מאויר כלי חרס, ואין כל הכלים מיטמאין מאויר כלי חרס. **כלי שטף** — כל שאר כלים שאינם כל חרס מקרו "כלי שטף", על שם להם טהרה במקוה. **אילא מיתוכו ובניגיה** — על שפול פתוח רועג בתוך חרס, ויש להא דהאי "אשר יפול עליו" — על שלא יפול ודפנותיו מונחו קאמר. מקל וחומר: מה כלי חרס שמיטמא מאוירו — על כלי נגיעה. **אין מיטמא מנבו** — אפילו בניגיה כו'. **אמר קראי וכל כלי פתוח** — דמדארבין פתוחה בכלי חרס קאמר. וכתיב "הוא" למימרא דהאי הוא תלחיה רחמנא בצמיד פתיל, מכלל נגמה כל מלאכתו, כדמפרש ואילו, אבל נגמה חקיקתן ורויין הן לתשימשן. **פשוטיהו** — אפילו נגמה מלאכתו. **סחורין** — דאיתקש עש לשק, דכתיב (ויקרא יא): "מכל כלי עץ או גבר או ער או שק", מהו שק מטלטל מלא וריקן. **גולמי כלי מתכות סחורין** — ולקמן מפרש טעמא. **שמיטמאין מנבו** — אם נגמה כל מלאכתו. **דבלי מתכות לא איתקש לשק**, וטומאת כלי מתכות כחוב בפרשת מדין (במדבר לא): "אך את הוזהב את הכסף" וגו'. **לשוף** — לשפסף דברא מחולקין ומצוחצחו, כוון שערשין בעשב שקורין "שפירלא". **לשבץ** — לשון משיבה, מרמז, שעייין במולגים טענים, כמו "ופסקי ליה במרצא פירדלא" (ב.א.א.) כלומר, מחולקין פתקוע בתן מסמרות ומשבעת לניו כמו שעששים בארנו דנעשים. **לגדר** — בהדיטנא להחליק. **לכרשב** — שחוקק בתן חקיקות גדולות ורכובו, כדרך שעששים בכיסויי תיבות ופסלים. **לחפית במונס** — דג. הוא, כמו שפניו ביאלו טרופות (תרוין טו.ב.) אפנס וסאנס. וספין בעורו כלי עץ להחליק, וקאמר בסנהדרין (ב.א.א.) שיששע בעור חור. **וא שמוחורין כן** — ביסס לישב עליו. **אונן** — שעה פשוט, ששעשעין כלילי ששוקן, און — און — אפישיא בלעז. כמו שערשין לקיפה ולגפה. **מחוסרין** — דלא חפיתו. **און** — און — אפישיא בלעז. הואיל ולשק ק התחילו בו דעתו ליה גמור מלאכה.

מאירי כלי חרס? תלמוד לומר: "כל אשר בתוכו טמא" וסמך ליה "מכל האובל אשר יפול", אובל ומשקן מיטמאין מאויר כלי חרס, ואין כל הכלים מיטמאין מאויר כלי חרס. **כלי שטף** — כל שאר כלים שאינם כל חרס מקרו "כלי שטף", על שם להם טהרה במקוה. **אילא מיתוכו ובניגיה** — על שפול פתוח רועג בתוך חרס, ויש להא דהאי "אשר יפול עליו" — על שלא יפול ודפנותיו מונחו קאמר. מקל וחומר: מה כלי חרס שמיטמא מאוירו — על כלי נגיעה. **אין מיטמא מנבו** — אפילו בניגיה כו'. **אמר קראי וכל כלי פתוח** — דמדארבין פתוחה בכלי חרס קאמר. וכתיב "הוא" למימרא דהאי הוא תלחיה רחמנא בצמיד פתיל, מכלל נגמה כל מלאכתו, כדמפרש ואילו, אבל נגמה חקיקתן ורויין הן לתשימשן. **פשוטיהו** — אפילו נגמה מלאכתו. **סחורין** — דאיתקש עש לשק, דכתיב (ויקרא יא): "מכל כלי עץ או גבר או ער או שק", מהו שק מטלטל מלא וריקן. **גולמי כלי מתכות סחורין** — ולקמן מפרש טעמא. **שמיטמאין מנבו** — אם נגמה כל מלאכתו. **דבלי מתכות לא איתקש לשק**, וטומאת כלי מתכות כחוב בפרשת מדין (במדבר לא): "אך את הוזהב את הכסף" וגו'. **לשוף** — לשפסף דברא מחולקין ומצוחצחו, כוון שערשין בעשב שקורין "שפירלא". **לשבץ** — לשון משיבה, מרמז, שעייין במולגים טענים, כמו "ופסקי ליה במרצא פירדלא" (ב.א.א.) כלומר, מחולקין פתקוע בתן מסמרות ומשבעת לניו כמו שעששים בארנו דנעשים. **לגדר** — בהדיטנא להחליק. **לכרשב** — שחוקק בתן חקיקות גדולות ורכובו, כדרך שעששים בכיסויי תיבות ופסלים. **לחפית במונס** — דג. הוא, כמו שפניו ביאלו טרופות (תרוין טו.ב.) אפנס וסאנס. וספין בעורו כלי עץ להחליק, וקאמר בסנהדרין (ב.א.א.) שיששע בעור חור. **וא שמוחורין כן** — ביסס לישב עליו. **אונן** — שעה פשוט, ששעשעין כלילי ששוקן, און — און — אפישיא בלעז. כמו שערשין לקיפה ולגפה. **מחוסרין** — דלא חפיתו. **און** — און — אפישיא בלעז. הואיל ולשק ק התחילו בו דעתו ליה גמור מלאכה.

איוהו כלי שטמאתו קודמת לפתחו היו אומר זה כלי חרס — אבל אי לא כתיב "פתחו" על כרחך היה מוקמין ליה בכל הכלים, ולא היה ידענין מאי למירדש מ"הוא". וש"ך לעיל (רמב"ה כל הכלים שאין מוקמין ליה בכל הכלים, ואם תאמר: מה לכל הכלים שכן נעשו אב הטומאה ובסמך נמי, דעבד קל וחומר איכאנא שיהו כל הכלים מיטמאין מאויר, איכא למיפריך: מה לכלי חרס שכן אין לו טהרה במקוהו ויש לומר: דלאו מבכ כלי עביד קל וחומר, דלא מבכ באויר. ומיהו, ליתא דפרשייתו לעיל (ב.א.א.) דיברר המחולק והתאחדהו קל וחומר היו כמו "מה מציע", ולא תקשה כל חד חד וחד תיקום ארבותיה, קשה דב"מה מציע" ליכא למלף ליתן האומר של זה בהו, דאיתא למיפריך דפרשייתו ויש לומר, כדפרשייתו לעיל: שיש כאן שום סברא לעשות קל וחומר יוצר תורה מן האויר, ועוד, האי קל וחומר דבאב לא נקטה כלל אלא לרווחא דמילתא, דבסתם כלים כתיב טומאת מגע אף מנבו — "וכל הכלי אשר יגע בו הוזהב יטמא" מדמכיא נעט על חרס? ולשאר כלים דליתין טומאת אויר מקל וחומר — היינו מבכ באויר, ולהכי איצטרך תובו של זה ולא תובו של אחר. **והיו"ו** — אבל כלי מיטמאין מאוירין מקל וחומר — ואם תאמר: כן לא ליטמא מנבו, דהשתא מיתוקמא בכולו דאין ר"ב כלי פתוח, דבכלים סמא קודמת לפתוחו ויש לומר: דמכל סמא לא מוקמין ליה אלא בכלי חרס, דכתיב ביה טומאת אויר בבלי.

וחד לגינה שדה — ומפניה היא, דהיה מצד למכתב: "וכל אשר יפול מליה בו כל אשר בו". **ואפילו כלי שטף מציל** — פירש בקוטרס: דלא מבכיא כלי חרס דאין מיטמא מנבו, אלא אפילו כלי שטף דמיטמא מנבו מציל, שגם כלי שטף אינו מקבל טומאה מנבו כלי חרס, כדארבין בפסחים (ב.א.א.) וקשה לפירושהו דאם כן, מהו הידוש של בבלי שטף ותר מבכילי חרס? ועוד, דאיתא הידוש ותר בבלי חרס מבכילי חרס, כגון אם שרץ מאויר כלי חרס פנימי, ואובלך בבלי חרס חיצון — דטהור אף על פי שפנימי טמא. דהוי רבוחא ספי פבכילי שטף, דינו מקבל טומאה מאוירו ונראה לפרש: דקרא אצטרך לכלי שטף אף על פי שלא מניה דאוי — מדחריב ביה. אבל כלי חרס דמניה וכן — בלאו קרא ידענין חרויץ ומחריב ביה. דאזכר מוכח שבעתמא קמיתא דרויסי (ב.א.א.) דפריך: ומי אמר רבא טאת ששחטה על מי שחורייב טאת פסולה, על מי שחורייב עלה כשרה — אלמא דמניה מחריב בה, דלא מניה לא מחריב בה; ותנן: אפילו כלי שטף מציל ומשני: התיב גלי קרא, דארבעה "חוכ" כתיבי.

לחפית במונס — דג. הוא, כמו שפניו ביאלו טרופות (תרוין טו.ב.) אפנס וסאנס. וספין בעורו כלי עץ להחליק, וקאמר בסנהדרין (ב.א.א.) שיששע בעור חור. **וא שמוחורין כן** — ביסס לישב עליו. **אונן** — שעה פשוט, ששעשעין כלילי ששוקן, און — און — אפישיא בלעז. כמו שערשין לקיפה ולגפה. **מחוסרין** — דלא חפיתו. **און** — און — אפישיא בלעז. הואיל ולשק ק התחילו בו דעתו ליה גמור מלאכה.

מאירי כלי חרס? תלמוד לומר: "כל אשר בתוכו טמא" וסמך ליה "מכל האובל אשר יפול", אובל ומשקן מיטמאין מאויר כלי חרס, ואין כל הכלים מיטמאין מאויר כלי חרס. **כלי שטף** — כל שאר כלים שאינם כל חרס מקרו "כלי שטף", על שם להם טהרה במקוה. **אילא מיתוכו ובניגיה** — על שפול פתוח רועג בתוך חרס, ויש להא דהאי "אשר יפול עליו" — על שלא יפול ודפנותיו מונחו קאמר. מקל וחומר: מה כלי חרס שמיטמא מאוירו — על כלי נגיעה. **אין מיטמא מנבו** — אפילו בניגיה כו'. **אמר קראי וכל כלי פתוח** — דמדארבין פתוחה בכלי חרס קאמר. וכתיב "הוא" למימרא דהאי הוא תלחיה רחמנא בצמיד פתיל, מכלל נגמה כל מלאכתו, כדמפרש ואילו, אבל נגמה חקיקתן ורויין הן לתשימשן. **פשוטיהו** — אפילו נגמה מלאכתו. **סחורין** — דאיתקש עש לשק, דכתיב (ויקרא יא): "מכל כלי עץ או גבר או ער או שק", מהו שק מטלטל מלא וריקן. **גולמי כלי מתכות סחורין** — ולקמן מפרש טעמא. **שמיטמאין מנבו** — אם נגמה כל מלאכתו. **דבלי מתכות לא איתקש לשק**, וטומאת כלי מתכות כחוב בפרשת מדין (במדבר לא): "אך את הוזהב את הכסף" וגו'. **לשוף** — לשפסף דברא מחולקין ומצוחצחו, כוון שערשין בעשב שקורין "שפירלא". **לשבץ** — לשון משיבה, מרמז, שעייין במולגים טענים, כמו "ופסקי ליה במרצא פירדלא" (ב.א.א.) כלומר, מחולקין פתקוע בתן מסמרות ומשבעת לניו כמו שעששים בארנו דנעשים. **לגדר** — בהדיטנא להחליק. **לכרשב** — שחוקק בתן חקיקות גדולות ורכובו, כדרך שעששים בכיסויי תיבות ופסלים. **לחפית במונס** — דג. הוא, כמו שפניו ביאלו טרופות (תרוין טו.ב.) אפנס וסאנס. וספין בעורו כלי עץ להחליק, וקאמר בסנהדרין (ב.א.א.) שיששע בעור חור. **וא שמוחורין כן** — ביסס לישב עליו. **אונן** — שעה פשוט, ששעשעין כלילי ששוקן, און — און — אפישיא בלעז. כמו שערשין לקיפה ולגפה. **מחוסרין** — דלא חפיתו. **און** — און — אפישיא בלעז. הואיל ולשק ק התחילו בו דעתו ליה גמור מלאכה.

מאירי כלי חרס? תלמוד לומר: "כל אשר בתוכו טמא" וסמך ליה "מכל האובל אשר יפול", אובל ומשקן מיטמאין מאויר כלי חרס, ואין כל הכלים מיטמאין מאויר כלי חרס. **כלי שטף** — כל שאר כלים שאינם כל חרס מקרו "כלי שטף", על שם להם טהרה במקוה. **אילא מיתוכו ובניגיה** — על שפול פתוח רועג בתוך חרס, ויש להא דהאי "אשר יפול עליו" — על שלא יפול ודפנותיו מונחו קאמר. מקל וחומר: מה כלי חרס שמיטמא מאוירו — על כלי נגיעה. **אין מיטמא מנבו** — אפילו בניגיה כו'. **אמר קראי וכל כלי פתוח** — דמדארבין פתוחה בכלי חרס קאמר. וכתיב "הוא" למימרא דהאי הוא תלחיה רחמנא בצמיד פתיל, מכלל נגמה כל מלאכתו, כדמפרש ואילו, אבל נגמה חקיקתן ורויין הן לתשימשן. **פשוטיהו** — אפילו נגמה מלאכתו. **סחורין** — דאיתקש עש לשק, דכתיב (ויקרא יא): "מכל כלי עץ או גבר או ער או שק", מהו שק מטלטל מלא וריקן. **גולמי כלי מתכות סחורין** — ולקמן מפרש טעמא. **שמיטמאין מנבו** — אם נגמה כל מלאכתו. **דבלי מתכות לא איתקש לשק**, וטומאת כלי מתכות כחוב בפרשת מדין (במדבר לא): "אך את הוזהב את הכסף" וגו'. **לשוף** — לשפסף דברא מחולקין ומצוחצחו, כוון שערשין בעשב שקורין "שפירלא". **לשבץ** — לשון משיבה, מרמז, שעייין במולגים טענים, כמו "ופסקי ליה במרצא פירדלא" (ב.א.א.) כלומר, מחולקין פתקוע בתן מסמרות ומשבעת לניו כמו שעששים בארנו דנעשים. **לגדר** — בהדיטנא להחליק. **לכרשב** — שחוקק בתן חקיקות גדולות ורכובו, כדרך שעששים בכיסויי תיבות ופסלים. **לחפית במונס** — דג. הוא, כמו שפניו ביאלו טרופות (תרוין טו.ב.) אפנס וסאנס. וספין בעורו כלי עץ להחליק, וקאמר בסנהדרין (ב.א.א.) שיששע בעור חור. **וא שמוחורין כן** — ביסס לישב עליו. **אונן** — שעה פשוט, ששעשעין כלילי ששוקן, און — און — אפישיא בלעז. כמו שערשין לקיפה ולגפה. **מחוסרין** — דלא חפיתו. **און** — און — אפישיא בלעז. הואיל ולשק ק התחילו בו דעתו ליה גמור מלאכה.

מאי שגא הני כן - אגולמיהו קאי דפשוטיה פשטא, דכל עין הוא דאתקש לשק. **מבבל** דכלי עצם מקבלי טומאה - מדאורייתא קא בעי לאתוי. דהפאשטא שיש בתן טומאה. דמתניתין דכלי המבסח כלים (פ"ב מא) ומיית לה פברק קמא דשבת (ט"א). כלי עץ וכלי זכוכית וכלי עצם. ופשוטין טהורין. ומקבליהן טמאין.

שאר ברמה חרה מני עץ וכלי זכוכית לומר וכל מעשה - ואם תאמר: דברק במה אשה? (שבת ס"ד). דריש דבר הבא מזה הסוס ומזבז הפרה מביגד ועור, תיפוק ליה מ'ובל? ויש לומר: דאין לרבות מיפוק אלא עצמות שדומין זה לזה, של עומ ושל בהמה, אבל בשער לא דמו. ואם תאמר: והבא תיפוק ליה מהתם מבגד ועור? ויש לומר: דלא ידעין אלא ויש עובד ועור. **זה** וזה לפטור - פירוש: מרים, בין גדולים ובין קטנים; גדולים - מפני ששרים ביתה, וקטנים - מפני שלא נגמרו. ואמרי לה זה לומר, וזה לחיות, גדולים - מפני שנגמרו, קטנים - לפי ששוכים יורת. ופירוש הקותרס דרוק, דפירש: זה זה לפטור - קטנים מרים ומתוקים, זה זה לחיות - גדולים מרים ומתוקים. והשתא לא הריא מענין אחד. ועוד, דכי עבי גדולים למאי חזו, ויהי לה לפרש גדולים מרים, כיון דאיירי נמי במתוקים. **התמר** כו - פירש קבונטרס: מים הנתנים בחרצנים. ונראה דמיירי במים הנתנים בשמרים. ודומי ד'התמדר ותנו מים במדר' דמיירי עלה בגמרא. דמיירי דנתנים בשמרים, כדמשמע בפרק 'זמורכי פירות' (בבא בתרא ז"א). ואינם שוים לגמרי כדמשמע בפרק 'אלו עוברין' (ספ"ט מ"ב).

ופוסל את המקוה - היינו מקוה חסר. אבל של אינו נפסל בשום ענין. כדפירשו בפרק 'המוכר את הבית' (בבא בתרא ס"ב דבור המתחיל מבבל).

המתמר ותנו מים במדר - ואם תאמר: ולקמיה ברמו תלתא ואתא ארבעה? ויש לומר: דלכולי עלמא חייב אפילו לא התמייץ. ואם תאמר: ומאי טעמא דרבנן דפטי שמרין שיש בהם עין, ואף על גב דאורייתא היתא כל איסור שבתורה לא במינו - בנותן טעם, וטבל חמור לענין שלא במינו ועוד, שאפילו התמייץ פוטרין חכמים, ולא דאמר בהתמייץ מחלוקת. ואפילו בטבל דקאי איירי, כדמשמע בפרק 'זמורכי פירות' (בבא בתרא ז"א). ויש לומר: דין במים - אפילו בפחות מששים, אפילו רמא תלתא ואתא תלתא ופולגא - לא חשיבי טעם גמור לרבנן באשר אפילו, דבכא לא הוי אלא קידא בעלמא. **אי** רבי יודה אף על גב דלא התמייץ - כפי דברי יודה לחמירי

אירי - לתחייבי במעשה, והבא לרקק אלו, ונדקח בכספך מעשה ואין פוסל את המקוה, קסבר התלמוד דלא שגא. וקשיא לפירוש רבינו שמואל בן מאיר דב'המוכר פירות' (ג"ב) שבי מלוגתא דאריים רובן ב'ירוא פרי הנפך', דקאמר תלמוד דרמא 'תלתא ואתא תלתא לא פליגי, אבל ברמא תלתא ואתא תלתא ופולגא' ופריך דהוי דפליגי בכדי מדתו ולא יותר. ומשני: ביתר נמי פליגי. וכדי מדתו נקט להודיעי חזו דהוי יודיה. והשתא קשיא: דמאי משני? תקשי, אמאי לא מוקי נמי מלוגתאיהו דרבנן ואחרים בכדי מדתו, ויש דמי פליגי רבי יודיה רובנן? ותיקש ש רבינו שמואל בן מאיר, דרבי יודיה דחומייב בכדי מדתו - היינו לחומרא. ואי אפשר לומר כן. כדמשמע תבא: וצריך לפרש, דגמרא סבירא לה כרבנן דפטי בכדי מדתו, ומוקי אחרים ורבנן כרבנן דרבי יודיה. אי נמי, שמעתי ליה דרבי יודיה חומייב מדאורייתא ברמא תלתא ואתא תלתא ופולגא. לכך מחמיר מדרבנן בכדי מדתו. ומתניתין ברמא תלתא ואתא תלתא ופולגא. בהשחמייץ

או על די כן עירו - פטור. ובניו נמי, אין מצות שקליהם עליו, והוו ליה כשכנו בו עירו. **גמרא** כרי מדתו - ולא יותר. ואם מצא יותר - הכל מודים שחייב לעשר, שהיו יש כאן יין. רבי יודיה מחייב - במעשה, דכוליה פירא היא. ודחכמים פוטרין, הואיל ולא נוסף בו כלום. אף על פי שבו טעם יין אינו כלום.

לשוף - בשופינא, ו*למיא בלעז. לשבין - במשכבות זהב לנוי. לנדר - *גרטוטושייר. לשוף שייך בכלי ברזל, לנדר שייך בכלי זהב וכסף. לזכר - בצוורים שקורין *ניישל. לחקיש בקורנים - שיש בו פחיתות ופושטן בקורנס. פטור - הואיל ולא נגמרה כל מלאכת נוי. ולקמן מפרש טעמא. מחוסר כסוי

לשוף, לשבין, לנדר, לזכר, לחקיש בקורנים, מחוסר כסוי או אוני או אוני - מהור, מחוסר פסוי - ממוא. מאי ששא הני ומאי ששא הני? רבי יוחנן אמר: הואיל ולקבוד עשוין; רב נחמן אמר: הואיל ודמיון יקרים. מאי בנייהו? איפא בנייהו כלי עצם. ואודא רב נחמן למעמיה, דאמר רב נחמן: כלי עצם כפלי מתכות דמו. מופלל דכלי עצם מקבלי טומאה? - אין, דתניא, רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה אמר: מה תלמוד לומר 'וכל מעשה עזים התחטאו' - להביא דבר הקא מן העזים מן התרנים ומן התלפים; שאר בהמה וציה מניין? תלמוד לומר: 'וכל מעשה' - אם כן, מה תלמוד לומר 'עזים'? פירש לעופות. **משנה התיב בשקדים המרים - פטור במתוקים, התיב במתוקים - פטור במרים. גמרא תנו רבנן: שקדים המרים - קטנים תיבין, גדולים פטורין; מתוקים - גדולים תיבין, קטנים פטורין. רבי ישמיאל ברבי יוסי אמר משום אביו: זה וזה לפטור, ואמר לה: זה וזה לחיוב. אמר רבי אלעאי: הורה רבי חיינא בצפורי דברבי האומר זה וזה לפטור. ולמאן דאמר זה וזה לחיוב, גדולים למאי חזו? אמר רבי יוחנן: הואיל ויכול למתקן על ידי האור. **משנה התמר, עד שלא התמייץ** - אינו ניקח בכסף מעשר, ופוסל את המקוה; **משחמייץ** - ניקח בכסף מעשר, ואינו פוסל את המקוה. האחין השותפין, פשתייבין פקלבון - פטורין מן מעעשר בהמה, פשתייבין במעעשר בהמה - פטורין מן הקלבון. **גמרא** מני מתניתין? לא רבי יהודה ולא רבינא? דתניא: המתמר, ונתן מים במדה, ומצא פרי מדרו - פטור, ורבי יהודה מחייב. מני? אר רבנן - אף על גב דלא התמייץ? אמר רב נחמן אמר רב אבהו: כשהחמייץ**

נעשה יין, והתמר עד שלא החמייץ - מים בעלמא הוא, ונדה בו תורת פסול מקוה, ואינו נדה בו תורת קידת מעשר. ולאחר שהחמייץ ינהוג בו קידת מעשר, ולא ינהוג בו פסול מקוה. וכן האחין השותפין כשהייבין בו - האחין שחן שותפין בירושלן, כשהייבין בקלבון פטורים במעעשר בהמה - חלקו ולבסוף נשתתפו - חייבין בקלבון, כשמוציאין שקליהו מביאין שני חצאי שקלים ונותנין שתי קלבנות. והקלבון הוא לשון זכרע, שהייה לחריבי שקליהו. ואם נתנו בין שנידים שלם - ונתנין שתי קלבנות, חייבין לרקק לרחצאן. ופטורין במעעשר בהמה - כל הנולדים להם כל ימי שותפותם. השותפותו מטר מעעשר בהמה. בבכורות בפרק בתרא (נ"ב). 'יהיה לך' - ולא של שותפות. והם מוקי כן אלא על חלק מעולם - חייבין במעשר בהמה. לעשר כל הנולדים להם כל ימי שותפותם. דאמר התם: יכול אפילו בו תפוסת הבית? תלמוד לומר 'יהיה' ופטורין מן הקלבון לגמרי, ששוקלין בין שנידים שקל שלם. שממון אביהם בחזקתו עומד, ואביהם השוקל על בניו לא אחד מעבד ופטורו בשלו - פטור מן הקלבון, דנתן בשוקל (פרק א משנה ז) והשוקל על ידי אל על די שבנו

בשהחמייץ

חולין. פרק שני - השוחט רף כז עמוד ב - מתוך מהדורת "אבן ישראל" (שטיינזולץ)

תוספות

ופדר קמא למאי אתא - מה שמקשינו; לבחון חד ראש ותרי פדר, דמדחד ראש ידעינן שהוא בכלל עריכה, ופדר קמא דדרשינן מיניה שחופה על בית השחיטה, ידעינן דראש דקדם לכל אבריו; גראה, דאי לא כתיב אלא חד ראש לא היה דרשינן מיניה שכבר הותו, אלא היה דרשינן (מיניה שחופה) על בית השחיטה, והוה שבעה מיניה; שקדם לכל האברים. אמר השתא מיתרא

דכתיב ראש שני אשמועינן דשחיטה מן הצואר. באיזו תורה שותה בהמה לעוף - בפרק 'הטאת העוף' במכשיר (טס) דרשינן מיניה; מה שכתוב דבר שבחיים אבלכל המין שטרפה מוטמאתה, אף עוף כו'. רתוי' שמע מינה. מה עוף בסמן אחד - דכתיב: 'ומלק ולא יבדיל' (ויקרא ה).

דרש בר קפרא - לדידיה איצטרך 'זאת' לשום דקשא.

תדע שהרי יש להם שחיטה - תימה מה צריך ראה על זה דקרא כתיב בהויא: 'ישרעו המים שרץ נפש חיה ועוף'; ויש לומר: מדמיית ראה, דכיון דבריתא ממים ניכרת בהם - ראינו לדמויה לדגים לענין שחיטה.

ועוד שאלו - פירוש: קונטרסין והחגגן את רבן יוחנן בן באבי. ולא כמו שפירש בקונטרס את רבן גמליאל. ובכל דוכתי דאיכא 'ועוד שאלו' עתה קאי, ואף על גב דלא מייחי החם כמו 'בו ביום' שבכל התלמוד, דהוי ביום שמינו בו את רבי אלעזר בן עזריה נשיא, כדאמרין בפרק הפלת השחר (ברכות כחא).

בשפיכה שאלו - ואפילו דרבי מאיר דליף לקמן בפרק 'כסוי הדם' (פ.הא.) דשחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה, דגמר שפיכה שפיכה משחתי חוץ, מכל מקום אין מקרא יוצא מדין פשוט.

תהיגי

סימנין אי אפשר - ששכבר הוקש לדגים, לפוטרו בלא כלום אם אפשר - ששכבר הוקש לבהמה, הא כיצד הקשורו? בסימן אחר. דגים דלאו בני שחיטה נינהו מילין? אולימא משום דכתיב: 'הוצאן ובקר ישחט להם אם את כל דגי הים יאסף להם' - באסיפה בעלמא סגי להו. - אלא מעתה, בני שליו דכתיב: 'ויאספו את השליו', הכי נמי דלאו בשחיטה? והא אמרת: לפוטרו בלא כלום אי אפשר, שכבר הוקש לבהמה! - התם לא כתיבא אסיפה במקום שחיטה דאחרני, הכא כתיבא אסיפה במקום שחיטה דאחרני. דרש עובר גלילאה: בהמה שגברתא מן היבשה - הכשרה בשני סימנים, דגים שגבראו מן המים - הכשרין בלא כלום, עוף שגברא מן הרקק - הכשרו בסימן אחד. אמר רב שמואל קפומקאה: תדע, שהרי עופות יש להן קשקשת בגלגליהם כדגים. ועוד שאלו, כתיב אחר אמור: 'ויאמר אליהם

ישרעו המים שרץ נפש חיה ועוף ועופף' - אלמא ממיא איברו, וכתיב: 'ויצר ה' אליהם מן האדמה כל חית השדה ואת כל עוף השמים' - אלמא מארעא איברו! אמר לו: מן הרקק נגראו. ראה תלמודיו מסתפלים זה נוה, אמר להם: קשה בעיניכם שדחית את אויבי בקש? מן המים נגראו, ולמה בתיבא אל האדם? לקרות להן שם. ויש אמורים: בלשון אחר אמר לאותו הנבון, ובלשון הראשון אמר להן לתלמידיו, משום דכתיב על 'ויצר' אמר רב יהודה משום רבי יצחק בן נחום: אין שחיטה לעוף מן התורה, שצנאמר: 'וישחט - בשפיכה בעלמא סגי. - אי הכי, תיה נמי! - איתקש לפסולי המוקדשין. - עוף נמי איתקש לבהמה, דכתיב: 'זאת תורת הבהמה והעוף!' - הא כתיב: 'וישחט את דמו'. - ומאי חיות דשחייה ליה על עוף? שחייה אחיה! - מסתברא, משום דסליק מיניה. (סימן): נתגבל דם במליקה) מיתיבי: השוחט ונתגבלה בידו, הנוחר והמקשר - פטור מלקסות; ואי אמרת אין שחיטה לעוף מן התורה, נחירתו זו היא שחיטתו, ליבעי פסוי! - מי סברת בעוף? לא, בהמה. תא ששמו: השוחט וצריך לדם - תיבי לכתוב, כיצד הוא עושה? או נוחרו או עוקרו;

הקש למחצה; דסליק מיניה - 'או עוף אשר יאכל ושפר את דמו'. ונתגבלה בידו - שלא מדעת. הנוחר והמקשר - מדעת. פטור מלקסות - ד'אשר יאכל' כתיב (ויקרא ז), ליבעי כסוי - דהא כתיבא כסוי אנוחיה דידה, והוכיח חיות למיטריה? מי סברת בעוף - קאי? כתיבא קאי, דכסוי ידדי כזי תיב - אחכרה כתיב, והכשרה ידדי שחיטה היא. השוחט - דבר היצרך כסוי. וצריך לדם - כדמפרש. חייב לכסות - על כרוחן ושבו לך יראת מלאכה. כיצד עושה - להחפט מן הכסוי נחוורו או עוקרו.

מאי

הקש למחצה; דסליק מיניה - 'או עוף אשר יאכל ושפר את דמו'. ונתגבלה בידו - שלא מדעת. הנוחר והמקשר - מדעת. פטור מלקסות - ד'אשר יאכל' כתיב (ויקרא ז), ליבעי כסוי - דהא כתיבא כסוי אנוחיה דידה, והוכיח חיות למיטריה? מי סברת בעוף - קאי? כתיבא קאי, דכסוי ידדי כזי תיב - אחכרה כתיב, והכשרה ידדי שחיטה היא. השוחט - דבר היצרך כסוי. וצריך לדם - כדמפרש. חייב לכסות - על כרוחן ושבו לך יראת מלאכה. כיצד עושה - להחפט מן הכסוי נחוורו או עוקרו.

מאי

ופדר קמא למה לי - בשלמא ראש איצטרך לרביי משום שכבר הותו, אלא הפרד למה לי? דרך כבוד - שבשקריב הראש חופה הפרד על מקום חתך, מפני שמלוכך בהם. מייית לה מהבא - שחיטה מן הנואר. וזאת תורת הבהמה - לעיל מינה איירי בטומאת נבילות. עוף אינו מטמא במגע וכמלא - דכתיב: 'לטמאה בה' (ויקרא כב), ואין לך אלא מה שאמרו בה - לא יאכל

לטמאה בה'. בהמה אינה מטמאה בבית הבלעיה - אם נתנה לו חביר. דהנאי, יכול תהא נבלת בהמה מטמאה בבית הבלעיה? תלמוד לומר: 'לא יאכל לטמאה' - מי שאין לה טומאה אלא דרך אבלתה, יצתה זו שיש לה טומאה קודם שאיבדנו. מה בהמה בשחיטה - יצונו מדין נבלה, דכתיב (ויקרא א): 'ישחט את בן הבקר'. אי מה בהמה ברוב שנים - מדאצטרך לעיל לרבות את הראש שכבר הותו. דאי בסימן אחד - לא הותו קריא ליה, דאי איצטרך בהיית - זאת - מיעוטא דוא. מה עוף הכשרו מן הצואר - מליכתו. אי מה בהמה הכשרו מן הצואר - שחיטתה. היינו דאמרין: ותנא מייית לה מהבא. זאת מאי עבדי ליה - כיון דעוף לאו מכתבא ליק, אלא בהמה מעוף ילפא. מיעוטא מאי ניהו? בסין אחד - דכתיב (ויקרא ה) בחטאת: 'ולא יבדיל'.

זאת מיעוטא, שאל לכל בריהם דהוקש אלא לדבר אחד. הבהמה והעוף - וכל נפש חיה הרומשת במים, דגים. לייבי בשני סימנים - כדכתבנא, דנפק לן 'ממנין לרבות את הראש שכבר הותו' (לעיל עמוד א). אי אפשר שכבר דהוקשו לדגים - דלאו בני שחיטה נינהו, כדלקמן. הכא כתיבא אסיפה - דידדה אצל שחיטת בהמה. ומדמיית בדיבוריה וכתבי בהו אסיפה - שמע מינה דוקא דוא. אי מבישת - לפיכך יש לו חיות בריא חזק. רקק - 'גבי'אלי. שיש בה מים בישה. תדע - שמן הקרא נגראו. ועוד שאלו - קונטרסין והחגגן את רבן גמליאל. וזאת חכמה, וזאת נבוכותא (הא). וגם זאת שאלו. והבא תיניה משום גראה דעופות. שרין נפש חיה ועוף - אלמא ממיא איתברינהו עופות. ולמה בתיבא אל המים - רבן גמליאל קאמר לה. כלומר, ולמה נכתבו כאן - משום קריאת שם. לקרות להם שם - דהכי קאמר: ויצא מן האדמה כל חית השדה ואת כל עוף השמים לרבות מה יקרא לו, ולא איצירה קאי. משום דכתיב - 'זאת כל עוף השמים' על 'ויצר', דמשמע דאיצירה נמי קאי. לשנא איתניא: משום דכתיב 'עליו', כלומר, מקרא קמא נופיה משמע מן הארץ בריאה. דכתיב: 'על הארץ', דמשמע דמיא איתבריאה, ותיבני נמי מקרא בתרא: 'ויצר מן האדמה'. זה שומעו, והאשן גראה בעיני. אין שחיטה לעוף מן התורה - והיקשה ד'זאת תורת' - לאקשר בהמה למליקת העוף שנתה שחיטתה מן הצואר. כדאמרין גמליאל ואפילו מתורה שבעל פה מהלכתה למשה מסיני אן. ולא מדברי סופרים. ואין נבלת עוף קרייה נבלה אלא אם כן מתה מאליה, או הרהג במכה שלא על ידי סימנים, אבל נחירה או עיקר סימנין כשר כתיב. וזאת חכמי - דהא חיה נמי בריא קריא כתיבא. לפסולי המוקדשין - כדאמרין לקמן בשמעתין (פ.הא.) מקש צבי ואיל לפסולי המוקדשין. איתקש לבהמה - ונמא: אין

מאי

הקש למחצה; דסליק מיניה - 'או עוף אשר יאכל ושפר את דמו'. ונתגבלה בידו - שלא מדעת. הנוחר והמקשר - מדעת. פטור מלקסות - ד'אשר יאכל' כתיב (ויקרא ז), ליבעי כסוי - דהא כתיבא כסוי אנוחיה דידה, והוכיח חיות למיטריה? מי סברת בעוף - קאי? כתיבא קאי, דכסוי ידדי כזי תיב - אחכרה כתיב, והכשרה ידדי שחיטה היא. השוחט - דבר היצרך כסוי. וצריך לדם - כדמפרש. חייב לכסות - על כרוחן ושבו לך יראת מלאכה. כיצד עושה - להחפט מן הכסוי נחוורו או עוקרו.

מאי

הקש למחצה; דסליק מיניה - 'או עוף אשר יאכל ושפר את דמו'. ונתגבלה בידו - שלא מדעת. הנוחר והמקשר - מדעת. פטור מלקסות - ד'אשר יאכל' כתיב (ויקרא ז), ליבעי כסוי - דהא כתיבא כסוי אנוחיה דידה, והוכיח חיות למיטריה? מי סברת בעוף - קאי? כתיבא קאי, דכסוי ידדי כזי תיב - אחכרה כתיב, והכשרה ידדי שחיטה היא. השוחט - דבר היצרך כסוי. וצריך לדם - כדמפרש. חייב לכסות - על כרוחן ושבו לך יראת מלאכה. כיצד עושה - להחפט מן הכסוי נחוורו או עוקרו.

מאי

הקש למחצה; דסליק מיניה - 'או עוף אשר יאכל ושפר את דמו'. ונתגבלה בידו - שלא מדעת. הנוחר והמקשר - מדעת. פטור מלקסות - ד'אשר יאכל' כתיב (ויקרא ז), ליבעי כסוי - דהא כתיבא כסוי אנוחיה דידה, והוכיח חיות למיטריה? מי סברת בעוף - קאי? כתיבא קאי, דכסוי ידדי כזי תיב - אחכרה כתיב, והכשרה ידדי שחיטה היא. השוחט - דבר היצרך כסוי. וצריך לדם - כדמפרש. חייב לכסות - על כרוחן ושבו לך יראת מלאכה. כיצד עושה - להחפט מן הכסוי נחוורו או עוקרו.

מאי

הקש למחצה; דסליק מיניה - 'או עוף אשר יאכל ושפר את דמו'. ונתגבלה בידו - שלא מדעת. הנוחר והמקשר - מדעת. פטור מלקסות - ד'אשר יאכל' כתיב (ויקרא ז), ליבעי כסוי - דהא כתיבא כסוי אנוחיה דידה, והוכיח חיות למיטריה? מי סברת בעוף - קאי? כתיבא קאי, דכסוי ידדי כזי תיב - אחכרה כתיב, והכשרה ידדי שחיטה היא. השוחט - דבר היצרך כסוי. וצריך לדם - כדמפרש. חייב לכסות - על כרוחן ושבו לך יראת מלאכה. כיצד עושה - להחפט מן הכסוי נחוורו או עוקרו.

מאי

מאי לא בעוף - קאי, שהרי דמו ראוי לניכא, לתולעת הגדלה בבגדי צמר שקרוין *שיניא*, כדכתיב "כבגד אכלו עש" ואיוב יג, וקאמר: נחררו ויפטר מן הכסוי, ואי אן שחיטה לעוף - נחררו עריך כסוי, שזו היא שחיטתו ללבא - צבע עור אדום שקרוין *פרקאי* - מלך - עוף קדשים בסכין - בנהלה, דאין מליקה אלא בציפורן, נתי נמי (דבי תבר) שררה ומפרקת - בלא רוב בשר, כדאמרין בפרק קמא (חולין כא,א) הוא טרפה, משום דסכין לאו מוליק הוא, תינה לו סכין - שחותר סימנך לאחר שנטרפה, לטהרה מירי בנהלה - דהא טרפה שחיטה אינה טמאה, (ועוד) נחררתו זו היא שחיטתו, וכן שחיטה כן מן הטרף, כן שהוא מחלי ורוב שהוא דורס כדאמרין בפרק קמא (חולין כב,ב) מכל מקום לא גרעה מחחרת, וטרפה מימא היא, ומודה רבי יצחק שיש טרפה לעוף כדתנן (חולין גז,א) אלו טרפות הן, ואין כשר בו אלא נחירה שהיא בסמינך, כדכתיב "ושפר", ואין עיקרו, אבל הריגה בעלמא לא, הוא אדמר - רבי יצחק בן פנחס, דאדמי כן היא תנא: עוף אין לו שחיטה וכו'. כרבי = גרול בדורו, אך כאשר יבאנו וגו' - בפסולי המוקדשין שנפדו במזמן קאי, מה למרנו מצבי ואיל - וכלי, כלתבו: "אך הטמא והטהור יחדו יאכלנו" מה פסולי המוקדשין בשחיטה - לדלעל מהחיות קרא כתיב "זבחת מוקד" וגו'. בספרי רסין: מקש צבי ואיל לבמה, מה בדמה בשחיטה בו, ולא מוקף להאי קרא דבי יחידי בפסולי המוקדשין, אלא כדכתיב תאוד לו חולין, מאן תנא - לדלעל, קבש: נחררו או עוקר, פדליג עליה דרבי אלעזר הקפר. כאשר ציורתי - למד שנתפרשה לו מצות שחיטה פה, דהיינו ציורה בכתב, רוב אחד בו - לא מוקדש ליקף, אלא כלומר, על הלבנת שחיטה נצטוו, ושלם - מיוחד בסמינך שחיטה, שחיתו והבמה תלוי בו, דהא נבבך במשורו מטרפא, ואילו קנה עד בדמפס רובא, שחט את הוושט - בעוף, ואילו שחיטה בגרירת לא קנתי - נדימא: שחט גרירת ואחר כך נשחט הוושט כשרה, אלמא לא מיתפרשא בקנה לחודיה, משום דגרירת עבידא לאשתמושי - להכי נקט שחיטה בושט והשחטה בגרירת, שני הצאי כדליל, פסול, דכמו דכל עבד מיד לביא, דודל הבא ליכא שיערא ויל הבא ליכא, שיערא בעוף - שצולחו כולו כאחד, וצריך שיערא דמו בשחיטה יפה, עד שיתחשו בו - והנא קמא לא פליג אד אורידין, משום דושט פסוק לוודיון - נקט ליה, ומיהו הוא הדין לקנה, הוושט הוי כן קנה למפרקת, פסוק לוודיון, ושהה בה כן - בשר - משום דהיי גרירת לאו התחלת שחיטה היא, שאפילו נקרע חציו לא מיתפרש כרבי, כל בבמה - כלומר, הוושט בבמה קאמר, דהא גמררה לאו אגררת קאי, אלא אכולה שחיטה קאי, וגמרו - סלקא דעתך: וגמרו בהאי כל שררה, שהרי שחט הרוב, פדגימה קמיתא

שולמה דמיה, והאיכא רוב דמן, נמי לוושט - קמא (חולין כא,א) דאי חתיך רוב רוחב הבשר עם המפרקת קודם לסימנין - היא לא מתה קודם חתיכת הסימנין, ותו מאי מליק, בעולה - דבעי הבדלה, כדאמר בפרק קמא (חולין כא,א) חותך שנים, קנתי מירא לוושט או לקנה, כרב נתנן, מאי הוי עלה - לענין שחיטה, כדקאמר - בבמה, לרמא - מליקה שאני, דאיכא חתיכת שדרה ומפרקת, ואילו ליה חזיתיה בכל דהו, מפספס קועיה - מלולכך צוארו בדמו, שנקרע צוארו, וצריך לבדוק בסמינך שחט נפסק הקנה או ניבך הוושט, ומשום שחט דרוסה אל בעי המבדקה, דתלינן בבבלא או בקניא, כדאמרין דהם (חולין גג,ב) ספק כלבא ספק שונאי - אימר כלבא, רובו של אחד כמותו, רוב אחד בעוף רוב שנים בבמה - ראשי תיבות למפרע כי "באשר" הוי רובו של אחד כמותו, אלא כי ממסמט קועיה דמא, פירש כמבטוסי: וצריך בדיקה בסמינך שחט נפסק הקנה או ניבך הוושט, ומשום שחט דרוסה אל בעי בדיקה, דתלינן בבבלא או בקנה, דאמר "באלו טרפות" (חולין גג,א) ספק כלבא ספק שונאי - אימר כלבא, ואם תאמר, לנאי פנאק מינה אי תלינן בבבלא או בקניא, כיון דאפילו קנה בעי בדיקה? ויש לומר: נבאק מינה דאי יהוה תלינן בשורא היה צריך בדיקה כנגד כל החלל אף על גב דליכא ריעותא אלא כנגד הסמינך, אי נמי לענין ספק דרוסה, אפילו לא האדימו הסמינך אלא שדורו טריפה, כדאמר לקמן (נא, ד) דגררת דרוסתו במשורו, דהויהא מקלא קלא, ורבינו יצחק בן אשר פופרש, דהכא בשעתך היא משום

תיהני לה סכין לטהרה מירי נבלה - דך פירכא ליתא לרבי יוסי, דאמר בבוזיח פרק "חטאת העוף" (ט,ב) גבי מלך ונמצאת טרפה, דאין מליקה מטהרת מירי נבלה, דדוקא שחיטה מטהרת בבמה, אלא לרבי מאיר פריך, וקאמר דהם נמי דמליקה מטהרת, רבי היא דתניא בו - הזה מצי למימר לה קפרא היא, אלא נדיחא ליה לראובן משניית לדלעל כרבי, הקשה רבינו אפרים: דהכא סבירא ליה לרבי שחט שחיטה לעוף מן התורה, ופריך "מירי נבלה" דהיינו ניר ושעמו חבירו ואמר ואני" (נדר ט,ב) קאמר גבי פלוגתא דרבי ורבנן, דכילי לעוף כדי לחנוכו במצוה, ואם כן לרבי הא קא אביל כהן מליקה? דהיינו מירי פריך לעיל מיניה מליקה דאמר כדי לחנוכו במצוה: אפילו כהן מליקה ומשענו: קסבר אין שחיטה לעוף מן התורה, ולרבי ליכא לשנויי דהי, אם כן, חוקשי, ואפילו יחיד סימנך ויולין ויביא - כן נבלה היא לרבי, דבעי שחיטה בתלוש מליקה פריק בשר (חולין טז,א) ויריבא את המאכלת, ועוד, דמאן דאמר מחזור קסבר מליק ומביא מליקה פסול, דבעין אתר לא מחזיקא, מחזיקא דפרק קמא (ש"ט, ב) נדימא כשר בשחיטה, ואם כן הוה ליה דרוס: ויש לומר: דהתם בנייר דחייא בעלמא הוא, ומדיחיא ליכא למדק דחייא פלוגתא דתנאי אי הלכה הוא בנייר או כדי לחנוכו, אבל מקום אתר הוא דרבי סבר דהלכה הוא בנייר, כיון דסבר כדי שחיטה לעוף מן התורה, אי נמי, קסבר כדי לחנוכו, ומביא חטאת העוף ואכל, מידי דהוה חטאת העוף הוא בעל ספק, ועל רוב אחד בעוף על רוב שנים בבמה - יש מפרשיה דהייש בגימטריא "דבאשר": אף - אחד בעוף, ש"ן - שנים בבמה, ר"ש - רובו של אחד כמותו, רוב אחד בעוף רוב שנים בבמה - ראשי תיבות למפרע כי "באשר" הוי רובו של אחד כמותו, אלא כי ממסמט קועיה דמא, פירש כמבטוסי: וצריך בדיקה בסמינך שחט נפסק הקנה או ניבך הוושט, ומשום שחט דרוסה אל בעי בדיקה, דתלינן בבבלא או בקנה, דאמר "באלו טרפות" (חולין גג,א) ספק כלבא ספק שונאי - אימר כלבא, ואם תאמר, לנאי פנאק מינה אי תלינן בבבלא או בקניא, כיון דאפילו קנה בעי בדיקה? ויש לומר: נבאק מינה דאי יהוה תלינן בשורא היה צריך בדיקה כנגד כל החלל אף על גב דליכא ריעותא אלא כנגד הסמינך, אי נמי לענין ספק דרוסה, אפילו לא האדימו הסמינך אלא שדורו טריפה, כדאמר לקמן (נא, ד) דגררת דרוסתו במשורו, דהויהא מקלא קלא, ורבינו יצחק בן אשר פופרש, דהכא בשעתך היא משום

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63

והדר

חולין. פרק שני - השוחט דף כב עמוד ב - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזולץ)"

תוספות

משום ספק דרוסה. ואתי שופר דקאמור וזשט אן לו בדיקה מבחוץ אלא מבנים, היינו משום דאין ארמונית הדרוסה ניכרת בעור הוושט החיצון האדום, אבל בנקובה - יש לוושט בדיקה אף מבחוץ, וכן משמע ב'אלו טרפות' (חולין מג.א.) דקאמר רבה: וזשט אן לו בדיקה מבחוץ אלא מבנים, ולמאי נפקא מינה - לספק דרוסה. ולא קאמר: ולשט נקוב, וזשט אפילו (שם) שני ערות שי לו לוושט, ניקב זה בלא זה - כשר, וכשניקב הפנימי היכי דיענין אי ניקב היצון אי לאו ביזן דאין לו בדיקה מבחוץ אפילו לענין נקב? ורוחק לומר: כגון שניקב הפנימי מחמת חולי, ורובינן אן ניכר שום חולי. והרב רבינו אלחנן הקשה: אי וזשט שי לו בדיקה מבחוץ, אם כן מאי פריה? אי רובי נאורי היכי בלא שפרא? דלמא במוקם נקב שחטו ונימא יהיה אבל על ידי בדיקה וניראה ליה שיש שום חולי שחייה כמו דרוסה ואין לו בדיקה מבחוץ. אי ימי, האי פירושא: וכי תימא בדיק זהה אבל בלא בדיקה, כחן וקדישם נאי איכא למיזר? דאי אפשר להפריד העור ולבדוק, דאין מום גדול מזה. **רב** אמר מחצה על מחצה כרוב - ובפרק 'אפלו טרפות' (חולין מג.ב.) פסק (אח) פסקו הגרירה, דאתא לקמיה דרב ובדקה ברוב עובדיה - מחצה נמי קרי ליה רוב. ובמסכתא דאמר רבנאי דעלמא מחצה על מחצה אינו כרוב. נאילו טפי. **לפי** שאי אפשר לצמצם - איכא רבי יוסי הגלילי דאמר בפרק שני דברכות (ז.א.) דאמר רב: מחצה על מחצה אינו כרוב, וזשט חרס, כדקאמר התם: והואיל ואתי לו גטוול, וזשט לחוביבי מכאן דהלכה בידידי אדם אפשר לצמצם. מדאפילו גמירא במחצה על מחצה, ובפרק קמא דעירובין (ט.ב.) שפירי כעומד. ואם אי אפשר לצמצם, היכי בעינן מספק? ואפילו למאן דאסר, לא אסר אלא משום דהכי אגמריה למשה: שחוט רובא, גזרו רבא, ומיהו בידי שמיים נראה דהלכה דאי אפשר לצמצם. דאמר בפרק 'ארבעה חלקים' (בבמות תכ.א.) לרבי יוחנן דאמר: אחיות איני יודע מי שגאן, ונימא (כו') רבי יוסי הגלילי היא! לא סתם רבא? רבי יוסי הגלילי דאמר אפשר לצמצם. ובפרק 'חורבין' גבי (ע.ח.) דפריך: והוא אי אפשר לצמצם, גבי מחצה על מחצה מגורשת ואינה מגורשת, דמפרש דאתו תרתייהו ביה הדידי בארבע אמות - התימ נמי מדי בידי שמיים, ומסתמא לא אנון לכא בבת אחת. ואם תאמר: בירש עירובין (ה.ב.) גבי ליל היתמא שדפנו של מבו, דקאמר ר' אבהו: אפילו תהווינן במבווי שמונה, לא נפקינן אי עושמי נפש - נותר בעומד מרובה, ואי פרוץ נפש - נידח משום לחי. מאי אמרת, דשח טרתייהו כי הדידי - שח על ליה ספק דבריהם, וכל ספק דבריהם חלקק. שחיה דאי אפשר לצמצם ולברר הדברי? ויש לומר: דלעולם אפשר לברר הטרתייהו בכמיים למודוי של מוסף, כיון רב דין

משום ספק דרוסה. ואתי שופר דקאמור וזשט אן לו בדיקה מבחוץ אלא מבנים, היינו משום דאין ארמונית הדרוסה ניכרת בעור הוושט החיצון האדום, אבל בנקובה - יש לוושט בדיקה אף מבחוץ, וכן משמע ב'אלו טרפות' (חולין מג.א.) דקאמר רבה: וזשט אן לו בדיקה מבחוץ אלא מבנים, ולמאי נפקא מינה - לספק דרוסה. ולא קאמר: ולשט נקוב, וזשט אפילו (שם) שני ערות שי לו לוושט, ניקב זה בלא זה - כשר, וכשניקב הפנימי היכי דיענין אי ניקב היצון אי לאו ביזן דאין לו בדיקה מבחוץ אפילו לענין נקב? ורוחק לומר: כגון שניקב הפנימי מחמת חולי, ורובינן אן ניכר שום חולי. והרב רבינו אלחנן הקשה: אי וזשט שי לו בדיקה מבחוץ, אם כן מאי פריה? אי רובי נאורי היכי בלא שפרא? דלמא במוקם נקב שחטו ונימא יהיה אבל על ידי בדיקה וניראה ליה שיש שום חולי שחייה כמו דרוסה ואין לו בדיקה מבחוץ. אי ימי, האי פירושא: וכי תימא בדיק זהה אבל בלא בדיקה, כחן וקדישם נאי איכא למיזר? דאי אפשר להפריד העור ולבדוק, דאין מום גדול מזה. **רב** אמר מחצה על מחצה כרוב - ובפרק 'אפלו טרפות' (חולין מג.ב.) פסק (אח) פסקו הגרירה, דאתא לקמיה דרב ובדקה ברוב עובדיה - מחצה נמי קרי ליה רוב. ובמסכתא דאמר רבנאי דעלמא מחצה על מחצה אינו כרוב. נאילו טפי. **לפי** שאי אפשר לצמצם - איכא רבי יוסי הגלילי דאמר בפרק שני דברכות (ז.א.) דאמר רב: מחצה על מחצה אינו כרוב, וזשט חרס, כדקאמר התם: והואיל ואתי לו גטוול, וזשט לחוביבי מכאן דהלכה בידידי אדם אפשר לצמצם. מדאפילו גמירא במחצה על מחצה, ובפרק קמא דעירובין (ט.ב.) שפירי כעומד. ואם אי אפשר לצמצם, היכי בעינן מספק? ואפילו למאן דאסר, לא אסר אלא משום דהכי אגמריה למשה: שחוט רובא, גזרו רבא, ומיהו בידי שמיים נראה דהלכה דאי אפשר לצמצם. דאמר בפרק 'ארבעה חלקים' (בבמות תכ.א.) לרבי יוחנן דאמר: אחיות איני יודע מי שגאן, ונימא (כו') רבי יוסי הגלילי היא! לא סתם רבא? רבי יוסי הגלילי דאמר אפשר לצמצם. ובפרק 'חורבין' גבי (ע.ח.) דפריך: והוא אי אפשר לצמצם, גבי מחצה על מחצה מגורשת ואינה מגורשת, דמפרש דאתו תרתייהו ביה הדידי בארבע אמות - התימ נמי מדי בידי שמיים, ומסתמא לא אנון לכא בבת אחת. ואם תאמר: בירש עירובין (ה.ב.) גבי ליל היתמא שדפנו של מבו, דקאמר ר' אבהו: אפילו תהווינן במבווי שמונה, לא נפקינן אי עושמי נפש - נותר בעומד מרובה, ואי פרוץ נפש - נידח משום לחי. מאי אמרת, דשח טרתייהו כי הדידי - שח על ליה ספק דבריהם, וכל ספק דבריהם חלקק. שחיה דאי אפשר לצמצם ולברר הדברי? ויש לומר: דלעולם אפשר לברר הטרתייהו בכמיים למודוי של מוסף, כיון רב דין

והדי נבדוקיה - למעלה מבית השחיטה ולמטה. אין לו בדיקה מבחוץ. לפי שהוא טריפה בנקב משחו ואינו ניכר, וטופת דם נכנסת לו בפנים בנקב ואינו ניכר. אבל קרום הפנימי לבן הוא וטופת דם ניכרת בו, אבל החיצון אדום. ונבדוקיה לקנה - שחקנה נבדק מבחוץ, לפי שאינו נטרף אלא רובו. והדין נחשטיה לקנה, והשחיטה בשחיטה כרוב. ובמין אחד. ואחר כך ישלו הוושט כולו ויעקרוהו מן הלח, והפכרוהו ויבדקוהו. חבים יוסף ברי במרפות כרבי יוחנן - דאמרנן בפרק 'גיד הלח' (חולין ע.ג.) דשרר ליה שמואל לחיס גמלי סופיק דטריתא למיבדקה בנווייהו. לישנא אחרינא: כרבי יוחנן בכל מילי, הואיל וצוללה כולו באחד - לפיכך צריך להוציא את כל דמו. עד שישחוט - ואי לינתה בשחיטה, אלא משום הוצאת הדם, נבדקה בעלמא סגי. בשעת שחיטה - שהדם הם ורואג. מאחר שלא הוצברו וורידין - כלומר, אין חיות תלויה בהן, ואין צריך להכזירו אלא משום דם, למה אתה מרציבו שחיטה? דרם בתן מהו - שחיטה נמש על רבי יהודה אז לא? רבי ירמיהו אף שמע ליה הא דרב חסדא. מחצה על מחצה - קא סלקא דעתין לענין שחיטה קאמר. כלומר, סימן שחציו שחוט וחציו אינו שחוט - הוי כאלו רובו שחוט וכשר. **רחמנא** למשה - דשסמר למשה הלכות שחיטה על פה: לא תשייר רובא. והא דאמר שמונה משה לשחוט רוב - היינו מחצה על מחצה, דכיון דלא אשיתיר רובא - רוב שחוט קרי ליה. מרובנא - אבל מדארייתא כשר. ונפקא מינה דלא מטמא גבבול. חלקן לשנים - תגור שנטמא רובא, ולא תטרה אלא נתיצה, כדכתיבו: 'וחיץ' ויקרא יא, ואם נשתייר רוב שלם לאו נתיצה הוא. **שאי אפשר לצמצם** - שיהו מכוונים. אלא דאי בחד מינייהו איכא רובא, ולא דיענין ביה מינייהו. הילכך לא סלקא שמונה מינייהו. דתי רובי ליכא למיזר בחד מאי - דאי הוי רובא - היינו מיעוטא. אבל דאי שחיטה לא הוצבר רוב אלא בחתיכה, וכי קרינא פלגא רוב חלקי - ליכא דמכחיש ליה, דהאי פלגא חלקי לא מיקרי רוב שלם. כרי

לא תשייר רובא. רב פהנא אטר מחצה על מחצה אינו כרוב - הכי אמר ליה רחמנא למשה: שחוט רובא. (סימון: חצי קטיוא נגרתה פנימה) קנין: חצי אהד בעוף, ואהד וְהָצִי בְּבַהֲמָה - שְׁחִיתוּהָ פְּסוּלָה; אִי אִמְרַת מַחְצָה עַל מַחְצָה כְּרֹב, אֲמַאי פְּסוּל? הַא עֵבֶר לִיה רֹב? - מְדַרְבְּנֵי, דְלָמָּא לֹא אֲתִי לְמַעַבְד פְּלָגָא. אָמַר רַב קִטְיָוָא, תַּא שְׁמַע: חֲלָקוּ לְשֵׁנִים וְהָן שְׁוִין - שְׁנֵיהֶם מְטַאֲוִי, לְפִי שְׂאֵי אֲפֻשֵׁר לְצַמְצַם; הַא אֲפֻשֵׁר לְצַמְצַם - מְהוֹרֵן, אֲמַאי מְהוֹרֵין? זֶל הֵקָא רֹבָא, זֶל הֵקָא אִיקָא רֹבָא! אָמַר רַב פְּסָא: תְּרִי רֹבִי בְּחַד קִנְא לִיפָא. תַּא שְׁמַע: שְׁחַח חֲצֵי נְגֵרַת לְשִׁיחָה פְּהָ וְאֵם רְחֻקָה הִיא - חָבִים בְּשִׁבְלֵי חֲבִירָהָ. מַאי אֲמַרְתָּ שְׂמַח מְצַמְצָמוֹת הֵן - הַא אִינוּ מְצִי. וְאֵן הֲאֵרָרְךָ כְּאֵן יִתֵּר, וּבְעִירֻבִין (ה.ב. ד"ה וספק) אֲפֻשֵׁר בְּעוֹתֵת הַשֶּׁם יִתְבָּרַךְ יִתֵּר.

כדי שחיטה אחרת - היינו שיעור שהייה. ונמרה - קא סלקא דעתין בבמהו קאי, דבעיא רוב שנים, ומאי גמרה - לשחיטה. ואי מחצה כרוב - כיון דשהה בחוצי - אולא לה שחיטה, וחזיא לה כפגימה בעלמא, ואיטרפא לה בפסוקת הגרגרתו אלא שמע מינה אינו כרוב, ופסוקת הגרגרת ברובא בעינן. לא בעוף -

דמנה נפשך כשרה כדמפרש. הא עבד ליה רובא - ואיתכשרא מקמי שהייה. לא עבד ליה ביום - ממשה טרפה. חצי קנה פגום - בעוף רוב תיבה לעינים - כלומר, רוב גמור, שהוא ניכר. רוב טרפה - דאריבא, מקומות טובא דמיטרפא בהו במשנה, כגון נקבות הוושט והיראה הדוקין. בעינן רוב הנראה לעינים - במקומות שהזבח בהן רוב, כגון בקנה ובחוט השדרה. שחיטה דעד דאיבא רובא לא מחשבא - דאפילו מאן דבכשר - משום דקרי ליה רובא הוא, ומשמיטא כולוה מדרו. מחצה על מחצה רובא - ועשה לעינים עושק לעצמן שטהרה, תוסאן וטעין עשירין בטומאה ולא מידחו ומשח שני כחידדן. אינו כרוב - ונודח הטמאין לשני. והתם מאי מעמא דרב - אלא בעלמא אמרת דלא הוי רובא דבתים איש איש כי יהיה טמא - ידחה לשני. ופלגא. ואי תרובא לא מקרי, מידחו מכלל יחידין נפקי להו, ולא מידחו. לרם הוא צריך לירוקה. מליקטא כשרה מיבעי ליה - כלומר, אהרן איבעי ליה למיתני; מליקטו שרה, ועוד ליתני אבמהו; שחיטה שרה. הא לא קשיא - גבי הדיד הנגה, וכי סלק מבמהו נקט שחיטה. אלא רישא כי יבא השחט. מכדי בעוף קאי - ובו התחיל להורות, והכי סמך ליה שחיטה בעוף קדשים? "המולק" מיבעי ליה! הכי רשינן: מאי רוב אחד רוב כל אחד ואחד - ולא רשינן "אלא". ואי מסיקא ליה ותנא מילתא בדי משתמע בתריהו. דהכי משמע: רוב כל אחד בעוף קדשים, היבא שחיטה בחד בחד חטאת - הוי כרוב ככולו, והיבא דבעי תרתי - הוי רוב כל אחד ככולו. שפיר - משום הכי פליגי רבנן עליה. דכיון דלא הווצרו וירידין אלא משום מה לי בשעת שחיטה מהו לי לאתר שחיטה? אלא בקדשים - היכי פליגי רבנן עליה? הווא עצמו - כל עצמא דעיקרה של שחיטת קדשים לעם היא צריכה. ונבב - "לרצונם תתבחרו", ואמרינן לקמן: "תבחרו" חתיב, ושם אמר למסורת. "ותבב" משמע דלשחט יחיד קאמר לו לשנים, אמר חתיב "ותבחרו". ומתבבב: "אלא" משמע נמי אובב, שאף הוא יבא יחיד. ואמר רב בתנא - גרסין. הא דרש לקש בסדר רובא (לבב) גבי הביאור לו לכתן רוב את התמיד. קיצו - מפרשו להם: כרוב שנים, שלא היה יכול למרק ולגמור את שחיטה כולה. ועף שכל עבודתו יום הכפרים. אולא שרה אלה בו, דאחבב ב"חארי מות" ויקרא טז: "וכפר הכהן את מישת אותו", והיה צריך לאתח מדר את המזרק ולקבל הוד - לפיכך תרבו בו כבדי הכשר שחיטה, ומניחה, וממרה וכו'.

ומירק - כהן אחר שחיטה. על ידו - בשבילו, כמו (עירובין פבב.) מערב אדם על יד בנו ובתו - בשבילו. ומפני ששינוי שם דצריך למרק, יכול לא מירק יבא פסול, ובקדשים לא גזי רוב שנים? לכך - הוצרך לשנות כאן; רוב אחד בעוף וכו', דרישא - חולין הוה שבעינן מינה. ותנא ספא משום קדשים. ופרכינן: יכול לא מירק יבא פסול? בתמיה. הא אם כן הווא לך הא מריקה עבודה באדם אחר שלא בכהן גדול, ותניא: כל עבודת יום הכפרים כו'. ברייתא היא בשילהי הוריות יבב.

ז"ל הכא איבא רובא - ואם תאמר: מאי קשיא ליה? דכי אמר נמי הכא: הכי אמריה רחמנא למשה לא תשייר רובא. כדלעיל, הרי אין כאן רוב וטהורין ויש לומר: דתלוי הוירב בחשיבות, דמשום דחשיב ליה מחצה כרוב שרי לעיל, דיש כאן שיעור הכשר שחיטה. ואין נמי שני חשיבות. מחצה דף כרוב. דכולי עלמא מחצה על מחצה אינו כרוב - ואם תאמר: דבפרק קמא דעירובין (טז.) פסקין כרב פפא, דאמר פרוץ כעומר מותרו והיה נראה לחלק בין שאר איסורי דבר תלוי בחיות. אי אלא מיתיה עלה לעיל דנתור. וגם תימה: דבעירובין לא מיתיה לה, והנה דמיתיה התם לא מיתיה הכא ושואני יש לחלק, דהכא איסור וטומאה, והתם לענן מחצית, ולא דמי.

איש נדחה ואין ציבור נדחין - תימה: דבפרק קמא דסנהדרין (טז.) גבי "והוראת את האיש ההוא" וגו', דרשינן: איש ואשה אתה מציא לשעיר, ואי אתה מציא כל השבט כולו לישארו? והכא לא מנעמי מ'איש' אלא רוב שיערו? ויש לומר: דמשום מצוה שלכתו בחיוב בין יחיד למרובים משה עזר בעלמא לענן עיר הדרחה, לפיכך מסתברא לחלק משום שבת ולומר דלא מיקרי איש, אי נמי, דלא איש ואשה חתיבי התם. אבל בחולין טבא לרם הוא עירך אימא בפלגא גזי - הנה דקתני: וחי אחד בעוף, ואחד חוצי בבמהו שחיטה פסולה - היינו ספא דאירי בקדשים. ומירק אחר שחיטתו על ידו - "מירק" לשון גמור. כדאמרינן במדרש וירושלמי סוף פרק קמא דראש השנה: מי שתחולל במצוה אמריש לא מירק.

אם בחולין ונדא בקדשים. וצריכא, דאי אשמיעינן חולין - תתם הווא דסגני ליה ברובא, משום דלאו תתם הווא צריך, אבל קדשים דלתם הווא צריך - אימא לא תיבגי ליה ברובא עד דאיבא פוליה; ואי אשמיעינן קדשים - משום דלתם הווא צריך, אבל חולין דלתם לא צריך, אימא בפלגא סגי ליה, קא משמע לן. הוי בחולין והוי בקדשים? אמר רב הניא: מסיפתברא רישא בחולין וסיפא בקדשים, מפאי? מרקתני "השוחט", ואי סלקא דעתך רישא בקדשים, "המולק" מיבעי ליה. - אלא מאי, סיפא בקדשים? "שחיטתו בשרה", "מליקתו בשרה" מיבעי ליה! - הא לא קשיא, אידי דסליק מבהמה, תנא גמי "שחיטתו בשרה". אלא רישא, מפרדי על עוף קאי, אי סלקא דעתך בקדשים - "המולק" מיבעי ליה. רב שימי בר אשי אמר: רישא בחולין מהבא, דקתני: אחד בעוף, ואי סלקא דעתך בקדשים - הא איבא עולת העוף דבעי שני סימניו! - אלא מאי, סיפא בקדשים? רוב אחד בעוף? ואי איבא עולת העוף דבעי שני סימניו! - מאי? רוב אחד? רוב כל אחד ואחד; וקדן הווא דליתני? רוב שנים, כיון דאיבא חטאת דסגי ליה בחד סימן - משום הכי לא פסקא ליה. רב פפא אמר: רישא בחולין מהבא; דקתני, רבי יהודה אומר: עד שישחוט את הוירדין, ופליגי רבנן עליה; אי אמרת בשלמא בחולין - שפיר, אלא אי אמרת בקדשים, אמאי פליגי רבנן עליה? הווא עצמו לתם הווא צריך! רב אשי אמר: סיפא בקדשים מהבא, דקתני: השוחט שני ראשין פאחד - שחיטתו בשרה; "השוחט" - דיעבד אין, לכתחלה לא. אי אמרת בשלמא בקדשים - היינו דלכתחלה לא, משום דתני רב יוסף: "תובב" - שלא יהא שנים שוחטים ובה אחד, "תובב" - שלא יהא אחד שוחט שני זבחים; ואמר רב הניא: "תובב" חתיב. אלא אי אמרת בחולין - אפילו לכתחלה גמי. ואף רבי שמעון כן לקוש כבר: רישא בחולין וסיפא בקדשים. דאמר רבי שמעון כן לקוש? מאחר ששינוי רובו של אחד פמחהו, למה ששינוי רוב אחד בעוף ורוב שנים בבמהו? לפי ששינוי: הביאו לו את התמיד, קרצו ומירק אחר שחיטתו על ידו; יכול לא מירק יהא פסול? לכך ששינוי: רוב אחד בעוף ורוב שנים בבמהו. אמר רב: יכול לא מירק יהא פסול? אם

אם כן הוי ליה עבודה אכור - הה מצי נמי למפרש: אם כן הויא ליה שחיטה בשנים, כיון דאם לא מירק פסול, ואין שנים שוחטין בובה אחד אפילו בזה אחד זזה, כדמוכח למקן שבעתין. ואם תאמר: ונאי קשיא ליה מעובדה באחד? הא ברקא "טרף בקלפא" (יומא מ.ב.א.) איבא מאן דסבר אפילו שחיטת פר כהן גדול בזה. ואפילו מאן דפסיל - היינו דוקא פרו, ודקתי לחובת יום הכיפורים וקאי עליה אחרן דחוקה. אבל תמיד, דלא שיך לחובת יום הכיפורים וקאי אפילו אחרון דחוקה - לא ויש לומר: דמכל מקום פסול מומנן. **למה לי למיר -** ואף על גב דבחולין ג' בענין כל השנים כבתלתה, מכל מקום כיון שיש דחוק דבר - לא היה לנו לעשות את ידי אחר. **אמר** דבר - ליקש משהיה דלוי טבא אלא עדי אפילו אלא בסוף - אף על גב דרבא סבירא ליה הכי בפרק שני דתולת (ל.א.) אפילו לאל חשב ויזנין כפרק "תחילין" (ביבמות ל.א.) משום דהך משמיה דלוי אמרה ריש לקיש. **בגון** שחיטת סימן קורט - פירש בקונטרס: בעוף קרישט, וקשה לפירושה: ומאי טעמיה דמאן דפטר? כיון דבמליקה בחוץ לא מחייב אלא בשחיטה, והיה עשה להביט שחיטה בחוץ? רב יוסף נמי, למה ליה למינטק: שהרי עשה בה מעשה חטאת העוף? והוה ליה למימר: משום דהכשר שחיטת העוף בסמין אחוה ועוד. דנקט רב יוסף: דאחר בחוץ ואחד בפנים נמי פסולה, ושחיטת עוף שנידים בפנים - אביש. ואי בעו - הא אין הכשרו אלא במליקה, ר"ח"ב"י. והוה ליה למינטק, ולא "פסוליה" ונראה לפרש דאידיד בבחנה, ו"פסולה" דנקט רב יוסף לאו דוקא, חדיב נמי תכליז עלמא. **אדא דחובא ליבא -** אם כן לוקי פלוגתיהו בסמין אחד בחוץ וסימן אחד בפנים, ופליגי בחובא, ואמאי מוקי לה במיעט סימין קורט וגמרו בפנים: אם תאמר: ובסוף פסול (מ.ב.) גבי דא דחבי: ושוחט חטאת בשבת בחוץ לעבודה וזה חייב שלש חטאות. ומוקי לה בחטאת העוף, שהיה יצוי קנה פסול והוישק עליו כל שהוא, דאין כוחה ליה הדיד. ודלית נקט חטאת ולא נקט זבת, שבשאר זבח מבי שחט סימן אחד לעבודה וזה אסרה, וכו' לא מחייב משום שחט חוץ. והשאתא אביה כתיב בדרבנא נמי מדידיב בסמין את משום שחט חוץ - לשמעין ובה, ובחצי קנה פגום. ואף על גב דסימן אחד לא מחייב משום שחט, למקן חזק כלום, מכל ברקא מכל מקום שגומרו סימן שני מידא לחייב משום שבתו ויש לומר, דאד דרמזיב בסמין אחד הכא - היינו משום דגמרי השני במינן. אבל התם דאידיד בשחט לעבודה וזה, כיון דבסתר בסמין ראשון - לא חשיב סימן שני אלא כמחוק בעפ. והוי כמו נתקלקלה בשחיטה, דאמר בסמוך דאגלאי מילתא למפרע דלא שחטתה היא כלל גבי פרה. לכן נקט עוף דהבשרו בסמין אחד, וכן פירש לקמן בקונטרס. **אירע** פסול בשחיטה - פירש הקונטרס: כגון שנתבלה. ורבינו עם מפריש: פסול של מלאכה אחרת, ודמאי דהוא. **אדא אמרת** בשחיטה נמי יש חילוק במלאכה בין קודם פסולה בין לאחר פסולה, ואף על גב דאידיד בעפמא, ואמאי מכל מקום קאמר שפרס כחשן אגלאי נתקלקלה בשחיטה דאגלאי מילתא למפרע דלא שחטתה

מגוזה למיר - משום דם. ואני שמעתי ביומא: משום "ברוב עם הדרת מלך", ואין לבי כך, דאם כן כל עבודות נמי, והרי הכתוב הקפיד בכהן גדול וגירש את רוב עם. **אינה לשחיטה** - אין השחיטה קרויה שחיטה אלא בסופה. ולקמה מפרש למאי הלכתא. ישנה לשחיטה - הכל קרוי שחיטה. **פסולה** - ואפילו למאן דאמר אינה לשחיטה אלא לבסוף ולי מיקרי שחיטת גוי, מיהו שחיטת ישראל נמי לא מירא. והויא ליה כחוקי עבדא עבדא וסיפא עליה. **עשה בפרש** - מעשה שהיה כדו בשחיטת ישראל לטורפה בו, נעשה בה ביד גוי. **עולת העוף** למעלה מחוט הסיקריא, חטאת העוף למטה, כדאמר בזבחים (ס.ד.ב.ס.ה.), שהרי עשה בה **מעשה חטאת העוף** (ל.א.) - במקום פסולה, מעשה שהוה חשוב בחטאת העוף להבשרו בכך. **שמולקת חטאת העוף** סמילן אחד, חילקו הכהן הכי משיב לפסול, אף על גב דבעולת אלו סוף מליקה עד גמר השני. **מחייב** - משום שחטוי חוץ. **מי לא אמר הכי** - דאילו כיון, אם שחט חוץ ראשון בחוץ - מדידיב, שהרי דבואת כשר בפנים במליקת חטאת העוף. השחט עוף קדשים בחוץ חייב, ודליק מירוביא ד"רש"ש "ישח" בשחיטת קדשים בפרק "השוחט" (ק.א.) אבל המולק את העוף פטור. **כל העסקין בפרה** - ארומה. מתחלה ועד סופה - באחת בעבודתיה. וכן באמצע וכן בתחלה ובין בסוף. **מפמאין את הגדים** - דכרתיב (במדבר יט:) "עץ ארו ואזוב ושני תולעת והשליך אל חוץ שריפת הפרה", ומסקין ליה: "ובכס בגדיו הכהן" וגו', וכתבי בשריפתה: "וחשב אותה" וגו', ותניא בספרי: אם המשליך את האזוב מטמא גדים, השורף את כל שבין? מה תלמוד לומר "והשורף" - לא הכותב ולימד על כל העסקים בפרה מתחלה ועד סוף שהיו טעונים הבכוסת בגדים. ופוסלין אותה בפלאבה - שחט נתעסק עמה במלאכה אחרת. **כן שחט וחזק עמו דלעת**. דתניא (ספרי פירשת חקת): "ושחט אותה" - אם הכותב ולימד על הפרה שתהא מלאכה פוסלתה בשחיטה, "שורף את הפרה" - אם הכותב ולימד שתהא מלאכה פוסלת בשריפתה. **שחיטתה** - כגון שנתבלה. **אינה מפמא גדים** - שלא נאן בה עבודה. ואם אסף אפרה או שרפה אלא בעין בה, ואם פסול נגע בה בפשוט כלי עץ, שלא ממותו מוטל בבבל - אינו טמא משום מתעסק בפרה, דאין כאן פרה ארומה. **שחיטתה** - בהזאת דאין, שהיה מזה הימנה שום פעמים כנגד פתח של היכל, כדכתיב (במדבר יט:) "והזה אל נבח פני" וגו'. **קודם פסולה מפמא גדים** - כדמתעסק בפרה הוא, וכבר נעשית שחיטתה בהכשר. **ולא שחיטתה היא כלל** - שהרי סופה הוכיח. אבל היבא דנגמרה שחיטה ממש, אימא לך דבולה קרויה שחיטה מתחלה ועד סוף. **לפלוג נמי** - היא את הכשרא דפרה, אפילו בפרה שלא נפסלה יש לחלק בין גדים לבגדים. **סמימאחא** - סמימאחא

אם כן הוי ליה עבודה אכור - הה מצי נמי למפרש: אם כן הויא ליה שחיטה בשנים, כיון דאם לא מירק פסול, ואין שנים שוחטין בובה אחד אפילו בזה אחד זזה, כדמוכח למקן שבעתין. ואם תאמר: ונאי קשיא ליה מעובדה באחד? הא ברקא "טרף בקלפא" (יומא מ.ב.א.) איבא מאן דסבר אפילו שחיטת פר כהן גדול בזה. ואפילו מאן דפסיל - היינו דוקא פרו, ודקתי לחובת יום הכיפורים וקאי עליה אחרון דחוקה. אבל תמיד, דלא שיך לחובת יום הכיפורים וקאי אפילו אחרון דחוקה - לא ויש לומר: דמכל מקום פסול מומנן. **למה לי למיר -** ואף על גב דבחולין ג' בענין כל השנים כבתלתה, מכל מקום כיון שיש דחוק דבר - לא היה לנו לעשות את ידי אחר. **אמר** דבר - ליקש משהיה דלוי טבא אלא עדי אפילו אלא בסוף - אף על גב דרבא סבירא ליה הכי בפרק שני דתולת (ל.א.) אפילו לאל חשב ויזנין כפרק "תחילין" (ביבמות ל.א.) משום דהך משמיה דלוי אמרה ריש לקיש. **בגון** שחיטת סימן קורט - פירש בקונטרס: בעוף קרישט, וקשה לפירושה: ומאי טעמיה דמאן דפטר? כיון דבמליקה בחוץ לא מחייב אלא בשחיטה, והיה עשה להביט שחיטה בחוץ? רב יוסף נמי, למה ליה למינטק: שהרי עשה בה מעשה חטאת העוף? והוה ליה למימר: משום דהכשר שחיטת העוף בסמין אחוה ועוד. דנקט רב יוסף: דאחר בחוץ ואחד בפנים נמי פסולה, ושחיטת עוף שנידים בפנים - אביש. ואי בעו - הא אין הכשרו אלא במליקה, ר"ח"ב"י. והוה ליה למינטק, ולא "פסוליה" ונראה לפרש דאידיד בבחנה, ו"פסולה" דנקט רב יוסף לאו דוקא, חדיב נמי תכליז עלמא. **אדא דחובא ליבא -** אם כן לוקי פלוגתיהו בסמין אחד בחוץ וסימן אחד בפנים, ופליגי בחובא, ואמאי מוקי לה במיעט סימין קורט וגמרו בפנים: אם תאמר: ובסוף פסול (מ.ב.) גבי דא דחבי: ושוחט חטאת בשבת בחוץ לעבודה וזה חייב שלש חטאות. ומוקי לה בחטאת העוף, שהיה יצוי קנה פסול והוישק עליו כל שהוא, דאין כוחה ליה הדיד. ודלית נקט חטאת ולא נקט זבת, שבשאר זבח מבי שחט סימן אחד לעבודה וזה אסרה, וכו' לא מחייב משום שחט חוץ. והשאתא אביה כתיב בדרבנא נמי מדידיב בסמין את משום שחט חוץ - לשמעין ובה, ובחצי קנה פגום. ואף על גב דסימן אחד לא מחייב משום שחט, למקן חזק כלום, מכל ברקא מכל מקום שגומרו סימן שני מידא לחייב משום שבתו ויש לומר, דאד דרמזיב בסמין אחד הכא - היינו משום דגמרי השני במינן. אבל התם דאידיד בשחט לעבודה וזה, כיון דבסתר בסמין ראשון - לא חשיב סימן שני אלא כמחוק בעפ. והוי כמו נתקלקלה בשחיטה, דאמר בסמוך דאגלאי מילתא למפרע דלא שחטתה היא כלל גבי פרה. לכן נקט עוף דהבשרו בסמין אחד, וכן פירש לקמן בקונטרס. **אירע** פסול בשחיטה - פירש הקונטרס: כגון שנתבלה. ורבינו עם מפריש: פסול של מלאכה אחרת, ודמאי דהוא. **אדא אמרת** בשחיטה נמי יש חילוק במלאכה בין קודם פסולה בין לאחר פסולה, ואף על גב דאידיד בעפמא, ואמאי מכל מקום קאמר שפרס כחשן אגלאי נתקלקלה בשחיטה דאגלאי מילתא למפרע דלא שחטתה

1 **הווינן** בה טעמא דשלא לשמו הא טמא פטור - כי הוא גירסת הקונטרס. וקשה:
 2 דאדייק מסיפא, נידוק מרישא איפאכ: טעמא דלשמו, הא טמא - חייב,
 3 אלמא דלא בעינן עקירתו ורובו ספרים ישנים רסנין; ודחינן בה, לשמו אמאי פטור? פסח
 4 בשבאר ימות השנה שלמים הוא, שעקב מינה בעי עקירה. פירוש: איך טמא לא בעי
 5 בשבאר שחיהא בה חברו גופי חטור
 6 מראשו ועטפו בסודר אחר. ומדלא מפליג -
 7 בטע מינה תרווייהו מיטמו, דישנה לשחיהא
 8 מתחלה ועד סוף. **אלא** - דלא ומתרין כרב
 9 יוסף. אלא וכי תריץ: דנתנא פהר פסולה
 10 איצטרך ליה לפלוגי, ולאשמועינן דאף על
 11 גב דבפסלה, מיהו קודם פסולה תורת פרה
 12 עליה דהשוחטקיה ויהי טמא. והבכרשה לא
 13 חש לאורויי אי שנה לשחיהא מתחלה ועד
 14 סוף אי אינה אלא לבסוף. ובמועד לשמו
 15 פפור - בשוחט בפסח על החמץ קאי,
 16 **במור** "מדין נשחט" (פסחים א.ט.ס), ומרבין
 17 ההם לשאר זבחים ששחטן בפסח על החמץ,
 18 שלוקה עליהן משום "לא תשחט על חמץ"
 19 (שמות לד). וקאמר רבי ב שמוען שהשחט
 20 ופסח בתוך המועד, כגון שאבד בארבעה
 21 עשר והקריב אחר תחתיו, ונמצא הראשון
 22 במועד, ושחטו לשמו על החמץ - פטור,
 23 דאז זבח פסח הוא, דלא חש שלא בזמנו
 24 לשמו. **שלא לשמו** - דשחטו לשם שלמים.
 25 **חייב** - דפסח לאחר זמנו קרב שלמים, וזה
 26 נשחטו לשלמים - וזבב כשר הוא. ומדקתני
 27 גבל לשמו חייב, מילני דרשא דקתני:
 28 לשמו פטור - היינו דשחיהא טמא,
 29 וסתמא קרי' "לשמו". דאי לשמו דוקא קאמר,
 30 דהא טמא חייב - קשיא סיפא, דלא מוהיב
 31 ליה אלא בשלא לשמו בהדיא. ורסנין:
 32 הווינן בה טעמא דשלא לשמו הא טמא
 33 פטור. והוינן בה - כסתמא אמאי פטור?
 34 **אי טמא לשלמים הוא** - דנפקא לן
 35 מ"בזבחה פסח ליה"א אלוהין צאן ובקר" וזברים
 36 (זו דמותר פסח קרב שלמים, בפסחים ע"ג).
 37 **בשע מינות** (ע"ג) ובזבחים בפרק מט (א.ט.),
 38 **בשע מינות** פליגי בה בפסחים (ע"ג). אמר רבי
 39 בשאר ימות השנה בעי למיעקר שם פסח
 40 מיינה, לכל כמה דלא עקר - פסח הוא, וכי
 41 שחטי ליה שלא בזמנו - הוי פסח פסול.
 42 ומיפלה פליגי בה בפסחים (ע"ג). אמר רבי
 43 **חייא בר גמדי** נורקה - תשובה זו שאני
 44 מעיב מפי חבריה, ואמרה דלעולם לא בעי
 45 עקירה. והאי דבשבעה דבעי עקירה. כגון
 46 שהיו בקדים. א בפסח ראשון טמאי מתים,
 47 ופסח זה לא נדחה מחמת איבוד, אלא
 48 מחמת בעילם שנדרשו מחמת טומאה לפסח
 49 שני. והאי פסח דאז ליקרב באייר, הלכך בעי
 50 עקירה. **אי אמרת בשלמא** ישנה לשחיהא
 51 מתחלה ועד סוף - אפסיל ליה בתחלת
 52 שחיהא. דסתמיה דאז לפסח. דתחלת שחיהא
 53 נמי פסלה. **אלא אי אמרת** לא מפליג
 54 גמר שחיהא - הא גמר שחיהא לאו פסח
 55 הואי. דכיון דשחט ביה פורתא ולא איחוי
 56 להויהא לפסח שני - אידיחי ליה מפסח.
 57 וכיון דלא חוי לפסח - הא אמרת דלשלמים
 58 קאי, וגמר שחיהא ידידה לשלמים הוא. ובפורתא קמא לא איפסל משום שחיתת פסח שלא בזמנו, דהא אינה לשחיהא אלא לבסוף לישם פסח קאי שחיש - לא רסנין.
 59 מדינא פסח - ראינו ודאי ליקרב קודם גמר שחיהא ולצאת חולין, שאין לך חמץ בקרב גדול מזה. ולמי לפסח. וכיון דחוי לדימי פסח - סתם שחיתת עמדה כולה לפסח.
 60 **וכי תימא** - אין קדשים נפאין בזה העמדה והערכה. כדכתיב (ויקרא כז): "והעמיד את הבתחה לפני הוהיך ותיקן אותה". וזו היא לשחיהא על רגליה. **בזנים**
 61 **ושלשה מקומות** - שחתך כן חזור ותחילת לשחוט למטה או למעלה. **מפורעת** - מגולה ונכרת. **לפסח** במקום אחד. **חין שחוש** - כוללה דרמיא דחין, שאינו חותך
 62 בשני מקומות. **שנים אוהוין בכספין** - קא סלקא דעתך בשני כספין, אחד למעלה לצד הראש ואחד למטה לצד החזה. **בכספין אחד** - ומאי אחד למעלה ואחד למטה
 63 - דנקטי כסינא באלבסות. **אי הכי** - לשתן קושיא הוא.

1 **סתיתמאהא**, **אבל חכמים אומרים: שנים שוחטים**
 2 **זבח אחדו** - ולרבי אלעזר ברבי שמעון נמי לפלוג,
 3 כגון דשחטת חד גברא בשני סודרים, דסודר קמא
 4 לא מטמא, וסודר בתרא מטמא? - **אלא, בפסולא**
 5 **דפרה קא מיייר, בהקשרה לא קא מיייר. מתיב**
 6 **רב אידי פר אבין: ובמועד, לשמו - פטור, שלא**
 7 **לשמו - חייב; והוינן בה: טעמא, הישלא לשמו,**
 8 **הא טמא - פטור; ואמאי פטור? פסח בשאר**
 9 **ימות השנה שלמים הוא: ושע מינה: פסח בשאר**
 10 **ימות השנה בעי עקירה! ואמר רבי תיא בר גמדי,**
 11 **נורקה כפי חבירה ואמר: הכא במאי עסקינן -**
 12 **כגון שהיו בעלים קמאי מתים, הנהיין לפסח שני,**
 13 **דסתמא לשמו קאי; והאי הוא דבעי עקירה, הא**
 14 **אחר לא בעי עקירה. אי אמרת בשלמא ישנה**
 15 **לשחיהא מתחלה ועד סוף - איפסיל ליה מתחלת**
 16 **שחיהא; אלא אי אמרת אינה לשחיהא אלא בסוף,**
 17 **כיון דשחט ביה פורתא - אידיחי ליה מפסח, איך**
 18 **כי קא שחיש - שלמים קא שחימו! אמר ליה אבוי:**
 19 **נהי דאידיחי ליה מפסח, מדימי פסח מי אידיחי?**
 20 **וכי תימא פעי העמדה והערכה, והתנן: שחט בה**
 21 **שנים או רוב שנים ועדיין היא מפורקת - הרי**
 22 **היא פתיה לכל דבריה. אמר רבי יהודה אמר רב:**
 23 **השוחט שחיהא לפישה מקומות - שחיהא פירה.**
 24 **כי אמריתה קמיה דשמואל, אמר לי: בעינן שחיהא**
 25 **מפורעת, וליפאי! ואף רבי שמעון בן לקיש סבר:**
 26 **בעינן שחיהא מפורעת, דאמר רבי שמעון בן לקיש:**
 27 **מזין לשחיהא שהיא מפורעת? שאמרי: "חין שחיש**
 28 **לשונם מרקה דבר". מתיב רבי אלעזר: שנים אוהוין**
 29 **בכספין ושחטינו, אפילו אחד למעלה ואחד למטה**
 30 **- שחיהא פשרה; אמאי? והא ליפא שחיהא**
 31 **מפורעת! אמר ליה רבי ירמיה: משניתנו - בכספין**
 32 **אחד ושני בני אדם. אמר ליה רבי אבא: אי הכי,**
 33 **הוינן דתני עלה: אין חוששין שפא ומרפו זה על**
 34 **זה; אי אמרת בשלמא בשתי כספין ושני בני אדם**
 35 **שפיר, מהו דתימא: ליהוש לאמא סמכי אהרדי,**
 36 **והאי לא אתי למעבר רובא והאי לא אתי למעבר**
 37 **רובא, קא מושעין בן דאין חוששין. אלא אי אמרת**
 38 **בכספין אחת ושני בני אדם, האי "אין חוששין**
 39 **שפא ומרפו זה על זה", שפא ידרוסו זה על זה"**
 40 **מיבעי ליה! אמר ליה רבי אבין, תני: אין חוששין**

שמא

1 **והתנן** שחט בה שנים או רוב שנים ועדיין היא
 2 מפורקת הרי היא בחיה לכל דבריה -
 3 אין המשנה בן בשום מקום. אלא דייק לה
 4 מתנינן "דיהער ורובתו" (חולין ק"ה). דתנן
 5 השחט בהמה טמאה לכרי ומפרסת -
 6 טמאה טמאה אובליק, אבל לא טמאה
 7 נבלת.
 8 **השוחט** בשנים או בשלשה מקומות, פירש
 9 בקונטרס: חתך כאן, וחזר ותחיל
 10 לחתך למעלה או למטה. וקשה דאם אי רוב
 11 במקום אחד - היאך שחיתו כשרה? ואם יש
 12 רוב במקום אחד - אם בעי שחיהא מפורעת?
 13 דאי לומר: אף על פי דיש רוב במקום אחד לא
 14 חוי שחיהא מפורעת. דבשלא נחתך הסימן לא
 15 למעלה מביה השחיהא ולא למטה - אז היא
 16 שחיהא מפורעת, דבית השחיהא מירוח רוח.
 17 אבל בשחתך למעלה או למטה - לא מירוח
 18 ואינה מפורעת. וכי פריך משנים אוהוין בסכין
 19 וחוששין - לא חוי מיני לשנייה דהתם בששחט
 20 כל אחד רוב הרי דא מפורעת. דמכל מקום
 21 בשקדו האחד ושחט רוב וחבירי של שחט
 22 עדין אלא מפסח - אינה מפורעת, ופסלה,
 23 וכיון דכבר נפסלה - זה לא הדרא ומכשרה.
 24 כשם תבחינו מפי הרוב. ובשחיהא רובא חזאי
 25 מפרש שנים או שלשה מקומות - כגון שכל
 26 אותן מקומות הדיקש של סימן, כגון שחתך סביב
 27 וכיצא בו ביושט, ובין הכל יש רוב. ועוד פירש
 28 בשאלות: שאפילו חתך מיעוט הקנה למעלה
 29 לצד העור, וחזר ושחט מיעוט למטה לצד אחר,
 30 זה שלא כנגד זה - דכשרה, חין דבין הכל יש
 31 רוב. ורבינו גנזל פירש שנים או שלשה
 32 מקומות - כגון רוב הקנה למעלה רוב הושת
 33 למטה. ולפירשה לא משבחט שלשה מקומות.
 34 **מתיב** רבי אלעזר שנים אוהוין בסכין וחוששין
 35 - לפירוש רבינו הננאל והשאלות לא בעי
 36 לשנייה דהכא בשחטת האחד הרוב, דלא משמע
 37 שהשחיתו כשרה על ידי שניהם. **דלמא** סמכי
 38 אחדי רוב עבד רובא - לפירוש הקונטרס, כל
 39 אחד לא ישחוט רוב. ולפירוש השאלות, כן
 40 שניהם לא יעשו רוב.
 41 למדרגתו

1 **קאי**, וגמר שחיהא ידידה לשלמים הוא. ובפורתא קמא לא איפסל משום שחיתת פסח שלא בזמנו, דהא אינה לשחיהא אלא לבסוף לישם פסח קאי שחיש - לא רסנין.
 2 מדינא פסח - ראינו ודאי ליקרב קודם גמר שחיהא ולצאת חולין, שאין לך חמץ בקרב גדול מזה. ולמי לפסח. וכיון דחוי לדימי פסח - סתם שחיתת עמדה כולה לפסח.
 3 **וכי תימא** - אין קדשים נפאין בזה העמדה והערכה. כדכתיב (ויקרא כז): "והעמיד את הבתחה לפני הוהיך ותיקן אותה". וזו היא לשחיהא על רגליה. **בזנים**
 4 **ושלשה מקומות** - שחתך כן חזור ותחילת לשחוט למטה או למעלה. **מפורעת** - מגולה ונכרת. **לפסח** במקום אחד. **חין שחוש** - כוללה דרמיא דחין, שאינו חותך
 5 בשני מקומות. **שנים אוהוין בכספין** - קא סלקא דעתך בשני כספין, אחד למעלה לצד הראש ואחד למטה לצד החזה. **בכספין אחד** - ומאי אחד למעלה ואחד למטה
 6 - דנקטי כסינא באלבסות. **אי הכי** - לשתן קושיא הוא.

חולין. פרק שני - ההושט דף על עמוד ב - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזולץ)"

תוספת

למדתנו רבינו משנתנו בשני סבינים ובשני באו אדם - משמע שכן הלכה. בדבשני
ושלשה מקומות שחיטה כשרה. ובהלכות גדולות גריס: למדתנו רבינו
משנתנו בסבין אחד ושני בני אדם. כלומר, חיאך אתה אובל? ומכל מקום, כיון דלא
חס דרבינו ואבל משפירי שופרי - שעמ מינה שכן הלכה, שהיר בו ממה שהיה
לרצוי לפרש במתניתין שכן אחד.

החליד הסבין בין סימן לסימן - לקמן (דף לב
ע"א) בני מתיני גדוליה היה ראי
לביאה. אלא אני דאבשר בר לעל שחיטה
שאנה מפורעת כואת פסולה טמע חלדה.
וא החליד הסבין תחת השני ופסקו - וברוא
נטק, אף על גב שכבר נשחט האחד. ונקט
נמי אורחא דמיתלא, דבשחיט סימן ראשון
בחבואה, כשחורז ובא לעשות הולכה תחב
ראש הסבין בין סימן שני לצואר.

החליד במיעוט סימניו מהו - פירש
בקונטרס: במיעוט בתרא, אבל
במיעוט קמא שפיטא לן דהויא נבלה. והגרמה
לא פסק דאפילו שחט שני שלישי והגריס שליש
דבעדנין לחומרא, ומקדיא כאב בתיקו. ורבינו
יצחק ברבי מאיר אומר: דבהגרימה פסקין פרקי
קמא (חולין ט"א), כרבי יוסי בר יהודה, ואיכא
דבשר נמי לרבנן שחט שני שלישי והגריס
שליש, ולא מריא לחייה, דהחט שלא במקום
שחיטה הוא, והוי כאילו שחט ברגלה אתר
שחיטת הסימן, (ובאן) וכן נמי, אם לאתר
שחיטת הרוב עקר (הרוב) המיעוט - שחיטתו
כשרה, כיון דהוי שליש כדרך שחיטה. ורבינו תם
הקשה לפרוש הקונטרס, דהנמי בתוספתא:
שחט רוב והגריט גרמא, אפילו אם גמרז לומן
כרובה - שחטתו כשרה ומפרש רבינו תם:
הדבא בעי במיעוט קמא, ובעי לרב יהודה
דבמער תחת העור, ודלמא אם תחב הסבין
נבשחט הסימן ופסקו שחט רוב שלמטה כדרכו -
הויא חלוק טפי, ואפילו לאמרי בי רב, דאמרי:
תחת העור איני יודע - היינו משום דשחיטה
לא שכיבא בעי, והוי חלדה לפי שהוא שלם.
אבל סימן דרשיבני ביה שחיטה, ואפילו הכי אין
צריך לשחוט אלא הרוב, במיעוט שלם הסבין
הוי כאילו נתחך - לא הוי חלדה, אי נמי,
במביעה ליה בתחב הסבין תחת מיעוט קמא
ופסקו מלמטה לחלדה, אתר כל שחט הרוב. וכן
שהה במיעוט סימניו דלקמן (לכ"א), מפרש
רבינו תם במיעוט קמא, והשתא את שפיר האי
דקאמר לעיל (ט"א), אי מחצה על מחצה כרוב
לא העב ליה רובא, ובמיעוט בתרא שפיטא
ליה בכשר, והשתא פירושא, אם תמיז דבשר
אזכר במיעוט קמא - לא פסקו שחיטה בעון קמ
התורה, כיון דבשרו שכיבן אחר, ולא דקאמר
לקמן בפרקין (לכ"א), דשהיה הוי מבחמה
בלבמה ועוף לעוף - היינו מדרבנן, ונקבה לא
שכיבא שחייה בעוף אפילו מדרבנן, דשהה
במיעוט קמא בשדה, מידי דהוה אמצא חצי קנה
פגום, ומנ שכתבו בתוספתא: שחט חצי הגררת

ושחיה כדי שחיטה וגרמה שחיטתו פסולה - טעם סופר הוא, ורגיסין: "כשרה", דהא
לעיל מייחי להו בני מחצה על מחצה כרוב. ומיהו, גם לפרוש רבינו תם קשה מתוספתא,
דהיא: שחט מיעוט ושחט שדה בר שחיטה - פסולה, אלמא יש שחיטה במיעוט סימנים
קמא, ולקמן (לכ"א), קאי בתיקא ואם נאמר דלא ידע, אם כן גם לפרוש הקונטרס נאמר
דלא ידע הדיא תוספתא שהקשה ממנה רבינו תם, והרב רבינו אושעיא מפרש: השחט
במיעוט סימנים - היינו לאתר ששחט רוב אחריו, והחליד תחת המיעוט שנשאר, וחלדי
סימן שני, ושהה במיעוט דלקמן מפרש דקאי אשחט בסבין רעה, דקאמר תתם: אפילו חולין והביא כל היום כולו כשר, ומביעה לן: אם שחט רובו של אחד, וחולין הביא
כל היום כולו במיעוט, מהו? דלמא דהא דבמשך בסבין רעה אפילו חולין והביא כל היום כולו - שמא היינו במומסק לחתוך הסימן, אבל כאן שכבר נתחך רובו, הרי הוא כאילו
נתחך כולו, ובשומלין ומביא כל היום כולו באותו מיעוטא הוי כאילו מולין ביד וברגל, ויש כאן שהיה ופסולה.

תנא דבי רבי ישעיהאל שחט אין ושחט אלא ומשך - דאף על גב דאיתו גופיה דרשי בריש פריקן (חולין כ"א): "שחט" - במקום שחט, תרתי שמע מינה.

**שְׁמָא דְרוּסוּ הוּא עַל זֶה. מְתוּב רַבִּי אֲבִין: שְׁחַט אֶת
הַהוֹשֵׁט לְמִפְּנֵי וְאֵת הַקֶּנֶה לְמַעְלָה, אוֹ אֶת הַהוֹשֵׁט
לְמַעְלָה וְאֵת הַקֶּנֶה לְמִפְּנֵי - שְׁחִיתוֹ בְּשֵׁרָה; אִמְנָא?
וְהָא לִפְנֵי שְׁחִיטָה מְפֹרְעֶת! הוּא מוֹתִיב לָהּ, וְהוּא
מְרַקֵּץ לָהּ: בְּשִׁחִיטָה הַעֲשִׂייה בְּקוֹלְמוֹם, הוּא תוֹרָא
דְּאִישְׁחַט בְּשֵׁינָא וְשִׁלְשָׁה מְקוּמוֹת, עַל רַב זִיְקָה פִּיה
שְׂמוּאֵל בַּר מִרְחָא שִׁקְל מְשׁוּפְרֵי שׁוּפְרֵי, אֲמַר לִיה
רַבִּי יוֹזָא: לְמַפְרֵינָא רַבִּינֵי, מְשֻׁנְתֵינּוּ בְּשֵׁינּוּ סַפְיָנֵי וְשֵׁנֵי
בְּנֵי יֶאֱדָם. אֲמַר רַב יְהוּדָה אֲמַר רַב: הַחֲלִיד אֶת
הַסְּבִין בֵּין סִימָן לְסִימָן וּפְסָקוּ - פְּסוּלָה, תַּחַת הָעוֹר
- בְּשֵׁרָה. מֵאֵי קָא מְשַׁמְעֵי לָן? תַּנְיָא: אוֹ שֶׁהַחֲלִיד
אֶת הַסְּבִין תַּחַת הַשֵּׁנִי וּפְסָקוּ - רַבִּי יִשְׁבֵּב אֹמְרֵי:
נְבֻלָּה, רַבִּי עֲקִיבָא אֹמְרֵי: מִרְפְּהוּ! - אִי מְמַתְּנִין הוּא
אִמְנָא: הֵינּוּ מִלִּי מִלְּמַפְּנֵי לְמַעְלָה, דְּלֹא קְעָבִיד בְּרַדְרָךְ
שְׁחִיטָה, אֲבָל מִלְּמַעְלָה לְמַפְּנֵי, דְּקְעָבִיד בְּרַדְרָךְ שְׁחִיטָה
- אִימָא שְׁפִיר דְּמֵי, קָא מְשַׁמְעֵי לָן. תַּחַת הָעוֹר בְּשֵׁרָה.
כִּי רַב אֲמַרִי: תַּחַת הָעוֹר אֵינִי יוֹדֵעַ, אִיבְעִיא לְהוּ,
לְבִי רַב דְּאֲמַרִי: תַּחַת הָעוֹר אֵינִי יוֹדֵעַ, תַּחַת מְבִטְלִית
מְהוּ? תַּחַת עֲצֵר מְסוּבָּךְ מְהוּ? תִּיקוּ. בְּעַי רַב פִּסָּא:
הַחֲלִיד בְּמִיעוּט סִימְנֵי, מְהוּ? תִּיקוּ. מְשֻׁנְתֵי הַשְּׁחִיטָה
שֵׁנֵי רֵאשִׁין אַחֲרֵי - שְׁחִיטוֹת בְּשֵׁרָה. שֵׁנִים אוֹחֲזִין
בְּסַבִּין וְשׁוֹחֲטִים, אִפְּלוּ אֶחָד לְמַעְלָה וְאֶחָד לְמַפְּנֵי
- שְׁחִיטוֹת בְּשֵׁרָה. תַּחַת אֶת הָרֵאשִׁי בְּבֵת אֶחָת -
פְּסוּלָה. הֵיךְ שׁוֹחֵט וְהַתִּיז אֶת הָרֵאשִׁי בְּבֵת אֶחָת, אִם
יֵשׁ בְּסַבִּין מְלֵא צֹאֵר - בְּשֵׁרָה, הֵיךְ שׁוֹחֵט וְהַתִּיז
שֵׁנֵי רֵאשִׁין בְּבֵת אֶחָת, אִם יֵשׁ בְּסַבִּין מְלֵא צֹאֵר
אֶחָד - בְּשֵׁרָה. בְּמָה דְּבָרִים אֲמַרִים - בְּזִמְנֵי שְׁחִילִיד
וְלֹא הִבִּיא, אוֹ הִבִּיא וְלֹא הוֹלִיד; אֲבָל אִם הוֹלִיד
וְהִבִּיא, אִפְּלוּ כֹל שְׁהוּא, אִפְּלוּ בְּאִיזְמֹל - בְּשֵׁרָה.
נִמְרָא מְרַחְנֵי מִלִּי? אֲמַר שְׂמוּאֵל, דְּאֲמַר קְרָא: "חֵץ
שְׁחִיטָה לְשׁוֹנֵם מְרַקֵּץ דְּבַר". תַּנָּא דְּבִי רַבִּי יִשְׁמַעְיָא:
"שְׁחִיטָה" - אִין "וְשָׁחַט" אִלָּא וְנֹשֵׁךְ, וְכֵן הוּא אֹמְרֵי:
"וְהָךְ שְׁחִיטָה", וְאֹמְרֵי "חֵץ שְׁחִיטָה לְשׁוֹנֵם מְרַקֵּץ דְּבַר".
מֵאֵי "וְאֹמְרֵי"? וְכִי תִּמְיָא: "וְהָךְ שְׁחִיטָה" - שְׁנִמְנוּהָ
בְּחֹטֵה הוּא, תָּא שְׁמַע: "חֵץ שְׁחִיטָה לְשׁוֹנֵם". רַבָּא הָיָה
בְּרִיק לִיה גִּירָא לְרַבִּי יוֹנָה בַּר תַּחְלִיפָא, וְשָׁחַט בְּהָ
עוּפָא בְּהַדִּי דְּפִרְתֵי. וְדִלְמָא עֲבִיד חֲלָדְהוּ! - חוּיָנִי
גִּידְפִי**

איזמל - תער דק וקטן אשר, **אפילו באיזמל** - אף על גב דאיכא למיזב אוטו יש לו
קרנים, כדלקמן (ל"א), חץ שחוט - מזה חץ חולבת במשיכה, אם שחיטה במשיכה. והב
שחוט - משוך, שחוט קר ומשוכן אותו, כש עשירין צורפי בחותש חותין עשברים מן
חתקין. שנמנוהו בחוטם - וקחוטו כמו שחוט, אבל שחט" לא לשון משיכה הוא. כדק
לח אויז - מהפגמה.

גדפי

שמא ירוסו - דמתוך שהו משך ולא וזה לכאן, ושנחה דרוקים סבין על הצואר, יש
לחוש שלא יתיו הראש בבת אחת. **בקולמוס** - באלכסון. דכילה חד מקום הוא,
ומפורע קרינא ביה, והתחיל בקנה למעלה וחתך ושיפע כלפי מטה, במקום שנגרמה
שחיטת קנה התחיתין שחיטת חוטם, וכן מלמטה למעלה. **למדתנו רבינו** - בליקטא זו.
משנתנו - דקתני שנים אוחזין בסבין, אפילו
בשני סבינין קמבשר. **ופסקו** - לתחתן
הבלבחה. קמא שחיליד, חוסי והוציא את הסבין
והחך העליון כדרכו. **תחת השני** - ששחט סבר
את הראשון. **נבלה** - וממנאה. **מלמטה**
למעלה - דביקן תחת השני החליד - לא
אפשר אלא מלמטה למעלה. **תחת מביטלית** -
הכרובה קמא סיבות צוארה. מהו - דהא עור
נמי לאו בכלל שחיטה הוא, ומספקין ליה משום
חלדה, האב נמי לא שגא. או לדמא, האי גופה
היא לאו גופה. **מסובך** - פלטרירי. **תיקו** -
וכל ליקא דאיסורא לחומרא. **חוליד במיעוט**
סימניו - לאחר ששחט רובו בחבשר, מי
אמרינן: הא שאיתשחט שפיר ברוב סימניו, או
דלמא כולה חיד שחיטה היא, ואית בה תחיד?
ובמיעוט שפיטא לן דנבלה היא. **תיקו** -
ולחומרא. וגי הגרמה נמי דפרקא קמא (חולין
ט"א) בין שחט שליש והגריס שליש ושחט
שליש, בין הגריס שליש ושחט שליש והגריס
שליש, בין שחט שני שלישי והגריס שליש -
מספקא לן דלמא סבידא לן כרבנן סורפאי,
דמטרפי כל דאמא מנייהו, ובעדנין לחומרא.
ואף על גב דמסבין לעיל (ט"ב), שחט חצי גררת
ושהה בה וגרמה - כשרה, ואוקומנא בעוף,
אבכרנא ממה נפשך דאי מחצה על מחצה
כרוב - ואף עבד ליה רובא, אלמא דמכי עבד
רובא בכשרות לא חישי לפסולא דמיעוטא -
לא מסבין אהותו שנויא, דדחיזי הוא דרדייה.
וטמא, משום דמחצה על מחצה בני כרוב,
ובשחיטה מייחוח לא מירד עבד, וכי שהה
בפלגא קנה לא אסירקו. אבל במיעוטא בתרא,
בין קנהו בני דרושט, ובמיעוטא קמא דרושט
מסרפאי, ואף בהלכות גדולות כתוב: הדיכא
דשהה בסבינן בני בתחלה ובין סוף - אסור,
דכיון דלא אפשר לן בעדנין לחומרא. שיש אוחזין
בכבן שחוטין - בתמה אחת. **תתי את הראש**
אחת - כאמה התיא קנה או דלעת. דחק
הסבין בכח ופסק, והויא דרסה. **היה שוחט** -
במשיכה. והתיא **את הראש** - בהנאה ראשונה
עד שלא חספיק חוליקו, או חוליק תחלה
ובמשיכה הותו הראש עד שלא חספיק לביאה.
אם יש בכבין מלא צואר - חוץ לצואר
כדמוקי בגמרא, יש כאן הולכה או האובא וכשר,
שיש בו כדי לשחוט ומייחוח בלא דרסה. אבל
אם אין אורך הסבין אלא בעובי הצואר או חץ
לצואר משוה - דרסה היא, שאין הסימנין
נתחבין במשיכה זו לכדה בלא דרסה. **אם יש**
בכבין מלא צואר אחד - מפרש בגמרא: חוץ
לשני הצוארים, דיש בו שיעור שלשה צוארין.

גדפי

[דף כ"ב ע"א]

מאי גדון? כתיב דמר רבי שמואל בר רב יצחק: בתחילה אינו מדבר אלא בתם כו'. ומניין לניזקי העבד?
תלמוד לומר או בן ינח או בת ינח. ואם עבד וגו'.

רבי הויה בר ווא ורבי שמואל בר רב יצחק, חד אמר: לא תהא תוספת יתירה על העיקר, והרבה אמר:
משלם לו כל נזקו.

הלכה ו' מתני' שור שהיה מתחבד בכחל, ונפל על האדם, נתפנוז להרג את הבתמה והרג את האדם,
לעבדו והרג את ישראל, לנפלים והרג בן קמא – פטור:

גמרא ואיש כי יכה כל נפש אדם (ויקרא כד, יז), להביא את המכה, ויש בו כדי להמית. אית תניי
תני: אין בו כדי להמית. אמר רבי לא: ואפילו יש בו כדי להמית ובא אחר והמית – הממית חייב.

והמית איש או אשה (שמות כא, כט) מה האיש מוריש נזקיו לבניו, אף אשה מורשת נזקיה לבניה,
ואין הפעל יורש את אשתו! אמר ריש לקיש: כך פירשה רבי הושעיה אבי המשנה: בכופר של אחר
מיתה שנו.

תני: המזכר שור לחבירו ונמצא נגהו, רב אמר: מקח טעות הוא. ושמואל אמר: יכיל הוא מימר ליה:
לשחיטה מכרתיו לך.

ונתן פדיון נפשו, אית תניי תני: נפש מזיק. אית תניי תני: נפש ניזק. מאן דאמר נפש ניזק

[דף כ"ב ע"ב]

הכהו הראשון הפניית מיתה, ובא השני ובילבולו. אין תימר יש נזקים בכלולו, הראשון – נתן נזקו,
והשני – נתן כופרו. אין תימר אין נזקין בכלולו, הראשון נתן כופרו והשני פטור. כמאן דמר: פדיון
נפשו של מזיק, אין תימר יש נזקין בכלולו, הראשון – נתן כופרו, והשני – פטור, אין תימר אין נזקין
בכלולו – שניהן פטורין.

הלכה ז' מתני' שור האשה, שור היתומים, שור אפיטרופוס, שור המדבר, שור התקדש, שור הגר
שמת ואין לו יורשין, גרי אילו חייבים מיתה. רבי יהודה אמר: שור המדבר, שור התקדש, שור הגר
שמת ואין לו יורשין – פטורים מן המיתה, מפני שאין להם בעלים:

גמרא מאי טעמא דרבי יודן? והוועד בבבא קמא ולא ישמרונו. אין בעלים לאילו.

לענין נזקין, תני רבי הושעיה: לענין נזקין – רבי מאיר מחייב, ורבי יודן פוטר.

לכופר מה? רבי פדת בשם רבי הושעיה: הפל מודין בכופר שהוא חייב. ואית דאמרי: רבי יוחנן בשם רבי ינאי: בשם שהולקין בנזקין – כך הן הולקים בכופר.

רבי ירמיה בעי קומי רבי זעירא: היך עבדין עובדא? אמר ליה: כרבי הושעיה לענין נזקין, רבי מאיר מחייב, ורבי יודן פוטר. הא לכופר – דברי הפל חייב:

הלכה ח' מתני' שור שהיא יוצא להפקל והקדישו בעליו – אינו מקדש. ואם שקטו – בשורו אסור. ואם עד שלא נגמר דינו הקדישו בעליו – מקדש. ואם שקטו – בשורו מתר:

גמרא תני: שור שהיה יוצא להפקל ונמצאו עדיו זוממין – רבי יוחנן אמר: כל הקודם בו – זכה. ריש לקיש אמר: ייאוש טעות הוא. וכן עבד היוצא ליהרג ונמצאו עדיו זוממין – רבי יוחנן אמר: זכה עצמו. ריש לקיש אמר: ייאוש טעות הוא:

הלכה ט' מתני' מסרו לשומר חנם, ולשוואל, ולנושא שכר, והשוכר – נכנסו תחת הפעלים. יצא והזיק, מועד – משלם נזק שלם. ותם – משלם חצי נזק. קשרו בעליו פמוסרה, ונעל בפניו פראוי, ויצא והזיק – חייב; דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: תם – חייב, ומועד – פטור, שנאמר: (שמות כא) ולא ישמרונו בעליו – שומר הוא זה. רבי אליעזר אומר:

[דף כ"ג ע"א]

אין לו שמירה אלא סבין.

גמרא אמר רבי לעזר: דברי רבי מאיר שמירת נזקין בשמירת שומר חנם, דברי רבי יודן שמירת נזקין בשומר שכר.

אמר רבי לעזר: דברי רבי מאיר, מסר שור לשומר חנם, יצא והזיק – פטור. יצא ונטרף – פטור. לשומר שכר, יצא והזיק – חייב, יצא ונטרף – פטור. אמר רבי לעזר: דברי רבי יודן, מסר שור מועד לשומר חנם, יצא והזיק – חייב, יצא ונטרף – פטור. לשומר שכר, יצא והזיק – חייב, נטרף – חייב.

אמר רבי לעזר: והלא שמור הוא והתורה הייבתה! אמר רבי לעזר: כל שמירה שאמרה תורה, אפילו הקיפו חומת ברזל – אין משערין אותו אלא בגופו. לפיכך, רואין אותו, אם ראוי לשמירה – פטור, ואם לאו – חייב.

הדרן עלך שור שנגח ד' זה'

פרק המישי

הלקה א' מתני' שור שנגח את הפרה ונמצא עברה בצדה, ואין ידוע אם עד שלא נגחה ילדה, אם משנגחה ילדה – משלם חצי נזק לפרה, ורביע לילד. וכן פרה שנגחה את השור ונמצא ילדה בצדה, ואין ידוע אם עד שלא ילדה נגחה, ואם משנגחה ילדה – משלם חצי נזק מן הפרה, ורביע נזק מן הילד:

גמרא וכי כל הפרות מפילות? נהליף בהן אחר הרוב ואמור מחמת נגיחה הפילה! זאת אומרת:

[דף כ"ג ע"ב]

שלא הילכו במידת הדין בממון אחר הרוב, אלא כמעוט.

אמר רבי יוסי: במקום אחר הילכו במידת הדין בממון אחר הרוב, כהדא דתני רבי אחא: גמל האוחר בין הגמלים ונמצא שם אחד מת – חייב, בידוע שזה הרגו.

ואמר רבי ינאי: ביני מתניתא, משלם חצי נזק מן הפרה, ובעל הוולדות עולה לבעל הפרה רביע. אמר רבי יוסי: זה נותן מחצה וזה נותן מחצה. מה מפקה מביניהון? מתו הוולדות. מאן דמר: משלם חצי נזק לפרה, ורביע נזק לוולד – אהו יהיב נזקיה, ואהו יהיב נזקיה. מאן דמר: משלם חצי נזק מן הפרה, ובעל הוולדות עולה לבעל הפרה רביע – אהו יהיב נזקיה, ואהו אמר, לא לדין בעית? אידי ליקומיך.

וכן פרה שנגחה את השור כו'. רבי בון בר כהנא בעא קומי רבי אימי: מפני שהוא ספק, הא אילו וודאי – זה נותן מחצה וזה נותן מחצה. כף אני אומר, רגלה של אדם אחד, פולה של אדם אחד, זה נותן מחצה וזה נותן מחצה! אמר ליה: כמועד היא מתניתא.

רגלה מכורה לך – מכר חציה. רגלה שנגיה מכורה לך – מכר חצי חציה. אמר ריש לקיש: כל אילין שמעותא – דלוי אינון.

[דף כ"ד ע"א]

הלכה ב' מתני' הפקר שהכנים קדירותיו להצטר בעל הבית שלא ברשות, שפרתן בהמתו של בעל הבית – פטור. ואם הוקה בהן – בעל הקדרות חייב. ואם הכנים ברשות – בעל הקצור חייב.

גמרא הכנים קדירותיו להצטר בעל הבית שלא ברשות, וכא שור ממקום אחר ושכרן – פטור. הוזהר בהן – פטור. הדיא אמרה: הקרן פטורה בהצטר שאינה של שניהן.

הלכה ג' מתני' הכנים פירותיו להצטר בעל הבית שלא ברשות, אכלתן בהמתו של בעל הבית – פטור. ואם הוקה בהן – בעל הפרות חייב. ואם הכנים ברשות – בעל הקצור חייב:

גמרא הכנים פירותיו להצטר בעל הבית שלא ברשות, וכא שור ממקום אחר ואכלן – פטור. הוזהר בהן – פטור. הדיא אמרה: שהשן פטורה בהצטר שאינה לשניהן.

הלכה ד' מתני' הכנים שורו להצטר בעל הבית שלא ברשות, נגחו שורו של בעל הבית, או שגשבו בלבם של בעל הבית – פטור. נגח הוא לשורו של בעל הבית – חייב. נפל לבור והכאיש את מימיו – חייב. היה אביו או בנו לתוכו – משלם את הפקר. ואם הכנים ברשות – בעל הקצור חייב. רבי אומר: בכלן, אינו חייב – עד שיקבל עליו בעל הבית לשמור:

גמרא הכנים שור להצטר בעל הבית שלא ברשות, וכא שור ממקום אחר, נגח נגף נשף רביץ בעט – משלם גזק שלם; דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: על השן ועל הרגל – חייב, על הנגיחה על הנגיפה ועל הנשיכה ועל הרביצה ועל הבעיטה ועל הדחייה, תם – משלם חצי גזק, מועד – משלם גזק שלם מן העלייה.

רב יהודה בשם שמואל: הלכה ברבי. רב ועירא אמר: הלכה ברבי. אמר רבי ירמיה: הכל מודין בבית, שהוא אומר לו: "הכנים ואני משמרו". הכל מודין בשדה, שאומר לו: "הכניםהו ושמרהו". מה פליגינן? בהצטר, רבי אומר: הצר – בשדה. וחכמים אומרים: הצר – בבית.

תמן תנינן: המגדיש בתוך שדה חברו שלא ברשות. גדישים בשדה – ככלים בבית! אומר רבי יוסי בי רבי בון: תיפתר, בהיא דאית לה מסגרי.

[דף כ"ד ע"ב]

הלקה ה' מתני' שור שהיה מתפנו לחברו, והכה את האשה ויצאו ילדיה – פטור מדמי ולדות.

אדם שהיה מתפנו לחברו, והכה את האשה ויצאו ילדיה – משלם דמי ולדות.

ביצד משלם דמי ולדות? שמין את האשה כמה היתה יפה עד שלא ילדה, וכמה היא יפה משילדה.

אמר רבן שמעון בן גמליאל: אם בן, משתאשה יולדה היא משבחת! אלא, שמין את הולדות כמה הן יפיו, ונותנין לבעל. ואם אין לה בעל – נותנים ליורשיו. היתה שפחה ונשתהרה, או גיורת – פטור:

גמרא שור שהיה מתפנין לחבירו. הא אם היה מתפנין לאשה – חייב! ולא שגניא היא בין שהוא מתפנין להכות את האשה בין שנתפנין להכות חבירו! ולמה תנינה הכא! אמר אבא בר רב חנן: בגין מתניתין הא דבתרה, אדם שהיה מתפנין לחבירו והכה את האשה ויצאו ילדיה – משלם דמי ולדות.

תני: האומר לחבירו: שפחה וילדנית אני מוכר לך, בגינה משביתין אותה. רבן שמעון בן גמליאל אומר: קוטומי היא זו!

כתיב (שמות כא, כב): פי ינצו אנשים ונגפו אשה הרה ויצאו ילדיה. אבא יוסי בן חנן אומר: ממשמע שגאמר ויצאו ילדיה, איני יודע שהוא הרה! מה תלמוד לומר הרה? מגיד שאין מתחייב עד שיגבה במקום עוברה. הא אם הכה על כף ידה או על כף רגלה – פטור.

כאשר ישית עליו בעל האשה. שומעני אף על פי שאין ההריון שלו? תלמוד לומר הרה, מגיד שאינו משלם אלא לבעל ההריון.

רבי עוקבא שאל: בא על אמו, בא על אחותו, אף הוא בעל הריון הוא! תלמוד לומר בעל – את שראוי ליקרות בעל, יצאו אילו שאינו ראוי להיות בעל.

רבי יסא בשם רבי יוחנן: עוברין – אין יוצאין בשן ועין. ניקח בשן ועין? אמר רבי יסא כי רבי בון: ביני מתניתין, עוברין – אין יוצאין בשן ועין של אימו.

הלקה ו' מתני' החופר בור פרשות הרבים, ונפל לתוכו שור או חמור ומת – חייב.

אחד החופר בור, ושיח ומערה, חריצים ונעיצין – חייב. אם בן, למה נאמר בור? אלא מה חבור

[דף כ"ה ע"א]

שהוא גדי להמית, עד עשרה טפחים, אף כל דבר שהוא גדי להמית עד עשרה טפחים. היו פהותין מעשרה טפחים, ונפל לתוכו שור או חמור ומת – פטור. ואם הזק בו – חייב. החופר בור ברשות היחיד ופתחו לרשות הרבים, ברשות הרבים ופתחו לרשות היחיד, ברשות היחיד ופתחו לרשות היחיד אחר – חייב.

גמרא פתיב: כי יפתח איש בור וכי יכרה איש בור. אחד בור לנזקין ואחד בור למיתה. אמר רבי יצחק: אחד בור של מיתה ואחד בור לנזקין – שנייהו ממקרא אחד נתרבו, וכשהוא בא לבור של מיתה, את מר פטור על הפלים, וכשהוא בא לבור של נזקין – את מר חייב על הפלים.

אין לי אלא בשחפר. לקח, ירש, ניתן לו במתנה מניין? שנאמר: או כי יכרה איש בור. וכי יש לו רשות להפקיר נזקיו ברשות הרבים!

אמר רבי יוסי בי רבי בון: תיפתר ברבי יוסי בי רבי יהודה, דאמר: שלשה דברים שהן סמוכין לרשות, ברשות.

רבי מנא בעי: מהו שיעשה את העומק בגובה? והיכי דמי? אין בהו דאיתי מן עיל – חמי ליה, אלא בהו דאיתי מן לרע.

הלכה ז' מתני' בור של שני שתפין, ועבר עליו הראשון ולא כסהו, השני ולא כסהו – השני חייב. כסהו הראשון, וכא השני וגילהו – השני חייב.

כסהו הראשון, וכא השני ומצאו מגלה ולא כסהו – השני חייב.

כסהו כראוי, ונפל לתוכו שור או חמור ומת – פטור.

לא כסהו כראוי, ונפל לתוכו שור או חמור ומת – חייב.

נפל לפניו מקול הפרה – חייב. לאחריו מקול הפרה – פטור.

נפל לתוכו שור וכליו ונשתברו, חמור וכליו ונתקרו – חייב על הבהמה ופטור על הפלים.

נפל לתוכו

[דף כ"ה ע"ב]

שור חרש שוטף, וקטן – חייב. בן או בת, עבד או אמה – פטור.

גמרא היך אפשר לבור של שני שותפין? אמר רבי ינאי: תיפתר שנתנו שניהן אבן האחרונה. ולמה לא פתר לה בחפר זה עשרה וזה עשרה? דו בעי מיפתריניה, בבור של עשרה טפחים של שני שותפין. עבר עליו הראשון ולא כיסהו, השני ולא כיסהו – השני חייב. רבי בא בר בינאי, רבי יסא בשם רבי יוחנן: גותנין לו שעות לכרות ארזים מן הלכנון.

אית בה להומרא ואית בה לקולא, פעמים שמויכין ללכנון, פעמים שרחוקין ללכנון.

ביסהו פראוי. עד היכן ביסהו? יבא ביי דתנינן תמן: כדי שתהא עגלה מהלכת טעינה אבנים.

אמר רבי ינאי: לתוכו, בין שלפניו בין שלאחריו – פטור. הוציא לו, לפניו – פטור, לאחריו – חייב.

נפל לתוכו שור וכליו ונשתברו, חמור וכליו ונתקרועו – חייב על הבהמה ופטור על הכלים.

שמואל אמר: בשהתריפו מחמת אורו. אבל אם נחבט בקרקעו – חייב.

רבי יוחנן גריש לקיש תריהון אמרין:

[דף כ"ז ע"א]

אפילו נחבט בקרקעו – פטור, דרך נפילה פטרה תורה. ונפל שמה שור או חמור, שור – ולא שור בכיליו, חמור – ולא חמור בכיליו. שהיה בדין, מה אם בור נזקין שפטור מן המיתה, חייב על הכלים. בור של עשרה טפחים שחייב על המיתה, אינו דין שיהא חייב על הכלים! תלמוד לומר: ונפל שמה שור או חמור. שור – ולא שור בכיליו. חמור – ולא חמור בכיליו:

נפל לתוכו שור חרש שוטף וקטן – חייב. אמר רבי לעזר: ביני מתניתא: שור והוא חרש. שור והוא שוטף. בן ובת, עבד או אמה – פטור.

הלכה ח' מתני' אחד השור ואחד פל הבהמה לנפילת הבור, להפרשת הר סיני, לתשלומי כפל, ולהשיב אבידה, לפריקה, ולחסימה, לפלאים, ולשבת. וכן היה ועוף פיוצא בהן. אם בן, לפה נאמר שור או חמור? אלא שדבר הכתוב בהנחה:

גמרא לנפילת הבור – ונפל שמה שזר או חמור. להפרשת הר סיני – אם בהמה אם איש לא יקנה. לתשלומי כפל – משזר עד חמור. להשב אבידה – השב תשיכם. לפריקה – עזוב תעזוב. להסימה – לא תחוסם שזר בדישו. לכלאים – בהמתך לא תרביע כלאים. לשבת – למען ינוח שורך וחמורך: וכן חיה ועוף פיוצא בהן. שמואל אמר: אווז ים עם אווז יישוב – כלאים זה בזה. אמר רבי יוסי:

[דף כ"ו ע"ב]

מתניתא לא אמרה בן, אלא שזר עם שזר בר, חמור עם חמור בר – כלאים זה בזה.

ריש לקיש אמר: משנה שלמה שנה רבי: וכן חיה ועוף פיוצא בהן.

אמר רבי יוחנן: ואנא דאיתיתיה מן דבית לוי, תרנגול עם פיסיוני, תרנגול עם הפנוסת, אף על פי שדומין זה לזה – כלאים זה בזה.

הדרן עלך שזר שנגח את הפרה

פרק ששי

הלכה א' מתני' הכונס צאן לדיר, ונעל בפניה פראוי, ויצתה והזיקה – פטור. לא נעל בפניה פראוי, ויצתה והזיקה – חייב. נפרצה בליקה או שפרצתה לסטים, ויצתה והזיקה – פטור. הוציאותה לסטים – חלסטין חייבין.

גמרא רבי לא בשם רבי ינאי: במחלוקת. רבי לעזר אמר: דברי הכל הוא. אמר רבי לא: מסתברא הדיא דרבי לעזר, שהרי אין פתיב שמירה בגופו, אלא בקרן.

מאי בדין? ריש לקיש אמר: במחלוקת. רבי לעזר אמר: דברי הכל היא. ואית דאמרי: דרבי לעזר בן יעקב היא, דאמר: בין כך ובין כך – פטור.

עד בדין, בשותיה גדותה מארבע רוחות. היתה גדותה משלש רוחותיו ופרוצה מרוח אחת ויצאת ממקום הפרצה מהו? נישמעניה מן תדא: נפל בותלו מקול הזועות, מקול הרעמים, אם עמד ובגאון, בצורכו – פטור, ואם לאו – חייב.

כלום צריכה?! לא.

[דף כ"ז ע"א]

בשנפלו שם שלשה כתלים בריאים ממונה.

תני: רבי יהושע אומר: ארבעה אין תיביב לשלם מן הדין, ואין השמים מוחלין להן עד שישלמו. היודע עדות לתבירו ואינו מעידו – אין תיביב לשלם מן הדין, ואין השמים מוחלין לו עד שישלם.

השובר עידי שקר ונגבה – אין תיביב לשלם מן הדין, ואין השמים מוחלין לו עד שישלם.

הכובש קמה לפני האור, והפורץ גדר לפני בהמה – אין תיביב לשלם מן הדין, ואין השמים מוחלין לו עד שישלם.

הוציאה ליסמין – הליסמין תיביבין. אומר רבי יהושע: בשהוציאה לגזלה, אבל אם הוציאה לאבדה – הליסמין פטורין.

הלכה ב' מתני' הניחה בהמה, או שמסרה לחרש שוטח וקטן, ויצאתה והזיקה – תיביב. מסרה לרועה ונגנב הרועה תחתיו. נפלה לגינה והזיקה – משלמת מה שנגנבה. ירדה בדרבה והזיקה – משלמת מה שהזיקה. ביצד משלם מה שהזיקה? שמין בית סאה באותה שדה, כמה היתה יפה וכמה היא יפה. רבי שמעון אומר: אכלה פירות גמורים – משלם פירות גמורין. אם סאה – סאה, ואם סאתים – סאתים.

גמרא תני: רועה שמסר צאנו לרועה, הראשון – תיביב, והשני – פטור. רב וריש לקיש תריהון אמרין: מביןן שמסרה לבן דעת – פטור.

מסרה לרועה ונגנב רועה תחתיו. ונפלה לגינה והזיקה – משלם מה שנגנבה.

רב הונא אומר: בשנחבטה על גבי עשבים. אבל עמדה ורעת – משלם מה שהזיקה. ירדה בדרבה והזיקה – משלם מה שהזיקה.

רבי יוסי בי רבי חנינה אומר: אותה השדה – פטורה, ושדה אחרת – תיביב.

רבי יוחנן וריש לקיש תריהון אמרין:

[דף כ"ז ע"ב]

אפילו רעת כל השדה – פטורה. לעולם אינה תיכרת, עד שתצא מתוכה לרשות הרבים ותיכנס לרשות הרבים לשדה אחרת.

אלא נפלה לגינה וירדה לתוך גינה אחרת מהו? על דעתיה דרבי יוסי בן חנינה דאמר: אותה השדה פטורה, וכא תיכרת. על דעתיה דרבי יוחנן וריש לקיש דינון אמרין: אפילו רעת כל השדה פטורה – לעולם אינה תיכרת עד שתצא מתוכה לרשות הרבים ומרשות הרבים לשדה אחרת.

אלא נפלה למקום שראויה לירד, ירדה למקום שראויה ליפול – אומר רבי יוסי בר חנינה: היא מתניתא. אלא נפלה למקום שראויה ליפול, נפלה למקום שראויה לירד.

דא צריכה לדא, ודא צריכה לדא. דא צריכה לדא – שמשלם מה שחזקה. ודא צריכה לדא – שמשלם מה שנהנית, ודא צריכה לדא – שמשלם

תני: אין שמין בית כור, מפני שהוא פוגם. ולא בית קב, מפני שמשביתה. אלא שמין בית סאה באותה שדה כמה היתה יפה וכמה היא יפה. אומר רבי יודה:

[דף כ"ח ע"א]

אימתי? בזמן שאכלה ייחורי תאנים, וקירטמה לולבי גפנים. אבל אם אכלה בוסר או פגין – שמין לו פירות גמורין. אומר רבי יודן משום רבי עקיבא: אכלה פירות גמורין – משלם פירות גמורין. נטיעות – שמין לו נטיעות. נטיעות – שמין לו בית סאה.

רבי שמעון בן יהודה אומר משום רבי עקיבא: תבואה שלא הביאה שלישי – נידונת בנטיעות.

דבי רבי ינאי אמרין: שמין תרקב בששים תרקבים. רבי יוסי בי רבי חנינה אומר: שמין קלח בששים קלחים.

חד בר נש גנב חדא כפוני. אתא עובדא קמיי שמואל, אומר ליה: זיל שיימח ליה בריש דיקלא. אומר רבי יוסי בי רבי בון: ככשה דאהיני תוה.

הלכה ג' מתני' הפוגדיש לתוך שדה של חברו שלא ברשות, אכלתן בהמתו של בעל השדה – פטור. ואם הוזק בהן – בעל הפוגדיש חייב. ואם הפוגדיש ברשות – בעל השדה חייב.

גמרא אמר רבי יצחק: גדישין בשדה – ככלים בפית. אמר רבי יוסי בי רבי בון: תיפתר, בההיא דאית ליה מסגרא.

הלכה ד' מתני' השולח את הבעירה ביד הרש שוטה וקטן – פטור מדיני אדם, ותייב בדיני שמים. שילחה ביד פינקח – הפינקח תייב. אחד הביא את האש, ואחד הביא את העצים – המביא את העצים תייב. אחד הביא את העצים, ואחד הביא את האור – המביא את האור תייב. בא אחר ולכה, המלכה – תייב. ליבתו הרוח – הרי כולן פטורין.

גמרא הווקיה אמר: בשמסר לו גחלת. אבל מסר לו שלהבת – תייב.

אמר רבי יוחנן: היא גחלת היא שלהבת.

וקשיא על דעתיה דהווקיה, אילו מי שראה גחלתו של חברו מגלגלת והולכת ואין כולה אותו,

[דף כ"ח ע"ב]

שמא אינו פטור? אמרי: תיפתר בשמסר לו גחלת הפקר. אי נמי, שלהבת הפקר, ולית שמע מינה כלום.

אית תנאי תני: ליבה. אית תנאי תני: וניבה. מאן דמר וליבה, דכתיב (שמות ג) בלבת אש. מאן דמר וניבה, וקיה בליבי כאש בוערת (ירמיה כ).

ליבתו הרוח – הרי כולן פטורין. תמן אמרין: ברוח של אונסין היא מתניתא. אבל ברוח שהעולם מתנהג בו – תייב.

רבי יוחנן וריש לקיש תריהון אמרין: אפילו רוח שהעולם מתנהג בו – פטור, שפעמים בא, פעמים לא בא.

הלכה ה' מתני' השולח את הבעירה, ואכלה עצים, או אבנים, או עפר – תייב, שגמרא (שמות כב) פי תצא אש ומצאה קוצים וגו'. עברה גדר שהוא גבוה ארבע אמות, או דרך הרבים, או נהר – פטור. **גמרא** מה קוצים מיוחדין שדרפן לידלק, אף אין לי אלא דברים שדרפן לידלק! תלמוד לומר: גדיש. אי מה גדיש מיוחד שתלוש מן הפרקע, אף אין לי אלא דבר שתלוש מן הפרקע! תלמוד לומר: קמה. או מה אילו ואילו מיוחדין שדרפן לידלק, אף אין לי אלא דבר שדרפן לידלק! ליחכה גירו סיפספה אבניו.

מִסְכַּת יְבָמוֹת פָּרָק שִׁישִׁי

א. הַעוֹשֶׂה מֵאֵמֶר בִּיבְמֹתוֹ וְנִמְצָאת מְעַבְרַת וְיִלְדָה, בְּזִמְנֵי שֶׁהוֹלֵד שֶׁל קִימָא - אֵין מֵאֵמְרוּ מֵאֵמֶר. הוּא מְתָר בְּקִרְבוּתֶיהָ וְהִיא מְתָרַת בְּקִרְבוּיָו, וְלֹא פְסָלָה מִן הַכְּהוֹנָה. אֵין הוֹלֵד שֶׁל קִימָא - מֵאֵמְרוּ מֵאֵמֶר, הוּא אֲסוּר בְּקִרְבוּתֶיהָ וְהִיא אֲסוּרָה בְּקִרְבוּיָו, וּפְסָלָה מִן הַכְּהוֹנָה. הַכּוֹנֵס אֶת יְבָמֹתוֹ וְנִמְצָאת מְעַבְרַת וְיִלְדָה, בְּזִמְנֵי שֶׁהוֹלֵד שֶׁל קִימָא - יוֹצִיא, וְחִיבִין בְּקִרְבָּן. אֵין הוֹלֵד שֶׁל קִימָא - יָקִים. סָפֵק שֶׁהוּא בֶן קִימָא סָפֵק שְׂאִינוּ בֶן קִימָא - מְטִילִין עָלָיו שְׁנֵי חוּמְרִין. סָפֵק בֶן תְּשַׁעָה לְרֵאשׁוֹן, סָפֵק בֶן שְׁבַעָה לְאַחֲרוֹן - הוֹלֵד הַרֵאשׁוֹן כָּשֶׁר לַעֲשׂוֹת כֹּהֵן גְּדוֹל, וְהַשְּׁנִי מִמְזוֹר בְּסָפֵק. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: אֵין מִמְזוֹר בְּסָפֵק. הַעוֹשֶׂה מֵאֵמֶר בִּיבְמֹתוֹ, וְנִמְצָאת מְעַבְרַת - הָרִי זֹו לֹא תִנְשָׂא צָרְתָהּ, עַד שֶׁיִּנְדַּע שֶׁהוּא עֶבֶר שֶׁל קִימָא, שְׂאֵין הוֹלֵד פּוֹטֵר עַד שֶׁיִּצְאָ לְאוֹיר הַעוֹלָם.

ב. שוֹמְרַת יָבָם שְׁמֵתָה - מְתָר בְּאֵמָה, מַה הִיא לְמִזוֹנוֹת? כָּל זִמְנֵי שֶׁנִּתְחַיֵּב הַבַּעַל - הַיְבָמִין חִיבִין. לֹא נִתְחַיֵּב הַבַּעַל - אֵין הַיְבָמִין חִיבִין. הַכּוֹנֵס אֶת יְבָמֹתוֹ - זָכָה בְּנִכְסֵי אֲחִיו. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בֵּין כֶּךָ וּבֵין כֶּךָ, אִם יֵשׁ שָׁם אָב - הַנִּכְסִין שֶׁל אָב, אִם אֵין שָׁם אָב - הַנִּכְסִים שֶׁל אֲחִין.

ג. אֲרַבְעָה חִיבִין מִן הַתּוֹרָה, וְאֲרַבְעָה שְׁנֵיהֶן לֶהֱן. אָבִיו, וּבְנוֹ, אֲחִיו וּבֶן אֲחִיו - הָרִי אֵלוֹ חִיבִין עָלֶיהָ. אָבִי אָבִיו וְאָבִי אִמּוֹ, בֶּן בְּנוֹ וּבֶן בַּתּוֹ - הָרִי אֵלוֹ שְׁנֵיהֶן לֶהֱן. חֵמֶר בְּגֵרוּשָׁה שְׂאֵין בְּחִלוּצָהּ, וְחֵמֶר בְּחִלוּצָהּ שְׂאֵין בְּגֵרוּשָׁה, גְּרוּשָׁה - מְתָרַת לְחִזּוֹר לְמַגְרָשׁ, לְפִיכָךְ חִיב עַל קִרְבוּתֶיהָ. חִלוּצָהּ - אֲסוּרָה לְחִזּוֹר לְחִלוּץ, לְפִיכָךְ פְּטוּר עַל קִרְבוּתֶיהָ.

ד. שוֹמְרַת יָבָם שֶׁקָּדַשׁ אֲחִיו אֶת אֲחֹתָהּ, אוֹ שֶׁקָּדַשָׁה הִיא אֶת עַצְמָהּ, מִשּׁוּם רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתִירָה אֵמְרוּ, וְאוֹמְרִים לוֹ: הִמְתָּן עַד

שֶׁיַּעֲשֶׂה אֲחִיךָ מַעֲשֶׂה, אוֹ עַד שֶׁתְּחַלֵּץ אוֹ עַד שֶׁתִּתְיַבֵּם. מִתְּהַמְקָדֶשׁ - הַמִּיבָם חוֹלֵץ שְׁתִּיחֵן. מִתְּהַמְיָבֵם - הַמְקָדֶשׁ מוֹצִיא אֶת אֲשֶׁתוֹ בְּגֵט, וְאֲשֶׁת אֲחִיו בְּחִלְצָהּ. מִשּׁוּם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אֵמְרוּ: מוֹצִיא אֶת אֲשֶׁתוֹ, חוֹלֵץ לִיבְמֹתוֹ, מִתָּה יְבָמֹתוֹ - כּוֹנֵס אֶת אֲשֶׁתוֹ.

ה. מִי שֶׁהָיָה נָשׁוּי שְׁתֵּי נָשִׁים וְמֵת, בִּיאָתָהּ אוֹ חִלְצָתָהּ שֶׁל אַחַת מֵהֶן פּוֹטֵרַת אֶת צָרְתָהּ, הֵיטָה אַחַת מֵהֶן אֲסוּרָה לְאַחַד מִן הָאֲחִים אֲסוּר עֲרוּהָ, וְחֹלֵץ לָהּ - לֹא עָשָׂה כְּלוּם, וְלֹא פָטַר אֶת צָרְתָהּ, אֲלֵא הִיא אוֹ צָרְתָהּ מִתִּיבָמַת לְשָׂאֵר אֲחִים. הֵיטָה אֲסוּר מִצְוָה וְאֲסוּר קִדְשָׁהּ, חֹלֵץ לָהּ אוֹ בָּא עָלֶיהָ - נִפְטָרָה צָרְתָהּ.

ו. הַמְחֲזִיר אֶת גְּרוּשָׁתוֹ מִשְׁנִשְׂאָתָהּ, הַנוֹשֵׂא אֶת חִלוּצָתוֹ, וְהַנוֹשֵׂא אֶת קִרְבוּת חִלוּצָתוֹ - אֵין לוֹ בָּהּ קְדוּשִׁין, וְאֵין צְרִיכָה הֵימְנוּ גֵט, הִיא פְסוּלָה וְהוֹלֵד פְּסוּל; דְּבָרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. וְחֻקִּים אוֹמְרִים: יֵשׁ לוֹ בָּהּ קְדוּשִׁין, וְצְרִיכָה הֵימְנוּ גֵט. הִיא כְּשֶׁרָה וְהוֹלֵד כְּשֶׁר - כּוֹפִין אוֹתוֹ לְהוֹצִיא.

ז. הָרִי שֶׁהֵיטָה רְדוּפָה לִילָף לְבֵית אָבִיהָ, אוֹ שֶׁהֵיטָה לָהּ כַּעַס מִבְּעָלָהּ, אוֹ שֶׁהֵיטָה בְּעָלָהּ זָקֵן אוֹ חוֹלָה, אוֹ שֶׁהֵלֵךְ בְּעָלָהּ לְמִדְיַנַּת הַיָּם, אוֹ שֶׁהֵיטָה בְּעָלָהּ חָבוּשׁ בְּבֵית הָאֲסוּרִים. הַמְפָּלֵת לְאַחַר מִיתַת בְּעָלָהּ, עֲקָרָה, זָקֵנָה, אֵילוּנִית, וּקְטַנָּה שְׂאִינָה וְאוֹיָהּ לִילָד - צְרִיכָה לְהִמְתִּין שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מְתָר לְהִתְאַרֵס וּלְהִנְשֵׂא מִיָּד. אֵמֵר רַבִּי יִשְׁמַעֵאל בֶּן רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוּקָה: אֲנִי שְׁמַעְתִּי בְּכֶרֶם בִּיבְנָה, שְׁכַל הַנָּשִׁים לֹא יִנְשָׂאוּ וְלֹא יִתְאַרְסוּ עַד שֶׁיְהִיוּ לֶהֱן שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים. הַגִּיזְרָת, וְהַשְּׁבוּיָה, וְהַמְשַׁחֲרֶרֶת - צְרִיכָה לְהִמְתִּין שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים; דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי יוֹסִי מִתִּיר לְנִשְׂאָ מִיָּד. וְכֵן הֵיטָ רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: כָּל הַנָּשִׁים יִתְאַרְסוּ, חוּץ מֵאֵלְמָנָה שְׁלוּשִׁים יוֹם מִפְּנֵי הָאָבוּל, וְכֵלֵן לֹא יִנְשָׂאוּ עַד שֶׁיְהִיוּ לֶהֱן שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים. הַיְבָמָה שֶׁחִלְצוּ לָהּ אֲחִין בְּתוֹךְ שְׁלֹשָׁה

אדם על יבמתו עד שתגיע לפרקה, וכן צרות וכן עריות - לא ינשאו ולא יתארו עד שיגיעו לפרקן, שְׁמָא נִמְצְאוּ אֵלּוּ אֵילּוּנִית וְנִמְצְאוּ אֵלּוּ פְּסוּלוֹת. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: הָרִי הֵן בְּחֻזְקָתָן וְכִשְׁרוֹת; מוֹדָה רַבִּי עֲקִיבָה בְּאַלְמָנָה לְכֹהֵן גְּדוֹל, גְּרוּשָׁה וְחַלּוּצָה לְכֹהֵן הַדְּיוּט, שָׂאף עַל פִּי שֶׁהִיא בְּ"לֹא יבֹא" - אֵין הוֹלֵד מִמּוֹר, שָׂאִין מִמּוֹר אֶלָּא מִשָּׂאֵר בְּשֵׁר. מוֹדָה רַבִּי שְׁמַעוֹן הַתִּימְנִי, בְּהִבָּא עַל אִשְׁתּוֹ נָדָה, שָׂאף עַל פִּי שֶׁישׁ בָּהּ כֶּרֶת - שָׂאִין הוֹלֵד מִמּוֹר, שָׂאִין מִמּוֹר אֶלָּא מִשָּׂאֵר בְּשֵׁר.

מִסְכַּת יְבָמוֹת פֶּרֶק שְׁבִיעִי

ז. הַעוֹשֶׂה מֵאָמֵר בִּיבְמָתוֹ וְמַת - חוֹלְצָת וְלֹא מִתְיַבְמַת. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: אוֹ חוֹלְצָת אוֹ מִתְיַבְמַת, שָׂאִם מֵאָמֵרוֹ מֵאָמֵר - תְּתִיבֶם, שֶׁהִיא אִשְׁתּוֹ שֶׁל רֹאשׁוֹן. כִּיצַד מִצּוֹת יְבוּם? עוֹשֶׂה בָּהּ מֵאָמֵר וְאַחַר כֶּךָ כּוֹנְסָה, כּוֹנְסָה עַד שֶׁלֹּא עָשָׂה מֵאָמֵר - קָנָה. הַעוֹשֶׂה מֵאָמֵר בִּיבְמָתוֹ - קָנָאָה לְעַצְמוֹ, וּפְסָלָה עַל יְדֵי אַחִים, בָּאוּ עָלֶיהָ אַחִים וְעָשׂוּ בָּהּ מֵאָמֵר, נִתְּנוּ גִט וְחָלְצוּ - פּוֹסְלִים עַל יְדוֹ. הַעוֹשֶׂה מֵאָמֵר בִּיבְמָתוֹ - נִפְטָרָה צָרְתָּה. הַנּוֹתֵן גִּט לִיבְמָתוֹ - נִפְטָרָה הִיא וְצָרְתָּה, חָלַץ לָהּ - נִפְטָרָה צָרְתָּה. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: יֵשׁ גִּט אַחַר גִּט וּמֵאָמֵר אַחַר מֵאָמֵר, מוֹדָה רַבִּין גְּמְלִיאֵל לְחֻכְמִים, שֶׁישׁ גִּט אַחַר מֵאָמֵר, וּמֵאָמֵר אַחַר גִּט, גִּט אַחַר בִּיאַת מֵאָמֵר, וּבִיאַת מֵאָמֵר אַחַר בִּיאַת גִּט. כִּיצַד הִיָּה רַבִּין גְּמְלִיאֵל אוֹמֵר אֵין גִּט אַחַר גִּט? שְׁתֵּי יְבָמוֹת שֶׁנִּפְּלוּ לְפָנָי יְבָם אֶחָד, וְנָתַן גִּט לְזוֹ וְגִט לְזוֹ. רַבִּין גְּמְלִיאֵל אוֹמֵר: חוֹלֵץ לְרֵאשׁוֹנָה, וְאֶסוּר בְּקְרוּבוֹתֶיהָ, וּמִתָּר בְּקְרוּבוֹת שְׁנִיָּה. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: אֶסוּר בְּקְרוּבוֹת שְׁתֵּיֶהֱן, וְצָרִיכוֹת שְׁנֵי גִטִּין וְחַלּוּצָה לְאַחַת מֵהֶן. כִּיצַד אָמַר רַבִּין גְּמְלִיאֵל אֵין מֵאָמֵר אַחַר מֵאָמֵר? שְׁתֵּי יְבָמוֹת שֶׁנִּפְּלוּ לְפָנָי יְבָם אֶחָד, וְעָשָׂה מֵאָמֵר בְּזוֹ וּמֵאָמֵר בְּזוֹ, רַבִּין גְּמְלִיאֵל אוֹמֵר: נוֹתֵן גִּט לְרֵאשׁוֹנָה וְחוֹלֵץ לָהּ, וְאֶסוּר בְּקְרוּבוֹתֶיהָ, וּמִתָּר בְּקְרוּבוֹת שְׁנִיָּה. וְחֻכְמִים

חֲדָשִׁים - צָרִיכָה לְהִמַּתִּין שְׁלֹשָׁה חֲדָשִׁים. שְׁלֹשָׁה חֲדָשִׁים שָׂאֵמְרוּ - לְאַחַר מִיתַת בַּעֲלָהּ, וְלֹא לְאַחַר חַלּוּצַת יְבָמָה.

ח. הַמְשַׁלֵּישׁ גִּט לְאִשְׁתּוֹ, וְאָמַר לוֹ: אֶל תִּתְּנֶנּוּ לָהּ, אֶלָּא לְאַחַר שְׁלֹשָׁה חֲדָשִׁים, כִּיִּין שֶׁהִגִּיעַ גִּט לְיָדָהּ - מִתְּרַת לְנִשְׂא מִיָּד, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ שָׂמָא גִּט יִשָּׁן הוּא. בַּת כֹּהֵן שֶׁנִּשְׂאָת לְיִשְׂרָאֵל וְמַת בַּעֲלָהּ - אוֹכֵלֶת בְּתֵרוּמָה לְעֶרְב, וְאֵינָה חוֹשֶׁשֶׁת שָׂמָא מִעֲבֵרַת הִיא.

ט. יְבָמָה, כָּל שְׁלֹשָׁה חֲדָשִׁים הָרֵאשׁוֹנִים - נְזוּנִית מִשָּׁל בַּעֲלָהּ. לְאַחַר שְׁלֹשָׁה חֲדָשִׁים - אֵינָה נְזוּנִית, לֹא מִשָּׁל בַּעֲלָהּ, וְלֹא מִשָּׁל יְבָמָה. אִם עָמַד יְבָמָה בְּבֵית דִּין וּבְרַח - הָרִי זֶה נְזוּנִית מִנְכָסָיו. מַעֲשֶׂה בְּאַחַד שְׂבָא לְפָנָי רַבִּי יוֹסִי, אָמַר לוֹ רַבִּי: מַהוּ לְחַלֵּץ בְּתוֹךְ שְׁלֹשָׁה חֲדָשִׁים, קָרָא עָלָיו מִקְרָא הַזֶּה (דְּבָרִים כ"ה, ז'): "וְאִם לֹא יִחַפֵּץ הָאִישׁ לְקַחְתָּ" וְגו', הָרֵאשׁוֹי לִיְבוּם - רֵאשׁוֹיָה לְחַלּוּצָה. בְּתוֹךְ שְׁלֹשָׁה חֲדָשִׁים, הוֹאִיל וְאֵין רֵאשׁוֹי לִיְבוּם - אֵינוֹ רֵאשׁוֹיָה לְחַלּוּצָה. הַיְבָמָה לֹא תַחְלוּץ וְלֹא תְתִיבֶם, עַד שֶׁיְהוּ לָהּ שְׁלֹשָׁה חֲדָשִׁים, וְכִשֶׁם שָׂאִין אוֹמְרִים לוֹ לִיְבוּם, כֶּךָ אֵין אוֹמְרִים לוֹ לְחַלֵּץ. וּמַעֲשֶׂה בְּחִיפָה, בְּאַחַת, שֶׁהִלֵּךְ בַּעֲלָהּ לְמַדִּינַת הַיָּם, וְהָיָה לוֹ שׁוֹמֵרֶת יְבָם וְלוֹ אֶחָד קֶטָן, מִשׁוּם רַבִּי אֶלְיעֶזֶר בֶּן רַבִּי צְדוֹק אָמְרוּ: תַּחְלוּץ שָׂמָא יָאֲרַע בּוֹ דְבַר, וְנִמְצְאָת זְקוּקָה לְקָטָן. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: כִּשֶׁם שָׂאִין אוֹמְרִים לוֹ לִיְבוּם - כֶּךָ אֵין אוֹמְרִים לוֹ לְחַלוּץ. יֶפֶת תֹּאֵר - הַתּוֹרָה נִתְּנָה לָהּ שְׁלוֹשִׁים יוֹם. אֲבָל אָמְרוּ חֻכְמִים: צָרִיכָה לְהִמַּתִּין שְׁלֹשָׁה חֲדָשִׁים, מִפְּנֵי תְקוּן הוֹלֵד. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעֶזֶר הָיָה מְבִיאֵו מִן הַמִּקְרָא, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים כ"א, ג'): "יֵרַח יָמִים וְאַחַר כֵּן" וְגו'.

י. אֲבָא שְׂאוּל אוֹמֵר: הִבָּא עַל יְבָמָתוֹ לְשֵׁם נוֹי, לְשֵׁם נְכָסִים, רוֹאִין אוֹתוֹ כְּאִלוֹ פֶּגַע בְּעֶרְוָה, וְקְרוֹב הוֹלֵד לְהִיּוֹת מִמּוֹר. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: "יְבָמָה יְבֹא עָלֶיהָ" (דְּבָרִים כ"ה, ה) - מִכָּל מְקוֹם. הָיָה רַבִּי מְאִיר אוֹמֵר: לֹא יְבֹא

חולץ, אם יש שם אחין - אין חולץ, ומפני מה אמרו: 'כהן גדול שעשה מאמר ביבמתו לא יכנס'? שאין מאמר קונה קנין גמור.

ב. לא יבטל אדם מפריה ורביה אלא אם כן יש לו בנים, בני בנים הרי הן כבנים, מת אחד מהן או שנעשה אחד מהן, סריס - אין רשאי לבטל. אין האישה רשאי לישוב שלא באשה, והאשה רשאי לישוב שלא באיש, האישה אין רשאי לשנות כוס עקרין שלא יוליד, והאשה רשאה לשנות עקרין שלא תלד.

ג. האישה אין רשאי לישא עקרה וזקנה, אילונית, קטנה, ושאינה ראויה לילד. האשה רשאה להנשא אפלו לסריס, רבי יהודה אומר: המסרס את הזכרים - חיב, ואת הנקבות - פטור. רבי נתן אומר, בית שמאי אומרים: שני בנים כבניו של משה, שנאמר (דברי הימים א כג, טו): "ובני משה גרשום ואליעזר". בית הלל אומרים: זכר ונקבה, שנאמר (בראשית ה, ב): "זכר ונקבה בראם". רבי נתן אומר, בית שמאי אומרים: זכר ונקבה. ובית הלל אומרים: או זכר או נקבה.

ד. נשא אשה ושהה עמה עשר שנים ולא ילדה - אינו רשאי לבטל, אלא יוציא ויתן כתובה, שמא לא זכה לבנות ממנה, ואף על פי שאין ראויה לדבר - זכר לדבר, שנאמר (בראשית טו, א): "מקץ עשר שנים לשבת אברם בארץ כנען", לפי דרכנו למדנו, שאין ישיבת חוצה לארץ עולה מן המנין.

ה. מי שהיה בעלה זקן או חולה, או שהיה בעלה חבוש בבית האסורים, או שהלך בעלה למדינת הים, או שחלתה היא או שניהם חבושים בבית האסורים - אין עולין לו מן המנין, גרשה - תלך ותנשא לאחר, שמא לא זכתה לבנות ממנו, ועד כמה מתרת להנשא? עד שלשה. יתר על כן, לא תנשא אלא למי שיש לו אשה ובנים. נשאת למי שאין לו אשה ובנים -

אומרים: נותן גט לשתייהן, ואסור בקרובות שתייהן וחליצה לאחת מהן, וכן אתה אומר בשני יבמין, ויבמה אחת. בעל את זו ובעל את זו. בעל את זו ועשה מאמר לזו, בעל את זו ונתן גט לזו, בעל את זו וחלץ לזו - אין אחר חליצה כלום, חלץ לזו וחלץ לזו, ועשה מאמר בזו, חלץ לזו ונתן גט לזו, חלץ לזו ובעל את זו - אין אחר בעילה כלום. אף על פי שאמרו: 'אין אחר בעילה כלום' - חליצה אחר בעילה פוסלת בכהונה, כיצד? שלש יבמות ויבם אחד, עשה מאמר בזו ובעל את זו, וחזר ועשה מאמר בזו, רבי נחמיה אומר: ראשונה צריכה גט ואין אחר בעילה כלום, מקל וחמר, ומה חליצה שפוסלת בכהונה, 'חליצה אחר בעילה' - אין אחריה כלום, בעילה שאין פוסלת בכהונה - 'בעילה אחר חליצה', אינו דין שלא יהא אחריה כלום? וחכמים אומרים: צריכות שלשה גטין וחליצה לאחת מהן, אימתי אמרו 'אין אחר בעילה כלום'? בזמן שהיא בתחלה, אינה בתחלה - הרי היא כמאמר.

מסכת יבמות פ"ק שמיני

א. בן תשע שנים ויום אחד, עמוני ומואבי, מצרי ואדומי, ועובד כוכבים, נתין וממזר שבא על בת כהן, ועל בת לוי ועל בת ישראל - פסלה מן הכהונה. רבי יוסי אומר: כל שזרעו כשר - היא כשרה, וכל שזרעו פסול - היא פסולה. רבי שמעון בן גמליאל אומר: כל שאתה מתר לשא בתו - אתה מתר לשא אלמנתו, וכל שאי אתה מתר לשא בתו - אי אתה מתר לשא אלמנתו, לוייה שנשבית - בתה כשרה לכהנה, לויים המזהמים באמן - לא חששו להם חכמים. לוייה שנשבית, ושנבעלה בעילת זנות - נותנין לה את המעשר. בת לוי מן הנתינה ומן הממזרת - אין נותנין לה את המעשר. כהן הדיוט שנשא את אילונית - הרי זה מאכילה בתרומה, כהן גדול לא ישא אנוסתו ומפותתו, אכל נושא הוא את הממאנת, כהן גדול שמת אחיו -

כְּדָרְךָ שֶׁהִיא אוֹכֵלֶת, עֲבָדִי צֵאן בְּרֹזֶל - לֹא יֵאָכְלוּ מִפְּנֵי חִלְקוֹ שֶׁל עֶבֶר בְּהֵן; דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי יִשְׁמַעֵאל בֶּן רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר מִשּׁוּם אָבִיו: הַבַּת מֵאֹכֵלֶת וְאִין הַבֶּן מֵאֹכִיל. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאִי אוֹמֵר: כָּלֵם לֹא יֵאָכְלוּ, שְׁמָא יְהֵא עֶבֶר זָכָר, וְאִין לְבָנוֹת בְּמָקוֹם כָּלֵם.

ג. בַּת כֹּהֵן שֶׁנִּשְׁאָת לְיִשְׂרָאֵל וְהַכְּנִיסָה לּוֹ עֲבָדֵי מְלוֹג וְעֲבָדֵי צֵאן בְּרֹזֶל, מֵת, וְהַנִּיחָה כְּמוֹ שֶׁהִיא, עֲבָדֵי מְלוֹג - אִין אוֹכְלִין, כְּדָרְךָ שֶׁאִינָה אוֹכֵלֶת. עֲבָדֵי צֵאן בְּרֹזֶל - אוֹכְלִין, מִפְּנֵי שֶׁהֵן בְּחֻזְקַת הַיּוֹרְשִׁין, עַד שֶׁעָשָׂה שִׁינְתָּנוּ לָהּ.

ד. חֲרַשׁ שׁוֹטֵה וְקֹטֵן שֶׁקָּנָה עֲבָדִים - אִין אוֹכְלִין בְּתְרוּמָה, אָבֵל אִם קָנָה לָהֶן בֵּית דִּין, אוֹ שְׁמָנוּ בֵּית דִּין לָהֶן אֶפְסוֹרְפִין, אוֹ שֶׁנִּפְלְאוּ לָהֶם בִּירוּשָׁה מִמָּקוֹם אַחֵר - הֲרִי אֵלּוּ אוֹכְלִין בְּתְרוּמָה.

ה. כֹּהֵן שֶׁקָּנָה עֶבֶד וְלִישְׂרָאֵל, אָפְלוּ אֶחָד מִמָּאָה בּוֹ - אִינוּ אוֹכֵל בְּתְרוּמָה. אֲשֶׁת כֹּהֵן שֶׁקָּנָתָה עֲבָדִים, וְעֲבָדֶיהָ שֶׁקָּנָה עֲבָדִים - הֲרִי אֵלּוּ אוֹכְלִין בְּתְרוּמָה. עֶבֶד כֹּהֵן שֶׁבָּרַח, וְאֲשֶׁת כֹּהֵן שֶׁמְרָדָה - הֲרִי אֵלּוּ אוֹכְלִין בְּתְרוּמָה. לֹא יֵצֵא הַרוֹצֵחַ מִחוּץ לְגִבּוֹל עִיר מְקֻלָּטוֹ - בְּחֻזְקַת שִׁכְהֵן גְּדוֹל קָיָם.

ו. הַעֶבֶר וְהַיֵּבֶם וְהָאֲרוּסִין וְהַחֲרַשׁ, וְכֵן תִּשְׁעַ שְׁנַיִם וְיָוֶם אֶחָד - פּוֹסְלִין וְלֹא מֵאֲכִילִין. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן: בְּזוֹ מִדַּת הַדִּין לּוֹקָה, שֶׁאִם יֵשׁ מַעֲשֵׂה לְפֶסֶל - יֵשׁ מַעֲשֵׂה לְהֵאָכִיל, אִם אִין מַעֲשֵׂה לְהֵאָכִיל - לֹא יְהֵא מַעֲשֵׂה לְפֶסֶל. בְּתוֹ פִּקְחַת הַנְּשׂוּאָה לְאַחֵי חֲרַשׁ - צָרְתָּה פְּטוּרָה מִן הַחֲלִיצָה וּמִן הַיְבוּס, מְקַל וְחֹמֵר, אִם נְשׂוּאֵי בְּתָה נְשׂוּאִין - נְשׂוּאֵי צָרְתָּה נְשׂוּאִין, אִין נְשׂוּאֵי בְּתָה נְשׂוּאִין - לֹא יְהוּ שֶׁל צָרְתָּה נְשׂוּאִין?

ז. בְּתוֹ הַחֲרַשְׁתַּ הַנְּשׂוּאָה לְאַחֵי פִּקְחַת - צָרְתָּה חוֹלְצַת וְלֹא מְתִיבְמַת, חֲרַשְׁתַּ שֶׁהִשְׂאִיָּה אָבִיָּה - הֲרִי הִיא כְּפִקְחַת לְכָל דְּבָר. בַּת יִשְׂרָאֵל פִּקְחַת שֶׁנִּשְׁאָת לְכֹהֵן חֲרַשׁ

תִּצָּא שְׁלֵא בְּכַתְּבָה, מִפְּנֵי שֶׁנְּשׂוּאִיָּה נְשׂוּאֵי טְעוּת. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: כָּל הַשּׁוֹפֵךְ דְּמַיִם - הֲרִי זֶה מְבַטֵּל אֶת הַדְּמוּת, שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרֵאשִׁית ט. ט. ו): "שׁוֹפֵךְ דָּם הָאָדָם בְּאָדָם - דָּמוֹ יִשְׁפָּךְ". רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר: כָּל שֶׁאִינוּ עוֹסְק בְּפִרְיָה וּרְבִיָּה - הֲרִי זֶה שׁוֹפֵךְ דְּמַיִם וּמִמַּעַט אֶת הַדְּמוּת, שֶׁנֶּאֱמַר: "כִּי בְּצִלְמֵם אֱלֹהִים עָשָׂה אֶת הָאָדָם וְאַתֶּם פְּרוּ וּרְבוּ". בֶּן עֲזַאִי אוֹמֵר: כָּל מִי שֶׁאִינוּ עוֹסְק בְּפִרְיָה וּרְבִיָּה - הֲרִי זֶה שׁוֹפֵךְ דְּמַיִם, וּמְבַטֵּל אֶת הַדְּמוּת, שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרֵאשִׁית ט. ט. ו): "כִּי בְּצִלְמֵם אֱלֹהִים עָשָׂה אֶת הָאָדָם" וְכַתִּיב (שֵׁם ט. ט. ו): "וְאַתֶּם פְּרוּ וּרְבוּ" וְגו'. אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה: נֵאִין דְּבָרִים כְּשֶׁהֵן יוֹצְאִין מִפִּי עוֹשִׂיָהוּ, יֵשׁ נֶאֱה דוֹרֵשׁ וְאִין נֶאֱה מְקַיָּם, נֶאֱה מְקַיָּם וְאִין נֶאֱה דוֹרֵשׁ, בֶּן עֲזַאִי נֶאֱה דוֹרֵשׁ וְאִין נֶאֱה מְקַיָּם! אָמַר לוֹ: מַה אַעֲשֶׂה? חֲשָׁקָה נִפְשִׁי בְּתוֹרָה! וְיִתְקַיָּם הַעוֹלָם בְּאַחֲרִים.

מִסְכַּת יְבָמוֹת פָּרָק תְּשִׁיעִי

א. בַּת יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּשְׁאָת לְכֹהֵן, וְהַכְּנִיסָה לּוֹ עֲבָדֵי מְלוֹג וְעֲבָדֵי צֵאן בְּרֹזֶל. עֲבָדֵי מְלוֹג - אוֹכְלִין מִשְׁלָה, וְעֲבָדֵי צֵאן בְּרֹזֶל - אוֹכְלִין מִשְׁלוֹ. אֵלּוּ הֵן עֲבָדֵי מְלוֹג: אִם פָּחַתּוּ אוֹ הוֹתִירוּ - הֲרִי הֵן שְׁלָה. וְאֵלּוּ הֵן עֲבָדֵי צֵאן בְּרֹזֶל: אִם פָּחַתּוּ אוֹ הוֹתִירוּ - הֲרִי הֵן שְׁלוֹ. הַכְּנִיסַתֶּן בְּדַמַיִם - נוֹטְלַתֶּן בְּדַמַיִם. יְלָדִים - נוֹטְלַתֶּן נְעָרִים. נְעָרִים - נוֹטְלַתֶּן זְקֵנִים. אֵלּוּ וְאֵלּוּ - פְּרוּתִיהֶן לְבַעַל. אֵלּוּ וְאֵלּוּ - הַבַּעַל חֵיב בְּמִזְוֹנוּתִיהֶן, וְזֶה וְזֶה - אִין יְכוּלִין לְמַכּוֹר. הָאִישׁ אִין יְכוּל לְמַכּוֹר - מִפְּנֵי שֶׁמִּשְׁעָבְדִים לְאִשָּׁה, וְאִשָּׁה אִינָה יְכוּלָה לְמַכּוֹר - מִפְּנֵי שֶׁפִּירוּתִיהֶן לְבַעַל.

ב. מֵת, וְהַנִּיחָה כְּמוֹ שֶׁהִיא, עֲבָדֵי מְלוֹג - אִינָן אוֹכְלִין, כְּדָרְךָ שֶׁאִינָה אוֹכֵלֶת, עֲבָדֵי צֵאן בְּרֹזֶל - אוֹכְלִין, מִפְּנֵי שֶׁהֵן בְּחֻזְקַת הַיּוֹרְשִׁין, עַד שֶׁעָשָׂה שִׁינְתָּנוּ לָהּ. הַנִּיחַ לָהּ בָּנִים - אֵלּוּ וְאֵלּוּ אוֹכְלִין. הַנִּיחָה מַעֲבַרְת - אֵלּוּ וְאֵלּוּ אִין אוֹכְלִין. הַנִּיחַ לָהּ בָּנִים וְהַנִּיחָה מַעֲבַרְת, עֲבָדֵי מְלוֹג - אוֹכְלִין

בַּתְרוּמָה, הוֹאִיל וּבִקְאָת לְכָלֵל הַתֵּר אֶפְלוּ שְׁעָה אַחַת. עוֹדָה אַרוּסָה וְנַעֲשֶׂה פְצוּע דְכָא וּכְרוֹת שְׁפָכָה - הָרִי זֹ אֵינָה אוֹכְלֵת. אֲלֵמְנָה לְכַהֵן גִּדּוּל, גְּרוּשָׁה וְחִלוּצָה לְכַהֵן הַדִּיּוּט שְׁנִכְנְסָה לְחִפָּה לְשֵׁם נְשׂוּאִין, וְלֹא הִסְפִּיק לְבוּעֵלָה עַד שְׁמַת - הָרִי זֹ כְּשֶׁרָה לְכַהֵנָה וּכְשֶׁרָה לְאָכַל בַּתְרוּמָה. בָּא עָלֶיהָ - פְּסָלָה מִן הַכְּהוֹנָה, וּפְסָלָה מִלְאָכַל בַּתְרוּמָה.

ב. טְמֵטוּם - אֵין אוֹכַל בַּתְרוּמָה, אֲשֶׁתוּ וְעַבְדּוֹ - אוֹכְלִין, מִשּׁוּף וּמִי שְׁנוּלֵד כְּשֶׁהוּא מְהוּל - הָרִי אֵלוּ אוֹכְלִין בַּתְרוּמָה. אַנְדְּרוּגִינוּס - אוֹכַל בַּתְרוּמָה, אָבַל לֹא בַקְדָּשִׁים. טוּמְטוּם - אֵינוּ אוֹכַל לֹא בַתְרוּמָה וְלֹא בַקְדָּשִׁים. מִי שְׁחֻצִיו עָבַד וְחֻצִיו בֶּן חוֹרִין - אֵינוּ אוֹכַל לֹא בַתְרוּמָה, וְלֹא בַקְדָּשִׁים. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: שְׁמַעְתִּי בְּאַנְדְּרוּגִינוּס שְׁחֻצִין עַל מִשְׁכָּבוֹ סְקִילָה כְּזָכַר. בְּמָה דְבָרִים אָמוּרִים? בְּזִמְן שְׁבָא עָלָיו דְרַךְ הַזְכָּרוֹת, לֹא בָּא עָלָיו דְרַךְ הַזְכָּרוֹת - פְּטוּר.

ג. אֵיזָה הוּא פְצוּע דְכָא? כָּל שְׁנַפְצָעוּ הַבָּצִים שְׁלוֹ, שְׁנַמּוּקוּ, שְׁנַקְבּוּ, וְשְׁחֻסְרוּ. אָמַר רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל בֶּן רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוּקָה: שְׁמַעְתִּי בְּכַרֵּם בֵּיבְנָה, מִי שְׁאִין לוֹ אֵלֶּא בֵּיצָה אַחַת - זֶהוּ סְרִיס חֲמָה, וְכִשְׂר. אָמַר רַבִּי יוֹסִי: מַעֲשֶׂה בְּאַחַד בְּכַפֵּר מְגִדּוֹן, שְׁעָלָה לְרֹאשׁ הַזֵּית, וְנָפַל, וְנַפְצָעוּ אַחַת מִבֵּיצָיו, וּבָא וּבְעַל אֶת אֲשֶׁתוּ, וְמַת, וּבָאוּ וְשָׂאוּ אֶת רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן גִּירִי: אֲשֶׁתוּ, מַה הִיא שְׁתַּתִּיבָם? אָמַר לְהֵן: עַד שְׂאֵתָם שׂוֹאֲלִין אוֹתִי מַה הִיא שְׁתַּתִּיבָם, שְׂאֵלוּנִי: מַהוּ שְׂתֵאכַל בַּתְרוּמָה? שְׁנַפְסָלָה מִן הַכְּהוֹנָה וּפְסוּלָה מִלְאָכַל בַּתְרוּמָה.

ד. אֵיזָהוּ כְרוֹת שְׁפָכָה? כָּל שְׁנִכְרַת הַגִּיד, מִן הַעֲטָרָה וְלִפְנֵים. אִם נִשְׁתִּיר מִן עֲטָרָה לִפְנֵים, אֶפְלוּ כְחוֹט הַשְׁעָרָה סְמוּךְ לְרֹאשׁ וּמְקִיף אֶת כְּלָה - כְּשֶׂר. נִקַּב מִלְמַטָּה - פְּסוּל, מִפְּנֵי שֶׁהוּא שׂוּפָךְ. נִסְתָּם - כְּשֶׂר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מוּלִיד, וְזֶהוּ פְּסוּל שְׁחוּזָר לְהַכְשֵׁרוֹ. מְעוּךְ וְכִתוּת, נְתוּק וְכְרוֹת - כָּלֵם

- אֵין אוֹכְלֵת בַּתְרוּמָה, עֲבָרָה - לֹא תֹאכַל, יִלְדָה - תֹאכַל. נִתְחַתֵּךְ הָעֶבֶר בְּמַעֲיָה - תֹאכַל. בַּת יִשְׂרָאֵל חֲרֻשַׁת שְׁנִשְׂאָת לְכַהֵן פְּקַח - אֵינָה אוֹכְלֵת בַּתְרוּמָה. עֲבָרָה - לֹא תֹאכַל. יִלְדָה - תֹאכַל.

ח. בַּת כַּהֵן פְּקַחַת שְׁנִשְׂאָת לְיִשְׂרָאֵל שׂוּטָה - טוֹבֵלֵת מַחִיק בַּעֲלָהּ וְאוֹכְלֵת בַּתְרוּמָה לְעַרְב. עֲבָרָה - לֹא תֹאכַל. יִלְדָה - לֹא תֹאכַל, כָּל שֵׁישׁ לָהּ זָרַע מִכַּהֵן, בֵּין זָכָרִים בֵּין נְקִבוֹת, אֶפְלוּ זָרַע מְזָרַע - הָרִי זֹ אוֹכְלֵת בַּתְרוּמָה.

ט. הֵיטָה בַתָּה מִיִּשְׂרָאֵל נְשׂוּאָה לְכַהֵן - אֵינָה אוֹכְלֵת בַּתְרוּמָה, עַד שֵׁיחָה לָהּ זָרַע מִכַּהֵן תַּחֲלָה. כִּהְנֵת שְׁמַת עֲבָרָה בְּתוֹךְ מַעֲיָה - הָרִי זֹ אוֹכְלֵת בַּתְרוּמָה. הָאִשָּׁה שְׁמַקְשָׁה לִילֵד - מַחֲתִכִּין אֶת הָעֶבֶר בְּמַעֲיָה, וְאֶפְלוּ בַשַּׁבָּת, וּמוֹצִיאִין אוֹתוֹ אֲבָרִים אֲבָרִים, מִפְּנֵי שְׁחִיָּה קוֹדְמִין לוֹ. יֵצֵא רֹאשׁוֹ, אֶפְלוּ בַיּוֹם הַשְּׁנִי - אֵין נוֹגְעִין בוֹ, שְׂאִין דוֹחִין נֶפֶשׁ מִפְּנֵי נֶפֶשׁ.

מִסְכַּת יְבָמוֹת פְּרָק עֲשִׂירִי

א. בַּת יִשְׂרָאֵל פְּקַחַת, שְׁנַתְאַרְסָה לְכַהֵן פְּקַח, וְלֹא הִסְפִּיק לְכַנְסָה עַד שְׁנַתְחַרֵּשׁ - אֵינָה אוֹכְלֵת בַּתְרוּמָה. מַת וְהִנִּיחָה לִפְנֵי יָבֵם, אֶפְלוּ חֲרֻשׁ - אוֹכְלֵת. יָפָה כַּח הַיָּבֵם לְהֵאָכִיל מִכַּח הַבַּעַל. בַּת יִשְׂרָאֵל פְּקַחַת שְׁנַתְאַרְסָה לְכַהֵן פְּקַח, וְלֹא הִסְפִּיק לְכַנְסָה עַד שְׁנַתְחַרְשָׁה - אֵינָה אוֹכְלֵת בַּתְרוּמָה. מַת וְהִנִּיחָה לִפְנֵי יָבֵם, אֶפְלוּ חֲרֻשׁ - אוֹכְלֵת. יָפָה כַּח הַיָּבֵם לְהֵאָכִיל מִכַּח הַבַּעַל, בַּת יִשְׂרָאֵל פְּקַחַת שְׁנִשְׂאָת לְכַהֵן חֲרֻשׁ - אֵין אוֹכְלֵת. מַת וְהִנִּיחָה לִפְנֵי יָבֵם פְּקַח - אוֹכְלֵת. חֲרֻשׁ - אֵינָה אוֹכְלֵת בַּתְרוּמָה עַד שְׁתַּכְנַס לְחִפָּה לְשֵׁם נְשׂוּאִין, וְתַבְעַל לְשֵׁם אִשׁוֹת. בַּת יִשְׂרָאֵל חֲרֻשׁ שְׁנִשְׂאָת לְכַהֵן פְּקַח - אֵין אוֹכְלֵת בַּתְרוּמָה. מַת וְהִנִּיחָה לִפְנֵי פְּקַח - אֵין אוֹכְלֵת. בַּת יִשְׂרָאֵל פְּקַחַת שְׁנַתְאַרְסָה לְכַהֵן פְּקַח וְנִכְנְסָה לְחִפָּה לְשֵׁם נְשׂוּאִין, וְלֹא הִסְפִּיק לְבוּעֵלָה עַד שְׁנַעֲשֶׂה פְצוּע דְכָא וּכְרוֹת שְׁפָכָה - הָרִי זֹ אוֹכְלֵת

עֲשׂוּ כָלוּם. בְּעָלוּ - פָּסְלוּ מִן הַכְּהוּנָה, וְחִיבִין בְּקֶרְבָן. מִתְּנוּ אַחִים וְהִנִּיחוּ נָשִׁים, וְלָהֶם אַחִים, בָּאוּ הֵם וְעָשׂוּ מֵאֲמָר, נִתְּנוּ גִט אוֹ חֲלָצוּ - לֹא עָשׂוּ כָלוּם, וְאִם בְּעָלוּ - פָּסְלוּ מִן הַכְּהוּנָה וְחִיבִין בְּקֶרְבָן.

ג. פְּצוּעַ דְּכָא, וְכִרּוֹת שְׂפָכָה, וְסָרִיס אָדָם, וְזָקֵן - אוֹ חוֹלְצִין אוֹ מִיבְמִין. כִּיצַד? מִתְּנוּ וְהִנִּיחוּ נָשִׁים, וְלָהֶם אַחִים, בָּאוּ אַחִים וְעָשׂוּ מֵאֲמָר, נִתְּנוּ גִט אוֹ חֲלָצוּ - מִה שְּׁעָשׂוּ - עָשׂוּ. אִם בְּעָלוּ - קִנּוּ וּפְטְרוּ אֶת הַצָּרוֹת. מִתְּנוּ אַחִים וְהִנִּיחוּ נָשִׁים, וְלָהֶם אַחִים, בָּאוּ הֵם וְעָשׂוּ מֵאֲמָר, נִתְּנוּ גִט אוֹ חֲלָצוּ - מִה שְּׁעָשׂוּ עָשׂוּ, אִם בְּעָלוּ - קִנּוּ וּפְטְרוּ אֶת הַצָּרוֹת, וְאִסּוּרִים לְקַיֵּם, שְׁנֵאֲמַר (דְּבָרִים כג, ב): "לֹא יָבֵא פְצוּעַ דְּכָא" וְגו'.

ד. וְזֶה וְזֶה אֵינוֹ זָכָאי בִּירוּשָׁתָה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: הֲרֵאשׁוֹן זָכָאי בִּירוּשָׁתָה.

ה. הָאִשָּׁה שֶׁהִלָּךְ בְּעֵלָה לְמַדִּינַת הַיָּם, וּבָאוּ וְאָמְרוּ לָהּ: 'מִתְּ בְּעֵלֶיךָ', וְהוֹרוּהָ בֵּית דִּין לְהִנְשֵׂא, הִלְכָה וְנִשְׂאֵת אֶלְמָנָה לְכַהֵן גָּדוֹל, גְּרוּשָׁה וְחִלוּצָה לְכַהֵן הַדְּיוּט - מִיַּבֵּת קֶרְבָן עַל כָּל בֵּיאָה וּבִיאָה; דְּבָרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: קֶרְבָן אֶחָד עַל הַכֵּל, מוֹדִים חֻכְמִים לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, שְׂאִם נִשְׂאֵת לְחֻמְשָׁה בְּנֵי אָדָם, שְׁחִיבֵת קֶרְבָן עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: אִם עָשׂוּ בֵּית דִּין הוֹרְתֵן כְּזוֹדוֹן, אִישׁ בְּאִשָּׁה, נִשְׂאֵת עַל פִּי עֵדִים כְּשִׁגְגַת אִישׁ בְּאִשָּׁה.

ו. הָאִשָּׁה שֶׁהִלְכָה הִיא וּבְעֵלָה לְמַדִּינַת הַיָּם, בְּאִתָּה וְאָמְרָה: 'מִתְּ בְּעֵלִי', נִשְׂאֵת עַל פִּי עֲצָמָה, הִלְכָה לָהּ לְמַדִּינַת הַיָּם, בְּאִתָּה וְאָמְרָה: 'מִתְּ בְּעֵלִי', נִשְׂאֵת עַל פִּי עֲצָמָה, וְהָרִי כֵּלָן מִמְּשַׁכִּין וּבָאִין - תִּצַּא מִכֵּלָן וּמִתְּרַת לְרֵאשׁוֹן. בִּיאָתָה וְחִלְצָתָה מֵאֲחִין שֶׁל הֲרֵאשׁוֹן - פּוֹטְרַת צְרוּתִיָּה. מִן הַשְּׁנִי וּמִן הַשְּׁלִישִׁי - אִין פּוֹטְרַת צְרוּתִיָּה, אִם בָּא עָלֶיהָ שְׁנֵי לְשֵׁם אִישׁוֹת לְאַחַר מִיתַת הֲרֵאשׁוֹן - בִּיאָתָה אוֹ חִלְצָתָה מֵאֲחִין שֶׁל שְׁנֵי - פּוֹטְרַת צְרוּתִיָּה. מִן הַשְּׁלִישִׁי מִן הַרְבִּיעִי - אִין פּוֹטְרַת צְרוּתִיָּה.

בְּבִיצִים; דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֵּין יַעֲקֹב אוֹמֵר: כָּלֵם בְּגִיד. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: מְעוּף וְכִתּוֹת - בְּבִיצִים, נִתּוּק וְכִרּוֹת - בְּגִיד.

ה. אֵיזָה הוּא סָרִיס חֻמָּה? כָּל שֶׁשָּׁהָה עֲשָׂרִים שָׁנָה וְלֹא הִבִּיא שְׁתֵּי שְׁעֵרוֹת, אַף עַל פִּי שֶׁהִבִּיא לְאַחַר מִכָּאן - הָרִי הוּא כְּסָרִיס לְכָל דְּבָרָיו. וְאֵלוֹ הֵן סִמְנֵיו: כָּל שְׂאִין לוֹ זָקֵן, וְשִׁעְרוֹ לְקוֹי, וּבִשְׂרוֹ מִחֲלִיק. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֵּין גְּמִלְיָאֵל אוֹמֵר מִשׁוּם רַבִּי יְהוּדָה בֵּין יֵאִיר: כָּל שְׂאִין מִימֵיו מַעֲלִין רְתִיחוֹת, וְיֵשׁ אוֹמְרִים כָּל שְׁמַטִּיל מִיִּם וְאֵינוֹ עוֹשֶׂה כְּפָה, וְיֵשׁ אוֹמְרִים: כָּל שֶׁשְׁכַּבְתָּ זָרַע דוּחָה. וְיֵשׁ אוֹמְרִים: כָּל שְׂאִין מִי רִגְלָיו מִחֻמְצִים. אַחֲרִים אוֹמְרִים: כָּל שְׂרוּחֵן בִּימּוֹת הַגְּשָׁמִים וְאִין בִּשְׂרוֹ מַעֲלָה הַכֵּל. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֵּין אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: כָּל שְׂקוּלוֹ לְקוֹי, וְאִין נִכְרַ בֵּין אִשָּׁה לְאִישׁ.

ו. וְאֵיזוֹ הִיא אֵילּוּנִית? כָּל שֶׁהִיא בֵּת עֲשָׂרִים שָׁנָה וְלֹא הִבִּיאָה שְׁתֵּי שְׁעֵרוֹת, וְאֶפְלוֹ הִבִּיאָה לְאַחַר מִכָּאן - הָרִי הִיא כְּאֵילּוּנִית לְכָל דְּבָרֶיהָ. אֵלוֹ הֵן סִמְנֵיהָ: כָּל שְׂאִין לָהּ דָּדִים, וּמִתְקַשָּׂה בְּשַׁעַת תְּשֻׁמִּישׁ. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֵּין גְּמִלְיָאֵל אוֹמֵר: כָּל שְׂאִין לָהּ שְׂפוּלֵי מַעִים כְּנָשִׁים. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֵּין אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: כָּל שְׂקוּלָה עֹבָה, וְאִין נִכְרַת בֵּין אִשָּׁה לְאִישׁ.

מִסְכַּת יְבָמוֹת פֶּרֶק אֶחָד עָשָׂר

יא. טוֹמְטוּם שְׁקָדֵשׁ - קְדוּשׁוֹ קְדוּשִׁין. נִתְקַדֵּשׁ - קְדוּשׁוֹ קְדוּשִׁין. חוֹלֵץ וְחוֹלְצִין לְאִשְׁתּוֹ. אִם יֵשׁ שֵׁם אַחִים - אִין חוֹלֵץ וְאִין מִיבָם, אֲבָל מִיבְמִין אֶת אִשְׁתּוֹ. רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לֹא חוֹלֵץ וְחוֹלְצִין לְאִשְׁתּוֹ, מִיבָם וְלֹא מִיבְמִין אֶת אִשְׁתּוֹ, שְׂמָא יִקְרַע וְיִמְצֵא סָרִיס חֻמָּה.

ב. סָרִיס חֻמָּה, וְאֵנְדְרוּגִינוֹס, וְאֶחַ מֵאֵם, וְגַר, וְעַבְד מִשְׁחָרָר - לֹא חוֹלְצִין וְלֹא מִיבְמִין. כִּיצַד? מִתְּנוּ וְהִנִּיחוּ נָשִׁים, וְלָהֶם אַחִים, בָּאוּ אַחִים וְעָשׂוּ מֵאֲמָר, נִתְּנוּ גִט וְחֲלָצוּ - לֹא

ופוטרת צרתה, והשאר כלן אינן נשיו. ואם בא על השניה לשם אישות, לאחר מיתת הראשונה - שניה אשתו, פוטרת צרותיה, והשאר כלן אינן נשיו. אמרו לו: 'בתך מתה תחלה, ואחר כך מת אחיך', עמד ויבס את צרתה, ואחר כך אמרו לו: 'חלופה היו הדברים, לא שהיתה ראויה להתיבם'. כל ולדות שילדה - הרי אלו ממזרים. אמרו לו: 'אחיך מת תחלה, ואחר כך מתה בתך', הלכה צרתה, ונשאת לאחר, ואחר כך אמרו לו: 'חלופה היו הדברים, לא שהיתה ראויה להנשא אלא להתיבם'. כל ולדות שילדה בחיי יבמה - הרי אלו ממזרים; דברי רבי מאיר שאמר משום רבי עקיבא, וחכמים אומרים: אין ממזרים ביבמה.

ט. חרש שנחלץ, וחרשת שחלצה, והחולצת מן השוטה, וכן שוטה שחלצה, וחולצת מן הקטן - תצא היא ושלישה עשר דברים בה; דברי רבי מאיר שאמר משום רבי עקיבא, וחכמים אומרים אין ממזרים ביבמה.

י. בן תשע שנים ויום אחד שבא על יבמתו ומת - חולצת ולא מתבימת, שביאת בן תשע שנים ויום אחד כמאמר בגדול. רבי שמעון אומר: או חולצת או מתבימת, שאם ביאתו ביאה - תתיבם, שהיא אשתו של ראשון. אין ביאתו ביאה - תתיבם, שהיא אשתו של שני.

יא. בן תשע שנים ויום אחד, שבא על יבמתו - פוסל על ידי אחין בדבר אחד, והאחין פוסלין על ידו בארבעה דברים. הוא פוסל על ידי אחין בביאה, והאחין פוסלין על ידו: בביאה, בגט, במאמר ובחליצה. וכשם שהוא אין פוסל על ידי אחין - במאמר, בגט, ובחליצה, כך האחין לא יפסלו זה על ידי זה - בביאה, ובגט, ובמאמר, ובחליצה. כיצד? שני אחים בני תשע שנים ויום אחד, בא זה ועשה מאמר, ובא זה ועשה מאמר, בא זה ונתן גט, בא זה ונתן גט, בא זה וחלץ, בא זה וחלץ -

ז. האשה שהלך בעלה ובנה למדינת הים, באו ואמרו לה: מת בנך ואחר כך מת בעליך, ונתביבמה, ואחר כך אמרו לה: חלופה הדברים, לא שהיתה ראויה להתיבם אלא להנשא. כל ולדות שילדה - הרי אלו ממזרים. אמרו לה: 'מת בעליך ואחר כך מת בנך', ונשאת, ואחר כך אמרו לה: 'חלופה הדברים, לא שהיתה ראויה להנשא אלא להתיבם', כל ולדות שילדה בחיי יבמה - הרי אלו ממזרים; דברי רבי מאיר שאמר משום רבי עקיבא. וחכמים אומרים: אין ממזר ביבמה. אמרו לה: 'מת בעליך', ונשאת, ואחר כך אמרו לה: 'קיים היה ומת' - הרי זו יוצאת בגט. כל ולדות שילדה בחיי בעלה - הרי אלו ממזרים, לאחר מיתת בעלה - כשרים. אמרו לה: 'מת בעליך', ונתקדשה, ואחר כך אמרו לה: 'קיים היה ומת'; הרי זו יוצאה בגט וחליצה, וכל ולדות שילדה בחיי בעלה - ממזרים, לאחר מיתת בעלה - כשרים. אמרו לה: 'מת יבמיד', ונשאת, ואחר כך אמרו לה: 'קיים היה ומת', לא שהיתה ראויה להנשא אלא להתיבם - הרי זו יוצאה בגט, וכל ולדות שילדה בחיי יבמה - ממזרים; דברי רבי מאיר שאמר משום רבי עקיבא. וחכמים אומרים: אין ממזרים מיבמה.

ח. מי שהלכה אשתו למדינת הים, באו ואמרו לו: 'מתה אשתך', ונשא את אחותה, ואחר כך אמרו לו: 'קיימת היתה ומתה' - הרי זה יקים, והולד הראשון ממזר והאחרון אינו ממזר. רבי יוסי אומר: כל שפוסל על ידי אחרים - פוסל על ידי עצמו, וכל שאין פוסל על ידי אחרים - אין פוסל על ידי עצמו. אמרו לו: 'מתה אשתך', ונשא את אחותה, והלכה למדינת הים, ואמרו לו: 'מתה אשתך', ונשא את אחותה, והלכה לה למדינת הים, ואמרו לו: 'מתה אשתך', ונשא את אחותה, והלכה לה למדינת הים, והרי כלן מממשות ובאות, הראשונה אשתו,

לא עשה כלום. רבי מאיר אומר: חולצת מן הקטן, נפסלה מזה ומזה, בא זה ובעל, בא זה ובעל - נפסלה משניהם. רבי שמעון אומר: הראשון יקים והשני יוציא. אם ביאת הראשון ביאה - אין ביאת השני ביאה, שאין ביאה אחר ביאה, ואם ביאת הראשון ביאה - אין ביאת השני ביאה.

יב. בן תשע שנים ויום אחד שבא על יבמתו, וחזר ובא על צרתה - פוסל על ידי עצמו. רבי שמעון אומר: לא פסל, שאם ביאתו על הראשונה ביאה - אין ביאתו על השנייה ביאה, שאין ביאה אחר ביאה. אין ביאתו על הראשונה ביאה - אין ביאתו על השנייה ביאה. במה דברים אמורים? בביאת בן תשע שנים ויום אחד, אבל חרש שוטה וקטן שבעלו - קנו ופטרו את הצרות.

יג. שוטה וקטן שנשאו נשים ומתו, נשיהם פטורות מן החליצה. זה הכלל, כל ביאה שצריכה דעת - אינה ביאה, שאין צריכה דעת - הרי זו ביאה.

מסכת יבמות פרק שנים עשר

א. רבי יהודה אוסר באנוסת אביו ומפתת אביו, שנאמר (ויקרא יח, יז): "ערות אשת אביך לא תגלה" וגו'. ולהלן הוא אומר (דברים כג, א): "לא יקח איש את אשת אביו ולא יגלה כנף אביו", ואומר (שם כב, יט): "ולו תהיה לאשה" וגו'. הגיורת שנתגירו בניה עמה - לא חולצין ולא מיבמין, היתה הורתן שלא בקדשה ולדתן שלא בקדשה, ולא חולצין ולא מיבמין, ואין חיבין משום אשת אח. היתה הורתן שלא בקדשה ולדתן בקדשה - או חולצין או מיבמין, אבל חיבין משום אשת אח. היתה הורתן ולדתן בקדשה - הרי הם כישיראל לכל דבר.

ב. חמש נשים שנתערכו ולדותיהן והגדילו התערובות, ונשאו נשים ומתו. מקצתן אחין ומקצתן אין אחין - האחין חולצין. שאין אחין - מיבמין. מקצתן כהנים

ומקצתן אין כהנים. הכהנים - חולצין. ושאין כהנים - מיבמין. מקצתן אחין ומקצתן כהנים - חולצין ולא מיבמין. ספק שהיא אמו ספק שהיא בתו, ספק שהיא אחותו - חולצין ולא מיבמין. זה הכלל, כל הספקות ביבמה - חולצין ולא מיבמין.

ג. כיצד חולץ אדם לאמו מספק? אמו ואשה אחרת, להן שני זכרים, וחזרו וילדו שני זכרים במחבא, ובא בנה של זו ונשא אמה של זה, ומת בלא בנים - זה חולץ לשתייהן וזה חולץ לשתייהן, נמצא כל אחד ואחד חולץ לאמו מספק. כיצד חולץ אדם לאחותו מספק? אמו ואשה אחרת שילדו שתי נקבות, חזרו וילדו שתי נקבות במחבא, ובא אחיהם שלא מאותה האם ונשאו ומתו בלא בנים - זה חולץ לשתייהן וזה חולץ לשתייהן, נמצא, אדם זה חולץ לאחותו מספק. כיצד חולץ אדם לבתו מספק? אשתו ואשה אחרת שילדו שתי נקבות במחבא, ובא אחיהם ונשאו, ומתו בלא בנים - חולץ לשתייהן, נמצא אדם זה חולץ לבתו מספק, וזה חולץ לבתו מספק.

ד. כהנת שנתערכו ולדה בולד שפחתה - אין אוכלין במורם מקדשי הקדשים, שאין עבדי כהנים אוכלין במורם מקדשי הקדשים. אבל אוכלין במורם מקדשי קלים, שעבדי כהנים אוכלין מהם, שניהם יוצאין לגרן ונוטלין חלק אחד, שאין נוהגין לעבד אלא אם כן היה רבו עמו. רבי יוסי אומר: יכול לומר לו: 'אם ברשות רבי כהן אני - תן לי ברשות רבי! ואם לאו - תן לי ברשות עצמי'. הגדילו התערובות ושחררו זה את זה - אינן אוכלין בתרומה מקדשים קלים, שאין הזרים אוכלין מהן. רבי יהודה אומר: מוכר את התרומה ולקח בדמיה חלין; שכל שאינו אוכל קדשי אחרים - אינו אוכל קדשי עצמו.

ה. מי שלא שהתה אחר בעלה שלשה חדשים, ונשאת וילדה, ואין ידוע אם בחזקת הראשון הוא - הרי הוא בנו של

באנפליא של עור. והחולצת מן הגדול - בין עומד בין יושב, בין מטה. והחולצת מן הסומא - חליצתה כשרה. אבל במנעל הנפרס, ואינו חופה את רב הרגל, בסנדל שנפחת ואינו מקבל רב הרגל, ובסמיכות הידים, ובאנפליא של בגד, וחולצת מן הקטן - חליצתה פסולה. אמר רבי יהודה: אילו ראה רבי אליעזר בסנדל של עץ, עכשו היה אומר עליו: 'הרי הוא פסול לכל דבר'. אמר רבי יוסי: מצאתי זקן אחד מנציבין, נמתי לו: 'כלום אתה בקי ברבי יהודה בן בתירה? אמר לי: 'הן! ועל שלחני היה תדיר'. אמרתי לו: 'ראית כשהוא חולץ מ'מיר' נם לי: 'הן! נמתי לו: 'במה ראיתו, במנעל או בסנדל? נם לי: 'ככי חולצין במנעל? אמרתי לו: 'אם כן, מה ראה רבי מאיר לומר: חלצה במנעל - חליצתה כשרה? רבי יעקב אומר משמו: מודה היה רבי מאיר, שחולצין במנעל לכתחלה.

ט. קטנה שחלצה - תחלץ משתגדיל. אם לא חלצה - חליצתה פסולה; דברי רבי אליעזר. וחכמים אומרים: אם לא חלצה - חליצתה כשרה. נשמטו לו רצועות מנעל וסנדל, או שנשמט רוב הרגל - חליצתה פסולה. אם רצה לחזור - לא יחזור. חלצה ולא רקקה, ולא קראה - חליצתה כשרה. אם רצה להחזיר - לא יחזיר. רקקה ולא קראה ולא חלצה - חליצתה פסולה. קראה אבל לא רקקה ולא חלצה - לא עשה כלום, ויכול לחזור.

י. חליצה מטעת - כשרה. חלץ לה, הוא מתכונן והיא אינה מתכוננת. היא מתכוננת והוא אינ מתכונן - חליצתה פסולה. חליצה

ראשון. ואם בחזקת השני הוא - הרי הוא בנו של השני. ספק בן תשעה לראשון ספק בן שבעה לאחריו, הפה את זה וחזר והפה את זה, קלל את זה וחזר וקלל את זה - הרי זה פטור. הפה שניהם כאחד, קלל שניהם כאחד - ח'ב. רבי יהודה אומר: המכה את אביו ואת אחר כאחת - פטור. המקלל את אביו ואת אחר כאחת - ח'ב. היו לה בנים מן הראשון ובנים מן השני - הן לא חולצין ולא מיבמין, וכן הוא להן - לא חולץ ולא מיבם. היו לו אחין מן הראשון, ואחין מן השני שלא מאותה האם - הוא להן חולץ ומיבם, והן לו - אלו חולצין ואלו מיבמין.

ו. האשה שיצא עליה שם רע - ולדות כשרין, מפני שהן בחזקת הבעל. רבי יהודה אומר: שניהן מבית אב אחד - נוטלין חלק אחד.

ז. מצות חליצה בשלשה, שיהו יודעין לקרות כעין דינים. רבי יהודה אומר: בחמשה. אמר רבי אלעזר ברבי שמעון: מעשה וחלצה לפני רבי שמעאל ביחדי בלילה.

ח. חלצה בסנדל שנפחת ומקבל את רב הרגל, במנעל שנפרס² וחופה את רב הרגל, בסנדל של שעם³, בסנדל של סיב⁴, ובקב הקטע⁵, במוק⁶, ובסמיכת הרגלים⁷,

¹ מן הסנדל אבל עוֹדְנוּ מִקְבֵּל אֶת רַב הַרְגֵּל.

² שְׁנִקְרַע קֶצֶת.

³ קְלִיפֵי עֵץ הַנִּקְרָא גִמְא.

⁴ עֵקֶר וְשֵׁרֶשׁ.

⁵ אָדָם שְׁנִקְמְעוּ רַגְלָיו, וְהוּא הוֹלֵךְ עַל יְדָיו, וּמִשִּׁים אֶת יְדָיו וּפְאֵתָיו רַגְלָיו בְּבַתִּים שֶׁל עוֹר, בְּחֵתִיכוֹת עֵץ חֲקוּקוֹת כְּמוֹ קֵב.

⁶ נֶעַל שֶׁל לֶבַד, וְהוּא קֶשֶׁה וּמְגוֹן.

⁷ חֲתִיכוֹת הָעֵץ הַחֲקוּקוֹת כְּדֵי לְהִשִּׁים בְּהֵן אֶת פְּאֵתֵי רַגְלָיו וּלְסַמְכֵן - חֲלִיצָתוֹ כְּשֵׁרָה.

⁸ הֵינּוּ שֶׁחֲנַעַל הֵיטָה שֶׁל בְּגָד אֶדְ הֵיטָה מִכְּפָה וּמְחַפָּה בְּשֶׁל עוֹר.

תוספתא השלם

במקומות מעשה וישפוטו לו שרפה גדולה עד למאד:

יז ונימלך יהושפט בנו סחתי ויתחזק על ישראל: ויתחיל בכלי ערי יהודה הבצרות ויתן נציבים בארץ יהודה ובערי אפרים אשר לכד אסא אביו: ויהי זה הנה עם יהושפט כי הלך בדרכי דוד אביו הראשונים ולא דרש לבעלים: וכי לא להי אביו דרש ובמצותיו הלך ולא כמעשה ישראל: ויכן זה הנה את הממלכה בידי ויתנו כלי יהודה מנחה ליהושפט ויהיו עשר וכבוד לרב: ויגבה לבו בדרכי זה הנה ועוד הסיר את הבמות ואת האשרים מיהודה: ובשנת שלוש למלכו שלח לשירו לבן חיל ולעבדנה ולזכרה ולנתנאל ולמיכנהו ללמד בערי יהודה: ועמהם הלויים שמעיהו ונתניהו וזבדלהו ועשהאל ושמירמות ויהונתן ואדניהו וטוביהו וטוב אדניהו הלויים ועמהם אלישמע ויהורם הפתגים: וילמדו ביהודה ועמהם ספר תורת זה הנה ויסבו בכל ערי יהודה וילמדו בעם: ויהי פחד זה הנה על כל ממלכות הארצות אשר סביבות יהודה ולא נלחמו עם יהושפט: ומן פלשתים מביאים ליהושפט מנחה וכסף משא גם הערביאים מביאים לו צאן אילים שבעת אלפים ושבע מאות ותישים שבעת אלפים ושבע מאות: ויהי יהושפט הלך וגדל עד למעלה ויבן ביהודה ברינות וערי מסגרות: ומלאכה רבה הנה לו בערי יהודה ואנשי מלחמה גבורי חיל בירושלם: ואלה פקדתם לבית אבותיהם ליהודה ערי אלפים עדנה השר ועמו גבורי חיל שלש מאות אלה: ועל ידו יחזק השר ועמו מאתים ושמונים אלה: ועל ידו עמסיה בן זכרי המתנדב לי הנה ועמו מאתים אלה גבור חיל: ומן בנימין גבור חיל אלידע ועמו נשקי קשת ומגן מאתים אלה: ועל ידו יחזק ועמו מאה ושמונים אלה חלוצי צבא: אלה המשרתים את המלך מלבד אשר נתן המלך בערי המבצר בכל יהודה:

מעשית, בבית דין של ישראל - כשרה. בבית דין של עובדי כוכבים - פסולה. בעובדי כוכבים היו חובטין אותו, ואומרים לו: 'עשה מה שרבי פלוני אומר לך'.

יא. חולצין לאשה אף על פי שאין מכירין אותה, ממאנין לאשה אף על פי שאין מכירין אותה, לפיכך האשה שאמרה: 'חלצתי' - תביא ראיה לדבריה. 'מאנתי' - תביא ראיה לדבריה.

יב. בראשונה היו כותבין שטר חליצה: קרבת קדמנא ושרת סיניה מרגליה דימינא, ורקת קדמנא רק דמתחזיא, ואמרת⁹ (דברים כה, ט) "ככה יעשה וגו'". רבי שמעון אומר משום רבי עקיבה: חליצה מעכבת ואין ריקקה מעכבת. רבי שמעון בן אלעזר אומר: הואיל ולא רצה להקים לאחיו שם בישראל, יבא ויטל לו השם תחת השם (דברים כה, י) "ונקרא שמו בישראל וגו'".

יג. מצוה בדינים ולא מצוה בתלמידים. רבי יהודה אומר: מצוה על כל העומדין לומר - 'חלוץ הנעל'; שלש פעמים! אמר רבי יהודה: מעשה והיינו יושבין לפני רבי טרפון, ואמר לנו: 'ענו כלכם - חלוץ הנעל, חלוץ הנעל, חלוץ הנעל'.

⁹ קרבה לפנינו, והתירה נעלו תימנית מעל רגלו.

¹⁰ ורקקה לפנינו רק שגוראה, ואמרה.

וַיְדַבֵּר י-הוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:

וּמְלִיל יי עם מֹשֶׁה לְמִימַר:

דַּבֵּר אֶל-אַהֲרֹן וְאָמַרְתָּ אֵלָיו בְּהֵעֲלִיתָ אֶת-הַנְּוֹת אֶל-מֹול פְּנֵי הַמְּנוּרָה יֵאִירוּ שְׁבַעַת הַנְּרוֹת:

מְלִיל עם אַהֲרֹן וְתִימַר לִיה בְּאֲדַלְקוֹתָ ית בּוֹצִינְיָא לְקַבִּיל אִפִּי מְנַרְתָּא יְהוֹן מְנַהֲרִין שְׁבַעַת בּוֹצִינְיָא:

בְּהֵעֲלִיתָ – לְמָה נִסְמְכָה פְּרִשְׁת הַמְּנוּרָה לְפָרִשְׁת הַנְּשִׂאִים? לְפִי שְׁקִשְׂרָאָה אַהֲרֹן חֲנֻכַּת הַנְּשִׂאִים, חֲלֻשָׁה אִז דַּעְתּוֹ, שְׁלֹא הִיָּה עִמָּהֶם בְּחֻנְפָּה, לֹא הוּא וְלֹא שְׁבַטוֹ. אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: סִיּוּף! שְׁלֵף גְּדוּלָּה מִשְׁלֵקֶם, שְׁאַתָּה מְדַלֵּק וּמִיטִיב אֶת הַנְּרוֹת. בְּהֵעֲלִיתָ – עַל שֵׁם שְׁהִלְבַּב עוֹלָה, כְּתוּב בְּהַדְּלָקַתּוֹ לְשׁוֹן עֲלִיָּה, שְׁצָרִיךְ לְהַדְּלִיק עַד שֶׁתִּהְיֶה שְׁלֵקֶת עוֹלָה מֵאֲלִיָּה. וְעוֹד דְּרָשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ: מִכָּאן שְׁמַעְלָה הִיָּתָה לְפָנֵי הַמְּנוּרָה, שְׁעֲלִיָּה הַכֹּהֵן עוֹמֵד וּמִיטִיב. אֶל מֹול פְּנֵי הַמְּנוּרָה – אֶל מֹול נֵר הָאֲמֻצְעִי, שְׁאִינוּ בְּקֻנִים, אֶלֶּא בְּגוּף שֶׁל מְנוּרָה. יֵאִירוּ שְׁבַעַת הַנְּרוֹת – שְׁשֵׁה שְׁעַל שְׁשֵׁת הַקֻּנִים, שְׁלֻשָׁה הַמְּזוּרְחִים פּוֹנִים לְמֹול הָאֲמֻצְעִי הַפְּתִילוֹת שְׁבָהוֹן, וְכֹן שְׁלֻשָׁה הַמְּעַרְבֵיִים, רֵאשִׁי הַפְּתִילוֹת לְמֹול הָאֲמֻצְעִי. וְלָמָּה? כְּדֵי שְׁלֹא יֵאֻמְרוּ: "לְאוֹרָה הוּא צָרִיךְ".

וַיַּעַשׂ כֹּן אַהֲרֹן אֶל-מֹול פְּנֵי הַמְּנוּרָה הַעֲלָה נֹרְתִיהָ כְּאֲשֶׁר צִוָּה י-הוָה אֶת-מֹשֶׁה:

וַעֲבַד כֹּן אַהֲרֹן לְקַבִּיל אִפִּי מְנַרְתָּא אֲדַלִּיק בּוֹצִינְיָא כְּמָא דְּפַקִּיד יי ית מֹשֶׁה:

וַיַּעַשׂ כֹּן אַהֲרֹן – לְהַגִּיד שְׁבָחוֹ שֶׁל אַהֲרֹן, שְׁלֹא שָׁנָה.

וַזֶּה מַעֲשֵׂה הַמְּנַרְתָּה מִקְּשָׁה זֹהָב עַד-יִרְכָּה עַד-פְּרָחָה מִקְּשָׁה הוּא כְּמִרְאָה אֲשֶׁר הִרְאָה י-הוָה אֶת-מֹשֶׁה כֹּן עֲשֵׂה אֶת-הַמְּנַרְתָּה:

וַזֶּה עוֹבַד מְנַרְתָּא נְגִידָא דְּהַב עַד שְׁדָה עַד שׁוֹשְׁנָה נְגִידָא הִיא כְּתוּבָא דְּאַחֲזִי יי ית מֹשֶׁה כֹּן עֲבַד ית מְנַרְתָּא:

וַזֶּה מַעֲשֵׂה הַמְּנַרְתָּה – שְׁהִרְאָהוּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאֻצְבַּע, לְפִי שְׁנִתְקַשְׁה בָּהּ; לְכַף נְאֻמַּר וַזֶּה. מִקְּשָׁה – בְּטִיזֵי"ץ בְּלַעַז, לְשׁוֹן "דָּא לְדָא נְקֻשׁוֹן". עֲשֵׂת שֶׁל כֹּהֵן זֹהָב הִיָּתָה, וּמִקִּישׁ בְּקֻרְנֵס וְחֻזְמוֹתָּהּ כְּשִׁיל לְפִשְׁט אִיבְרִיָּה כְּתוּבָנוֹן, וְלֹא נַעֲשִׂית אִיבְרִים אִיבְרִים עַל יְדֵי חַבּוּר. עַד יִרְכָּה עַד פְּרָחָה – יִרְכָּה הִיא הַשְּׁדָה שְׁעַל הַרְגָּלִים, חֲלוּל, כְּדָרְךָ מְנוֹרוֹת כְּסָף שְׁלִפְנֵי הַשָּׂרִים. עַד יִרְכָּה עַד פְּרָחָה – כְּלוּמַר, גּוֹפָה שֶׁל מְנוּרָה כְּלָה וְכָל הַתְּלוּי בָּהּ. עַד יִרְכָּה – שְׁהוּא אֲבָר גְּדוּל, עַד פְּרָחָה – שְׁהוּא מַעֲשֵׂה דִק שְׁבָה, הַכֹּל מִקְּשָׁה. וְדָרְךָ "עַד" לְשִׁמּוֹשׁ בְּלִשׁוֹן זֶה, כְּמוֹ: "מְגִדִישׁ וְעַד קֻמָּה וְעַד פְּרָם זֵית". כְּמִרְאָה אֲשֶׁר הִרְאָה וְגוֹמַר – כְּמִתְּכֵנִית אֲשֶׁר הִרְאָהוּ בְּהָר, כְּמוֹ שְׁנַאֲמַר: "וַיִּרְאֶה וַעֲשֵׂה בְּתַכְנִיתָם" וְגוֹמַר. כֹּן עֲשֵׂה אֶת הַמְּנַרְתָּה – מִי שְׁעֲשֵׂאָהּ. וּמְדַרְשׁ אֲגַדָּה: עַל יְדֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נַעֲשִׂית מֵאֲלִיָּה.

וַיְדַבֵּר י-הוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:

וּמְלִיל יי עם מֹשֶׁה לְמִימַר:

קַח אֶת-הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְטַהַרְתָּ אֹתָם:

קַרִיב ית לִינוּאִי מַגּוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתַדְפִּי יתְהוֹן:

קַח אֶת הַלְוִיִּים – קַחֵם בְּדַבְרֵיִם: אֲשֶׁרִיכֶם שְׁתַּזְכּוּ לְהִיּוֹת שְׁמֻשִׁים לְמִקּוֹם.

וְכֹה-תַעֲשֶׂה לָהֶם לְטַהַרְתָּם הַנֵּה עֲלִיָּהֶם מִי חֲטָאֹת וְהַעֲבִירוּ תַעַר עַל-כָּל-בְּשָׂרָם וְכַבְּסוּ בַגְּדֵיהֶם וְהַטְּהָרוּ:

וְכַדִּין תַּעֲבִיד לְהוֹן לְזַכּוּאִיהוֹן אֲדִי עֲלִיהוֹן מִיָּא דַחֲטָאֹת וַיַּעֲבִרוּן מִסְפָּר עַל כָּל בְּשָׂרְהוֹן וַיַּחֲרוּן לְבוּשִׂיהוֹן וַיִּדְפוּן:

הַנֵּה עֲלִיָּהֶם מִי חֲטָאֹת – שֶׁל אֲפֵר הַפְּרָה, מִפְּנֵי טְמֵאִי מַתִּים שְׁבָהֶם. וְהַעֲבִירוּ תַעַר – מְצֵאִתִּי בְּדַבְרֵי רַבִּי מֹשֶׁה הַדְּרָשׁוֹן, לְפִי שְׁנִתְנוּ כְּפָרָה עַל הַבְּכוֹרוֹת שְׁעַבְדוּ עֲבוּדָה זָרָה, וְהִיא קְרוּיָה זִכְסִי מַתִּים, וְהַמְצָרַע קְרוּי "מַת", הַזְּקִיקִים תְּגַלְחַת כְּמִצּוֹרְעִים.

וְלַקְּחוּ פֶר בּוֹ-בְּקָר וּמְנַחֲתוֹ סֵלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן וּפְרִ-שֵׁנִי בּוֹ-בְּקָר תַקַּח לְחֲטָאֹת:

וַיִּסְבוּן תוֹר בַּר תוֹרִי וּמְנַחֲתִיה סוּלְתָא דְּפִילָא בַמֶּשַׁח וְתוֹר תַּנְיֵן בַּר תוֹרִי תַסֵּב לְחֲטָאֹת:

וְלַקְּחוּ פֶר בּוֹ בְּקָר – וְהוּא עוֹלָה, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב: "וַיַּעֲשֵׂה" וְגוֹמַר "וְאֵת הָאֶחָד עֹלָה", וְהוּא קָרְבַּן צְבוּר בְּעֲבוּדָה זָרָה. וּפְרִ שֵׁנִי – מַה תְּלַמּוּד לּוֹמַר שֵׁנִי? לּוֹמַר לָךְ: מַה עוֹלָה לֹא נֶאֱכַלְתָּ, אִף חֲטָאֹת לֹא נֶאֱכַלְתָּ. וְכִזּוֹ יֵשׁ סֶמֶךְ לְדַבְרֵיךָ בְּתוֹרַת כְּהֻנִים. וְאוּמַר אֲנִי שְׁהוֹרָאֹת שְׁעָה הִיָּתָה, שְׁשִׁיעִיר הִיָּה לָהֶם לְהַבִּיא לְחֲטָאֹת עֲבוּדָה זָרָה עִם פֶּר הָעוֹלָה.

וְהַקְּרַבְתָּ אֶת-הַלְוִיִּם לְפָנֵי אֹהֶל מוֹעֵד וְהַקְּהַלְתָּ אֹת-כָּל-עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

וְתַקְרִיב ית לִינוּאִי קָדָם מִשְׁפַּן זִמְנָא וְתַכְנוּשׁ ית כָּל כְּנִשְׁתָּא דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל:

וְהַקְּהַלְתָּ אֶת כָּל עַדְת – לְפִי שְׁהַלְוִיִּים נְתוּנִים קָרְבַּן כְּפָרָה תַחֲתֵיהֶם, יְבֹאוּ וַיַּעֲמְדוּ עַל קָרְבָּנָם וַיִּסְמְכוּ אֶת יְדֵיהֶם עֲלֵיהֶם.

וְהַקְּרַבְתָּ אֶת-הַלְוִיִּם לְפָנֵי י-הוָה וְסִמְכוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת-יְדֵיהֶם עַל-הַלְוִיִּים:

וְתַקְרִיב ית לִינוּאִי קָדָם יי וַיִּסְמְכוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל ית יְדֵיהוֹן עַל לִינוּאִי:

וְהִנִּיף אֶהָרֹן אֶת־הַלְוִיִּם תְּנוּפָה לִפְנֵי יְ-הוָה מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיוּ לְעֹבֵד אֶת־עֲבֹדַת יְ-הוָה:
וּרְיִים אֶהָרֹן יֵת לִיּוֹאֵי אַרְמָא קְדָם יְיָ מִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִהְיוּ לְמַפְלַח יֵת פּוֹלְחָנָא דִּיְיָ:

וְהִנִּיף אֶהָרֹן אֶת הַלְוִיִּם תְּנוּפָה – כְּדָרָךְ שְׁאֲשֵׁם מְצַרַע טְעוֹן תְּנוּפָה חַי. שְׁלֹשׁ תְּנוּפּוֹת נֶאֱמָרוּ בְּפִרְשָׁה זוּ. הִרְאִשׁוּנָה לְבְנֵי קֹהַת; לְכַךְ נֶאֱמַר בָּם: וְהָיוּ לְעֹבֵד אֶת עֲבֹדַת ה', לְפִי שְׁעֲבֹדַת קֹדֶשׁ הַקְּדָשִׁים עֲלֵיהֶם, "הָאָרוֹן וְהַשְּׁלֶטֶן" וְגוֹמֵר. הַשְּׁנִיָּה לְבְנֵי גֵרְשׁוֹן; לְכַךְ נֶאֱמַר בָּם: "תְּנוּפָה לֵה", שְׂאָף עֲלֵיהֶם הֵימָּה עֲבֹדַת הַקֹּדֶשׁ, יְרִיעוֹת וּקְרָסִים הַנֶּרְאִים בְּבֵית קֹדֶשׁ הַקְּדָשִׁים. וְהַשְּׁלִישִׁית לְבְנֵי מְרָרִי.

וְהַלְוִיִּם יִסְמְכוּ אֶת־יְדֵיהֶם עַל רֹאשׁ הַפָּרִים וְעֹשֵׂה אֶת־הָאֶחָד חֲטָאת וְאֶת־הָאֶחָד עֹלָה לִי-הוָה לְכַפֵּר עַל־הַלְוִיִּם:
וְלִיּוֹאֵי יִסְמְכוּן יֵת יְדֵיהוֹן עַל רִישׁ תּוֹרִיאַ וְעֹבֵיד יֵת חַד חֲטָתָא וְיֵת חַד עֲלֵתָא קְדָם יְיָ לְכַפְרָא עַל לִיּוֹאֵי:

וְהַעֲמַדְתָּ אֶת־הַלְוִיִּם לִפְנֵי אֶהָרֹן וּלְפָנַי בְּנֵי וְהִנַּפְתָּ אֹתָם תְּנוּפָה לִי-הוָה:
וְיִתְקִים יֵת לִיּוֹאֵי קְדָם אֶהָרֹן וּקְדָם בְּנוֹהֵי וְתָרִים יֵתְהוֹן אַרְמָא קְדָם יְיָ:

וְהַבְדַּלְתָּ אֶת־הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיוּ לִי הַלְוִיִּם:
וְתַפְרִישׁ יֵת לִיּוֹאֵי מַגּוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִהְיוּ מִשְׁמָשִׁין קְדָמִי לִיּוֹאֵי:

שְׁנִי

וְאַחֲרֵי־כֵן יָבֹאוּ הַלְוִיִּם לְעֹבֵד אֶת־אֹהֶל מוֹעֵד וְטַהַרְתָּ אֹתָם וְהִנַּפְתָּ אֹתָם תְּנוּפָה:
וְבַתֵּר כֹּן יִיעָלוּן לִיּוֹאֵי לְמַפְלַח יֵת מִשְׁפַּן זְמַנָּא וְתַדְבִּי יֵתְהוֹן וְתָרִים יֵתְהוֹן אַרְמָא:

כִּי נִתְּנִים וְנִתְּנִים הֵמָּה לִי מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תַּחַת פְּטָרַת כָּל־רִחֻם בְּכוֹר כָּל מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְקַחְתִּי אֹתָם לִי:
אָרִי אַפְרָשָׂא מִפְרָשִׁין אַנוֹן קְדָמִי מַגּוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל חֲלָף פֶּתַח כָּל וּלְדָא בּוֹכְרָא כּוֹלָא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל קַרִיבִית יֵתְהוֹן קְדָמִי:

נִתְּנִים וְנִתְּנִים – נְתוּנִים לְמִשְׂא, נְתוּנִים לְשִׁיר. פְּטָרַת – פְּתִיחַת.

כִּי לִי כָל־בְּכוֹר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאֲדָם וּבְבַהֲמָה בְּיוֹם הַכֹּתִי כָל־בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם הַקְּדָשִׁים אֹתָם לִי:
אָרִי דִילִי כָל בּוֹכְרָא בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאֲנָשָׂא וּבְבַעֲרָא בְּיוֹמָא דְקַטְלִית כָּל בּוֹכְרָא בְּאֶרְעָא דְמִצְרַיִם אַקְדִּישִׁית יֵתְהוֹן קְדָמִי:

כִּי לִי כָל בְּכוֹר – שְׁלֵי הָיוּ הַבְּכוֹרוֹת בְּקוֹן הַדִּין, שֶׁהִגְנִיתִי עֲלֵיהֶם בֵּין בְּכוֹרֵי מִצְרַיִם, וְלִקְחָתִי אוֹתָם לִי, עַד שֶׁטְעוּ בְּעַגְל; וְעַכְשָׁיו – נֶאֱקַח אֶת הַלְוִיִּם וְגוֹמֵר.

וְאַקַּח אֶת־הַלְוִיִּם תַּחַת כָּל־בְּכוֹר בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל:
וְקַרִיבִית יֵת לִיּוֹאֵי חֲלָף כָּל בּוֹכְרָא בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל:

וְאַתְּנָה אֶת־הַלְוִיִּם נְתָנִים | לְאֶהָרֹן וּלְבְנָיו מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְעֹבֵד אֶת־עֲבֹדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּאֹהֶל מוֹעֵד וּלְכַפֵּר עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא יִהְיֶה בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל נֶגֶף בְּגֹשֶׁת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶל־הַקְּדָשׁ:
וְיִהְיִית יֵת לִיּוֹאֵי יְהִיבִין לְאֶהָרֹן וּלְבְנוֹהֵי מַגּוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמַפְלַח יֵת פּוֹלְחָן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִשְׁפַּן זְמַנָּא וּלְכַפְרָא עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא יִהִי בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל מוֹתָא בְּמַקְרַב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְקוֹדֶשׁ־א:

וְאַתְּנָה וְגוֹמֵר – חֲמִשָּׁה פְּעָמִים נֶאֱמַר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמַקְרָא זֶה, לְהוֹדִיעַ חֲבָתוֹ, שֶׁנִּכְפְּלוּ אֲזַכְרוֹתֵיהֶן בְּמַקְרָא אֶחָד בְּמִנְיַן חֲמִשָּׁה חֲמִשֵּׁי תוֹרָה. זוֹ רְאִיתִי בְּבִרְאשִׁית רַבָּה. וְלֹא יִהְיֶה בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל נֶגֶף – שְׁלֹא יִצְטָרְכוּ לְגֹשֶׁת אֶל הַקְּדָשׁ; שְׂאֵם יִגְשׁוּ, יִהְיֶה נֶגֶף.

וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה וְאֶהָרֹן וְכָל־עֲבֹדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לְלוּיִם כְּכֹל אֲשֶׁר־צִוָּה יְ-הוָה אֶת־מֹשֶׁה לְלוּיִם כְּכֹל־עֲשׂוֹ לָהֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
וְעֹבֵד מֹשֶׁה וְאֶהָרֹן וְכָל כְּנֹשֶׁתָא דְבְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְלִיּוֹאֵי כְּכֹל דְּפָקִיד יְיָ יֵת מֹשֶׁה לְלִיּוֹאֵי כֹן עֹבְדוֹ לְהוֹן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה וְאֶהָרֹן וְכָל עֲבֹדַת וְגוֹמֵר – מֹשֶׁה הִעֲמִידוֹ, וְאֶהָרֹן הִנִּיפָם, וְיִשְׂרָאֵל סָמְכוּ אֶת יְדֵיהֶם.

וַיִּתְחַטְּאוּ הַלְוִיִּם וַיִּכְבְּסוּ בְּגָדֵיהֶם וַיִּנָּף אֶהָרֹן אֹתָם תְּנוּפָה לִפְנֵי יְ-הוָה וַיִּכַּפֵּר עֲלֵיהֶם אֶהָרֹן לְשִׁתְּרָם:
וְאַדְכִּיאֵו לִיּוֹאֵי וְחִנּוּרוֹ לְבוֹשִׂיהוֹן נְאָרִים אֶהָרֹן יֵתְהוֹן אַרְמָא קְדָם יְיָ וְכַפֵּר עֲלֵיהוֹן אֶהָרֹן לְדַכּוּאֵיהוֹן:

ואחר־יֵכֹן בָּאוּ הַלְוִיִּם לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדְתֶם בְּאֶהֱל מוֹעֵד
 לִפְנֵי אֶהְרֹן וּלְפָנַי בְּגִיּוֹ כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִי-יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה
 עַל־הַלְוִיִּם כִּן עָשׂוּ לָהֶם:
 וּבִתֵּר כֵּן עָאלוּ לִיּוֹאֵי לְמַפְלַח יַת פּוֹלְחַנְהוֹן בְּמִשְׁכַּן
 זְמַנָּא קָדָם אֶהְרֹן וּקְדָם בְּנוֹהֵי כְּמָא דְפַקִּיד יִי יַת מֹשֶׁה
 עַל לִיּוֹאֵי כֵן עֲבָדוּ לַהוֹן:

כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִי ה' וְגוֹמֵר כֵּן עָשׂוּ – לְהַגִּיד שְׂבַח הָעוֹשִׁין וְהַנְעֻשָׂה בָהֶם, שְׂאֲחֵד מֵהֶם לֹא עָכַב.

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:
 וּמְלִיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימֵר:

זֹאת אֲשֶׁר לְלוֹיִם מִכֹּן חֲמֵשׁ וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וּמְעַלָּה
 יְבוֹא לְצִבְאָה צִבְאָה בַּעֲבֹדַת אֶהֱל מוֹעֵד:
 דָּא דְלִיּוֹאֵי מִבְּר עֶשְׂרִין וְחֲמִישׁ שָׁנִין וּלְעִילָא יִיתִי
 לְחִיילָא חִילָא בְּפוֹלְחַן מִשְׁכַּן זְמַנָּא:

זֹאת אֲשֶׁר לְלוֹיִם – שָׁנִים פּוֹסְלִין בָּהֶם, וְאִין מוֹמִין פּוֹסְלִין בָּהֶם. מִכֹּן חֲמֵשׁ וְעֶשְׂרִים – וּבְמָקוֹם אַחַר אוֹמֵר: "מִכֹּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה"; הֵא כִּיצַד?
 מִכֹּן עֶשְׂרִים וְחֲמֵשׁ בָּא לְלַמַּד הַלְכוֹת עֲבוּדָה, וְלוֹמַד חֲמֵשׁ שָׁנִים, וּבִן שְׁלֹשִׁים עוֹבֵד. מִכָּאן לְתַלְמִיד שְׁלֹא רָאָה סִמּוֹן יָפֵה בְּמִשְׁנֵתוֹ בְּחֲמֵשׁ שָׁנִים,
 שְׁשׁוֹב אֵינוֹ רוֹאֶה.

וּמִכֹּן חֲמֵשִׁים שָׁנָה יָשׁוּב מִצִּבְאָה הָעֲבֹדָה וְלֹא יַעֲבֹד
 עוֹד:
 וּמִבְּר חֲמֵשִׁין שָׁנִין יְתוּב מִחִיל פּוֹלְחַנָּא וְלֹא יַפְלַח
 עוֹד:

וְלֹא יַעֲבֹד עוֹד – עֲבוּדַת מִשָּׂא בְּפִתְרִי; אֲבָל חוֹזֵר הוּא לְנַעֲלַת שְׁעָרִים, וְלִשְׂרִיר, וְלִטְעוֹן עֲגֻלוֹת. וְזֶהוּ וְשֵׁרֵת אֶת אֲחִיו, "עִם אַחֻהִי", כְּתַרְגוּמוֹ.

וְשֵׁרֵת אֶת־אֲחִיו בְּאֶהֱל מוֹעֵד לְשֹׁמֵר מִשְׁמֶרֶת וְעֲבֹדָה
 לֹא יַעֲבֹד כִּכָּה תַעֲשֶׂה לְלוֹיִם בְּמִשְׁמֶרֶתָם:
 וַיִּשְׁמִישׁ עִם אַחֻהִי בְּמִשְׁכַּן זְמַנָּא לְמִטְר מִטְרָא
 וּפוֹלְחַנָּא לֹא יַפְלַח כְּדִין תַּעֲבִיד לְלִיּוֹאֵי בְּמִטְרַתְהוֹן:

לְשֹׁמֵר מִשְׁמֶרֶת – לְחַנּוּת סְבִיב לְאֶהֱל וּלְהַקִּים וּלְהוֹרִיד בְּשַׁעַת הַמַּסְעוֹת.

שְׁלִישִׁי פְּרֻשַׁת פְּסַח שְׁנִי

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּמִדְבַר־סִינַי בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִיָּת
 לְצֵאתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן לְאֹמֵר:
 וּמְלִיל יִי עִם מֹשֶׁה בְּמִדְבַר דְּסִינַי בְּשַׁתָּא תְּנִיחָא
 לְמַפְקָהוֹן מֵאֶרְעָא דְּמִצְרַיִם בְּיַרְחָא קַדְמָאָה לְמִימֵר:

בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן – פְּרֻשָׁה שְׁבַרְאשׁ הַסֶּפֶר לֹא נֶאֱמַרְהָ עַד אֵרֶ; לְמַדְתָּ שְׂאִין סֹדֵר מִקְדָּם וּמְאוּחַר בַּתּוֹרָה. וְלָמָּה לֹא פְתַח בְּזוֹ? מִפְּנֵי שֶׁהוּא
 גְּנוּתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל; שְׁכָל אַרְבַּעִים שָׁנָה שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבַר, לֹא הִקְרִיבוּ אֶלָּא פֶּסַח זֶה בַּלְבָּד.

וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַפֶּסַח בְּמוֹעֵדוֹ:
 וַיַּעֲבֹדוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יַת פְּסַחָא בְּזַמְנִיָּה:

בְּמוֹעֵדוֹ – אַף בְּשַׁבָּת; בְּמוֹעֵדוֹ – אַף בְּטַמְאָה.

בְּאַרְבַּעַה עֶשְׂרִי־יּוֹם בַּחֹדֶשׁ הַזֶּה בֵּין הָעֲרַבִּים תַּעֲשׂוּ
 אֹתוֹ בְּמוֹעֵדוֹ כְּכֹל־חֻקֹּתָיו וְכְכֹל־מִשְׁפָּטָיו תַּעֲשׂוּ אֹתוֹ:
 בְּאַרְבַּעַת עֶשְׂרָא יּוֹמָא בְּיַרְחָא הַדִּין בֵּין שְׁמִשְׂיָא
 תַּעֲבֹדוּן יְתִיָּה בְּזַמְנִיָּה כְּכֹל גְּזִירַתִּיה וְכְכֹל דְּחֻזִּי לִיָּה
 תַּעֲבֹדוּן יְתִיָּה:

כְּכֹל חֻקֹּתָיו – אֵלּוּ מִצְוֹת שְׁבַגּוּפוֹ, "שֶׁהָ תָּמִים זָכַר כֵּן שָׁנָה". וְכְכֹל מִשְׁפָּטָיו – אֵלּוּ מִצְוֹת שְׁעַל גּוּפוֹ מִמְּקוֹם אַחַר, כְּגוֹן שְׁבַעַת יָמִים לְמִצֵּה
 וּלְכַעוֹר חֲמִץ.

וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח:
 וּמְלִיל מֹשֶׁה עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמַעֲבַד פְּסַחָא:

וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה וְגוֹמֵר – מַה תְּלַמּוּד לּוֹמֵר? וְהֵלֵא כְּכַר נֶאֱמַר: "וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת מוֹעֲדֵי ה'" ? אֵלָּא כְּשִׁשְׁמַע פְּרֻשַׁת מוֹעֲדִים מִסִּינַי – אֲמַרְהָ לָהֶם,
 וְחֹזֵר וְהִזְהִירָם בְּשַׁעַת מַעֲשֵׂה.

וַיַּעֲשׂוּ אֶת־הַפֶּסַח בְּרִאשׁוֹן בְּאַרְבַּעַה עֶשְׂרִי יוֹם לְחֹדֶשׁ
 בֵּין הָעֲרַבִּים בְּמִדְבַר סִינַי כְּכֹל אֲשֶׁר צִוִּיתִי-יְהוָה
 אֶת־מֹשֶׁה כִּן עָשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל:
 וַעֲבָדוּ יַת פְּסַחָא בְּנִיסוֹן בְּאַרְבַּעַת עֶשְׂרָא יּוֹמָא לְיַרְחָא
 בֵּין שְׁמִשְׂיָא בְּמִדְבַר דְּסִינַי כְּכֹל דְּפַקִּיד יִי יַת מֹשֶׁה
 כֵּן עֲבָדוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל:

וַיְהִי אֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ טְמֵאִים לְנַפְשׁ אָדָם וְלֹא־יָכְלוּ
 לַעֲשׂוֹת־הַפֶּסַח בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּקְרְבוּ לְפָנַי מֹשֶׁה וּלְפָנַי
 אֶהְרֹן בַּיּוֹם הַהוּא:
 וְהוּוּ גּוֹבְרִיא דְּהוּוּ מְסַאֲבִין לְטְמֵי נַפְשָׁא דְּאַנְשָׁא וְלֹא
 יָכִילוּ לְמַעֲבַד פְּסַחָא בַּיּוֹמָא הַהוּא וּקְרִיבוּ קָדָם מֹשֶׁה
 וּקְדָם אֶהְרֹן בַּיּוֹמָא הַהוּא:

לפני משה ולפני אהרן – כששניהם יושבין בבית המדרש, באו ושאלום. ולא יתכן לומר זה אסר זה; שאם משה לא הנה יודע, אהרן מננו לו?.

וַיֹּאמְרוּ הָאֲנָשִׁים הַהֵמָּה אֵלֵינוּ אֲנַחְנוּ טַמְאִים לַנֶּפֶשׁ אָדָם לָמָּה נִגְרַע לְבַלְתִּי הַקָּרִיב אֶת־קִרְבָּנוּ? הֲהִנֵּה בְּמַעַדוֹ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
וַיֹּאמְרוּ גּוֹבְרֵי הָאֲנָוִן לִי אֲנַחְנָא מְסֻאָבִין לְטַמֵּי נַפְשָׁא דְאֲנָשָׁא לְמָא גַתְמַנַּע בְּדִיל דְלֵא לְקַרְבָּא ית קורבנא דיי בזמניה בגו בני ישראל:

למה נגרע – אמר להם: אין קדשים קרבים בטמאה. אמרו לו: יזרק הדם עלינו בכהנים טהורים, ונאכל הבשר לטהורים. אמר להם: עמדו ואשמעה, פתליד המבטח לשמוע מפי רבו. אשרי ילוד אשה שפך מבטח, שפך זמן שהיה רוצה, הנה מדבר עם השכינה. וראויה היתה פרשה זו להאמר על ידי משה, כשאר כל התורה כלה, אלא שזכו אלו שתאמר על ידיהו, שמגלגלין זכות על ידי זכאי.

וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם מֹשֶׁה עַמְדוּ וְאֲשַׁמְעָה מֵהֲיִצְנָה? הֲהִנֵּה לָכֶם:
וַיֹּאמֶר לְהוֹן מֹשֶׁה אֲוִרִיכוּ עַד דְאֲשַׁמַּע מָא דְאֶתְפַּקַּד מִן קָדָם יי על דילכוון:

וַיִּדְבֹר? הֲהִנֵּה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:
וּמְלִיל יי עם משה למימר:

דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אִישׁ אִישׁ כִּי־הִנֵּה־טַמְאָה לְנַפְשׁוֹ אוֹ בְדַרְדָּר רַחֲקָה לָכֶם אוֹ לְדַרְתִּיכֶם וַעֲשֵׂה פֶסַח לִי־הִנֵּה:
מְלִיל עם בני ישראל למימר גבר גבר ארי יהי מסאב לטמי נפשא דאנשא או באורח רחיקא לכוון או לדריכוון ויעביד פסחא קדם יי:

או בדרד רחקה – נקוד עליו, לומר: לא שרחוקה ודאי, אלא שהיה חוץ לאסקפת העזרה כל זמן שחיתה. פסח שני, מצה וחמץ עמו בבית, ואין שם יום טוב, ואין אסור חמץ אלא עמו באכילתו.

בַּחֲדָשׁ הַשְּׁנִי בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר יוֹם בֵּין הָעַרְבָּיִם יַעֲשׂוּ אֹתוֹ עַל־מִצּוֹת וּמִרְרִים יֹאכְלֵהוּ:
בִּירְחָא תַנְינָא בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר יוֹמָא בֵּין שְׁמִשְׁיָא יַעֲבִדוּן יתיה על פטיר ומררין ייכלגיה:

לֹא־יִשְׁאִירוּ מִמֶּנּוּ עַד־בֹּקֶר וַעֲצָם לֹא יִשְׁבְּרוּ־בוֹ כִּכְל־תַּקַּת הַפֶּסַח יַעֲשׂוּ אֹתוֹ:
לֵא יִשְׁאָרוּן מַנְיָה עַד צַפְרָא וְגַרְמָא לֵא יתברון ביה ככל גזירת פסחא יעבדון יתיה:

וְהָאִישׁ אֲשֶׁר־הוּא טָהוֹר וּבְדַרְדָּר לֹא־הִנֵּה וְחִדַּל לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח וּנְכַרְתָּה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעַמִּי כִּי אוֹ קִרְבָּנוּ? הֲהִנֵּה לֹא הַקָּרִיב בְּמַעַדוֹ חֲטָאוֹ יִשָּׂא הָאִישׁ הַהוּא:
וגוברא דהוא דכי ובאורח לא הנה ויתמנע מלמעבד פסחא וישתיצי אנשא ההוא מעמיה ארי קורבנא דיי לא קריב בזמניה חוביה יקביל גוברא ההוא:

וְכִי־יִגֹּר אִתְּכֶם גֹּר וַעֲשֵׂה פֶסַח לִי־הִנֵּה כַתְּקַת הַפֶּסַח וְכַמְשַׁפְטוֹ כֹּן יַעֲשֵׂה תַקָּה אַחַת יִהְיֶה לָכֶם וְלֹגֵר וְלֹאֲזַרְח הָאָרֶץ:
וארי יתגיר עמכוון גיורא ויעביד פסחא קדם יי כגזירת פסחא וכדחזי ליה כן יעביד קנמא חד יהי לכוון ולגיוריא וליציביא דארעא:

וכי יגור אתכם גר ועשה פסח – יכול כל המתגיר יעשה פסח מיד? תלמוד לומר: חקה אחת וגומר. אלא כה משמעו: וכי יגור אתכם גר, ובא עת לעשות פסח עם חבריו, כחקה וכמשפט יעשה.

רביעי פרשת הענין

וּבְיוֹם הַקִּיּוֹם אֶת־הַמִּשְׁכָּן פֶּסַח הָעֵנָן אֶת־הַמִּשְׁכָּן לֹאֲהֵל הָעֵדוּת וּבְעָרֵב יִהְיֶה עַל־הַמִּשְׁכָּן כַּמְרָא־הָאִשׁ עַד־בֹּקֶר:
וביומא דאתקם משכנא חפא עננא ית משכנא למשכנא דסהדותא וברמשא הוי על משכנא כחיזו אישתא עד צפרא:

המשכן לאהל העדת – המשכן העשוי להיות אהל ללוחות העדות. יהיה על המשכן – כמו 'הנה על המשכן'; וכן לשון כל הפרשה.

כֹּן יִהְיֶה תַמִּיד הָעֵנָן וּכְסָנוּ וּמְרָא־הָאִשׁ לְיִלְהָ:
כֹּן הוּי תְדִירָא עֲנָנָא חֲפִי לִיָּה וְחִיזוּ אִישְׁתָּא בְּלִילְיָא:

וּלְפִי הַעֲלוֹת הָעֵנָן מֵעַל הָאֵהֶל וְאַחֲרֵי כֹן יִסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּבְמִקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁפֹּר־שָׁם הָעֵנָן שָׁם יַחֲנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
ולפי העלות הענן מעל האהל ואחרי כן יסעו בני ישראל ובמקום אשר ישפושם הענן שם יחנו בני ישראל:

העלות הענו – פתגמו: "אסתלקות"; וכן: "ונעלה הענו". ולא יתכן לכתב 'ולפי עלות הענו ונעלה הענו', שאין זה לשון סלוק, אלא צמוד ונעליה, כמו: "הנה עב קטנה ככף איש עלה מים".

על-פי י-הנה יסעו בני ישראל ועל-פי י-הנה יחנו
כל-ימי אשר ישכן הענו על-המשכן יחנו:
על מימרא דיי נטלין בני ישראל ועל מימרא דיי שרון כל יומין דשרי עננא על משכנא שרון:

על פי ה' יסעו – שנינו במלאכת המשכן: כיון שהיו ישראל נוסעים, הנה עמוד הענו מתקפל ונמשך על גבי בני יהודה כמין קורה. תקעו והריעו ותקעו. ולא הנה מהלך עד שמשא אומר: "קומה ה'", ונסע דגל מחנה יהודה. זו בספרי. ועל פי ה' יחנו – כיון שהיו ישראל חונים, עמוד הענו מתמר ועולה ונמשך על גבי בני יהודה כמין ספה. ולא הנה נפרש, עד שמשא אומר: "שובה ה' רבבות אלפי ישראל". הני אומר: "על פי ה'" ו"בנד משה".

ובהאריך הענו על-המשכן ימים רבים ושמרו בני ישראל את-משמרת י-הנה ולא יסעו:
ובהארכות עננא על משכנא יומין סגיאין ויטרון בני ישראל ית מטרת מימרא דיי ולא נטלין:

וליש אשר יהנה הענו ימים מספר על-המשכן על-פי י-הנה יחנו ועל-פי י-הנה יסעו:
ואית דהוי עננא יומין דמנין על משכנא על מימרא דיי שרון ועל מימרא דיי נטלין:
וליש – כלומר, ופעמים. ימים מספר – ימים מועטים.

וליש אשר יהנה הענו מערב עד-בקר ונעלה הענו בבקר ונסעו או יומם ולילה ונעלה הענו ונסעו:
ואית דהוי עננא מרמשא עד צפרא ומסתלק עננא בצפרא ונטלין או יומם ולילי ומסתלק עננא ונטלין:

או-ימים או-תדש או-ימים בהאריך הענו על-המשכן לשכן עליו יחנו בני-ישראל ולא יסעו ובהעלתו יסעו:
או תרין יומין או ירחא או עדן בעדן באורכות עננא על משכנא למשרי עלוהי שרון בני ישראל ולא נטלין ובאסתלקותיה נטלין:
או ימים – שנה, כמו: "ימים תהנה גאלתו".

על-פי י-הנה יחנו ועל-פי י-הנה יסעו את-משמרת י-הנה שמרו על-פי י-הנה בנד-משה:
על מימרא דיי שרון ועל מימרא דיי נטלין ית מטרת מימרא דיי נטרין על מימרא דיי בינדא דמשה:

וידבר י-הנה אל-משה לאמר:
ומליל יי עם משה למימר:

עשה לה שתי חצוצרות פספס מקשה תעשה אתם והיו לה למקרא העדה ולמסע את-המחנות:
עביד לה תרתין חצוצרות דכסף נגיד תעביד יתהון ויהיו לה לערעא פנשתא ולאטלא ית משריתא:

עשה לה – שיהיו תוקעין לפניו, כמלה, כמו שנאמר: "ויהי בישרון מלה". למקרא העדה – כשתרצה לדבר עם הסנהדרין ושאר העם, ותקראם לאסף אליה, תקראם על ידי חצוצרות. ולמסע את המחנות – בשעת סלוק מסעות ותקעו בהם, לסימן. נמצאת אתה אומר: על פי שלשה היו נוסעים; על פי הקדוש ברוך הוא, ועל פי משה, ועל פי חצוצרות. מקשה – מהעשת תעשה, בהקשת הקרנס.

ותקעו בהן ונועדו אליה כל-העדה אל-פתח אהל מועד:
ותקעו בהן ונועדו אליה כל העדה אל פתח אהל מועד.

ואם-באחת יתקעו ונועדו אליה הגשיאים ראשי אלפי ישראל:
ואם בחדא יתקעו וינדמנו לותד רברביא רישי אלפיא דישראל:

ואם באחת יתקעו – הוא סימן למקרא הגשיאים, שנאמר: ונועדו אליה הגשיאים; ואף הן – יעידתן אל פתח אהל מועד, ומגורה שנה הוא בא בספרי.

ותקעתם תרועה ונסעו המחנות החנים קדמה:
ותתקעו יבבתא ויטלון משריתא דשרין קדומא:

ותקעתם תרועה – סימן מסע המחנות, תקיעה תרועה ותקיעה. כך הוא נדרש בספרי מן המקראות היתרים.

ותקעתם תרועה שנית ונסעו המחנות החנים תימנה תרועה יתקעו למסעייהם:
ותתקעו יבבתא תנינות ויטלון משריתא דשרין דרומא יבבתא יתקעו למטלגיהון:

ובהקדיל את-הקהל לתקעו ולא תריעו:

ובמכנש ית קהל התקעו ולא תיבבון:

ובהקדיל את הקהל וגומר – לפי שהוא אומר: "והיו לה למקרא העדה ולמסע את המחנות", מה מקרא העדה – תוקע בשני כהנים ובשתיקה, שגאמר: "ותקעו בהן" וגומר, אף מסע המחנות בשתיקה. יכול מה מסע המחנות – תוקע ומריע ותוקע, אף מקרא העדה – תוקע ומריע ותוקע, ומעמה אין חלוק בין מקרא העדה למסע את המחנות? תלמוד לומר: **ובהקדיל את הקהל וגומר**, לומר שאין תרועה למקרא העדה; והוא הדיו לנשיאים. הרי סימן לשלשם: מקרא העדה בשתיקה, ושל נשיאים באחת, וזו וזו אין בהם תרועה; ומסע המחנות בשתיקה, על ידי תרועה ותקיעה.

ובני אהרן הפהנים יתקעו בתצצרות והיו לכם לתקת עולם לדורתיכם:

ובני אהרן פהניא יתקעו בתצוצרתא ויהו לכוון לקים עלם לדריכוון:

ובני אהרן הפהנים יתקעו – במקראות ובמסעות הללו.

וכי-תבאו מלחמה בארצכם עלי-הצר הצר אתכם והרעתם בתצצרות ונזפרתם לפני י-הוה א-להיכם ונושעתם מאיביכם:

וארי תיעלון לאגחא קרבא בארעכון על מעיקי דמעיקין לכוון ותיבבון בתצוצרתא וייעול דוכרנכון לטבא קדם יי אלהכון ותתפרקון משגאניכוון:

וביום שמחתכם ובמועדיכם ובראשי חדשיכם ותקעתם בתצצרות על עלתיכם ועל זבחי שלמיכם והיו לכם לזכרון לפני א-להיכם אני י-הוה א-להיכם:

וביום חדנתכון ובמועדיכון ובירשי ירחיכון ותתקעו בתצוצרתא על עלותכון ועל נכסת קודשיכון ויהו לכוון לדוכרנא קדם אלהכון אנא יי אלהכון:

על עלתיכם – בקרבן צבור הכתוב מדבר. אני ה' א-להיכם – מפאן למדנו מלכיות עם זכרונות ושופרות, שגאמר: **ותקעתם**, הרי שופרות; לזכרון, הרי זכרונות; אני ה' א-להיכם, זו מלכיות וכוליה.

חמישי

פרשת המסע

ויהי בשנה השנית בחדש השני בעשרים בחדש בעלה העון מעל משפן העדת:

והוה בשתא תנייתא בירחא תנינא בעשרין בירחא אסתלק עננא מעלוי משפנא דסהדותא:

בחדש השני – נמצאת אמה אומר: שנים עשר חדש חסר עשרה ימים עשו בחורב. שהרי בראש חדש סיון חנו שם, ולא נסעו עד עשרים באיר לשנה הבאה.

ויסעו בני-ישראל למסעיהם ממדבר סיני וישפן הענן במדבר פארן:

ונטלו בני ישראל למטלניהון ממדברא דסיני ושרא עננא במדברא דפארן:

למסעיהם – כמשפט המפרש למסע דגליהם, מי ראשון ומי אחרון. **במדבר פארן** – קברות התאנה במדבר פארן הנה, ושם חנו ממסע זה.

ויסעו בראשנה על-פי י-הוה ביד-משה:

ונטלו בקדמיתא על מימרא דיי בידיא דמשה:

ויסע דגל מתנה בני-יהודה בראשנה לצבאתם ועל-צבאו נחשון בן-עמינדב:

ונטל טיקס משרית בני יהודה בקדמיתא לחיליהון ועל חיליה נחשון בר עמינדב:

ועל-צבא מטה בני יששכר נתנאל בן-צוער:

ועל חילא דשבטא דבני יששכר נתנאל בר צוער:

ועל-צבא מטה בני זבולן אליאב בן-חלון:

ועל חילא דשבטא דבני זבולן אליאב בר חלון:

והורד המשפן ונסעו בני-גרשון ובני מררי נשאי המשפן:

ומתפרק משפנא ונטליו בני גרשון ובני מררי נטלי משפנא:

והורד המשפן – כיון שנוסע דגל יהודה, נכנסו אהרן ובניו, ופרקו את הפרכת וכסו בה את הארון, שגאמר: "ויבא אהרן ובניו בנסע המחנה". ובני גרשון ובני מררי פורקין המשפן, וטוענין אותו בעגלות. והארון וכלי הקדש של משא בני קהת עומדים מכסין ונתונין על המוטות, עד שנסע דגל מתנה ראובן, ואחר כך "ונסעו הקהתים".

ונסע דגל מתנה ראובן לצבאתם ועל-צבאו אליצור בן-שדיאור:

ונטיל טיקס משרית ראובן לחיליהון ועל חיליה אליצור בר שדיאור:

וְעַל-צָבָא מַטֵּה בְנֵי שְׁמַעוֹן שְׁלֹמִיאֵל בֶּן-צֹרִישְׁדָּי:

וְעַל חֵילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי שְׁמַעוֹן שְׁלֹמִיאֵל בֶּר צֹרִישְׁדָּי:

וְעַל-צָבָא מַטֵּה בְנֵי-גָד אֶלְיָסָף בֶּן-דְּעוּאֵל:

וְעַל חֵילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי גָד אֶלְיָסָף בֶּר דְּעוּאֵל:

וְנִסְעוּ הַקְהָלִים נִשְׂאֵי הַמְקַדָּשׁ וְהַקִּימוּ אֶת-הַמִּשְׁכָּן עַד-בָּאֵם:

וְנִטְלִין בְּנֵי קֹהֵל נִטְלֵי מְקַדָּשָׁא וּמְקִימִין יַת מִשְׁכַּנָּא עַד מִיתִיהוֹן:

נִשְׂאֵי הַמְקַדָּשׁ – נוֹשְׂאֵי דְכָרִים הַמְקַדָּשִׁים. וְהַקִּימוּ אֶת הַמִּשְׁכָּן – בְּנֵי גְרִשׁוֹן וּבְנֵי מְרָרִי, שֶׁהָיוּ קוֹדְמִים לָהֶם מִסַּע שְׁנֵי דְגָלִים, הָיוּ מְקִימִין אֶת הַמִּשְׁכָּן. כְּשֶׁהָיָה הַעֲנָן שׁוֹכֵן, וְסִימָן הַסִּנְיָה נִרְאָה בְּדָגֶל מַחֲנֶה יְהוּדָה, וְהֵם חוֹנִים, וְעִזְזוּן בְּנֵי קֹהֵל בָּאִים מֵאַחֲרֵיהֶם עִם שְׁנֵי דְגָלִים הָאֲחֵרוֹנִים, הָיוּ בְּנֵי גְרִשׁוֹן וּבְנֵי מְרָרִי מְקִימִין אֶת הַמְקַדָּשׁ; וּכְשֶׁבָּאִים בְּנֵי קֹהֵל – מוֹצְאִים אוֹתוֹ עַל מְכוּוֹ, וּמְכַנְּסִין בּוֹ הָאָרוֹן וְהַשְּׁלֶחֶן וְהַמְּנוֹרָה וְהַמִּזְבֵּחַ. וְזֶה מִשְׁמַעוֹת הַמְקַרָּא: וְהַקִּימוּ מְקִימֵי הַמִּשְׁכָּן אוֹתוֹ עַד טָרָם בּוֹאֵם שֶׁל בְּנֵי קֹהֵל.

וְנִסְעוּ דְגָל מַחֲנֶה בְנֵי-אֶפְרַיִם לְצַבְאָתָם וְעַל-צָבָאוֹ אֶלְיִשְׁמַע בֶּן-עַמִּיהוּד:

וְנִטְלֵי טִיקָס מִשְׁרֵית בְּנֵי אֶפְרַיִם לְחִילִיהוֹן וְעַל חֵילִיהָ אֶלְיִשְׁמַע בֶּר עַמִּיהוּד:

וְעַל-צָבָא מַטֵּה בְנֵי מְנַשֶּׁה גְּמַלְיָאֵל בֶּן-פְּדָהצֹר:

וְעַל חֵילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי מְנַשֶּׁה גְּמַלְיָאֵל בֶּר פְּדָהצֹר:

וְעַל-צָבָא מַטֵּה בְנֵי בְנִימָן אַבִּיזָן בֶּן-גְּדֵעוֹנִי:

וְעַל חֵילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי בְנִימָן אַבִּיזָן בֶּר גְּדֵעוֹנִי:

וְנִסְעוּ דְגָל מַחֲנֶה בְנֵי-דָן מְאַסָּף לְכָל-הַמַּחֲנֹת לְצַבְאָתָם וְעַל-צָבָאוֹ אַחִיעֶזֶר בֶּן-עַמִּישׁ-דֵּי:

וְנִטְלֵי טִיקָס מִשְׁרֵית בְּנֵי דָן מְכַנְּיֵשׁ לְכָל מִשְׁרֵיתָא לְחִילִיהוֹן וְעַל חֵילִיהָ אַחִיעֶזֶר בֶּר עַמִּישׁ-דֵּי:

מְאַסָּף לְכָל הַמַּחֲנֹת – תַּלְמוּד יְרוּשְׁלַמִּי, לְפִי שֶׁהָיָה שְׁבִטּוֹ שֶׁל דָּן מְרַבָּה בְּאוּכְלוּסִין – הָיָה נוֹסֵעַ בְּאַחֲרוֹנָה, וְכָל מִי שֶׁהָיָה מְאַבֵּד דָּבָר הָיָה מְחִזְרֵוֹ לוֹ. אֵיךְ מֵאֵן דְּאָמַר: כַּתְּבָה הָיוּ מְהַלְכִין, וּמְפִיק לֵה מִן "כְּאֲשֶׁר יִחַנּוּ בֶן יִסְעוּ". וְאֵיךְ דְּאָמַר: כַּקּוֹרָה הָיוּ מְהַלְכִין, וּמְפִיק לֵה מִן מְאַסָּף לְכָל הַמַּחֲנֹת.

וְעַל-צָבָא מַטֵּה בְנֵי אֲשֶׁר פִּגְעִיאֵל בֶּן-עֶכְרֹן:

וְעַל חֵילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי אֲשֶׁר פִּגְעִיאֵל בֶּר עֶכְרֹן:

וְעַל-צָבָא מַטֵּה בְנֵי נַפְתָּלִי אַחִירַע בֶּן-עֵינָן:

וְעַל חֵילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי נַפְתָּלִי אַחִירַע בֶּר עֵינָן:

אֵלֶּה מִסְעֵי בְנֵי-יִשְׂרָאֵל לְצַבְאָתָם וַיִּסְעוּ:

אֵלֶּיִן מִטְּלָנִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְחִילִיהוֹן וּנְטָלוּ:

אֵלֶּה מִסְעֵי – זֶה סֵדֶר מִסְעֵיהֶם. וַיִּסְעוּ – בַּיּוֹם הַהוּא נָסְעוּ.

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְחֹבֵב בֶּן-רְעוּאֵל הַמְדִּינִי חֲתָן מֹשֶׁה נִסְעִים | אֲנִיחְנוּ אֶל-הַמְּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר יְ-הוָה אֲתוּ אֲתָנוּ לָכֶם לָכֶה אֲתָנוּ וְהִטְבַּנּוּ לָךְ פִּי-יְ-הוָה דְּבַר-טוֹב עַל-יִשְׂרָאֵל:

וַאֲמַר מֹשֶׁה לְחוֹבֵב בֶּר רְעוּאֵל מְדִינָאָה חֲמוּהֵי דְמֹשֶׁה נִטְלִין אֲנִיחְנָא לְאַתְרָא דְאָמַר יְיָ יְתִיהָ אֲתִין לְכוּן אֵימָא עַמְנָא וְנוֹטִיב לָךְ אָרִי יְיָ מְלִיל לְאַיְתָאָה טְבַתָּא עַל יִשְׂרָאֵל:

חֹבֵב – הוּא יְתֵרוֹ, שְׁנֹאמַר: "מִבְּנֵי חֹבֵב חוֹתֵן מֹשֶׁה"; וְמֵה תַּלְמוּד לּוֹמַר: "וּתְבַאֲנָה אֶל רְעוּאֵל אַבִּיהוֹן"? מִלְּמַד שֶׁהַתִּינּוּקוֹת קוֹרִין לְאַבִּי אַבִּיהוֹן אָבָא. וְשְׁמוֹת הַרְבֵּה הָיוּ לוֹ: "יְתֵרוֹ", עַל שֵׁם שְׁיִמַר פְּרָשָׁה אַחַת בַּתוֹרָה; חוֹבֵב, עַל שֶׁחֹבֵב אֶת הַתּוֹרָה וְכוּלֵיהָ. נִסְעִים אֲנִיחְנוּ אֶל הַמְּקוֹם – מִיָּד, עַד שְׁלִשָּׁה יָמִים אָנוּ נִכְנְסִין לְאֶרֶץ; שְׁבִמְסַע זֶה הִרְאִישׁוֹן נִסְעוּ עַל מְנַת הַכֶּנֶס לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, אֲלֵא שֶׁחֲטָאוּ בְּמִתְאוּנָנִים. וּמִפְּנֵי מָה שְׁתַּף מֹשֶׁה עִצְמוֹ עִמָּהֶם? שֶׁעִזְזוּן לֹא נִגְזְרָה גְזֵרָה עֲלֵיו, וְכַסְבוֹר שֶׁהוּא נִכְנָס.

וַיֹּאמֶר אֵלָיו לֹא אֵלָיִךְ פִּי אִם-אֶל-אֶרְצִי וְאֶל-מוֹלְדָתִי אֵלָיִךְ:

וַאֲמַר לִיהָ לֹא אֵינִיל אֶ-לְהִיִן לְאֶרְעֵי וּלְיִלְדוֹתֵי אֵינִיל:

אֶל אֶרְצִי וְאֶל מוֹלְדָתִי – אִם בְּשִׁבִיל נְכֹסִי, אִם בְּשִׁבִיל מִשְׁפַּחְתִּי.

וַיֹּאמֶר אֶל-גָּא תַעֲזֹב אֲתָנוּ פִּי | עַל-כֵּן יִדְעַתְּ חֲנַתְנוּ בַּמְדָּבָר וְהִיִּיתָ לָנוּ לְעֵינָיִם:

וַאֲמַר לָא כַעֲנ תַשְׁבוּק יְתִנָּא אָרִי עַל כֵּן יִדְעַתָּא כַּד הוֹינָא שְׂרוֹן בְּמַדְבָּרָא וּגְבוּרוֹן דְאַתְעַבִּידָא לָנָא חֲזִיתָא בְּעֵינָיִךְ:

אֶל גָּא תַעֲזֹב – אֵין גָּא אֲלֵא לְשׁוֹן בְּקִשְׁוָה, שְׁלֹא יֹאמְרוּ: לֹא נִתְגַּדַּר יְתֵרוֹ מִחֻבָּה! סְבוּר הָיָה שִׁנֵּשׁ לְגַרִים חֶלֶק בְּאֶרֶץ; עַכְשָׁו שֶׁרָאָה שְׂאִין לָהֶם חֶלֶק, הִנִּיחָם וְהִלֵּךְ לוֹ. פִּי עַל כֵּן יִדְעַתְּ חֲנַתְנוּ בַּמְדָּבָר – פִּי נֹאָה לָךְ לַעֲשׂוֹת זֹאת, עַל אֲשֶׁר יִדְעַתְּ חֲנוּתְנוּ בַּמְדָּבָר וְרֵאִיתָ נְסִים וּגְבוּרוֹת שֶׁנַּעֲשׂוּ לָנוּ. פִּי עַל כֵּן יִדְעַתְּ – כְּמוֹ 'עַל אֲשֶׁר יִדְעַתְּ', כְּמוֹ: "פִּי עַל כֵּן לֹא נִתְמַתִּיהָ לְשִׁלְהָ בְנֵי"; "פִּי עַל כֵּן עֲבַרְתֶּם"; "פִּי עַל כֵּן בָּאוּ"; "פִּי עַל כֵּן רֵאִיתִי פְּנֵיךְ". וְהִיִּיתָ לָנוּ לְעֵינָיִם – לְשׁוֹן עֶבֶר, כְּתַרְגוּמוֹ. דְּבַר אַחַר, לְשׁוֹן עִמִּיד: כָּל דְּבַר וְדְבַר שִׁיתְעַלֵּם מִעֵינָיו, תַּהֲיֶה מְאִיר עֵינָיו. דְּבַר אַחַר: שֶׁתִּהְיֶה חֻבִּיב עֲלֵינוּ כְּגַלְגַל עֵינָנוּ, שְׁנֹאמַר: "וְאַהֲבַתְּם אֶת הַגֵּר".

וְהָיָה כִּי-תֵלֵךְ עִמָּנוּ וְהָיָה | הַטּוֹב הַהוּא אֲשֶׁר יִיטִיב וְיִהְיֶה אָרִי תִיזִיל עִמָּנָא וְיִהְיֶה טָבָא הַהוּא דְיוֹטִיב יְיָ -הִנֵּה עִמָּנוּ וְהַטָּבָא לָךְ:

וְהִנֵּה הַטּוֹב הַהוּא וְגוֹמֵר – מִה טוֹבָה הִיטִיבוּ לוֹ? אָמְרוּ: כְּשֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל מְחַלְקִין אֶת הָאָרֶץ, הִנֵּה דִשְׁנָה שֶׁל יְרִיחוֹ חָמֵשׁ מֵאוֹת אַמָּה עַל חָמֵשׁ מֵאוֹת אַמָּה, וְהִנְחִיחוּהוּ מִלְחָלֵק; אָמְרוּ: מִי שֶׁיִּבְנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בְּחֵלְקוֹ – הוּא יִטְלֶנּוּ. וּבֵינָן כֹּה וּבֵינָן כֹּה נִתְּנִיחוּ לִבְנֵי יִתְרוֹ, לְיֹנָדָב בֶּן רַכָּב, שֶׁנֶּאֱמָר: "וּבְנֵי קִינִי חֲתָן מִשָּׁה עָלוּ מֵעִיר הַתְּמָרִים" וְגוֹמֵר.

וַיִּסְעוּ מִהָרַי-הַהֵנָּה דְרָךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים וְאֲרוֹן בְּרִית-יְיָ-הִנֵּה נֹסֵעַ לִפְנֵיהֶם דְרָךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים לְתוֹר לָהֶם מְנוּחָה:

וַיִּסְעוּ מִהָרַי-הַהֵנָּה דְרָךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים וְאֲרוֹן בְּרִית-יְיָ-הִנֵּה נֹסֵעַ לִפְנֵיהֶם דְרָךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים – מִהֵלֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים הִלְכוּ בְיוֹם אֶחָד, שֶׁהִנֵּה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא חָפֵץ לְהַכְנִיסֵם לְאָרֶץ מִיָּד. וְאֲרוֹן בְּרִית ה' נֹסֵעַ לִפְנֵיהֶם דְרָךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים – זֶה הָאֲרוֹן הַיּוֹצֵא עִמָּהֶם לְמִלְחָמָה, וְבוֹ שִׁבְרֵי לִוְחוֹת מִנְּחִים; וּמְקַדִּים לִפְנֵיהֶם דְרָךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים, לְמַסָּךְ לָהֶם מְקוֹם חֲנֻנָּה.

וַעֲנֵן יְיָ-הִנֵּה עָלֵיהֶם יוֹמָם בְּנוֹסְעֵם מִן-הַמַּחֲנֶה:

וַעֲנֵן ה' עָלֵיהֶם יוֹמָם – שְׂבָעָה עָנָנִים כְּתוּבִים בְּמִסְעֵיהֶם: אַרְבַּע מֵאַרְבַּע רֻחוֹת, וְאַחַד לְמַעְלָה וְאַחַד לְמַטָּה, וְאַחַד לִפְנֵיהֶם: מִנְּמִידָה אֶת הַגְּבֻהָ, וּמִגְּבֻיָּה אֶת הַנְּמוּדָה, וְהוֹרֵג נְחָשִׁים וְעַקְרָבִים. מִן הַמַּחֲנֶה – מִמְּקוֹם חֲנֻנָּתוֹ.

שישי

וַיְהִי בְנוֹסֵעַ הָאָרֶן וַיֵּאמֶר מִשָּׁה קוֹמָה | וְהָיָה בְּמַטְל אֲרוֹנָא וַאֲמַר מִשָּׁה אַתְּגְלִי יְיָ וַיִּתְבַּדְּרוּן -הִנֵּה וַיִּפְצוּ אֵיבִיךָ וַיִּגְסוּ מִשְׁנֹאֲיֶךָ מִפְּנֵיךָ:

וַיְהִי בְנוֹסֵעַ הָאָרֶן – עֲשֵׂה לוֹ סִימְנִיּוֹת מִלְּפָנָיו וּמִלְּאַחֲרָיו, לוֹמֵר שְׂאִין זֶה מְקוֹמוֹ. וְלָמָּה נִכְתַּב כָּאֵן? כִּדֵּי לְהַפְסִיק בֵּין פְּרָעָנוֹת לְפְרָעָנוֹת וְכוּלֵייהָ, כִּדְאִיתָא ב'כָּל כְּתָבֵי הַקְדָּשׁ'. קוֹמָה ה' – לִפִּי שֶׁהִנֵּה מְקַדִּים לִפְנֵיהֶם מִהֵלֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים, הִנֵּה מִשָּׁה אֹמֵר: עֲמֵד וְהִמָּתֵן לָנוּ, וְאַל תִּתְרַחֵק יוֹתֵר. בְּמִדְרַשׁ מִתְּנַחֲמָא בְּנוֹקְהֵל. וַיִּפְצוּ אֵיבִיךָ – הַמְּכַנְסִין. וַיִּגְסוּ מִשְׁנֹאֲיֶיךָ – אֵלּוּ הַרוֹדְפִים. מִשְׁנֹאֲיֶיךָ – אֵלּוּ שׁוֹנְאֵי יִשְׂרָאֵל; שְׂפָל הַשׁוֹנֵא אֶת יִשְׂרָאֵל – שׁוֹנֵא אֶת מִי שֶׁאֵמֵר וְהִנֵּה הַעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמָר: "וּמִשְׁנֹאֲיֶיךָ נִשְׂאוּ רֹאשׁ", וּמִי הֵם? "עַל עַמָּה יַעֲרִימוּ סוּד".

וּבְנִחָה יֵאמֶר שׁוֹבָה -הִנֵּה רַבְבוֹת אֶלְפֵי יִשְׂרָאֵל: וּבְמִשְׁרוּהֵי אָמַר תוֹב יְיָ שְׂרֵי בִיקְרָךְ בְּגוֹ רַבּוֹת אֶלְפֵי דְיִשְׂרָאֵל:

שׁוֹבָה ה' – מְנַחֵם תְּרַגְּמוֹ לְשׁוֹן מְרָגוּעַ; וְכֵן: "בְּשׁוֹבָה נִנְחַת תִּנְשְׁעוּן". רַבְבוֹת אֶלְפֵי יִשְׂרָאֵל – מַגִּיד שְׂאִין הַשְּׂכִינָה שׁוֹרָה בְּיִשְׂרָאֵל פְּחוּתִים מִשְׁנֵי אֶלְפִים וּשְׁמֵי רַבְבוֹת.

וַיְהִי הָעַם כְּמִתְאַנְנִים רַע בְּאַזְנֵי -הִנֵּה וַיִּשְׁמַע -הִנֵּה וַיִּחַר אַפּוֹ וַתִּבְעַר-בָּם אֵשׁ -הִנֵּה וַתֹּאכַל בְּקַצֵּה הַמַּחֲנֶה:

וַיְהִי הָעַם כְּמִתְאַנְנִים – אִין הָעַם אֵלּא רְשָׁעִים, וְכֵן הוּא אֹמֵר: "מָה אַעֲשֶׂה לְעַם הַזֶּה"; וְאֹמֵר: "הָעַם הַזֶּה הָרַע". וּכְשֶׁהֵם כְּשָׂרִים – קְרוּאִים "עַמִּי", שֶׁנֶּאֱמָר: "שְׁלַח עַמִּי"; "עַמִּי מָה עֲשִׂיתִי לָךְ". כְּמִתְאַנְנִים – אִין "מִתְאַנְנִים" אֵלּא לְשׁוֹן עֲלִילָה: מְבַקְשִׁים עֲלִילָה הַאֲיִךְ לְפָרֵשׁ מֵאַחֲרֵי הַמְּקוֹם. וְכֵן הוּא אֹמֵר בְּשִׁמְשׁוֹן: "כִּי תֵאָנֶה הוּא מְבַקֵּשׁ". רַע בְּאַזְנֵי ה' – תוֹאֲנָה שֶׁהִיא רַעַה בְּאַזְנֵי ה', שֶׁמִּתְפַּנֵּי שֶׁתְּבוֹא בְּאַזְנֵי וַיִּקְנִיט. אָמְרוּ: אוֹי לָנוּ! כַּמָּה לְבַטְנֵנוּ בְּדֶרֶךְ הַזֶּה! שְׁלֹשָׁה יָמִים שְׁלֵא נִחְנוּ מֵעַנְוֵי הַדְּרָךְ. וַיִּחַר אַפּוֹ – אֲנִי הִיִּיתִי מִתְפַּנֵּן לְטוֹבַתְכֶם, שֶׁתְּכַנְסוּ לְאָרֶץ מִיָּד. בְּקַצֵּה הַמַּחֲנֶה – בְּמִקְצֵין שְׂפָהֶם לְשִׁפְלוֹת, אֵלּוּ עָרַב רַב. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן מְנַסֵּיא אֹמֵר: בְּקַצֵּינִים שְׂפָהֶם וּבְגָדוּלִים.

וַיַּעַק הָעַם אֶל-מִשָּׁה וַיִּתְפַּלֵּל מִשָּׁה אֶל-יְיָ-הִנֵּה וַצִּנּוֹת עִמָּא עַל מִשָּׁה וְצִלֵי מִשָּׁה גְדָם יְיָ וַאֲשַׁתְקַעַת וַתִּשְׁקַע הָאֵשׁ:

וַיַּעַק הָעַם אֶל מִשָּׁה – מִשָּׁל לְמַלְךְ בְּשׁוֹר וְדָם, שְׂכַעַס עַל בְּנוֹ, וְהֵלֶךְ הִבֵּן אֶצְל אוֹהֲבוֹ שֶׁל אָבִיו וְאָמַר לוֹ: צֵא וּבְקֹשׁ עָלֵי מֵאַבָּא. וַתִּשְׁקַע הָאֵשׁ – שֶׁקָּעָה בְּמִקְוָמָה בְּאַרְצָךְ; שְׂאֵלוֹ חֲזָרָה לְאַסַּת הַרוּחוֹת, הִנֵּתָה מְקַפְּלָת וְהוֹלְכָת כָּל אוֹתוֹ הַרוּחַ.

וַיִּקְרָא שְׁם-הַמְּקוֹם הַהוּא תִבְעַרָה כִּי-בְעַרְהָ בָּם אֵשׁ -הִנֵּה: וַיִּקְרָא שְׁמִיהָ דְאַתְרָא הַהוּא דְלִיקְתָּא אָרִי דְלִיקְתָּא בְּהוֹן -הִנֵּה: וַיִּשְׁתָּא מִן גְּדָם יְיָ:

וְהֵאֱסַפְסַף אֲשֶׁר בְּקִרְבּוֹ הִתְאוּ תְאוֹהָ וַיֵּשְׁבוּ וַיִּכְפּוּ גַם
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ מִי יֵאָכְלֵנוּ בְּשָׂר׃

וּרְבָרְבִין דְּבִינְהוֹן שְׂאִילוּ שְׂאִילְתָּא וְתָבוּ וּבְכוּ אָף
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲמָרוּ מִן יוֹכִילְנָנָא בְּשָׂרָא׃

וְהֵאֱסַפְסַף – אלו ערב רב, שְׂנָאֶסְפוּ עֲלֵיהֶם בְּצִאתָם מִמִּצְרַיִם. וַיֵּשְׁבוּ... גַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל... וַיִּכְפּוּ – עֲמָהֶם. מִי יֵאָכְלֵנוּ בְּשָׂר – וְכִי לֹא הָיָה
לָהֶם בְּשָׂר? וְהֵלֵא כְּכֹר נֹאמֵר: "וְגַם עֶרְב רַב עָלָה אִתָּם וְצֹאן וּבָקָר" וְגוֹמֵר. וְאִם תֹּאמַר: אֲכָלוּם, וְהֵלֵא בְּכַנְיִסְתָּם לְאַרְצָא נֹאמֵר: "וּמִקְנֵה רַב הָיָה
לְבְנֵי רְאוּבֵן" וְגוֹמֵר. אֲלֵא שְׂמֵבְקִישִׁים עֲלֵיהָ.

וְהֵאֱסַפְסַף – אלו ערב רב, שְׂנָאֶסְפוּ עֲלֵיהֶם בְּצִאתָם מִמִּצְרַיִם. וַיֵּשְׁבוּ... גַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל... וַיִּכְפּוּ – עֲמָהֶם. מִי יֵאָכְלֵנוּ בְּשָׂר – וְכִי לֹא הָיָה
לָהֶם בְּשָׂר? וְהֵלֵא כְּכֹר נֹאמֵר: "וְגַם עֶרְב רַב עָלָה אִתָּם וְצֹאן וּבָקָר" וְגוֹמֵר. וְאִם תֹּאמַר: אֲכָלוּם, וְהֵלֵא בְּכַנְיִסְתָּם לְאַרְצָא נֹאמֵר: "וּמִקְנֵה רַב הָיָה
לְבְנֵי רְאוּבֵן" וְגוֹמֵר. אֲלֵא שְׂמֵבְקִישִׁים עֲלֵיהָ.

זְכַרְנוּ אֶת־הַדָּגָה אֲשֶׁר־נֹאכַל בְּמִצְרַיִם חֲנָם אֵת
הַקְּשָׁאִים וְאֵת הָאֲבִטְחִים וְאֵת־הַחֲצִיר וְאֵת־הַבְּצָלִים
וְאֵת־הַשּׁוּמִיּוֹם׃

דְּכִירִין אֲנַחְתָּא יַת נּוּנְיָא דְהוּינָא אֲכָלִין בְּמִצְרַיִם מִגֵּן
יַת בּוּצִינְיָא וְיַת אֲבִטְחִיָא וְכַרְתִּי וּבוּצְלִי וְתוּמִי׃

אֲשֶׁר נֹאכַל בְּמִצְרַיִם חֲנָם – אִם תֹּאמַר שְׂמִצְרַיִים נּוֹתְנִים לָהֶם דָּגִים חֲנָם, וְהֵלֵא כְּכֹר נֹאמֵר: "וְתִכְּוֹן לֹא יִנְתֵּן לָכֶם"; אִם תִּכְּוֹן לֹא הָיוּ נּוֹתְנִים
לָהֶם חֲנָם, דָּגִים הָיוּ נּוֹתְנִין לָהֶם חֲנָם?! וּמַהוּ אוֹמֵר חֲנָם, חֲנָם מִן הַמִּצְוֹת. אֵת הַקְּשָׁאִים – אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן: מִפְּנֵי מָה הֵמָּן מִשְׁתַּמֵּה לְכָל דְּבָר
חוּץ מֵאֵל? מִפְּנֵי שֶׁהָן קָשִׁים לְמַנִּיקוֹת; אוֹמְרִים לְאִשָּׁה: אַל תֹּאכְלִי שׁוּם וּבְצָל, מִפְּנֵי הַתִּינּוֹק. מְשַׁל לְמַלְךְ, כַּדְאִיתָא בְּסַפְרֵי. הַקְּשָׁאִים – הֵם
קוֹקוּמְבְרִי"ש, וְתַרְגוּמוֹ: "יַת בּוּצִינְיָא" וְכוּלֵיהּ.

וְעַתָּה נִפְשָׁנוּ יְבִשָּׁה אֵין כָּל בְּלַתִּי אֶל־הֵמָּן עֵינֵינוּ׃
אֵל הֵמָּן עֵינֵינוּ – מִן בְּשִׁשֶׁר, מִן בְּעָרְב.

וּכְעַן נִפְשָׁנָא תְּאִיבָא לִית כָּל מִדְּעַם אֶל־לְהִין לְמִנָּא עֵינֵינוּ׃

וְהֵמָּן כְּזֶרַע־גֵּד הוּא וְעֵינוּ כְּעֵין הַבְּדֵלָח׃

וּמִנָּא כְּכֹר זֶרַע גֵּדָא הוּא וְחַזְוִיָּה כְּחִיזוּ בְּדוּלְחָא׃

וְהֵמָּן כְּזֶרַע גֵּד – מִי שְׂאֵמֵר זֶה לֹא אָמַר זֶה. יִשְׂרָאֵל אוֹמְרִים: "בְּלַתִּי אֵל הֵמָּן עֵינֵינוּ", וְהַקְּדוּשׁ כְּרוּךְ הוּא הַכְּתִיב בַּתּוֹרָה: וְהֵמָּן כְּזֶרַע גֵּד
וְגוֹמֵר; כְּלוּמַר: רְאוּ, כְּאֵי עוֹלָם, עַל מָה מִתְלוֹנְנִים בְּנֵי; וְהֵמָּן כְּךָ וְכָךְ הוּא חֲשׁוּב. כְּזֶרַע גֵּד – "עֲגוּל כְּגֵדָא", זֶרַע אֲלֵינְדֵר"א. בְּדֵלָח – שֵׁם אֶבֶן
טוֹבָה, קְרִיסְט"ל.

שְׂטוּ הָעַם וְלָקְטוּ וְשָׁחְנוּ בְּרַחֲמִים אֹו דְכּוּל בְּמִדְכָּה
וּבִשְׁלֹו בְּפָרוּר וְעָשׂוּ אֹתוֹ עֲגוֹת וְהִנֵּה טַעְמֹו כְּטַעַם
לֶשֶׁד הַשָּׁמֶן׃

שְׂיִטִּין עֲמָא וְלָקְטִין דְּצָבִי טַחִין בְּרַחֲמִיָּא וּדְצָבִי דְאִיף
בְּמִדּוּכְתָא וּמְבִשְׁלִין לֵיהּ בְּקִדְרָא וְעַבְדִּין יַתִּיה גְּרִיצָן
וְהוּי טַעְמִיָּה כְּטַעַם דְּלִישׁ בְּמִשְׁחָא׃

שְׂטוּ – אֵין 'שִׂיט' אֲלֵא לְשׁוֹן טִיּוֹל, אִישְׁבַּנְיִי"ר, כְּלֵא עָמַל. וְשָׁחְנוּ בְּרַחֲמִים וְגוֹמֵר – לֹא יֵרַד בְּרִיחִים וְלֹא בְּקִדְרָה וְלֹא בְּמִדּוּכָה, אֲלֵא מִשְׁתַּמֵּה
הִנֵּה טַעְמֹו לְנִטְחָנִין וְלִנְדוּכִין וְלִמְבִשְׁלִין. בְּפָרוּר – קִדְרָה. לֶשֶׁד הַשָּׁמֶן – לְחֵלוּם שֶׁל שָׁמֶן, כְּךָ פִּרְשׁוּ דוֹנָשׁ. וְדוּמָה לוֹ: "נִהְפָּךְ לֶשׁ־דֵי בְּחַרְבְּנֵי
קוּיץ", וְהַלְמָ"ד יְסוּד: נִהְפָּךְ לְחֵלוּחֵי בְּחַרְבּוּנֵי קוּיץ. וְרַבּוּתֵנוּ פִּרְשׁוּהוּ לְשׁוֹן שְׁ-דִים; אִף אֵין עֲנִין שְׁ-דִים אֲצֵל שָׁמֶן. וְאֵי אֲפֹשֶׁר לוֹמַר "לֶשֶׁד
הַשָּׁמֶן" לְשׁוֹן "נִישְׁמֵן יְשׁוּרוּן", שְׂאֵם כֹּן הָיָה הַמ"ם נְקוּד קִמָּץ קִטּוֹן וְטַעְמֹו לְמִטְּהָ, תַּחַת הַמ"ם; עֲכָשׁוּ שְׁהַמ"ם נְקוּד פִּתְחַ קִטּוֹן וְהַטַּעַם תַּחַת
הַשִּׁי"ו, לְשׁוֹן שָׁמֶן הוּא, וְהַשִּׁין הַנְּקוּדָה בְּקִמָּץ גְּדוּל וְאֵינָה נְקוּדָה בְּפִתְחַ קִטּוֹן – מִפְּנֵי שֶׁהוּא סוּף פְּסוּקָה. דְּבָר אַחֵר: לֶשֶׁד לְשׁוֹן נוֹטְרִיקוֹן, לִישׁ
שָׁמֶן דְּבִשׁ, כְּעֶסֶה הַנְּלוּשָׁה בְּשָׁמֶן וְקִטּוּפָה בְּדְבִשׁ. וְתַרְגוּם שֶׁל אוֹנְקֵלוֹס, דְּמַתְּרָגַם "דְּלִישׁ בְּמִשְׁחָא" – נוֹטָה לְפַתְרוּנוֹ שֶׁל דוֹנָשׁ, שֶׁהַעֲסָה הַנְּלוּשָׁה
בְּשָׁמֶן – לְחֵלוּחֵי שָׁמֶן יֵשׁ בָּהּ.

וּבְרַדַת הַטַּל עַל־הַמַּחְנֶה לְיִלָּה יֵרַד הֵמָּן עָלָיו׃

וּכְד נַחֲתִית טַלָּא עַל מִשְׁרִיתָא בְּלִילְיָא נַחֲתִית מִנָּא
עָלוּהִי׃

וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה אֶת־הָעַם בְּכָה לְמִשְׁפַּחְתּוֹ אִישׁ לְפִתַּח
אָהָלוֹ וַיִּתְרַאֲף וְ-הִנֵּה מֵאֵד וּבְעֵינָי מֹשֶׁה רָע׃

וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה אֶת־הָעַם בְּכָה לְמִשְׁפַּחְתּוֹ אִישׁ לְפִתַּח
מִשְׁפָּחָה וְתַקִּיף רוּגְזָא דִּי לְחַדָּא וּבְעֵינֵי מֹשֶׁה בִּישׁ׃

בְּכָה לְמִשְׁפַּחְתּוֹ – מִשְׁפָּחוֹת מִשְׁפָּחוֹת נֹאסְפִים וּבוּכִים, לְפָרְסִם תַּרְעָמָן בְּגִלוּי. וְרַבּוּתֵנוּ אָמְרוּ: לְמִשְׁפַּחְתּוֹ, עַל עַסְקֵי מִשְׁפָּחוֹת, עַל עֲרִיּוֹת
הַנְּאֻסְרוֹת לָהֶם.

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־יְ-הוָה לְמָה הִרְעִיתָ לְעַבְדְּךָ וּלְמָה
לֹא־מַצִּיתִי חַן בְּעֵינֶיךָ לְשׁוּם אֶת־מִשְׁאֵא כְּלֵהָעַם הַזֶּה
עָלָי׃

וַאֲמַר מֹשֶׁה קְדָם יְיָ לְמָא אֲבִאִישְׁתָּא לְעַבְדְּךָ וּלְמָא לֹא
אֲשַׁפְחִית רַחֲמִין קְדָמָךְ לְשׁוּאָה יַת מִטוּל כָּל עֲמָא
הַדִּין עָלָי׃

הָאֲנֹכִי הָיִיתִי אֵת כְּלֵהָעַם הַזֶּה אִם־אֲנֹכִי יִלְחָדְתִּיהוּ
כִּי־תֹאמַר אֵלֵי שְׂאָהוּ בְחִילְךָ כַּאֲשֶׁר יִשְׂאָ הָאֱמֹן אֶת־
הַיִּזְק עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לְאַבְתָּיו׃

הָאֵב אֲנָא לְכָל עֲמָא הַדִּין אִם בְּנֵי אַנּוּן דְּאִמְרַתְּ לִי
סוּבְרָהִי בְתוֹקְפָךְ כְּמָא דְּמִסוּבְר תּוֹרְבִינָא יַת יְנָקָא עַל
אַרְעָא דְּקִימְתָא לְאַבְתָּוִהִי׃

פי תאמר אלי – שאתה אומר אלי שאתה בחיקה. ותיכן אמר לו פן? "לך נסה את העם", ואומר: "ויצגם אל בני ישראל"; על מנת שיהיו סוקלים אתכם ומחרפין אתכם. על האדמה אשר נשבעת לאבותי – אתה אומר לי לשאתם בחיקי.

מאין לי בשר לתת לכל-העם הזה פיי-יבכו עלי לאמר תנה-לנו בשר ונאכלה:
מִיָּנֵן לִי בֶּשֶׂר לְתֵת לְכָל-הָעָם הַזֶּה פִּי-יִבְכוּ עָלַי לֵאמֹר תִּנְהַלְנוּ בֶּשֶׂר וְנֹאכְלָה:

ל-אוכל אנכי לבדי לשאת את-פל-העם הזה פי כבד ממני:
לִית אֲנִי יָכִיל בְּלַחֲוֵי לְסוּבְרָא יֵת כָּל עֲמַא הַדִּין אַרְי יְקִיר מְנִי:

ואם-ככה | את-עשה לי הרגני נא הרג אם-מצאתי חן בעיניך ואל-אראה ברעתי:
וְאִם-כִּכָּה | אֶת-עֲשֵׂה לִי הֲרַגְנִי נָא הֲרַג אִם-מִצָּאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ וְאֶל-אֲרָאָה בְּרַעְתִּי:

ואם ככה את עשה לי – תשש כחו של משה כנבכה. כשהראהו הקדוש ברוך הוא הפרענות שהיא עתיד להביא עליהם על זאת, אמר לפניו: אם כן, הרגני תחלה. ואל אראה ברעתי – 'ברעתי' היה לו לכתב, אלא שפנה הכתוב. וזה אחד מתקוני סופרים בתורה לכנוי ולתקון לשון.

ויאמר י-הוה אל-משה אספה-לי שבועים איש מזקני ישראל אשר ידעת פיהם זקני העם ושטריו ולקחת אתם אל-אהל מועד והתיצבו שם עמך:
וַיֹּאמֶר יְ-הוָה אֶל-מֹשֶׁה אֲסַפֶּה-לִּי שְׁבֻעִים אִישׁ מִזְקְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָדַעְתָּ פִּי-הֵם זִקְנֵי הָעָם וְשֹׁטְרֵי וְלִקְחָתָם אִתָּם אֶל-אֹהֶל מוֹעֵד וְהִתִּיצְבוּ שָׁם עִמָּךְ:

אספה לי – הרי תשובה לתלונתך, שאמרת: "לא אוכל אנכי לבדי". והזקנים הראשונים היכן היו? וקלא אף במצרים יושבו עמכם, שנאמר: "לך ואספת את זקני ישראל! אלא באש תבערה מתו וראויים היו מסיני לך, דכתיב: "ויחזו את הא-להים", שנהגו קלות ראש, פנושה פתו ומדבר בפני המלך, וזהו "ויאכלו וישתו". ולא רצה הקדוש ברוך הוא לתן אבלות במתן תורה, ופרע להם פאן. אשר ידעת פי הם וגומר – אותו שאתה מכיר, שנתמנו עליהם שוטרים במצרים בעבודת פרך, והיו מרחמים עליהם ומפים על ידם, שנאמר: "ויכפו שטרי בני ישראל" – עתה יתמנו בגדלתו, פדרך שנוצטערו בצרתו. ולקחת אתם – קחם בדברים: אשריכם שנתמניתם פרנסים על בניו של מקום. והתיצבו שם עמך – כדי שיראו ישראל וינהגו בהם גדלה וכבוד, ויאמרו: תביבין אלו, שנגנסו עם משה לשמע דבור מפי הקדוש ברוך הוא.

ויבדתי ודברתי עמך שם ואצלתי מן-הרוח אשר עליה ושמתי עליהם ונשאו אתה במשא העם ולא-תשא אתה לבדך:
וַיְבַדַּתִּי וַדְּבַרְתִּי עִמָּךְ שָׁם וְאֶצְלַתִּי מִן-הַרוּחַ אֲשֶׁר עָלִיָּה וְשָׁמַתִּי עֲלֵיהֶם וְנִשְׂאוּ אִתָּךְ בְּמִשְׁאֵ הָעָם וְלֹא-תִשָּׂא אִתָּךְ לְבַדְּךָ:

ויבדתי – זו אחת מעשר ירידות הכתובות בתורה. ודברתי עמך – ולא עמכם. ואצלתי – פתרגומו: "וארבי", כמו: "ואל אצילי בני ישראל". ושמתי עליהם – למה משה דומה באותה שעה? לנר שמנח על גבי מנורה, והכל מדליקין הימנו, ואין אורו חסר פלום. ונשאו אתה – התנה עמכם, על מנת שיקבלו עליהם טרח בני, שהם טרחנים וסרבנים. ולא תשא אתה לבדך – הרי תשובה למה שאמרת: "לא אוכל אנכי לבדי".

ואל-העם תאמר התקדשו למחר ואכלתם בשר פיי בכיתם באזני י-הוה לאמר מי יאכלנו בשר פיי-טוב לנו במצרים ונתן י-הוה לכם בשר ואכלתם:
וְאֶל-הָעָם תֹּאמַר הִתְקַדְּשׁוּ לְמָחָר וְאָכַלְתֶּם בֶּשֶׂר פִּי בְּכִיתֶם בְּאָזְנֵי יְ-הוָה לֵאמֹר מִי יֹאכְלֵנוּ בֶּשֶׂר פִּי-טוֹב לָנוּ בַּמִּצְרַיִם וְנָתַן יְ-הוָה לָכֶם בֶּשֶׂר וְאָכַלְתֶּם:

התקדשו – הזמינו עצמכם לפרענות. וכן הוא אומר: "והקדשם ליום הרגה".

לא יום אתה תאכלון ולא יומים ולא | תמשה ימים ולא עשרה ימים ולא עשרים יום:
לֹא יוֹם אַתָּה תֹאכְלוּן וְלֹא יוֹמִים וְלֹא | תִּמְשָׁה יָמִים וְלֹא עֶשְׂרֵה יָמִים וְלֹא עֶשְׂרִים יוֹם:

עד | חדש ימים עד אשר-יצא מאפכם והנה לכם לזרא יען פיי-מאסתם אתי-הנה אשר בקרבכם ותבכו לפניו לאמר למה זה יצאנו ממצרים:
עַד | חֹדֶשׁ יָמִים עַד אֲשֶׁר-יֵצֵא מֵאִפְכֶם וְהִנֵּה לָכֶם לְזָרָא יַעַן פִּי-מֵאִסְתֶּם אֶתִּי-הִנֵּה אֲשֶׁר בְּקִרְבְּכֶם וְתִבְכוּ לְפָנָיו לֵאמֹר לָמָּה זֶה יֵצְאָנוּ מִמִּצְרַיִם:

עד חדש ימים – זו בפשרים, שמתמצין על מטותיהן ואחר כך נשמתן יוצאה; וברשעים הוא אומר: "הבשר עודנו בין שניהם", כך היא שנויה בספרי. אבל במכילתא שנויה חלופי: הרשעים אוכלין ומצטרין שלשים יום, והפשרים – "הבשר עודנו בין שניהם". עד אשר יצא מאפכם – פתרגומו: "די תקוצון בה"; והא דומה לכם כאלו אכלתם ממנו יותר מדאי, עד שיוצא ונגעל לחוץ דרך האף. והנה לכם לזרא – שמתהו מרחקין אותו יותר ממה שקרבתם. ובדברי רבי משה הדרשן ראיתי, שיש לשון שקורין לחרב "זרא". את ה' אשר בקרבכם – אם לא שנטעתי שכינתי ביניכם, לא גבה לבככם לפגס לכל הדברים הללו.

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה שְׁש־מֵאוֹת אֶלֶף רַגְלֵי הָעָם אֲשֶׁר אֲנֹכִי בְקִרְבּוֹ וְאַתָּה אֹמְרָת בְּשֵׁר אֶתָּן לָהֶם וְאָכְלוּ חֲדָשׁ יְמִים:

וַאֲמַר מֹשֶׁה שֵׁית מֵאָה אֶלְפִין גּוֹבְרָא רַגְלָאָה עֲמָא דְאֵנָא בִּינְיָהוֹן וְאַתָּה אֹמְרָת בְּשֵׁרָא אֶתָּן לְהוֹן וַיִּכְלֹון יְרַח יוֹמִין:

שש מאות אלף רגלי – לא חש למנות את הפרט, שלשית אלפים היתרים. ורבי משה הדרשן פרש, שלא ככו אלא אותן שיצאו ממצרים.

הֲצֵאן וּבְקֹר יִשְׁחַט לָהֶם וּמִצָּא לָהֶם אֵם אֶת־כָּל־דָּגֵי הַיָּם יֵאָסֶף לָהֶם וּמִצָּא לָהֶם:

הֲעֵאן וְתוֹרִין יִתְנַכְסוּן לְהוֹן הִסְפְּקוּן לְהוֹן אִם יֵת כָּל נוֹנֵי יִמָּא יִתְפַּנְשׁוּן לְהוֹן הִסְפְּקוּן לְהוֹן:

הצאן ובקר ישחט – זה אחד מארבעה דברים שהיה רבי עקיבא דורש, ואין רבי שמעון דורש כמותו. רבי עקיבא אומר: "שש מאות אלף רגלי, ואתה אומרת בשש אתן להם ואכלו חדש ימים, הצאן ובקר" וגומר, הכל כמשמעו: מי יספיק להם? פעננן שנאמר: "ומצא כדי גאלתו". ואיזו קשה? זו, או "שמעו נא המרים" ? אלא לפי שלא אמר ברבים, חסד לו הכתוב ולא נפרע ממנו; וזו של מריבה – היתה בגלוי, לפיכך לא חסד לו הכתוב. רבי שמעון אומר: חס ושלום, לא עלתה על דעתו של אותו צדיק כד! מי שכתוב בו: "בכל ביתי נאמן הוא", אין המקום מספיק לנו? אלא, כך אמר: שש מאות אלף רגלי וגומר, ואתה אומרת בשש אתן לחדש ימים ואחר כך תהרג אמה גדולה כזו? הצאן ובקר ישחט להם כדי שיהרגו, וזהו אכילה זו מספקתן עד עולם? וכי שבתך הוא זה? אומרים לו לחמור: טל פר שעורים ונחתך ראשך. השיבו הקדוש ברוך הוא: ואם לא אתן, יאמרו שקצרה ידי; הטוב בעיניך שיד ה' תקצר בעיניהם? יאבדו הם ומאה פיוצא בהם, ואל תהי ידי קצרה לפניהם אפלו שעה אחת; – רבן גמליאל בנו של רבי יהודה הנשיא אומר, אי אפשר לעמד על הטפל: מאחר שאינו מבקשים אלא עלילה – לא תספיק להם; סופן לדון אחריו. אם אתה נותן להם בשש בהמה גסה, יאמרו: דקה בקשנו; ואם אתה נותן להם דקה, יאמרו: גסה בקשנו, חיה ועוף בקשנו, דגים וחקגבים בקשנו. אמר לו: אם כן, יאמרו שקצרה ידי. אמר לפניו, הריני הולך ומפיסן. אמר לו, עתה תראה היתרה דברי, שלא ישמעו לך. הלא משה לפיכך? אמר להם: הניד ה' תקצרה? "הן הנה צור ויזובו מים וגומר הגם להם יוכל תת". אמרו: פשרה היא זו, אין בו כח למלאת שאלתנו. וזהו שנאמר: "ויצא משה וידבר אל העם"; כיון שלא שמעו לו, "ויאסף שבועים איש" וגומר.

וַיֹּאמֶר יְ-הוָה אֶל־מֹשֶׁה הֲנִיד יְ-הוָה תִּקְצַר עֲתָה תִרְאֶה הַיְקִירָה דְבָרֵי אִם־לֹא:

וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה הַמִּימְרָא דִּי מִתְעַכַּב פְּעוֹן תַּחֲזִי הַיְעִירְעוּךָ פִּתְגָמֵי אִם לֹא:

וַיִּצָּא מֹשֶׁה וַיִּזְדַּבֵּר אֶל־הָעָם אֵת דְּבָרֵי יְ-הוָה וַיֵּאָסֶף שְׁבָעִים אִישׁ מִזִּקְנֵי הָעָם וַיַּעֲמֵד אֹתָם סְבִיבֹת הָאֹהֶל:

וַיִּפְקֵ מֹשֶׁה וּמְלִיל עִם עֲמָא יֵת פִּתְגָמֵי דִּי וְכֹנֵשׁ שְׁבָעִין גּוֹבְרָא מִסְבֵּי עֲמָא וְאִקִּים יִתְהוֹן סְחוֹר סְחוֹר לְמִשְׁפָּנָא:

וַיִּרְדַּ יְ-הוָה | בְּעַנְוֹ וַיִּזְדַּבֵּר אֵלָיו וַיִּצָּעַל מִן־הָרוּחַ אֲשֶׁר עָלָיו וַיִּתֵּן עַל־שְׁבָעִים אִישׁ הַזִּקְנִים וַיְהִי כְּנֹחַ עֲלֵיהֶם הָרוּחַ וַיִּתְנַבְּאוּ וְלֹא יָסְפוּ:

וַאֲתַגְלִי יְיָ בְּעַנְוָא וּמְלִיל עֲמִיָה וְרַבִּי מִן רוּחָא דְעֵלוּהִי וַיְהִי עַל שְׁבָעִין גּוֹבְרָא סְבִיָא וְהוּת כַּד שָׁרַת עֲלֵיהוֹן רוּחַ נְבוּאָה וּמִתְנַבְּוֹן וְלֹא פָּסְקוּן:

ולא יספו – לא נתנבאו אלא אותו היום לבדו. כך מפורש בספרי. ואונקלוס תרגם: "ולא פסקו", שלא פסקה נבואה מהם.

וַיִּשְׁאָרוּ שְׁנַי־אֲנָשִׁים | בְּמַחְנֶה שָׁם הָאֶחָד | אֶלְדָּד וְשֵׁם הַשֵּׁנִי מִיָּדָד וַתִּנַּח עֲלֵיהֶם הָרוּחַ וְהִמָּה בְּפִתְחֵים וְלֹא יָצְאוּ הָאֹהֶלָה וַיִּתְנַבְּאוּ בְּמַחְנֶה:

וַאֲשִׁתָּארוּ תָרִין גּוֹבְרִין בְּמִשְׁרִיתָא שׁוּם חַד אֶלְדָּד וְשׁוּם תַּנְיָנָא מִיָּדָד וְשָׁרַת עֲלֵיהוֹן רוּחַ נְבוּאָה וְאֵנוּן בְּכַתִּיבָא וְלֹא נִפְקוּ לְמִשְׁפָּנָא וְאַתְנַבְּיָאוּ בְּמִשְׁרִיתָא:

וישארו שני אנשים – מאותן שנכתרו: אמרו: אין אנו כדאין לגדלה זו. והמה בפתחים – במבשרים שבהם לסנהדרין. ונכתבו כלם נקובים בשמות, ועל ידי גורל; לפי שהשבונו עולה לשנים עשר שבטים – ששה ששה לכל שבט ושבת, חוץ משני שבטים, שאין מגיע אליהם אלא חמשה חמשה. אמר משה: אין שבט שומע לי לפחת משבטו זמן אחד. מה עשה? נטל שבועים ושנים פתקין, וכתב על שבועים – 'זמן', ועל שנים חלק, וברר מכל שבט ושבת ששה; והיו שבועים ושנים. אמר להם: טלו פתקיכם מתוך קלפי; מי שעלה בידו 'זמן' – נתקדש, ומי שעלה בידו חלק – אמר לו: המקום לא חפץ בך.

וַיִּרְץ הַנָּעַר וַיִּגַּד לְמֹשֶׁה וַיֹּאמֶר אֶלְדָּד וּמִיָּדָד מִתְנַבְּאִים בְּמַחְנֶה:

וַרְהַט עוֹלִימָא וַחֲוִי לְמֹשֶׁה וַאֲמַר אֶלְדָּד וּמִיָּדָד מִתְנַבְּוֹן בְּמִשְׁרִיתָא:

וירץ הנער – יש אומרים, גרשום בן משה היה.

וַיַּעַן יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נוּן מִשְׁרַת מֹשֶׁה מִבְּחִרְוֹ וַיֹּאמֶר אֶלְדָּנִי מֹשֶׁה כְּלָאָם:

וְאַתִּיב יְהוֹשֻׁעַ בֶּר נוּן מְשׁוּמְשָׁנִיה דְּמֹשֶׁה מְעוֹלִימוּתִיה וַאֲמַר רַבּוּנֵי מֹשֶׁה אֶסְרִנוּן:

פְּלֹאֵם – הטל עליהם צרכי צבור, והם פְּלֹאֵם מְאֻלְיָהֶם; דָּבַר אַחַר: תָּנַם אֶל בֵּית הַכְּלֵא; לִפִּי שְׁהִיוּ מִתְנַבְּאִים: מִשָּׁה מֵת, וַיהוֹשֻׁעַ מְכַנֵּס אֶת יִשְׂרָאֵל לְאַרְצָא.

וַיֹּאמֶר לוֹ מֹשֶׁה הַמְקַנָּא אֶתְּהָ לִּי וּמִי יִתֶּן כָּל-עַם י-הוָה נְבִיאִים כִּי-יִתֶּן י-הוָה אֶת-רוּחוֹ עֲלֵיהֶם:
וַאֲמַר לִיָּה מֹשֶׁה הַקְּנָאֲתִי אֶת מְקַנְי רְעִינָא פֻּון דִּיהוֹן כָּל עַמִּיָּה דִּינִי נְבִינִין אַרְי יִתִּין יִי יֵת רוּחַ נְבוּאָתִיָּה עֲלֵיהוֹן:

הַמְקַנָּא אֶתְהָ לִּי – הַקְּנָאִי אֶתְהָ לִּי? הַקְּנָאֲתִי אֶתְהָ מְקַנָּא? לִי – כְּמוֹ בִּשְׂבִילִי. כָּל לְשׁוֹן קְנָאָה, אָדָם הַנּוֹמֵן לֵב עַל הַדְּבָר, אוֹ לְנֶקֶם אוֹ לְעֹזֵר, אֵינְפְרִינְמִינִ"ט בְּלַעַז; אוֹחוֹז בְּעֵבֵי הַמִּשְׁאָא.

שְׂבִיעִי

וַיֹּאסֶף מֹשֶׁה אֶל-הַמְחַנֶּה הוּא וְזַקְנֵי יִשְׂרָאֵל:
וַאֲתַכְּנִישׁ מֹשֶׁה לְמִשְׁרִיתָא הוּא וְסַבֵּי יִשְׂרָאֵל:

וַיֹּאסֶף מֹשֶׁה – מִפְּתַח אֵהָל מוֹעֵד. **אֶל הַמְחַנֶּה** – נִכְנְסוּ אִישׁ לְאַהֲלוֹ. **וַיֹּאסֶף** – לְשׁוֹן כְּנִיסָה אֶל הַבַּיִת, כְּמוֹ: "וַאֲסַפְתּוּ אֶל תּוֹךְ בֵּיתְךָ"; וְאָב לְכֻלָּם: "יִצְבֹּר וְלֹא יָדַע מִי אֶסְפֶּם". מְלַמֵּד שְׁלֹא הִבִּיא עֲלֵיהֶם פְּרַעְנוֹת, עַד שֶׁנִּכְנְסוּ הַצַּדִּיקִים אִישׁ לְאַהֲלוֹ.

וְרוּחַ נְסֻעַ וּמֵאֵת י-הוָה נִגְזַז שְׁלוּיִם מִן-הַיָּם וַיִּטְּשׁ עַל-הַמְחַנֶּה כְּדָרָךְ יוֹם פֶּה וּכְדָרָךְ יוֹם פֶּה סְבִיבוֹת הַמְחַנֶּה וּכְאֲמַתָּיִם עַל-פְּנֵי הָאָרֶץ:
וְרוּחָא נָטַל מִן קָדָם יִי וְאַפְרַח שְׁלִיו מִן יִמָּא וְרָמָא עַל מִשְׁרִיתָא כְּמַהֲלֵךְ יוֹמָא לְכָא וּכְמַהֲלֵךְ יוֹמָא לְכָא סְחוֹר סְחוֹר לְמִשְׁרִיתָא וּכְרוּם תְּרַתִּין אַמִּין עַל אַפֵּי אַרְעָא:

וַיִּגְזַז – וַיִּפְרִיט, וְכֹן: "כִּי גַז חִישׁ"; "וְכֹן נִגְזַזוּ וַעֲבָר". **וַיִּטְּשׁ** – וַיִּפְשֵׁט, כְּמוֹ: "וְהִנֵּה נִטְשִׁים עַל פְּנֵי כָל הָאָרֶץ"; "וַיִּנְטְשִׁיךָ הַמְדַבְּרָה". **וּכְאֲמַתָּיִם** – פּוֹרְחוֹת בְּגַבְהָ, עַד שֶׁהֵן כְּנֶגֶד לְבוֹ שֶׁל אָדָם, כְּדִי שְׁלֹא יִהְיֶה טָרַם בְּאַסִּיפְתּוֹ, לֹא לְהַגְבִּיָּה וְלֹא לְשַׁחוֹת.

וַיִּקָּם הָעָם כָּל-הַיּוֹם הַהוּא וְכָל-הַלַּיְלָה וְכָל יוֹם הַמְּחִרָת וַיֹּאסְפוּ אֶת-הַשְּׁלוֹ הַמְּמַעֵיט אֶסְף עֲשָׂרָה חֲמֵרִים וַיִּשְׁטְחוּ לָהֶם שְׁטוֹת סְבִיבוֹת הַמְּחַנֶּה:
וְקָם עַמָּא כָּל יוֹמָא הַהוּא וְכָל לַיְלִיא וְכָל יוֹמָא דְבַתְרוּהִי וּכְנִשׁוּ יֵת שְׁלִיו דְאַזְעַר כְּנִשׁ עֲשָׂרָא דְגוֹרִין וַיִּשְׁטְחוּ לְהוֹן מִשְׁטְחִין סְחוֹר סְחוֹר לְמִשְׁרִיתָא:

הַמְּמַעֵיט – מִי שְׁאֶסְף פְּחוֹת מִכֻּלָּם, הַעֲצֵלִים וְהַחֲגֵרִים, **אֶסְף עֲשָׂרָה חֲמֵרִים**. **וַיִּשְׁטְחוּ** – עֲשׂוּ אוֹתָן מִשְׁטִיחִין מִשְׁטִיחִין.

הַבְּשׂוֹר עוֹדְנֹו בֵּין שְׁנֵיהֶם טָרַם יִפְרָת וְאָף י-הוָה תָּרַה בְּעָם וַיִּגַּד י-הוָה בְּעָם מִפֶּה רַבָּה מְאֹד:
בְּשָׂרָא עַד כַּעֲנָן בֵּין שְׁנֵיהוֹן עַד לֹא פִּסְק וְרוּגְזָא דִּינִי תַקִּיף בְּעַמָּא וּקְטַל יִי בְּעַמָּא קְטוֹל סְגִי לְחַדָּא:

טָרַם יִפְרָת – כְּתַרְגוּמוֹ: "עַד לֹא פִּסַּק". דָּבַר אַחַר: אֵינּוּ מִסְפִּיק לְפִסְקוֹ בְּשִׁנּוּי עַד שֶׁנִּשְׁמָתוֹ יוֹצֵאָה.

וַיִּקְרָא אֶת-שְׁמֵי-הַמְּקוֹם הַהוּא קְבָרוֹת הַתַּאֲנֹה כִּי-שָׁם קָבְרוּ אֶת-הָעָם הַמְּתַאֲוִים:
וּקְרָא יֵת שְׁמִיָּה דְאַתְרָא הַהוּא קְבָרִי דְמִשְׁאַלִּי אַרְי תַּמָּן קְבָרוּ יֵת עַמָּא דְשִׁאִילוּ:

מִקְבָּרוֹת הַתַּאֲנֹה נִסְעוּ הָעָם חֲצֹרוֹת וַיִּהְיוּ בְּחֲצֹרוֹת:
מִקְבָּרֵי דְמִשְׁאַלִּי נָטְלוּ עַמָּא לְחֲצֹרוֹת וְהוּוּ בְּחֲצֹרוֹת:

וַתְּדַבֵּר מֶרְיָם וְאַהֲרֹן בְּמִשְׁהָ עַל-אֲדוֹת הָאִשָּׁה הַכַּשִּׁית אֲשֶׁר לָקַח כִּי-אִשָּׁה כַּשִּׁית לָקַח:
וּמְלִילַת מֶרְיָם וְאַהֲרֹן בְּמִשְׁהָ עַל עֵיֶסְק אֶתְתָּא שְׁפִירְתָּא דְנָסִיב אַרְי אֶתְתָּא שְׁפִירְתָּא דְנָסִיב רַחִיק:

וַתְּדַבֵּר – אֵין דְבוּר בְּכָל מְקוֹם אֶלָּא לְשׁוֹן קִשָּׁה; וְכֹן הוּא אוֹמֵר: "דְּבַר הָאִישׁ אֲדִנִּי הָאָרֶץ אֶתְנֹו קִשׁוֹת". וְאֵין אֲמִירָה בְּכָל מְקוֹם אֶלָּא לְשׁוֹן תַּחְנוּנִים; וְכֹן הוּא אוֹמֵר: "וַיֹּאמֶר אֶל נָא אַחִי תַרְעוּ"; "וַיֹּאמֶר שְׁמַעוּ נָא דְבָרִי", כָּל "נָא" – לְשׁוֹן בְּקִשָּׁה. **וַתְּדַבֵּר מֶרְיָם וְאַהֲרֹן** – הִיא פְּתַחַה בְּדְבוּר תַּחֲלָה, לְפִיכַף הַקְּדִימָה הַכְּתוּב. וּמִנֵּן הִתְּהָ יוֹדַעַת מֶרְיָם שְׁפִרְשׁ מִשָּׁה מִן הָאִשָּׁה? רַבִּי נֶתָן אוֹמֵר: מֶרְיָם הִתְּהָ בְּצַד צְפוּרָה בְּשַׁעַר שְׁנַאֲמֵר לְמִשְׁהָ: "אֶלְדָּד וּמִיָּד מִתְנַבְּאִים בְּמַחְנֶה". כִּינֵן שְׁשִׁמְעָה צְפוּרָה, אֲמָרָה: אוֹי לְנִשְׁוֹתִיָּהוּ שֶׁל אֱלוֹ אִם הֵם נִזְקָקִים לְנְבוּאָה, שְׁיִהְיוּ פּוֹרְשִׁין מִנִּשְׁוֹתִיָּהוּ, כְּדָרָךְ שְׁפִרְשׁ בְּעֵלִי מִמֶּנִּי. וּמִשָּׁם יָדַעָה מֶרְיָם, וְהִגִּידָה לְאַהֲרֹן. וּמָה מֶרְיָם, שְׁלֹא נִתְּכַוְּנָה לְגַנּוּתוֹ, כִּף נְעַנְשָׁה, קַל וְחֹמֶר לְמִסְפָּר בְּגַנּוּתוֹ שֶׁל חֲבָרוֹ. **הָאִשָּׁה הַכַּשִּׁית** – מְגִיד שֶׁהִכַּל מוֹדִים בְּכִפְיָה, כְּשֵׁם שֶׁהִכַּל מוֹדִים בְּשַׁחְרוּתוֹ שֶׁל כּוֹשִׁי. **כּוֹשִׁית** – בְּגִימָטְרִיא "יִפְתַּ מְרָאָה". **עַל אֲדוֹת הָאִשָּׁה** – עַל אֲדוֹת גְּרוּשָׁיָה. **כִּי אִשָּׁה כַּשִּׁית לָקַח** – מָה תְּלַמּוּד לוֹמֵר? אֶלָּא יֵשׁ לָהּ אִשָּׁה נְאָה בְּכִפְיָה, וְאֵינָה נְאָה בְּמַעֲשֵׂיָה; בְּמַעֲשֵׂיָה, וְלֹא בְּכִפְיָה; אֲבָל זֹאת – נְאָה בְּכָל. **הָאִשָּׁה הַכַּשִּׁית** – עַל שֵׁם נְזִיָּה נְקֻרָאָת כּוֹשִׁית, כְּאָדָם הַקּוֹרָא אֶת בְּנוֹ נְאָה – "כּוֹשִׁי", כְּדִי שְׁלֹא תִשְׁלַט בּוֹ עֵין רַעָה. **כִּי אִשָּׁה כַּשִּׁית לָקַח** – וְעַתָּה גְּרָשָׁה.

וַיֹּאמְרוּ תְּרַק אַף-בְּמִשְׁהָ דְבַר י-הוָה הֲלֹא גַם-בָּנֹו דְבַר וַיִּשְׁמַע י-הוָה:
וַאֲמָרוּ הַלְחוֹד בְּרַם עִם מִשְׁהָ מְלִיל יִי הֲלֹא אַף עַמָּנָא מְלִיל וַיִּשְׁמִיעַ קָדָם יִי:

תְּרַק אַף בְּמִשְׁהָ – עֲמוּ לְבַדּוֹ דְבַר ה'. **הֲלֹא גַם בָּנֹו דְבַר** – וְלֹא פִרְשָׁנוּ מִדְּרָךְ אַרְצָא.

וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עָנָו מְאֹד מִכָּל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל-פְּנֵי הָאֲדָמָה:
וְגוֹבֵרָא מֹשֶׁה עֲנֹוֹתָן לַחֲדָא מִכָּל אַנְשָׁא דְעַל אֲפִי אַרְעָא:

עָנָו – שְׁפָל וְסִבְלָן.

וַיֹּאמֶר יְ-הוָה פֶּתָאֵם אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן וְאֶל-מִרְיָם צֵאוּ שְׁלֹשְׁתֵּכֶם אֶל-אֶהֱל מוֹעֵד וַיֵּצְאוּ שְׁלֹשְׁתָּם:
וַאֲמַר יְיָ בַתְּפִיף לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן וּלְמִרְיָם פּוֹקוּ תְּלַתִּיכוֹן לְמִשְׁכַּן זְמַנָּא וַיִּפְקוּ תְּלַתִּיהוֹן:

פֶּתָאֵם – נִגְלָה עֲלֵיהֶם פֶּתָאֵם, וְהֵם טְמֵאִים בְּדִרְוֹ אֶרֶץ, וְהָיוּ צוֹעֲקִים: 'מִים', 'מִים'; לַהוֹדִיעֵם שִׁנְיָה עֲשֵׂה מֹשֶׁה שְׁפָרֵשׁ מִן הָאִשָּׁה, מֵאַחַר שְׁנִיגְלִית עֲלֵיו שְׂכִינָה תְּדִיר, וְאִין עַת קְבוּעָה לְדַבּוּר. צֵאוּ שְׁלֹשְׁתֵּכֶם – מַגִּיד שֶׁשְׁלֹשְׁתָּם נִקְרְאוּ בְּדַבּוּר אֶחָד, מִה שְׂאִי אֶפְשָׁר לָפֶה לֹמַר וְלֵאמֹר לְשִׁמְעָה.

וַיֵּרֶד יְ-הוָה בְּעַמּוּד עָנָן וַיַּעֲמֵד פֶּתַח הָאֶהֱל וַיִּקְרָא אֶהֱרֹן וּמִרְיָם וַיֵּצְאוּ שְׁנֵיהֶם:
וְאַתְגְּלִי יְיָ בְּעַמּוּדָא דְעֲנַנָּא וְקָם בַּתְּרַע מִשְׁכַּנָּא וּקְרָא אַהֲרֹן וּמִרְיָם וַיִּפְקוּ תְּרוּיְהוֹן:

בְּעַמּוּד עָנָן – יֵצֵא יְחִידִי, שְׁלֹא כְּמִדַּת בְּשָׂר וְדָם. מְלַךְ בְּשָׂר וְדָם, כְּשִׂיּוּצָא לְמַלְחָמָה – יוֹצֵא בְּאוּכְלוּסִין, וְכִשְׂיּוּצָא לְשִׁלּוּם – יוֹצֵא בְּמַעֲטִים. וּמִדַּת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, יוֹצֵא לְמַלְחָמָה יְחִידִי, שְׁנַאֲמַר: "ה' אִישׁ מַלְחָמָה"; וְיוֹצֵא לְשִׁלּוּם בְּאוּכְלוּסִין, שְׁנַאֲמַר: "רִכֵּב אֶ-לֵהִים רַבְתִּים אֶלְפִי שְׁנַאֲו". וַיִּקְרָא אֶהֱרֹן וּמִרְיָם – שִׂיְהִיו גִּמְשִׁכִּין וְיוֹצֵאִין מִן הַחֲצַר לְקִרְבַּת הַדְּבַר. וַיֵּצְאוּ שְׁנֵיהֶם – וּמִפְּנֵי מַה מִּשְׁכָּן וְהַפְּרִידָן מִמֹּשֶׁה? לְפִי שְׂאוּמְרִים מִקְצַת שְׂבָחוֹ שֶׁל אָדָם בְּפָנָיו, וְכִלּוֹ שְׁלֹא בְּפָנָיו. וְכֵן מְצִינוּ בְּנֵח, שְׁלֹא בְּפָנָיו נֶאֱמַר: "אִישׁ צַדִּיק תָּמִים"; וּבְפָנָיו נֶאֱמַר: "כִּי אֶתְּהַרְיִיתִי צַדִּיק לְפָנָיו". דְּבַר אַחַר: שְׁלֹא יִשְׁמַע בְּנִזְיַפְתּוֹ שֶׁל אֶהֱרֹן.

וַיֹּאמֶר שְׁמַעוּ-נָא דְבַרְי אִם-יְהִיָּה נְבִיאֲכֶם יְ-הוָה בְּמִרְאָה אֱלֹוֹ אֲתוֹנְדַע בְּחִלּוּם אַדְבַּר-בּוֹ:
וַאֲמַר שְׁמַעוּ כַעַן פֶּתְגְמִי אִם יְהוֹן לְכוֹן גְּבִיין אַנָּא יְיָ בְּחִזּוּיין אַנָּא מִתְגְּלִי לְהוֹן בְּחִלְמִין אַנָּא מִמְּלִיל עַמְהוֹן:

שְׁמַעוּ נָא דְבַרְי – אִין "נָא" אֵלָּא לְשׁוֹן בְּקִשָּׁה. אִם יְהִיָּה נְבִיאֲכֶם – אִם יְהִיו לְכֶם נְבִיאִים. ה' בְּמִרְאָה אֱלֹוֹ אֲתוֹנְדַע – שְׂכִינַת שְׁמִי אִין נְגִלִית עֲלֵיו בְּאַסְפִּקְלַרְיָא הַמְּאִירָה, אֵלָּא בְּחִלּוּם וְחִזּוּיין.

לֹא-כֵן עֲבַדִּי מֹשֶׁה בְּכָל-בֵּיתִי נֶאֱמַן הוּא:
לֹא כֵן עֲבַדִּי מֹשֶׁה בְּכָל עַמִּי מִהֵימָן הוּא:

פֶּה אֶל-פֶּה אַדְבַּר-בּוֹ וּמִרְאָה וְלֹא בְּחִידָת וּתְמַנַּת יְ-הוָה נְבִיט וּמִדּוּעַ לֹא יִרְאֶתֶם לְדַבַּר בְּעַבְדִּי בְּמֹשֶׁה:
מִמְּלַל עִם מִמְּלַל מִלִּילְנָא עַמִּיָּה בְּחִזּוֹ וְלֹא בְּחִדּוֹן וּבְדַמּוֹת יִקְרָא דִּי מִסְתַּפֵּל וּמְדִין לֹא דְחִילְתּוֹן לְמִלְלָא בְּעַבְדִּי בְּמֹשֶׁה:

פֶּה אֶל פֶּה – אֲמַרְתִּי לוֹ לְפָרֵשׁ מִן הָאִשָּׁה. וְהִכֵּן אֲמַרְתִּי לוֹ? בְּסִינִי, "לֵךְ אֲמַר לְכֶם לְאֶהֱלִיכֶם וְאַתָּה פֶּה עֲמַד עִמָּדִי". וּמִרְאָה וְלֹא בְּחִידָת – וּמִרְאָה זֶה – מִרְאָה דְּבּוּר, שְׁאֵנִי מְפָרֵשׁ לוֹ דְּבּוּרִי בְּמִרְאִית פְּנִים שְׂבּוֹ וְאִינִי סוֹתְמוֹ לוֹ בְּחִידוֹת, כְּעֲנִין שְׁנַאֲמַר לִיחֻזְקָאֵל: "חִיד חִידָה" וְגוֹמַר. יְכוּל מִרְאָה שְׂכִינָה? תְּלַמוּד לֹמַר: "לֹא תוּכַל לְרֵאת אֶת פָּנָי". וּתְמַנַּת ה' נְבִיט – זֶה מִרְאָה אַחֲרֵיהֶם, כְּעֲנִין שְׁנַאֲמַר: "וְרֵאִיתָ אֶת אַחֲרָי".
בְּעַבְדִּי בְּמֹשֶׁה – אִינוּ אוֹמַר 'בְּעַבְדִּי מֹשֶׁה' אֵלָּא בְּעַבְדִּי בְּמֹשֶׁה: בְּעַבְדִּי – אֵף עַל פִּי שְׂאִינוּ מֹשֶׁה, בְּמֹשֶׁה – אֶפְלוּ אִינוּ עַבְדִּי כְּדָאִי הִיִּיתֶם לִירָא מִפְּנָיו. וְכָל שְׂכּוֹן שֶׁהוּא עַבְדִּי, וְעַבְדִּי מְלַךְ מְלַךְ, וְהָיָה לְכֶם לֹמַר: אִין הַמְּלַךְ אוֹהֲבּוּ חֲנָם. וְאִם תֹּאמְרוּ: אִינִי מְפִיר בְּמַעֲשָׂיו, זֶה קִשָּׁה מִן הַרְאִשׁוּנָה.

וַיִּחַר-אַף יְ-הוָה בָּם וַיִּלְחָד:
וַתְּקִיף רוּגְזָא דִּי בְּהוֹן וְאַסְתַּלַּק:

וַיִּחַר אֵף ה' בָּם וַיִּלְחָד – מֵאַחַר שֶׁהוֹדִיעֵם סְרַחֲוֹנָם, גָּזַר עֲלֵיהֶם נְדוּי. קַל וְחֹמֶר לְבִשָּׂר וְדָם, שְׁלֹא יְכַעַס עַל חֲבֵרוֹ עַד שִׂיּוּדֵיעֵנו סְרַחֲוֹנוֹ.

וַהֲעֲנֹו סָר מֵעַל הָאֶהֱל וְהִגַּה מִרְיָם מִצְרַעַת כְּשִׁלְג וַיִּפֹּן אֶהֱרֹן אֶל-מִרְיָם וְהִגַּה מִצְרַעַת:
וַעֲנַנָּא אֶסְתַּלַּק מֵעֲלֵי מִשְׁכַּנָּא וְהָא מִרְיָם תּוֹרָא כְּתִלְגָּא וְאַתְפָּנִי אֶהֱרֹן לְוַת מִרְיָם וְהָא סְגִירָא:

וַהֲעֲנֹו סָר – וְאַחַר כֵּן, וְהִגַּה מִרְיָם מִצְרַעַת כְּשִׁלְג. מִשְׁל לְמִלְכָּה שְׁאֲמַר לְפָדְגוּג: רְדָה אֶת בְּנִי, אֲבָל לֹא תִרְדְּנּוּ עַד שְׂאֵלְךָ מֵאַצְלָךָ, שְׂרַחְמִי עֲלִיו.

וַיֹּאמֶר אֶהֱרֹן אֶל-מֹשֶׁה בִּי אֲדֹנָי אֶל-נָא תִשָּׂא עֲלֵינוּ חֲטָאת אֲשֶׁר נּוֹאֲלָנוּ וְאֲשֶׁר חֲטָאנוּ:
וַאֲמַר אֶהֱרֹן לְמֹשֶׁה בְּבַעו רְבוּנִי לֹא כְעַן תִּשְׁוִי עֲלֵנָא חוּבָא דְאַסְפְּשִׁנָא וְדִסְרַחְנָא:

נוֹאֲלָנוּ – כְּתַרְגוּמוֹ, לְשׁוֹן אוּיִל.

אֶל-נָא תְהִי כַּמַּת אֲשֶׁר בְּצִאתוֹ מִרְחֶם אִמּוֹ וַיֵּאָכֵל חֲצִי בְּשָׂרוֹ:
לֹא כְעַן תִּתְרַחַק דָּא מִבִּינָנָא אַרִי אַחְתָּנָא הִיא צִלִי כְעַן עַל בְּשָׂרָא מִיִּתָּא הַדִּין דְּבַה וַיִּתְסִי:

אֵל נָא תְהִי – אַחֲוֹתְנוּ זֶה. כַּמַּת – שְׁהַמְצַרַע חֲשׁוּב כַּמַּת: מִה מֵת מְטַמָּא בְּבִיאָה, אֵף מִצְרַעַת מְטַמָּא בְּבִיאָה. אֲשֶׁר בְּצִאתוֹ מִרְחֶם אִמּוֹ – 'אִמּוֹ' הָיָה לוֹ לֹמַר, אֵלָּא שְׂכִינָה הַכְּתוּב. וְכֵן 'חֲצִי בְּשָׂרְנוּ' הָיָה לוֹ לֹמַר, אֵלָּא שְׂכִינָה הַכְּתוּב. מֵאַחַר שִׂיּוּצָא מִרְחֶם אִמּוֹ, הִיא לָנוּ כְּאֵלוֹ נֶאָכֵל חֲצִי בְּשָׂרְנוּ, כְּעֲנִין שְׁנַאֲמַר: "כִּי אַחֲוִינוּ בְּשָׂרְנוּ הוּא". וּלְפִי מִשְׁמַעוֹ, אֵף הוּא נִרְאָה כֵּן: אִין רְאוּי לְאַחַח לְהִנִּיחַ אֶת אַחֲוֹתוֹ לְהִיּוֹת כַּמַּת. אֲשֶׁר בְּצִאתוֹ

– מאסר שִׁצְצָא זֶה מִרְחָם אִמּוֹ שֶׁל זֶה שֵׁשׁ פֶּס בְּיָדוֹ לַעֲזֹר, וְאִינוֹ עוֹזְרוֹ, הָרִי נֶאֱכַל חֲצִי בְּשָׂרוֹ; שְׂאֲחֵיו בְּשָׂרוֹ הוּא. דָּבָר אַחֵר: אֵל נָא תְהִי פֶמֶת – אִם אֵינְךָ רוֹפֵאָה בַתְּפִלָּה, מִי מִסְגִּירָה וּמִי מִטְהַרָה? אֲנִי אֵי אֶפְשֶׁר לְרְאוֹתָהּ, שְׂאֲנִי קְרוֹב, וְאִין קְרוֹב רֹאֵה אֶת הַנְּגַעִים; וְכֵהן אַחֵר אִין בְּעוֹלָם. וְזֶהוּ אֲשֶׁר בְּצִאתוֹ מִרְחָם אִמּוֹ.

וַיִּצְעַק מֹשֶׁה אֶל־יְ-הוָה לֵאמֹר אֵל נָא רַפָּא נָא לָהּ: וַצְּלִי מֹשֶׁה קִדָּם יְיָ לְמִימַר אֱלֹהֵא בְּבָעוּ אִסִּי כַעַן יְתֵהּ:

אֵל נָא רַפָּא נָא לָהּ – בָּא הַכְּתוּב לְלַמֶּדֶךָ דְּרַף אַרְזַן, שֶׁהִשְׁוֹאֵל דְּבָר מִחֲבָרוֹ – צָרִיף לֹאמַר שְׁנַיִם אוֹ שְׁלֹשָׁה דְּבָרֵי תַחֲנוּנִים, וְאַחֵר כֶּף וְבִקְשׁ שְׂאֵלוֹתָיו. לֹאמַר – מַה תִּלְמוּד לֹאמַר? אָמַר לוֹ: הִשְׁיבֵנִי אִם אַתָּה מִרְפָּא אוֹתָהּ אִם לֹא; עַד שֶׁהִשְׁיבּוּ: וְאַבְיָה יִרְק יִרְק וְגוֹמֵר. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר: בְּאַרְבַּעַה מְקוֹמוֹת בִּקְשׁ מֹשֶׁה מִלְּפָנָי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהִשְׁיבּוֹ אִם יַעֲשֶׂה שְׂאֵלוֹתָיו אִם לֹא. כִּיּוֹצֵא בּוֹ, "וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה לְפָנָי ה' לֹאמַר" וְגוֹמֵר; מַה תִּלְמוּד לֹאמַר "לֹאמַר"? הִשְׁיבֵנִי אִם גּוֹאֲלִים אַתָּה אִם לֹא, עַד שֶׁהִשְׁיבּוּ: "עַתָּה תִּרְאֶה" וְגוֹמֵר. כִּיּוֹצֵא בּוֹ, "וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל ה' לֹאמַר יִפְקֹד ה' אֶל־הַיְהוּדִים הַרְוֹחַת לְכָל בְּשָׂר"; הִשְׁיבּוּ: "קַח לָךְ". כִּיּוֹצֵא בּוֹ, "וַנֶּאֱתַחֲנֶן אֶל ה' בְּעַת הַהוּא לֹאמַר", הִשְׁיבּוּ: "רַב לָךְ". רַפָּא נָא לָהּ – מִפְּנֵי מַה לֹּא הָעָרִיף מֹשֶׁה בַתְּפִלָּה? שְׁלֵא יִהְיִי יִשְׂרָאֵל אוֹמְרִים: אַחֲתוֹ עוֹמֶדֶת בְּצַרָה, וְהוּא עוֹמֵד וּמְרַבֵּה בַתְּפִלָּה!..

וַיֹּאמֶר יְ-הוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאַבְיָה יִרְק יִרְק בְּפָנֶיהָ הֲלֹא תִפְלֵם שְׂבַעַת יָמִים תִּסְגָּר שְׂבַעַת יָמִים מַחְוִץ לְמַחְנָה וְאַחֵר תִּאֲסָף: וְאָמַר יְיָ לְמֹשֶׁה וְאֵלּוֹ אַבּוּהֵא מִנְזַף נְזַף בַּהּ הֲלֹא תִתְּפִלֵּם שְׂבַעַת יָמִים תִּסְגָּר שְׂבַעַת יָמִים תִּסְתַּגֵּר שְׂבַעַת יָמִים מִבְּרָא לְמִשְׁרִיתָא וּבִתֵּר כֶּן תִּתְּפִנִישׁ:

וְאַבְיָה יִרְק בְּפָנֶיהָ – וְאִם אַבְיָה הִרְאָה לָהּ פָּנִים זוֹעֵפּוֹת, "הֲלֹא תִפְלֵם שְׂבַעַת יָמִים". קַל נִחְמַר לְשִׁכְנָה אַרְבַּעַה עָשָׂר יוֹם! אֵלּא דִּיּוֹ לְבָא מִן הַדִּין לְהִיּוֹת כְּנִדּוֹן; לְפִיכֶךָ אַף בְּנִזִּיפְתִּי, "תִּסְגָּר שְׂבַעַת יָמִים". וְאַחֵר תִּאֲסָף – אוֹמַר אֲנִי, כָּל הָאֲסִיפּוֹת הָאֲמוּרוֹת בְּמִצּוֹרְעִים, עַל שֵׁם שֶׁהוּא מְשַׁלַּח מַחְוִץ לְמַחְנָה, וּכְשֶׁהוּא נִרְפָּא – נֶאֱסָף אֶל הַמַּחְנָה, לְכַף פְּתוּב בּוֹ אֲסִיפָה, לְשׁוֹן הַכְּנָסָה.

וַתִּסְגָּר מִרְיָם מַחְוִץ לְמַחְנָה שְׂבַעַת יָמִים וְהָעַם לֹא נָסַע עַד־הָאֲסָף מִרְיָם: וְאַסְתַּגֵּרַת מִרְיָם מִבְּרָא לְמִשְׁרִיתָא שְׂבַעַת יָמִים וְעַמָּא לֹא נָטַל עַד דְּאַתְּפִנִישַׁת מִרְיָם:

וְהָעַם לֹא נָסַע – זֶה הַכְּבוֹד חָלַק לָהּ הַמְּקוֹם בְּשִׁבִיל שְׂעָה אַחַת שְׁנַתְּעַבְבָה לְמֹשֶׁה כְּשֶׁהִשְׁלַף לְאִזּוֹר, שְׁנֶאֱמַר: "וַתִּמְצַב אַחֲתוֹ מִרְחָק" וְגוֹמֵר.

וְאַחֵר נָסְעוּ הָעַם מִחֲצָרוֹת וַיִּתְּנוּ בְּמִדְבַר פָּאָרָן: וּבִתֵּר כֶּן נָטְלוּ עַמָּא מִחֲצָרוֹת וַיִּשְׂרוּ בְּמִדְבַרָא דְּפָאָרָן:

יא וַיָּבֵא רְחָבֶעַם יְרוּשָׁלַם וַיִּקְהַל אֶת־בֵּית יְהוּדָה
וּבְנֵימֹן מֵאֵה וּשְׂמוֹנִים אֶלֶף בַּחֹר עָשָׂה מִלְחָמָה
לְהִלָּחֵם עִם־יִשְׂרָאֵל לְהָשִׁיב אֶת־הַמַּמְלָכָה
לְרְחָבֶעַם: וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֶל־שְׂמַעְיָהוּ אִישׁ־
הָאֵל־לְהִים לֵאמֹר: אֲמַר אֶל־רְחָבֶעַם בְּן־שַׁלְמָה
מֶלֶךְ יְהוּדָה וְאֵל כָּל־יִשְׂרָאֵל בִּיהוּדָה וּבְנֵימֹן
לֵאמֹר: זָכָה אָמַר יְהוָה לֹא־תַעֲלוּ וְלֹא־תִלָּחֲמוּ
עִם־אֲחֵיכֶם שׁוּבוּ אִישׁ לְבֵיתוֹ כִּי מֵאֲתִי גִהְיָה
הַדְּבַר הַזֶּה וַיִּשְׁמְעוּ אֶת־דְּבַר־יְהוָה וַיָּשׁוּבוּ מִלְּכַת
אֶל־יְרָבֶעַם: וַיָּשָׁב רְחָבֶעַם בִּירוּשָׁלַם וַיָּבֹן עָרִים
לְמִצְוֹר בִּיהוּדָה: וַיָּבֹן אֶת־בַּיִת־לָחֶם וְאֶת־עֵיטֹם
וְאֶת־תְּקוּעַ: וְאֶת־בַּיִת־צֹר וְאֶת־שׁוֹכוֹ וְאֶת־
עֲדָלָם: וְאֶת־גַּת וְאֶת־מְרֹשֶׁה וְאֶת־זִיף: וְאֶת־
אֲדוּרִים וְאֶת־לְכִישׁ וְאֶת־עֲזֹקָה: וְאֶת־צָרְעָה
וְאֶת־אֵילֹן וְאֶת־חֶבְרוֹן אֲשֶׁר בִּיהוּדָה וּבְנֵימֹן
עָרֵי מִצְרוֹת: וַיִּתְחַזַּק אֶת־הַמִּצְרוֹת וַיִּתֵּן בָּהֶם
גִּידִים וְאֲצֵרוֹת מֵאֶבֶל וְשֶׁמֶן וַיִּזֶן: וּבְכָל־עִיר
וְעִיר צָנוֹת וּרְמָתִים וַיִּתְחַזַּק לְהַרְבֵּה מְאֹד וַיְהִי־לוֹ
יְהוּדָה וּבְנֵימֹן: וַהֲפִתְּנִים וְהַלּוּיִם אֲשֶׁר בְּכָל־
יִשְׂרָאֵל הִתְיַצְּבוּ עָלָיו מִכָּל־גְּבוּלָם: כִּי־עָזְבוּ
הַלּוּיִם אֶת־מִגְרָשֵׁיהֶם וְאֶחְזָתָם וַיִּלְכוּ לִיהוּדָה
וּלְיְרוּשָׁלַם כִּי־הִזְנִיתָם יְרָבֶעַם וּבְנָיו מִפְּהֶן
לִי־הוּא: וַיַּעֲמֵד־לוֹ פְּהִיִם לַבָּמֹת וּלְשַׁעֲרֵים
וּלְעֵגְלִים אֲשֶׁר עָשָׂה: וְאֶחְרִיָּהֶם מִכָּל שְׂבָטֵי
יִשְׂרָאֵל הִנְתִּינִם אֶת־לְבָבָם לְבַקֵּשׁ אֶת־יְהוָה
אֵל־לֵהִי יִשְׂרָאֵל בָּאוּ יְרוּשָׁלַם לְזָבוֹחַ לִי־הוּא
אֵל־לֵהִי אֲבוֹתֵיהֶם: וַיִּתְחַזְּקוּ אֶת־מַלְכוּת יְהוּדָה
וַיֵּאמְצוּ אֶת־רְחָבֶעַם בְּן־שַׁלְמָה לְשָׁנִים שְׁלוֹשׁ כִּי
הָלְכוּ בְּדָרֶךְ דָּוִד וּשְׁלָמָה לְשָׁנִים שְׁלוֹשׁ: וַיִּקְחָה־
לוֹ רְחָבֶעַם אִשָּׁה אֶת־מַחֲלַת בַּת־יְרִימֹת בְּן־דָּוִד
אֲבִיהֶיךָ בַת־אֵלִיאָב בְּן־יִשָׁי: וַתֵּלֶד לוֹ בָּנִים אֶת־
יְעוֹשׁ וְאֶת־שְׂמֹרָה וְאֶת־זֶהֶם: וְאֶחְרֵיהָ לָקַח אֶת־
מַעֲכָה בַת־אֲבִשָׁלוֹם וַתֵּלֶד לוֹ אֶת־אֲבִיהָ וְאֶת־עַתִּי
וְאֶת־זִיזָא וְאֶת־שְׁלֹמִית: וַיֵּאֱהָב רְחָבֶעַם אֶת־
מַעֲכָה בַת־אֲבִשָׁלוֹם מִכָּל־נָשָׁיו וּפִילָגְשָׁיו כִּי
נָשִׁים שְׂמוֹנֶה־עֶשְׂרֵה נָשָׂא וּפִילָגְשָׁים שְׁשִׁים
וַיֹּלֶד עֶשְׂרִים וּשְׂמוֹנֶה בָּנִים וְשָׁשִׁים בָּנוֹת:
וַיַּעֲמֵד לְרֹאשׁ רְחָבֶעַם אֶת־אֲבִיהָ בְּן־מַעֲכָה

לְנָגִיד בְּאֲחֵיו כִּי לְהַמְלִיכוֹ: וַיָּבֹן וַיִּפְרֹץ מִכָּל־
בָּנָיו לְכָל־אַרְצוֹת יְהוּדָה וּבְנֵימֹן לְכָל עָרֵי
הַמִּצְרוֹת וַיִּתֵּן לָהֶם הַמְּזוֹן לָרֶב וַיִּשְׁאַל הַמּוֹן
נָשִׁים:
יב וַיְהִי פְּהִיִן מִלְכוּת רְחָבֶעַם וּכְחֻזְקָתוֹ עָזַב אֶת־
תּוֹרַת יְהוָה וְכָל־יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ: וַיְהִי בַשָּׁנָה
הַחֲמִישִׁית לְמֶלֶךְ רְחָבֶעַם עָלָה שִׁישַׁק מֶלֶךְ־
מִצְרַיִם עַל־יְרוּשָׁלַם כִּי מָעָלוּ בִּי־הוּא: בְּאֶלֶף
וּמֵאֵתַיִם רֶכֶב וּבִשְׁשִׁים אֶלֶף פָּרָשִׁים וְאִין מִסְפָּר
לְעָם אֲשֶׁר־בָּאוּ עִמּוֹ מִמִּצְרַיִם לֹדִים סַפְּיִים
וְכוֹשִׁים: וַיִּלְכֹּד אֶת־עָרֵי הַמִּצְרוֹת אֲשֶׁר לִיהוּדָה
וַיָּבֵא עַד־יְרוּשָׁלַם: וַיִּשְׁמְעֵהָ הַנְּבִיא בָּא אֶל־
רְחָבֶעַם וְשָׂרֵי יְהוּדָה אֲשֶׁר־נֹאֲסָפוּ אֶל־יְרוּשָׁלַם
מִפְּנֵי שִׁישַׁק וַיֵּאמֶר לָהֶם כֹּה־אָמַר יְהוָה אֲתֶם
עֹזְבֵתֶם אֹתִי וְאֶפ־אֲנִי עֹזְבֵתִי אֲתֶכֶם בִּיד־שִׁישַׁק:
וַיִּכְנָעוּ שָׂרֵי־יִשְׂרָאֵל וְהַמֶּלֶךְ וַיֵּאמְרוּ צַדִּיק
יְהוָה: וּבִרְאוֹת יְהוָה כִּי נִכְנָעוּ הִנֵּה דְבַר־יְהוָה
אֶל־שְׂמַעְיָה לֵאמֹר נִכְנָעוּ לֹא אֲשַׁחֲיָתֶם וְנִתְּתִי
לָהֶם כַּמַּעַט לְפָלִיטָה וְלֹא־תִתְּדוּ חֲמָתִי בִירוּשָׁלַם
בִּיד־שִׁישַׁק: כִּי יִהְיוּ־לוֹ לְעַבְדִּים וַיִּדְעוּ עֲבוֹדָתִי
וְעֲבוֹדַת מַמְלְכוֹת הָאָרְצוֹת: וַיַּעַל שִׁישַׁק מֶלֶךְ־
מִצְרַיִם עַל־יְרוּשָׁלַם וַיִּלָּח אֶת־אֲצֵרוֹת בַּיִת־יְהוָה
וְאֶת־אֲצֵרוֹת בַּיִת הַמֶּלֶךְ אֶת־הַכֹּל לָקַח וַיִּקַּח אֶת־
מִגְנֵי הַזָּהָב אֲשֶׁר עָשָׂה שְׁלָמָה: וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ
רְחָבֶעַם תַּחֲתֵיהֶם מִגְנֵי גִחְשֹׁת וְהַפְּלִיד עַל־יַד שָׂרֵי
הָרָצִים הַשְּׂמָרִים פָּתַח בַּיִת הַמֶּלֶךְ: וַיְהִי מִדֵּי־
כּוּא הַמֶּלֶךְ בַּיִת יְהוָה בָּאוּ הָרָצִים וּנְשָׂאוֹם
וְהַשְּׂבוֹם אֶל־תְּאֵה הָרָצִים: וּבִהֲכַנְעוּ שָׁב מִמֶּנּוּ
אֶפ־יְהוָה וְלֹא לְהַשְׁחִית לְכֹלָה וְגַם בִּיהוּדָה הִנֵּה
דְּבָרִים טוֹבִים: וַיִּתְחַזַּק הַמֶּלֶךְ רְחָבֶעַם בִּירוּשָׁלַם
וַיִּמְלֹךְ כִּי בְן־אַרְבָּעִים וְאַחַת שָׁנָה רְחָבֶעַם בְּמֶלְכוֹ
וַשְׁבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנָה | מֶלֶךְ בִּירוּשָׁלַם הָעִיר אֲשֶׁר־
בְּחַר יְהוָה לְשׁוֹם אֶת־שְׁמוֹ שֵׁם מִכָּל שְׂבָטֵי
יִשְׂרָאֵל וְשֵׁם אֲמוֹ נַעֲמָה הָעַמֻּנִית: וַיַּעַשׂ הָרַע כִּי
לֹא הִכִּין לְבוֹ לְדָרוֹשׁ אֶת־יְהוָה: וַיִּדְבְּרִי רְחָבֶעַם
הָרָאשִׁנִּים וְהָאֲחֻרָנִים הַלֹּא־הֵם פְּתוּבִים בְּדְבָרֵי
שְׂמַעְיָה הַנְּבִיא וַעֲדוּ הַחֲזָה לְהַתְּיַחַשׁ וּמִלְחָמוֹת

רַחֲבֵעַם וַיִּרְבְּעֵם כָּל־הַיָּמִים: ^טוַיִּשְׁכַּב רַחֲבֵעַם עִם־
אֲבֹתָיו וַיִּקְבֹּר בְּעִיר דְּגִיד וַיִּמְלֹךְ אֲבִיהָ בְּנוֹ תַחְתָּיו:
יג «בַּשָּׁנָה שְׁמוֹנֶה עָשָׂרָה לַמְּלֹךְ יִרְבֵּעַם וַיִּמְלֹךְ־
אֲבִיהָ עַל־יְהוּדָה: בַּשְּׁלוֹשׁ שָׁנִים מָלַךְ בִּירוּשָׁלַם
וְשֵׁם אִמּוֹ מִיכָיִהוּ בַת־אוּרִיאֵל מִן־גְּבֻעָה וּמִלְחָמָה
הָיְתָה בֵּין אֲבִיהָ וּבֵין יִרְבֵּעַם: וַיֹּאסֶר אֲבִיהָ אֶת־
הַמִּלְחָמָה בַּחֵיל גְּבוּרֵי מִלְחָמָה אַרְבַּע־מֵאוֹת אֶלֶף
אִישׁ בַּחֹר וַיִּרְבֵּעַם עָרָךְ עִמּוֹ מִלְחָמָה בַּשְּׁמוֹנֶה
מֵאוֹת אֶלֶף אִישׁ בַּחֹר גְּבוּר חָיִל: ^{יד}וַיִּקָּם אֲבִיהָ
מֵעַל לְהָר צְמָרִים אֲשֶׁר בְּהָר אֶפְרַיִם וַיֹּאמֶר
שְׁמַעוּנִי יִרְבֵּעַם וְכָל־יִשְׂרָאֵל: הֲלֹא לָכֶם לָדַעַת כִּי־
יִהְיֶה אֶ־לֹהֵי יִשְׂרָאֵל נָתַן מִמְּלֹכָה לְדָגִיד עַל־
יִשְׂרָאֵל לְעוֹלָם לוֹ וּלְבָנָיו בְּרִית מִלְחָ: וַיִּלְקָם
יִרְבֵּעַם בּוֹ־נֹבֵט עֶבֶד שְׁלֹמֹה בּוֹ־דָגִיד וַיִּמְרָד עַל־
אֲדֹנָיו: וַיִּקְבְּצוּ עָלָיו אַנְשֵׁים רַקִּים בְּגִי בַלְיַעַל
וַיִּתְאַמְצוּ עַל־רַחֲבֵעַם בּוֹ־שְׁלֹמֹה וַרַחֲבֵעַם הָיָה
נֹעַר וְרוֹד־לֵבָב וְלֹא הִתְתַּנֵּק לִפְנֵיהֶם: ^{טו}וַעֲתָה ו אַתֶּם
אֲמָרִים לְהִתְתַּנֵּק לִפְנֵי מִמְּלֹכָת יִהְיֶה בְּיַד בְּגִי
דָּגִיד וְאַתֶּם הַמּוֹן רָב וְעִמְכֶם עֲגָלֵי זָהָב אֲשֶׁר עָשָׂה
לָכֶם יִרְבֵּעַם לֹא־לֵהִים: ^{טז}הֲלֹא הִדַּחַתֶּם אֶת־פְּהַגֵי
יִהְיֶה אֶת־בְּגִי אֶהְרֹן וְהַלְוִיִּם וַתַּעֲשׂוּ לָכֶם כְּהִנָּיִם
כְּעַמֵּי הָאָרְצוֹת כָּל־הַבָּא לְמִלְא יָדוֹ בְּפָר בּוֹ־בָקָר
וְאֵילִם שִׁבְעָה וְהֵנָּה כֹּהֵן לֹא אֶ־לֵהִים: וְאַנְחָנוּ
יִהְיֶה אֶ־לֵהִינוּ וְלֹא עֲזַבְנָהוּ וְכַהֲנִים מִשְׁרָתִים
לִי־הִנֵּה בְּגִי אֶהְרֹן וְהַלְוִיִּם בְּמִלְאכָת: ^{יז}וּמִקְטָרִים
לִי־הִנֵּה עֲלֹת בַּבָּקָר־בַּבָּקָר וּבַעֲרָב־בַּעֲרָב וּקְטָר־ת־
סַמִּים וּמַעֲרֹכַת לָחֶם עַל־הַשִּׁלְחָן הַטָּהוֹר וּמִנֹּרֶת
הַזָּהָב וְנֹרְתִיהָ לְבָעַר בַּעֲרָב בַּעֲרָב כִּי־שִׁמְרִים
אֲנַחְנוּ אֶת־מִשְׁמֶרֶת יִהְיֶה אֶ־לֵהִינוּ וְאַתֶּם עֲזַבְתֶּם
אֹתוֹ: ^{יח}וְהִנֵּה עִמָּנוּ בְּרֹאשׁ הָא־לֵהִים וְכַהֲנָנוּ
וַחֲצֻצְרוֹת הַתְּרוּעָה לְהַרְיֵעַ עֲלֵיכֶם בְּגִי יִשְׂרָאֵל
אֶל־תִּלְחַמּוּ עִם־יִהְיֶה אֶ־לֵהִי־אֲבֹתֵיכֶם כִּי־לֹא
תִצְלִיחוּ: ^{יט}וַיִּרְבֵּעַם הִסֵּב אֶת־הַמַּאֲרָב לְבֹוא
מֵאַחֲרֵיהֶם וַיִּהְיוּ לִפְנֵי יְהוּדָה וְהַמַּאֲרָב מֵאַחֲרֵיהֶם:
^כוַיִּפְּנוּ יְהוּדָה וְהִנֵּה לָהֶם הַמִּלְחָמָה פָּגִים וְאַחֲוֹר
וַיִּצְעֲקוּ לִי־הִנֵּה וְהַפְּהָנִים מִחֲצָרִים בַּחֲצֻצְרוֹת:
^{כא}וַיַּרְיֵעוּ אִישׁ יְהוּדָה וַיְהִי בְּהַרְיֵעַ אִישׁ יְהוּדָה
וְהָא־לֵהִים נִגַּף אֶת־יִרְבֵּעַם וְכָל־יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי

אֲבִיהָ וַיְהוּדָה: ^{כב}וַיָּנוּסוּ בְּגִי־יִשְׂרָאֵל מִפְּנֵי יְהוּדָה
וַיִּתְּגַם אֶ־לֵהִים בְּיָדָם: ^{כג}וַיָּכּוּ בָהֶם אֲבִיהָ וְעִמּוֹ מִכָּה
רַבָּה וַיִּפְּלוּ חֲלָלִים מִיִּשְׂרָאֵל חֲמִש־מֵאוֹת אֶלֶף
אִישׁ בַּחֹר: ^{כד}וַיִּפְּנְעוּ בְּגִי־יִשְׂרָאֵל בַּעֲת הַהִיא
וַיִּאֲמְצוּ בְּגִי יְהוּדָה כִּי נִשְׁעָנוּ עַל־יִהְיֶה אֶ־לֹהֵי
אֲבֹתֵיהֶם: ^{כה}וַיִּרְדֹּף אֲבִיהָ אַחֲרָי יִרְבֵּעַם וַיִּלְכְּד
מִמָּנוּ עָרִים אֶת־בֵּית־אֵל וְאֶת־בְּנוֹתֶיהָ וְאֶת־יִשְׁנָה
וְאֶת־בְּנוֹתֶיהָ וְאֶת־עַפְרָיִן וּבְנֵתֶיהָ: ^{כו}וְלֹא־עָצַר כַּח־
יִרְבֵּעַם עוֹד בְּיַמֵּי אֲבִיהָ וַיִּגְפְּהוּ יִהְיֶה וַיָּמָת:
^{כז}וַיִּתְּתֵנּוּ אֲבִיהָ וַיִּשְׂאֵלוּ נָשִׁים אַרְבַּע עָשָׂרָה
וַיִּוֹלְד עָשָׂרִים וּשְׁנַיִם בָּנִים וְשֵׁשׁ עָשָׂרָה בָּנוֹת:
^{כח}וַיִּלְחַר דְּבָרֵי אֲבִיהָ וּדְרָכָיו וּדְבָרָיו כְּתוּבִים
בַּמִּדְבָּר שֶׁהָיָה עֵדוֹ: ^{כט}וַיִּשְׁכַּב אֲבִיהָ עִם־אֲבֹתָיו
וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ בְּעִיר דְּגִיד וַיִּמְלֹךְ אֶסָא בְּנוֹ תַחְתָּיו
בְּיַמָּיו שָׁקֵטָה הָאָרֶץ עֲשָׂר שָׁנִים:

יד «וַיַּעַשׂ אֶסָא הַטּוֹב וְהַיָּשָׁר בְּעֵינֵי יִהְיֶה
אֶ־לֹהֵיו: ^{יב}וַיִּסֶר אֶת־מִזְבְּחוֹת הַנֹּכַר וְהַבָּמוֹת וַיִּשְׁפֹּר
אֶת־הַמִּצְבּוֹת וַיַּגְדַּע אֶת־הָאֲשָׁרִים: ^{יג}וַיֹּאמֶר
לִיהוּדָה לְדָרוֹשׁ אֶת־יִהְיֶה אֶ־לֹהֵי אֲבֹתֵיהֶם
וְלַעֲשׂוֹת הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה: ^{יד}וַיִּסֶר מִכָּל־עָרֵי יְהוּדָה
אֶת־הַבָּמוֹת וְאֶת־הַתַּמְגָּנִים וַתִּשְׁקֹט הַמִּמְלָכָה
לִפְנָיו: ^{טו}וַיָּבֶן עָרֵי מְצוּרָה בִּיהוּדָה כִּי־שָׁקֵטָה
הָאָרֶץ וְאִין־עִמּוֹ מִלְחָמָה בַּשָּׁנִים הָאֵלֶּה כִּי־הִגִּית
יִהְיֶה לוֹ: ^{טז}וַיֹּאמֶר לִיהוּדָה נִבְּנָה ו אֶת־הָעָרִים
הָאֵלֶּה וְנִסָּב חוֹמָה וּמַגְדָּלִים דְּלָתִים וּבְרִיחִים
עוֹדְנוּ הָאָרֶץ לִפְנָיו כִּי דָרְשָׁנוּ אֶת־יִהְיֶה
אֶ־לֵהִינוּ דָרְשָׁנוּ וַיִּנְחַלְנוּ מִסָּבִיב וַיָּבֶנוּ וַיִּצְלִיחוּ:
וַיְהִי לְאֶסָא חָיִל נִשְׂא צָנָה וְרָמַח מִיְהוּדָה שְׁלֹשׁ
מֵאוֹת אֶלֶף וּמִבְּנֵימָן נִשְׂאֵי מָגֵן וְדָרָכֵי קִשָׁת
מֵאַתִּים וּשְׁמוֹנִים אֶלֶף כָּל־אֵלֶּה גְּבוּרֵי חָיִל: ^{יז}וַיֵּצֵא
אֵלֵיהֶם זָרַח הַפּוֹשֵׁי בַחֵיל אֶלֶף אֶלְפִים וּמִרְכָּבוֹת
שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וַיָּבֵא עַד־מְרֹשָׁה: ^{יח}וַיֵּצֵא אֶסָא לִפְנָיו
וַיַּעֲרֹכוּ מִלְחָמָה בְּגִיא צְפֹתָה לְמְרֹשָׁה: ^{יט}וַיִּקְרָא
אֶסָא אֶל־יִהְיֶה הִנֵּה אֶ־לֵהִינוּ וַיֹּאמֶר יִהְיֶה אִין־עִמָּךְ
לְעוֹר בֵּין רַב לְאִין כַּח עֲזָרְנוּ יִהְיֶה אֶ־לֵהִינוּ כִּי־
עָלֶיךָ נִשְׁעָנוּ וּבִשְׁמֶךָ בָּאֵנוּ עַל־הַמּוֹן הַזֶּה יִהְיֶה
אֶ־לֵהִינוּ אֵתָה אֶל־יַעֲצֹר עִמָּךְ אָנוּשׁ: ^כוַיִּגַּף יִהְיֶה
אֶת־הַפּוֹשִׁים לִפְנֵי אֶסָא וּלִפְנֵי יְהוּדָה וַיָּנוּסוּ

הפוששים: וַיִּרְדְּפֵם אֱסָא וְהָעָם אֲשֶׁר-עִמּוֹ עַד-
לְגֵרֶךָ וַיִּפֹּל מִפּוֹשִׁיִּים לְאִין לָהֶם מִחַיָּה כִּי-נִשְׁבְּרוּ
לִפְנֵי-יְהוָה וּלְפָנָי מִחֲנֹהוּ וַיִּשְׂאוּ שָׁלַל הַרְבֵּה
מְאֹד: וַיִּפּוּ אֶת כָּל-הָעָרִים סְבִיבוֹת גֵּרֶר כִּי-הָיָה
פַחַד-יְהוָה עֲלֵיהֶם וַיִּבְזּוּ אֶת-כָּל-הָעָרִים כִּי-בָנָה
רַבָּה הָיְתָה בָהֶם: וְגַם-אֶהְיֶה מִקְנֵה הַכּוֹ וַיִּשְׁבּוּ
צֹאן לָרֶב וּגְמָלִים וַיִּשְׁבּוּ יְרוּשָׁלַם:

טו וַעֲזָרְתֵהוּ בְּ-עוֹלָד הָיְתָה עָלָיו רוּחַ אֱ-לֹהִים:
וַיֵּצֵא לִפְנֵי אֱסָא וַיֹּאמֶר לוֹ שְׁמַעוּנִי אֱסָא וְכֹל-
יְהוּדָה וּבִנְיָמִן יְ-הוָה עִמָּכֶם בְּהִיוֹתְכֶם עִמּוֹ וְאִם-
תִּדְרָשׁוּהוּ יִמָּצֵא לָכֶם וְאִם-תִּעֲזָבֵהוּ יֵעֲזֹב אֶתְכֶם:
וַיִּמָּיִם רַבִּים לְיִשְׂרָאֵל לֵלֵא אֱ-לֹהֵי אֲמֵת וּלְלֵא
כַּהֵן מוֹרָה וּלְלֵא תוֹרָה: וַיִּשְׁבַּב בְּצַר-לוֹ עַל-יְ-הוָה
אֱ-לֹהֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּבְקֹשׁוּהוּ וַיִּמָּצֵא לָהֶם: וַיִּבְעַתִּים
הָהֵם אִין שְׁלוֹם לְיוֹצֵא וּלְבָא כִּי מֵהוּמַת רַבּוֹת עַל
כָּל-יִשְׁבְּי הָאָרְצוֹת: וַכַּתְתּוּ גוֹי-בְגוֹי וְעִיר בְּעִיר
כִּי-אֱ-לֹהִים הַמָּמָם בְּכָל-צָרָה: וְאַתֶּם חֲזָקוּ וְאַל-
יִרְפוּ יְדֵיכֶם כִּי יֵשׁ שֹׁכֵר לִפְעֻלַתְכֶם: וַכִּשְׁמַע אֱסָא
הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְהִנְבּוּאָה עֲדָד הִנְבִּיאַת הַתַּחֲזֹק
וַיַּעֲבֵר הַשְׁקוּצִים מִכָּל-אָרֶץ יְהוּדָה וּבִנְיָמִן וּמִן-
הָעָרִים אֲשֶׁר לְכַד מִתֵּר אֶפְרָיִם וַיַּחֲדֹשׁ אֶת-מִזְבַּח
יְ-הוָה אֲשֶׁר לִפְנֵי אוֹלָם יְ-הוָה: וַיִּקְבֹּץ אֶת-כָּל-
יְהוּדָה וּבִנְיָמִן וְהַגָּרִים עִמָּהֶם מֵאֶפְרָיִם וּמְנַשֶּׁה
וּמִשְׁמַעוֹן כִּי-נִפְלוּ עָלָיו מִיִּשְׂרָאֵל לָרֶב בְּרֵאֲתָם
כִּי-יְ-הוָה אֱ-לֹהֵיו עִמּוֹ: וַיִּקְבְּצוּ יְרוּשָׁלַם בַּחֲדָשׁ
הַשְּׁלִישִׁי לַשָּׁנָה חֲמֵשׁ-עָשָׂרָה לְמַלְכוּת אֱסָא:
וַיִּזְבְּחוּ לִי-הוָה בַּיּוֹם הַהוּא מִן-הַשָּׁלַל הַבִּיאוּ
בְּקָר שִׁבְעַת מֵאוֹת וְצֹאן שִׁבְעַת אֲלָפִים: וַיִּבְבְּאוּ
בְּבָרִית לְדָרוֹשׁ אֶת-יְ-הוָה אֱ-לֹהֵי אֲבוֹתֵיהֶם בְּכָל-
לְבָבָם וּבְכָל-נַפְשָׁם: וְכֹל אֲשֶׁר לֹא-יִדְרָשׁ לִי-הוָה
אֱ-לֹהֵי-יִשְׂרָאֵל יוּמַת לְמִן-קֶטֶן וְעַד-גָּדוֹל לְמֵאִישׁ
וְעַד-אִשָּׁה: וַיִּשְׁבְּעוּ לִי-הוָה בְּקוֹל גָּדוֹל
וּבְתוֹעָה וּבְחֻצְצוֹרוֹת וּבְשׁוֹפְרוֹת: וַיִּשְׁמְחוּ כָל-
יְהוּדָה עַל-הַשְּׁבוּעָה כִּי בְכָל-לְבָבָם נִשְׁבְּעוּ וּבְכָל-
רְצוֹנָם בִּקְשׁוּהוּ וַיִּמָּצֵא לָהֶם וַיִּנַּח יְ-הוָה לָהֶם
מִסְבִּיב: וְגַם-מַעֲכָה אִם אֱסָא הַמֶּלֶךְ הִסִּירָהּ
מִגְבִּירָה אֲשֶׁר-עָשְׂתָה לְאֲשֶׁרָה מִפְּלָצַת וַיִּכְרַת
אֱסָא אֶת-מִפְּלָצָתָהּ וַיִּדְקַ וַיִּשְׂרַף בְּנַחַל קִדְרוֹן:

וְהַבְּמוֹת לֹא-סָרוּ מִיִּשְׂרָאֵל רַק לְבַב-אֱסָא הָיָה
שָׁלֵם כָּל-יָמָיו: וַיִּבָּא אֶת-קִדְשֵׁי אֲבִיו וְקִדְשֵׁי
בַּיִת הָאֱ-לֹהִים כֶּסֶף וְזָהָב וְכֵלִים: וַיִּמְלַחְמָה לֹא
הָיְתָה עַד שָׁנַת-שְׁלֹשִׁים וְחָמֵשׁ לְמַלְכוּת אֱסָא:

טז בַּשָּׁנָה שְׁלֹשִׁים וְשֵׁשׁ לְמַלְכוּת אֱסָא עָלָה
בַּעֲשָׂא מֶלֶךְ-יִשְׂרָאֵל עַל-יְהוּדָה וַיָּבֹן אֶת-הַרְמָה
לְבִלְתֵּי תַת יוֹצֵא וְבָא לְאֱסָא מֶלֶךְ יְהוּדָה: וַיֵּצֵא
אֱסָא כֶּסֶף וְזָהָב מֵאֲצֵרוֹת בַּיִת יְ-הוָה וּבַיִת הַמֶּלֶךְ
וַיִּשְׁלַח אֶל-בְּן-הַדָּד מֶלֶךְ אֲרָם הַיּוֹשֵׁב בְּדַרְמָשֶׁק
לֵאמֹר: בְּרִית בֵּינִי וּבֵינְךָ וּבֵין אָבִי וּבֵין אָבִיךָ הִנְנֵה
שְׁלַחְתִּי לְךָ כֶּסֶף וְזָהָב לְךָ הַפָּר בְּרִיתְךָ אֶת-בַּעֲשָׂא
מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲלֵה מֵעָלָי: וַיִּשְׁמַע בְּן-הַדָּד אֶל-
הַמֶּלֶךְ אֱסָא וַיִּשְׁלַח אֶת-שָׂרֵי הַחֲיָלִים אֲשֶׁר-לוֹ
אֶל-עָרֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּפּוּ אֶת-עִינוֹן וְאֶת-דָּן וְאֶת אֲבֵל
מַיִם וְאֶת כָּל-מִסְכְּנֹת עָרֵי נַפְתָּלִי: וַיְהִי כִשְׁמַע
בַּעֲשָׂא וַיַּחֲדֹל מִבְּנוֹת אֶת-הַרְמָה וַיִּשְׁבַּת אֶת-
מִלְאכְתּוֹ: וְאֱסָא הַמֶּלֶךְ לָקַח אֶת-כָּל-יְהוּדָה
וַיִּשְׂאוּ אֶת-אֲבָנֵי הַרְמָה וְאֶת-עֲצֵיָהּ אֲשֶׁר בָּנָה
בַּעֲשָׂא וַיָּבֹן בָּהֶם אֶת-גִּבְעַת וְאֶת-הַמִּצְפָּה: וַיִּבְעַת
הַהִיא בָּא חֲנַנִי הָרֵאָה אֶל-אֱסָא מֶלֶךְ יְהוּדָה וַיֹּאמֶר
אֵלָיו בְּהַשְׁעֲנֶךָ עַל-מֶלֶךְ אֲרָם וְלֹא נִשְׁעַנְתָּ עַל-
יְ-הוָה אֱ-לֹהֶיךָ עַל-כֵּן נִמְלַט חַיִּל מִלְּךָ-אֲרָם
מִיָּדָה: הֲלֹא הַפּוֹשִׁים וְהַלּוֹבִיִּם הָיוּ לְחַיִּל לָרֶב
לָרֶכֶב וּלְפָרָשִׁים לְהַרְבֵּה מְאֹד וּבְהַשְׁעֲנֶךָ עַל-
יְ-הוָה נִתְּנָם בְּיָדָהּ: כִּי יְ-הוָה עִיָּנוּ מִשְׁטָטוֹת
בְּכָל-הָאָרֶץ לְהַתְחַזֵּק עִם-לְבָבָם שָׁלֵם אֵלָיו נִסְכְּלַת
עַל-זֹאת כִּי מַעֲתָה יֵשׁ עִמָּךְ מַלְחָמוֹת: וַיִּכְעַס
אֱסָא אֶל-הָרֵאָה וַיִּתְּנֵהוּ בַּיִת הַמַּהְפֹּכֶת כִּי-בָזַעַף
עִמּוֹ עַל-זֹאת וַיִּרְצֹץ אֱסָא מִן-הָעָם בָּעֵת הַהִיא:
וְהִנְנֵה דְבָרֵי אֱסָא הָרֵאשׁוֹנִים וְהָאֲחֵרוֹנִים הַנֵּם
כְּתוּבִים עַל-סֵפֶר הַמְּלָכִים לִיהוּדָה וַיִּשְׂרָאֵל:
וַיִּחַלֵּא אֱסָא בַּשָּׁנָה שְׁלוֹשִׁים וְתֵשַׁע לְמַלְכוּתוֹ
בְּרַגְלָיו עַד-לְמַעְלָה חָלְיוֹ וְגַם-בְּחָלְיוֹ לֹא-דָרַשׁ
אֶת-יְ-הוָה כִּי בָרַפְאִים: וַיִּשְׁכַּב אֱסָא עִם-אֲבֹתָיו
וַיָּמָת בַּשָּׁנָה אַרְבָּעִים וְאַחַת לְמַלְכוֹ: וַיִּיקְבְּרָהוּ
בְּקִבְרֹתָיו אֲשֶׁר כָּרָה-לוֹ בְּעִיר דָּוִד וַיִּשְׁכַּיְבֵהוּ
בַּמִּשְׁכָּב אֲשֶׁר מִלֵּא בְּשָׁמַיִם וַיִּנָּיִם מִרְקָחִים

הלכות שבת פרק ג

ג,א מתיר להתחיל במלאכה מערב שבת, אף על פי שהיא נגמרת מאליה בשבת: שלא נאסר עלינו, אלא לעשות מלאכה מעצמו שליום; אבל שתעשה המלאכה מעצמה בשבת, מתיר לנו להנות במה שנעשה בשבת מאילו.

ג,ב פיצד: פותקין מים לגנה ערב שבת עם השכה, והיא מתמלאה והולכת כל היום בלוי. ומניחין מגמר תחת הפלים, והן מתגמרין והולכין כל השבת בלה. ומניחים קלור על גבי העין, ואספלונית על גבי המפה, ומתרפין והולכין כל השבת בלה. ושורין דיו וסממנין עם השכה, והן נשרין והולכין כל השבת בלה. ונותנין צמר ליורה, ואונין שלפשתן לתנור, והם משתנין והולכין כל השבת בלה. ופורסין מצודות לחיה ולעופות ולדגים עם השכה, והן צדין והולכין כל השבת בלה. וטוענין בקורת בית הכרוב ובעגולי הגת עם השכה, והמשקין זבין והולכין כל השבת בלה. ומדליקין את הנר או את המדורה מפערב, והיא דולקת והולכת כל השבת בלה.

ג,ג מניחין קדרה על גבי האש, או בשר בתנור או על גבי גחלים, והן מתפשלים והולכין כל השבת בלה, ואוכלין אותן בשבת. ויש בדבר זה, דרכים שהן אסורין גזרה, שמוא יחתה בגחלים בשבת.

ג,ד פיצד: תבשיל שלא בשל כל צרפו, וחסין שלא הוחמו כל צרפון, או תבשיל שבשיל כל צרפו וכל זמן שמצטמק הוא יפה לו אין משהין אותו על גבי האש בשבת, אף על פי שהנה מפעור יום: גזרה שמוא יחתה בגחלים כדי להשלים בשולו, או כדי לצמקו. לפיכך אם גרף האש, או שכפה אש הפירה באפר או בנערת הפשתן הדקה, או שעממו הגחלים שחרי הן כמכפות באפר, או שהסיקה בקש

או בגבכה או בגללי פחמה דקה שחרי אין שם גחלים בוערות חרי זה, מתיר לשהות עליה: שחרי הסיה דעתו מזה התבשיל, ואין גוזרין שמוא יחתה באש.

ג,ה במה דברים אמורים, בפירה שהכלה מועט. אבל התנור אף על פי שגרף האש, או חפה באפר, או שהסיקהו בקש או בגבכה אין משהין בתוכו, ולא על גביו, ולא סומכין לו תבשיל שלא בשל כל צרפו, או שבשיל כל צרפו ומצטמק ויפה לו: הואיל והכלו חם ביותר, אינו מסיח דעתו; וחוששים שמוא יחתה בזו האש המעוטה, אף על פי שהיא אש קש וגבכה או מכסה.

ג,ו ולמה אסרו לשהות בתנור, אף על פי שגרף מפני שהגרף אינו גורף אלא רב האש ועצמה, ואי אפשר לגרף כל האש עד שלא תשאר ניצוצה אחת; ומפני שהכלו חם, שמוא יחתה כדי לנער הניצוצות הנשארות.

ג,ז חפפה הכלו רב מהכל הפירה, ומועט מהכל התנור. לפיכך אם הסיקו בגפת או בעצים חרי הוא בתנור, ואין משהין בתוכו ולא על גביו, ולא סומכין לו תבשיל שלא בשל כל צרפו, או מצטמק ויפה לו: אף על פי שגרף, או כפה באפר. ואם הסיקהו בקש או בגבכה חרי הוא בפירה שהסקה בקש ובגבכה, ומשהין עליו. ומתיר לסמוך לפירה מפערב, אף על פי שאינה גרופה. ואיזו היא פירה, ואיזה הוא פפה פירה, מקום שפיתת שתי קדרות; וכפה, מקום שפיתת קדרה אחת.

ג,ח תבשיל חי שלא בשל כלל, או שבשיל כל צרפו ומצטמק ורע לו מתיר לשהותו על גבי האש, בין בפירה וכפה בין בתנור. וכן תבשיל שבשיל ולא בשל כל צרפו, או בשל כל צרפו ומצטמק ויפה לו אם השליף לתוכו אפר חי סמוך לבין השמשות, נעשה הכל

בתבשיל חי; ומתן לשחותו על האש, אף על פי שלא גרף ולא כסה, מפני שכבר הסיח דעתו ממונו, ואינו בא לחתות בגחלים.

ג, ט כל תבשיל שאסור לשחותו אם עבר ושהה אותו אסור לאכלו עד מוצאי שבת, ומתין בכדי שייעשה. ואם שכחו אם תבשיל שלא בשל כל צרכו הוא, אסור עד מוצאי שבת; ואם תבשיל שפשל כל צרכו הוא ומצטמק ויפה לו, מתן לאכלו בשבת.

ג, י כל שמתן לשחותו על גפי האש פשוטלים אותו בשבת, אסור להחזירו למקומו. ואין מחזירין לעולם, אלא על גפי פירה גרופה, או מבסה, או בכירה וכפה שהסקו בקש וגבבה; והוא, שלא הניח הקדרה על גפי קרקע; אבל משהניחה על גפי הקרקע, אין מחזירין אותה, ואכלו על גפי גרופה, או מבסה. ואין מחזירין לתנור ולא לפכה, שהסקו בגפת או בעצים, אף על פי שגרף או פסה, מפני שהכלן הם ביותר. וכל שאין מחזירין עליו, אין סומכין לו בשבת.

ג, יא אסור להכניס מגרפה לקדרה, והיא על האש, להוציא ממנה בשבת; מפני שמגם בה, וזה מצרפי הפסול הוא; ונמצא במבשיל בשבת. ומתן להחזיר מפירה לכירה, אכלו מפירה שהכלה מועט לכירה שהכלה מרבה; אבל לא מפירה לטמינה, ולא מטמינה לכירה. ג, יב לא ימלא אדם קדרה עססיות ותרמוסין, או חבית שלמים, ויתן לתוך התנור ערב שבת עם חשכה, וישחה אותן שאלו וכיוצא בהן, אף על פי שלא בשלו כל עיקר, בתבשיל שלא בשל כל צרכו הן, מפני שאינן צריכים בשול חרבה; ודעתו עליהן לאכלן לאלתר, ולפיכך אסור לשחותן בתנור. ואם עבר ושהה אסורין עד מוצאי שבת, ומתין בכדי שייעשו.

ג, יג תנור שנתן לתוכו בשר מפעוד יום,

ושהה אותו בשבת אם בשר גדי הוא וכיוצא בו, מתן, שאם יחתה בגחלים, יתחרף הבשר שאינו צריך אלא תמימות האש בלבד; ואם בשר עז או שור הוא, אסור, שמא יחתה בגחלים, לבשלו. ואם טה פני התנור פטיט, מתן שאם בא לפתח התנור ולחתות, תפנס חרוח, ויתקשה הבשר ויפסד, ויצטמן התנור.

ג, יד וכן כל דבר שהרוח מפסדת אותו, אין גוזרין עליו שמא יגלהו ויחתה; ומפני זה נותנין אונין שלפשתן לתוך התנור עם חשכה, שאם גלהו יפסד.

ג, טו נתן גדי שלם לתוך התנור הרי זה כבשר העז או בשר שור, ואסור לשחותו, שמא יחתה בגחלים: אלא אם פן טה התנור. ומתן לשלשל בבש הפסח לתנור עם חשכה, אף על פי שאינו טה, מפני שבני חבורה, זריזים הן.

ג, טז אין צולין בשר בצל וביצה על גפי האש אלא כדי שייעלו מפעוד יום, ויהיו ראויין לאכילה. ואם נשארו אחר פן על האש בשבת, עד שייעלו חרבה מתן, מפני שהן פמצטמק ורע לו: שאם חתה יחרף אותן, שעל גוף האש הם. ומפני זה מניחין המגמר תחת הפלים עם חשכה שאם חתה בגחלים, ישרף המגמר ויעשן הפלים.

ג, יז הא למדת, שכל דבר שאנו אוסרין בענין זה, אינו אסור משום שהוא נעשה בשבת; אלא גזרה, שמא יחתה בגחלים. לפיכך אין נותנין צמר ליורה, אלא אם פן היתה עקורה מעל האש שמא יחתה בגחלים: והוא, שיחיה פיה טה פטיט שמא יגם בה, משחשכה.

ג, יח אין נותנין את הפת בתנור עם חשכה, ולא חררה על גפי הגחלים אלא כדי שיקרמו פנים שאינן מדבקים בתנור או באש. ואם נשארו אחר פן, עד שיגמר אפיתן מתן: שאם יחתה, יפסיד אותן. ואם נתן סמוך לחשכה,

וְחִשְׁבָה וְעָדִין לֹא קָרְמוּ פָּנֶיהָ אִם בְּמִזִּיד אָסוּר
לֶאֱכֹל מִהֵן עַד מוֹצְאֵי שַׁבָּת, וַיִּמְתִּין בְּכַדֵּי
שְׂיַעֲשׂוּ. וְאִם בְּשׂוֹגֵג מִתֵּר לֹא לְרִדוֹת מִמָּנְחָה מְזוּזָן
שְׁלוֹשׁ סְעוּדוֹת, בַּשַּׁבָּת; וְכִשְׁהוּא רִוְדָה לֹא
יִרְדָּה בְּמִרְדָּה בְּדֶרֶךְ שְׁהוּא עוֹשֶׂה בְּחַל, אֲלֵא
בְּסִפִּין וְכִיּוֹצֵא בָּהּ.

ג, יט עוֹשֶׂה אָדָם מְדוּרָה מִכָּל דֶּבֶר שִׁירְצָה, בֵּין
עַל גַּבֵּי קָרְקַע בֵּין עַל גַּבֵּי מְנוּרָה, וּמִדְּלִיקָה
מִבְּעוֹד יוֹם, וּמִשְׁתַּמֵּשׁ לְאוֹרָה אוֹ מִתְּחִמָּם
בְּנִגְדָּה בַּשַּׁבָּת. וְצָרִיף שְׂיִדְּלִיק רַב הַמְדוּרָה קִדָּם
חֲשֻׁבָה, עַד שֶׁתֵּהָא שְׁלֵחֶבֶת עוֹלָה מֵאֵלֶיהָ קִדָּם
הַשַּׁבָּת; וְאִם לֹא הִדְּלִיק רַבָּה, אָסוּר לְהַנּוֹת בָּהּ
בַּשַּׁבָּת גְּזֵרָה, שְׁמָא יַחְתֶּה בָּהּ וַיִּנְדֵּד הָעֵצִים כִּדֵּי
שֶׁתַּעֲלֶה הַשְּׁלֵחֶבֶת. וְאִם הִדְּלִיק עֵץ יְחִידִי, צָרִיף
לְהִדְּלִיק רַב עָבִיו וְרַב הַקָּפוֹ מִבְּעוֹד יוֹם.

ג, כ בַּמָּה דְּבָרִים אָמּוּרִים, בְּגִבּוּלֵיךְ; אֲבָל
בְּמַקְדָּשׁ, מֵאֲחִיזִין אֶת הָאוּר בְּעֵצִים בְּמְדוּרַת
בֵּית הַמּוֹקֵד עִם חֲשֻׁבָה, וְאִין חוֹשְׁשִׁין שְׁמָא
יַחְתֶּה, שֶׁחַבּוּחֵינִים זְרִיזִין הֵן.

ג, כב הֵיטָה מְדוּרָה שְׁלֵקָנִים, אוֹ שְׁלֵגְרַעֲנִין אֵינּוּ
צָרִיף לְהִדְּלִיק הָרַב; אֲלֵא בֵּינָן שֶׁהִתְחִיל בָּהּ
הָאִשׁ קִדָּם הַשַּׁבָּת, מִתֵּר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ, מִפְּנֵי
שֶׁהָאִשׁ נִתְּלִית בְּהֵן בְּמַחְרָה, וְאֵינּוּ צָרִיף
לְחַתּוֹת. לְפִיכֵף אִם אָגַד הַקָּנִים, אוֹ הִנִּיחַ
הַגְּרַעֲנִין בְּחַוְתָּלוֹת הָרִי הֵן פְּעֻצִים, וְצָרִיף
שֶׁתַּעֲלֶה בְּהֵן הַשְּׁלֵחֶבֶת מֵאֵלֶיהָ קִדָּם הַשַּׁבָּת.

ג, כג מְדוּרָה שְׁלֵזָפָת, אוֹ שְׁלֵגְפְרִית, אוֹ
שְׁלֵרְבָב, אוֹ שְׁלֵקִירָה, אוֹ שְׁלֵקֶשׁ, אוֹ שְׁלֵגְבָבָה
אֵינּוּ צָרִיף לְהִדְּלִיק רַבָּה קִדָּם הַשַּׁבָּת, מִפְּנֵי
שֶׁהָאִשׁ מִדְּלֶקֶת אוֹתָם בְּמַחְרָה.

הַלְבוֹת שַׁבָּת פֶּרֶק ד

ד, א יֵשׁ דְּבָרִים שְׁאִם טָמֵן בְּהֵן הַתְּבָשִׁיל, הוּא
מִתְּחִמָּם וּמוֹסִיפִין בְּכִשְׁוִלוֹ כְּעֵין הָאִשׁ כְּגוֹן
זָפָת, וְזָבֵל, וּמְלַח, וְסִיד, וְחוּל, אוֹ זִוְגִין וּמוֹכִין
וְעֹשְׂבִים בְּזִמָּן שֶׁשְׁלֵשְׁתָּן לַחִים וְאֶפְלוֹ מִתְּחַמַּת

עֲצָמָן; וּדְבָרִים אֲלוֹ, נִקְרְאִין דְּבַר הַמוֹסִיף. וַיֵּשׁ
דְּבָרִים שְׁאִם טָמֵן בְּהֵן הַתְּבָשִׁיל, וַיֵּשׂאֵר
בְּחַמִּימוֹתוֹ בְּלֶבֶד, וְאֵינָן מוֹסִיפִין לוֹ בְּשׂוּל,
אֲלֵא מוֹנְעִין אוֹתוֹ מִלְּהַצְטִינָן כְּגוֹן זִוְגִין וּמוֹכִין
וְעֹשְׂבִים יְבִשִׁין, וּכְסוּת, וּפְרוֹת, וְכַנְפֵי יוֹנָה,
וְנִעְרַת הַפִּשְׁתָּן, וְנִסְרַת הָרְשִׁים, וְשִׁלְחִין, וְגִזֵּי
צִמְרֵ; וּדְבָרִים אֲלוֹ, נִקְרְאִין דְּבַר שְׂאֵינּוּ מוֹסִיף.

ד, ב מִן הַדִּין הֵיטָה, שְׁטוּמְנִין בְּדְבַר הַמוֹסִיף
מִבְּעוֹד יוֹם, וַיֵּשׂאֵר הַתְּבָשִׁיל טָמֵן בַּשַּׁבָּת,
שֶׁחֲרִי מִשְׁחִין עַל גַּבֵּי הָאִשׁ בַּשַּׁבָּת. אֲבָל אָסוּר
חֲכָמִים לְהַטְמִין בְּדְבַר הַמוֹסִיף, מִבְּעוֹד יוֹם;
גְּזֵרָה, שְׁמָא תִּרְתֶּה הַקְּדֵרָה בַּשַּׁבָּת, וַיִּצְטָרֵף
לְגַלּוֹתָהּ עַד שֶׁתִּנּוֹחַ הִרְתִּיחָה, וַיִּחְזֹר וַיִּכְפֶּה
בַּשַּׁבָּת; וְנִמְצָא טוֹמֵן בְּדְבַר הַמוֹסִיף בַּשַּׁבָּת,
שֶׁהוּא אָסוּר. לְפִיכֵף מִתֵּר לְטָמֵן בְּדְבַר הַמוֹסִיף,
בֵּין הַשְּׂמֻשׁוֹת שְׁפִתָּם קְדֵרוֹת בֵּין הַשְּׂמֻשׁוֹת,
כִּבֵּר רְתִּחוֹ וְנָחוּ מִבְּעוֹפּוּעֵן, וְכֵיּוֹן שֶׁנָּחוּ, שׁוּב
אֵינָן רוֹתְחִין.

ד, ג וְכֵן מִן הַדִּין הֵיטָה, לְטָמֵן הַתְּבָשִׁיל בְּדְבַר
שְׂאֵינּוּ מוֹסִיף, בַּשַּׁבָּת עֲצָמָה; אֲבָל אָסוּר
חֲכָמִים דְּבַר זֶה גְּזֵרָה שְׁמָא יִטְמִין בְּרַמְזִין וַיִּהְיֶה
כּוּ נִיּוֹצְוֹת שְׁלֵאִשׁ, וְנִמְצָא חוֹתָה בְּגַחְלִיבָם;
לְפִיכֵף אָסוּר לְהַטְמִין דְּבַר חָם בַּשַּׁבָּת, וְאֶפְלוֹ
בְּדְבַר שְׂאֵינּוּ מוֹסִיף.

ד, ד סִפְקֵי חֲשֻׁבָה סִפְקֵי לֹא חֲשֻׁבָה, מִתֵּר לְטָמֵן
אֶת דְּבַר חָם; וּמִתֵּר לְטָמֵן דְּבַר הַצּוּנָן בַּשַּׁבָּת,
בְּדְבַר שְׂאֵינּוּ מוֹסִיף, כִּדֵּי שְׁלֵא יִצְטִינָן בִּיּוֹתָר,
אוֹ כִּדֵּי שֶׁתִּפּוּג צִנְתּוֹ. חֲמוּץ שֶׁטְמָנָן מִעֵרֵב
שַׁבָּת, וְנִתְּגַלוֹ בַּשַּׁבָּת מִתֵּר לְכַסּוֹתוֹ, שֶׁחֲרִי
אֵינּוּ מוֹסִיף; וּמִתֵּר לְהַחְלִיף הַכֶּסֶף בַּשַּׁבָּת.
כִּיּוֹד נוֹטֵל כְּסוּת וּמְנִיחַ כְּנִפֵי יוֹנָה, אוֹ נוֹטֵל
כְּנִפֵי יוֹנָה וּמְנִיחַ הַכְּסוּת.

ד, ה פְּנֵחַ הַתְּבָשִׁיל אוֹ חֲמוּץ חֲמוּץ, מִכְּלֵי לְכָלֵי
אַחַר מִתֵּר לְהַטְמִין הַכְּלֵי אַחַר בַּשַּׁבָּת בְּדְבַר
שְׂאֵינּוּ מוֹסִיף, כְּמוֹ הַדְּבַר הַצּוּנָן; שְׁלֵא אָסוּר

לְהַטְמִיץ בַּשַּׁבָּת, אֲלֵא דְבַר חָם שֶׁהוּא בְּכָלִי
רֵאשׁוֹן שְׁנֵת כְּשֵׁל בּוֹ; אֲבָל אִם פָּנְחוּ, מִתֵּר.

הוּ מְנַיְחִין מִחֵם עַל גְּפִי מִחֵם בַּשַּׁבָּת, וְקִדְרָה
עַל גְּפִי קִדְרָה, וְקִדְרָה עַל גְּפִי מִחֵם, וּמִחֵם עַל
גְּפִי קִדְרָה; וְטַח פִּיהֶם בְּבִצָּק: לֹא בַשֶּׁבִיל
שִׁיחֲמוּ, אֲלֵא בַשֶּׁבִיל שִׁיעֲמָדוּ עַל חָמֵם שְׁלֹא
אָסְרוּ אֲלֵא לְהַטְמִיץ בַּשַּׁבָּת; אֲבָל לְהַנִּיחַ כְּלֵי חָם
עַל גְּפִי כְּלֵי חָם, כְּדֵי שִׁיחֲמוּ עֹמְדִין בְּחִמּוֹמוֹתָן
מִתֵּר. אֲבָל אִין מְנַיְחִין כְּלֵי שִׁישׁ בּוֹ דְּבַר צֹנֵן,
עַל גְּפִי כְּלֵי חָם, בַּשַּׁבָּת שֶׁחֲרֵי מוֹלִיד בּוֹ חָם
בַּשַּׁבָּת; וְאִם הִנִּיחוּ, מִבְּעָרֵב מִתֵּר, וְאִינוּ
כְּטוֹמֵן בְּדַבַּר חִמּוּסִיף.

הַלְכוֹת שַׁבָּת פֶּרֶק ה'

הֵיא הַדְּלִקַת נֵר בַּשַּׁבָּת אֵינָה רְשׁוּת, אִם רָצָה
מְדַלִּיק וְאִם רָצָה אֵינּוּ מְדַלִּיק; וְלֹא מִצְוָה שְׂאִינוּ
חַיֵּב לְרַדֵּף אַחֲרֶיהָ עַד שִׁיעֲשִׁנָּה, כְּגוֹן עֲרוֹבֵי
הַצְּרוֹת אוֹ נְטִילַת יָדַיִם לְאֲכִילָה: אֲלֵא חוֹבָה.
וְאַחַד אֲנָשִׁים וְאַחַד נָשִׁים, חַיִּבִין לְהִיּוֹת
בְּבִתְיָהֶן נֵר דְּלוּק בַּשַּׁבָּת. אֲפִלּוּ אִין לוֹ מַה
יֵאָכֵל שׂוֹאֵל עַל חֲפֵת חַיִּים, וְלוֹקַח שְׁמֶן וּמְדַלִּיק
אֶת הַנֵּר: שְׂוִיָה בְּכָלֵל עֲנָג שַׁבָּת הוּא. וְחַיֵּב
לְבַרֵּךְ קֹדֶם הַדְּלָקָה, אֲשֶׁר קִדְשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו
וְצִוָּנוּ לְהַדְּלִיק נֵר שֶׁלַּשַּׁבָּת כְּדָרֵךְ שֶׁמְבָרֵךְ עַל
כָּל הַדְּבָרִים שֶׁהוּא חַיֵּב בָּהֶם מְדַבְּרֵי סוֹפְרִים.

הֵב מִתֵּר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ לְנֵר הַשַּׁבָּת: וְהוּא, שְׁלֹא
יְהֵא הַדְּבַר צְרִיף עֵינֵין חֲרִיבָה; אֲבָל דְּבַר שֶׁצְּרִיף
לְדַקְדַּק בְּרֵאשִׁיתוֹ, אָסוּר לְהַבְּחִינוּ לְאוֹר הַנֵּר
גְּזֵרָה, שְׂמָא יִטָּה.

הֵג הַמְדַלִּיק צְרִיף לְהַדְּלִיק מִבְּעוֹד יוֹם, קֹדֶם
שֶׁקִּיעַת חַמְמָה. וְנָשִׁים מִצְוֹת עַל דְּבַר זֶה, יוֹתֵר
מִן הָאֲנָשִׁים, לְפִי שֶׁחֵן מִצְוִיּוֹת בְּפִתִּים, וְחֵן
הַעֲסָקוֹת בְּמִלְאָכַת חִבִּית; וְאִף עַל פִּי כּוֹ, צְרִיף
הָאִישׁ לְהַזְחִירֵן וְלְבַדֵּק אוֹתָן עַל כּוֹ, וְלוֹמַר
לְאֲנָשֵׁי בֵיתוֹ עָרֵב שַׁבָּת קֹדֶם שֶׁתְּחַשְׁדֵּה, הַדְּלִיקוּ
אֶת הַנֵּר. סֶפֶק חֲשִׁכָה וְנִכְנָס הַשַּׁבָּת, סֶפֶק לֹא

נִכְנָס אִין מְדַלִּיקוּן.

הֵד מְשַׁתְּשָׁקַע חַמְמָה עַד שִׁירְאוּ שְׁלוֹשָׁה
כּוֹכָבִים בִּינְוֹנָיִים, הוּא חֲזָמֵן הַנְּקִרָא בֵּין
הַשְּׂמֻשׁוֹת בְּכָל מְקוֹם; וְהוּא סֶפֶק מִן הַיּוֹם, סֶפֶק
מִן הַלַּיְלָה, וְדַנִּין בּוֹ לְחַמְמָה, בְּכָל מְקוֹם.
וְלְפִיכֵךְ אִין מְדַלִּיקוּן בּוֹ; וְהַעֲוָשָׁה מְלֹאכָה בֵּין
הַשְּׂמֻשׁוֹת שַׁבָּת וּבֵין הַשְּׂמֻשׁוֹת בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת,
בְּשׂוֹנֵג חַיֵּב חֲטָאת מִכָּל מְקוֹם. וְכּוֹכָבִים אֵלּוּ
לֹא גְדוּלִים הַנִּרְאִים בַּיּוֹם, וְלֹא קִטְנִים שְׂאִין
נִרְאִין אֲלֵא בַּלַּיְלָה; וּמְשִׁירְאוּ שְׁלוֹשָׁה כּוֹכָבִים
אֵלּוּ הַפִּינְוֹנָיִים, חֲרִי זֶה לַיְלָה וְדֵאִי.

הֵה פְּתִילָה שֶׁמְדַלִּיקוּן בָּהּ לַשַּׁבָּת, אִין עוֹשִׂין
אוֹתָהּ מְדַבֵּר שֶׁהָאוֹר מִסְכָּסְכַת בּוֹ כְּגוֹן צֹמֵר,
וְשַׁעַר, וּמְשִׁי, וְצֹמֵר הָאֶרֶז, וּפְשִׁתָּן שְׁלֹא נִפְיָן,
וְסִיב שְׁלֹדְקָל, וּמִינֵי הָעֵץ חֲרָפִים, וְכִיּוֹצֵא בְּהֵן;
אֲלֵא מְדַבֵּר שֶׁהָאוֹר נִתְּלִית בּוֹ כְּגוֹן פְּשִׁתָּה
נְכוּצָה, וּבְגָדֵי שֵׁשׁ, וְצֹמֵר גֶּפֶן, וְכִיּוֹצֵא בְּהֵן.
וְהַמְדַלִּיק צְרִיף שֶׁיְדַלִּיק, כָּרֵב חִיּוֹצֵא מִן
הַפְּתִילָה.

הוּ חַבּוּרָה דְּבַר שֶׁמְדַלִּיקוּן בּוֹ, עַל דְּבַר שְׂאִין
מְדַלִּיקוּן בּוֹ אִם לְהַעֲבוֹת הַפְּתִילָה כְּדֵי לְחַוְסִיף
אוֹרָה, אָסוּר; וְאִם לְהַקְשׁוֹת הַפְּתִילָה כְּדֵי שֶׁתְּהֵא
עוֹמְדַת וְלֹא תִשְׁתַּלְּשֵׁל לְמַטָּה, מִתֵּר.

הֵז נוֹתְנִין גְּרָגֵר שְׁלֹמְלָה וְגָרִים שְׁלֹפּוֹל עַל פִּי
הַנֵּר בְּעָרֵב שַׁבָּת, כְּדֵי שִׁיְהֵא דוֹלֵק בְּלִילֵי שַׁבָּת.
וְכָל הַפְּתִילוֹת שְׂאִין מְדַלִּיקוּן בְּהֵן, עוֹשִׂין מִחֵן
מְדוּרָה בֵּין לְהַתְּחַמֵּם כְּנִגְדָּה, בֵּין לְהַשְׁתַּמֵּשׁ
לְאוֹרָה, בֵּין עַל גְּפִי מְנוֹרָה, בֵּין עַל גְּפִי קַרְקַע;
וְלֹא אָסְרוּ אֲלֵא לַעֲשׂוֹתָן פְּתִילָה לְנֵר, בְּלִבְד.

הֵח שְׂמֶן שֶׁמְדַלִּיקוּן בּוֹ לַשַּׁבָּת, צְרִיף שִׁיְהֵא
נְכוּשָׁף אַחַר הַפְּתִילָה; אֲבָל שְׂמֶנִין שְׂאִין
נְכוּשָׁבִין אַחַר הַפְּתִילָה כְּגוֹן זָפֵת, וְשַׁעֲוָה, וְשְׂמֶן
קִיקָ, וְאֲלִיָּה, וְחֵלֵב אִין מְדַלִּיקוּן בְּהֵן. וּמִפְּנֵי מַה
אִין מְדַלִּיקוּן בְּפְתִילוֹת שְׂאִין הָאוֹר נִתְּלִית בְּהֵן,
וְלֹא בְּשְׂמָנִים שְׂאִין נְכוּשָׁבִים אַחַר הַפְּתִילָה

גזרה, שמא יהיה אור הנר אפל, ויטה אותה; בשעה שישתמש לאורה.

הט חלב שהתיכו, וקרבי דגים שנמזחו נותן לתוכן שמן כל שהוא, ומדליק; אבל שמנין שאין מדליקין בהן אפילו ערבן בשמן משמנים שמדליקין בהן לא ידליק, מפני שאין נמשכין.

הי אין מדליקין בעטרן, מפני שריחו רע שמא יניחנו ויצא, וחובה עליו לישב לאור הנר. ולא בצרי, מפני שריחו טוב שמא יקח ממנו, מן הנר; ועוד, מפני שהוא עף. ולא בנפט לבן, ואפילו בחל מפני שהוא עף, ויבוא לידי סכנה.

היא מתר להדליק לכתחלה, בשאר שמנים כגון שמן צנון, ושמשמן, ולפת, וכל פיוצא בהן: אין אסור אלא אלו שמני חכמים, בלבד.

היב לא יתן אדם כלי מנקב מלא שמן על פי הנר, בשביל שיהא מנטף, ולא ימלא קערה שמן ויתננה בצד הנר ויתן ראש תפתילה לתוכה, בשביל שתהא שואבת גזרה, שמא יקח מן השמן שבפלי: שהרי לא נמאס בנר; ואסור להנות בשבת מן השמן שהדלק בו, ואפילו כבתה הנר, ואפילו נטף מן הנר מפני שהוא מקצה מחמת אסור. ואם חבר הפלי שיש בו השמן אל הנר בסיד, ובחרסית, וכיוצא בהן מתר.

היג אין נותנין כלי תחת הנר לקבל בו שמן בשבת, שהרי מבטל הפלי מהכנו; ואם נתנו מבטול יום, מתר. ונותנין כלי תחת הנר בשבת, לקבל ניצוצות מפני שאין בהן ממש, וחרו לא בטלו מלטלטלו; ואסור לתן לתוכו מים, ואפילו מערב שבת מפני שהוא מקרב את פני הניצוצות.

היד אין פולין לאור הנר, ולא קורין לאור הנר, ואפילו גבוה שתי קומות; ואפילו עשרה בתים זה על גב זה, והנר בעליונה לא יקרא ולא יפלה לאורו בתחתונה, שמא ישפח ויטה. ואם היו

שנים קורין בענין אחר, מתרין לקרות לפני הנר שכל אחד מהן מזכיר חברו, אם שבה; אבל לא בשני ענינות, שכל אחד מהן טרוד בענינו.

הטו התינוקות קורין לפני רבן לאור הנר, מפני שהרב משמרן; אבל הוא לא יקרא, מפני שאין אימתן עליו. ויש לו לראות בספר לאור הנר, עד שיראה ראש הפרשה שהוא צריך להקרותו; ואחר כך נותן הספר בידו, והם קוראין לפניו.

הטז פלים הדומים זה לזה, ואינן נכרין אלא בעיני הרבה אסור להקריבן לאור הנר, ולהבחין ביניהן: שמא ישפח, ויטה. לפיכך שמש שאינו קבוע אסור לו לבדק פוסות וקערות לאור הנר, מפני שאינו מכירן, בין בנר שלשמן, בין בנר שלנפט שאורו רב; אבל שמש קבוע מתר לו לבדק לאור הנר פוסות וקערות, מפני שאינו צריך עיון הרבה. ואם היה נר שלשמן וית אין מורין לו לבדק, ואף על פי שהוא מתר: גזרה, שמא יסתפק ממנו.

היז נר שאחורי הדלת אסור לפתח הדלת ולנעל בדרבו, מפני שהוא מכבהו; אלא יזחר בשעה שפותח, ובשעה שנועל. ואסור לפתח את הדלת כנגד המדורה בשבת, כדי שתהא חרוץ מנשבת בה, ואף על פי שאין שם, אלא רוח המצויה. ומניחין הנר שלשבת על גבי אילן המתבר לקרקע, ואינו חושש.

היח פל מדינות ועירות של ישראל, תוקעין בהן שש תקיעות בערב שבת; ובמקום גבוה היו תוקעין, כדי להשמיע כל אנשי המדינה, וכל אנשי המגרש שלה.

היט תקיעה ראשונה, נמנעו העומדים בשדות מלחרש ומלעדד ומלעשות מלאכה שבשדה; ואין תקרובין רשאים לבנם לעיר, עד שיבואו רחוקים ויבנסו בלם בבת אחת. ועדין החנינות

פתוחות, והתריסין מנחין. התחיל לתקע שניה נסתלקו התריסין, ונגעלו החניות; ועדין החמין והקדרות מנחות על גבי פירה. התחיל לתקע תקיעה שלישית סלק המסלק והטמין המטמין, והדליקו את הנרות. ושוהה כדי לצלות דג, או כדי להדביק פת בתנור; ותוקע ומריע, ותוקע ושובת.

הגב תקיעה ראשונה, תוקע אותה במנחה; והשלישית, קדם לשקיעת החמה. וכן תוקעין במוצאי שבת אחר צאת הכוכבים, להתיר העם למעשיהן.

הכא יום הכפורים שחל להיות בערב שבת, לא היו תוקעין; חל להיות במוצאי שבת, לא תוקעין ולא מבדילין. יום טוב שחל להיות בערב שבת, תוקעין ולא מבדילין; חל להיות לאחר השבת, מבדילין ולא תוקעין.

הלכות שבת פרק ו

ואם אסור לומר לגוי, לעשות לנו מלאכה בשבת אף על פי שאינו מצוה על השבת, ואף על פי שאמר לו מקדם השבת, ואף על פי שאינו צריך לאותה מלאכה, אלא לאחר השבת; ודבר זה, אסורו מדברי סופרים, כדי שלא תהיה שבת קלה בעיניהן, ויבואו לעשות בעצמן.

ובגוי שעשה מלאכה מעצמו בשבת אם בשביל ישראל עשה אותה אסור להנות באותה מלאכה עד מוצאי שבת, ומתין בכדי שתעשה; והוא שלא יהא הדבר בפרהסייה, עד שיודעו בו רבים שדבר זה בשביל פלוני הוא נעשה בשבת. ואם בשביל עצמו בלבד עשה, מתר להנות בה בשבת.

וגם פיצד: גוי שהדליק את הנר, משתמש לאורו ישראל; ואם בשביל ישראל, אסור. עשה פכש לירד בו מן הספינה, ירד אחריו ישראל; ואם בשביל ישראל, אסור. מלא מים

להשקות בהמתו, משקה אחריו ישראל; לקט עשבים להאכיל לבהמתו, מניח ישראל בהמתו לאכל מהן; והוא, שלא יהא הגוי מפיר לאותו ישראל שמא ירפה במלאכתו בשבילו, ונמצא עושה בשביל ישראל. וכן כל דבר שאפשר להרבות בו לא יתנה בו בשבת, אלא אם כן אינו מפיר.

ורא אכל דבר שאין בו להרבות ולמעט, כגון נר וכבש, הואיל ועשה בשביל עצמו, נתנה אחריו ישראל בשבת ואף על פי שהוא מפיר.

נר הדליק במסכה בשבת אם רב ישראל, אסור להשתמש לאורה, שהמדליק, על דעת הרב מדליק; ואם רב גוים, מתר להשתמש לאורה; מהצצה למחצה, אסור. נפלה דלקה בשבת, ובא גוי לכבות אין אומרין לו כפה ואל תכבה, מפני שאין שבתתו עלינו; וכן כל פיוצא בזה.

והמת שעשו לו גוים ארון, וחררו לו קבר בשבת, או הביאו לו חלילין לספר בהן אם בענינה ימתין בכדי שייעשו למוצאי שבת, ויקבר בו. ואם היה הקבר בסרטיה גדולה, והארון על גביו, וכל העוברים והשבים אומרים שזה שהנברים עושין עכשו בשבת, לפלוני הוא הרי זה לא יקבר בו אותו ישראל עולמית, מפני שהוא בפרהסייה. ומתו לקבר בו ישראל אחר והוא, שימתין בכדי שייעשה. וכן כל פיוצא בזה.

ורא גוי שהביא חלילין בשבת למת אף על פי שהביאן מצד החומה ימתין למוצאי שבת כדי שיבואו ממקום קרוב, ואחר כך יספדו בהן; שמא פלילה הביאום ממקום אחר עד החומה, ובפקר נכנסו בהן. ואם ידע בוודאי שממקום פלוני הביאום בשבת, ימתין כדי שיבואו מאותו מקום אחר השבת והוא שלא יהא הדבר בפרהסייה גדולה, כמו שאמרנו.

וְזוֹ עִיר שִׁישְׁרָאֵל וְגוֹיִים דְּרִין בְּתוֹכָהּ, וְהִיתָה
בָּהּ מִרְחֵין הַמְּרַחֵצִת בַּשַּׁבָּת אִם רַב גּוֹיִים, מִתֵּר
לְרַחֵין בָּהּ לְמוֹצָאֵי שַׁבָּת מִיָּד; וְאִם רַב יִשְׂרָאֵל,
יִמְתִּין בְּכַדִּי שְׂיַחֲמוּ חַמְיָו: שֶׁבַשְׁבִּיל הָרַב
הוֹחֲמוּ. מִחֲצָה לְמַחֲצָה, יִמְתִּין בְּכַדִּי שְׂיַחֲמוּ
חַמְיָו. וְכֵן כָּל פְּיוּצָא בְּזַה.

וְהוּא יִשְׂרָאֵל שֶׁאָמַר לְגוֹי לַעֲשׂוֹת לוֹ מְלָאכָה זוֹ
בַּשַּׁבָּת אַף עַל פִּי שֶׁעָבַר וּמִפִּין אוֹתוֹ מִכַּת
מִרְדוּת מִתֵּר לוֹ לְהַנּוֹת בְּאוֹתָהּ מְלָאכָה לְעָרַב,
אַחַר שְׂיַמְתִּין בְּכַדִּי שֶׁתַּעֲשֶׂה. וְלֹא אָסְרוּ בְּכָל
מְקוֹם עַד שְׂיַמְתִּין בְּכַדִּי שְׂיַעֲשׂוּ, אֲלֹא מִפְּנֵי
דְּבַר זֶה: שְׂאֵם תֵּאמַר יְהוּא מִתֵּר מִיָּד שְׂמָא
יֵאמַר לְגוֹי לַעֲשׂוֹת לוֹ, וְיִמְצָא הַדְּבַר מוֹכֵן מִיָּד;
וְכִיּוֹן שֶׁאָסְרוּ עַד שְׂיַמְתִּין בְּכַדִּי שְׂיַעֲשׂוּ, לֹא
יֵאמַר לְגוֹי לַעֲשׂוֹת לוֹ, שֶׁחֲרִי אֵינּוּ מִשְׁתַּכַּר
כָּלּוּם, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מִתַּעֲכָב לְעָרַב בְּכַדִּי
שְׂיַעֲשֶׂה דְּבַר זֶה שֶׁנַּעֲשֶׂה בַּשַּׁבָּת.

וְטוֹ דְּבַר שְׂאֵינּוּ מְלָאכָה, וְאִין אָסוּר לַעֲשׂוֹתוֹ
בַּשַּׁבָּת אֲלֹא מִשּׁוּם שַׁבָּת מִתֵּר לְיִשְׂרָאֵל לִזְמַר
לְגוֹי לַעֲשׂוֹתוֹ בַּשַּׁבָּת: וְהוּא, שְׂיַחֲוִיה שֵׁם מְקַצֵּת
חֲלִי, אוֹ יַחֲוִיה צְרִיף לְדְבַר צְרִף הַרְבֵּה, אוֹ מִפְּנֵי
מְצוּחָה.

וְיִ פִּיּוּצָא: אוֹמַר יִשְׂרָאֵל לְגוֹי לַעֲלוֹת בְּאֵילָן
בַּשַּׁבָּת אוֹ לְשׁוּט עַל פְּנֵי הַמַּיִם, כִּדִּי לְהַבִּיאַ לּוֹ
שׁוֹפָר, אוֹ סִבִּין לְמִילָה; אוֹ מִבִּיאַ לּוֹ מִחֲצַר
לְחֲצַר שְׂאִין בִּינִיחֵן עָרוּב, מִיּוֹם חַמְיָו לְהַרְחִיץ
בְּהֵם קָטָן אוֹ מְצֻטְעָר. וְכֵן כָּל פְּיוּצָא בְּזַה.

וְיֵא חֲלוּקַח בֵּית בְּאַרְצֵן יִשְׂרָאֵל, מִתֵּר לוֹ לִזְמַר
לְגוֹי לְכַתֵּב לוֹ הַשְּׁטָר בַּשַּׁבָּת שֶׁאֲמִירָה לְגוֹי,
אֲסוּרָה מִדְּבָרֵי סוֹפְרִים, וּמִשּׁוּם יִשׁוּב אֲרֵץ
יִשְׂרָאֵל, לֹא גִזְרוּ בְּדָבַר זֶה. וְכֵן חֲלוּקַח בֵּית
מַהֵם בְּסוּרְיָה, שְׂפוּרְיָה בְּאַרְצֵן יִשְׂרָאֵל לְדְבַר זֶה.
וְיֵב פּוֹסֵק אָדָם עִם חַמְיָו עַל הַמְּלָאכָה וְקוֹצֵץ
דְּמִיּוֹם, וְחַמְיָו עוֹשֶׂה לְעַצְמוֹ; וְאַף עַל פִּי שֶׁהוּא
עוֹשֶׂה בַּשַּׁבָּת, מִתֵּר. וְכֵן הַשׁוֹכֵר אֶת חַמְיָו

לְדִמִּים הַרְבֵּה מִתֵּר, אַף עַל פִּי שֶׁהוּא עוֹשֶׂה
בַּשַּׁבָּת. פִּיּוּצָא: כְּגוֹן שֶׁשָּׂכַר חַמְיָו לְשָׁנָה אוֹ
לְשָׁתַיִם, שְׂיַכְתֵּב לוֹ אוֹ יֵאָרֵג לוֹ חֲרִי זֶה בּוֹתֵב
וְאֵרֵג בַּשַּׁבָּת, וּמִתֵּר, כִּי לֹא קָצֵץ עִמּוֹ שְׂיַכְתֵּב
לוֹ סֵפֶר אוֹ שְׂיֵאָרֵג לוֹ כְּגַד, שֶׁהוּא עוֹשֶׂה כְּכָל
עַת שְׂיַרְצָה. וְהוּא שְׂלֹא יַחֲשֵׁב עִמּוֹ, יוֹם יוֹם.

וְיֵג בְּמַה דְּבָרִים אֲמוּרִים, כְּצִנְעָה, שְׂאִין הַכֵּל
מִכִּירִים שְׂזוֹ הַמְּלָאכָה הַנַּעֲשִׂית בַּשַּׁבָּת,
שֶׁלְיִשְׂרָאֵל הוּא; אֲבָל אִם הִיתָה יְדוּעָה וְגִלְוִיָּה
וּמְפָרְסָמַת, אֲסוּרָה שֶׁחֲרוּצָה אֶת חַמְיָו עוֹשֶׂה,
אֵינּוּ יוֹדֵעַ שֶׁקָּצֵץ, וְאוֹמַר שֶׁפְּלוּנִי שָׂכַר חַמְיָו
לַעֲשׂוֹת לוֹ, בַּשַּׁבָּת.

וְיֵד לְפִיכָד הַפּוֹסֵק עִם חַמְיָו לְבָנוֹת לוֹ חֲצֵרוֹ,
אוֹ בּוֹתְלוֹ, אוֹ לְקַצֵּר אֶת שִׂדְהוֹ, אוֹ שֶׁשָּׂכְרוֹ
שָׁנָה אוֹ שְׁתַּיִם לְבָנוֹת לוֹ חֲצֵר, אוֹ לְטַע לוֹ פָּרֶם
אִם הִיתָה הַמְּלָאכָה בְּמִדְיָנָה, אוֹ בְּתוֹךְ הַתְּחוּם
אָסוּר לוֹ לְהַנִּיחֵן לַעֲשׂוֹת בַּשַּׁבָּת, מִפְּנֵי הַרְוָאִים
שְׂאֵינָם יוֹדְעִים שֶׁפּוֹסֵק; וְאִם הִיתָה הַמְּלָאכָה חוּץ
לְתְּחוּם מִתֵּר, שְׂאִין שֵׁם יִשְׂרָאֵל שְׂיַרְצָה אֶת
הַפּוֹעֲלִין, כִּשְׁחֵן עוֹשִׂין בַּשַּׁבָּת.

וְטוֹ וְכֵן מִתֵּר לְאָדָם לְהַשְׁפִּיר בְּרִמּוֹ אוֹ שִׂדְהוֹ
לְגוֹי, אַף עַל פִּי שֶׁהוּא זוֹרְעֵן וְנוֹטְעֵן בַּשַּׁבָּת,
שֶׁחֲרוּצָה יוֹדֵעַ שֶׁשָּׂכְרוֹיִן הֵן, אוֹ בְּאַרְיִסוֹת יָרֵד
לְהֵן. וְדְבַר שְׂשֵׁם יִשְׂרָאֵל בְּעָלְיוֹ קְרוֹי עָלְיוֹ, וְאִין
דְּרָף רַב אֲנָשִׁי אוֹתוֹ הַמְּקוֹם לְהַשְׁפִּירוֹ, אוֹ לְתַנּוֹ
בְּאַרְיִסוֹת אָסוּר לְהַשְׁפִּירוֹ לְגוֹי: מִפְּנֵי שֶׁחַמְיָו
עוֹשֶׂה בְּאוֹתוֹ הַמְּקוֹם מְלָאכָה בַּשַּׁבָּת, וְהוּא
נִקְרָא עַל שֵׁם הַיִּשְׂרָאֵלִי בְּעָלְיוֹ.

וְטוֹ מִתֵּר לְהַשְׂאִיל כְּלִים וּלְהַשְׁפִּירָן לְגוֹי, וְאַף
עַל פִּי שֶׁהוּא עוֹשֶׂה בְּהֵן מְלָאכָה בַּשַּׁבָּת מִפְּנֵי
שְׂאִין אֲנּוּ מְצוּיִים עַל שְׂבִיתַת הַכְּלִים; אֲבָל
בְּהִמְתּוֹ וְעַבְדּוֹ, אָסוּר מִפְּנֵי שְׂאֵנּוּ מְצוּיִן עַל
שְׂבִיתַת בְּהִמָּה וְעַבְד.

וְיֵז הַמְּשַׁתְּתֵף עִם חַמְיָו בְּמְלָאכָה, אוֹ בְּסַחֲרָה,
אוֹ בְּחֻנּוֹת אִם הִתְנּוּ בְּתַחֲלָה שְׂיַחֲוִיה שָׂכַר

השבת לגוי לבדו אם מעט אם הרבה, ושכר יום אחד כנגד יום השבת לישראל לבדו מתר. ואם לא התנו מפתחלה פשיבואו לחלק, נוטל הגוי שכר השבתות כלין לבדו, והשאר חולקין אותו; ואינו מוציא לו כלום כנגד יום השבת, אלא אם כן התנה בפתחלה. וכן אם קבלו שרה בשבתות, דין אחד הוא.

ויה אם לא התנו, ובאו לחלק השכר, ולא היה שכר שבת ידוע יראה לי שהגוי נוטל לבדו שביע השכר, והשאר חולקין. הנותן מעות לגוי להתעסק בהן אף על פי שהגוי נושא ונותן בשבת, חולק עמו שכר בשוה; וכן הורו כל הגאונים.

ויט לא יתן אדם בערב שבת פלים לאמון גוי לעשותו, אף על פי שפסק עמו אלא בכדי שיצא בהן מביתו, קדם שחשכה; וכן לא ימכר אדם חפצו לגוי, ולא ישאלנו, ולא ילנו, ולא ימשכנו, ולא יתן לו במתנה אלא בכדי שיצא באותו חפץ מפתח ביתו, קדם השבת: שכל זמן שהוא בביתו, אין אדם יודע אימתי נתן לו; ובשיצא הגוי מביתו בשבת, וחפץ ישראל בידו, יראה פמי שהלוחו לגוי או משכנו או פסק עמו או מכר לו, בשבת.

וב הנותן אגרת לגוי להוליכה לעיר אחרת אם קצין עמו שכר הולכה מתר, ואכלו נתנה לו ערב שבת עם השכה: והוא שיצא בה מפתח ביתו, קדם השבת. ואם לא קצין אם יש במדינה אדם קבוע שהוא מקבץ האגרות ושולח אותם לכל מדינה ומדינה עם שליחיו, מתר לתן לגוי האגרת: והוא שיחיה שחות פיום כדי שיגיע לבית הסמוך לחומה, קדם השבת שמא זה שמקבץ האגרות ושולחן, ביתו סמוך לחומה הוא. ואם אין שם אדם קבוע לכה, אלא הגוי שנותנין לו האגרת, הוא שמוליכה לעיר אחרת אסור לשלח ביד גוי האגרת לעולם, אלא אם כן קצין לו דמים.

ובא גוי שהביא חפציו בשבת, והכניסו לבית ישראל מתר; ואכלו אמר לו הניחן בזוית זו, חרי זה מתר. ומזמנין את הגוי בשבת, ונותנין לפניו מזונות לאכלו; ואם נטלן ויצא אין נזקקין לו, מפני שאין שבתתו עלינו. וכן נותנין מזונות לפני הבלב בחצר; ואם נטלן ויצא, אין נזקקין לו.

ובב מי שהיה בא בדרה, וקדש עליו היום, והיה עמו מעות נותן פיסו לנכרי להוליכו לו, ולמוצאי שבת לוקחו ממנו. ואף על פי שלא נתן לו שכר על זה, ואף על פי שנתנו לו משחשכה מתר: מפני שאדם פהול על ממנו, ואי אפשר שישליכו; ואם לא תתיר לו דבר זה, שאין אסורו אלא מדברי סופרים יבוא להביאו בידו, ועובר על מלאכה שלתורה.

ובג פכה דברים אמורים, בכיסו; אבל מציאה, לא יתן לנכרי, אלא מוליכה, פחות פחות מארבע אמות.

וכד ישראל שעשה מלאכה בשבת אם עבר ועשה בזדון, אסור לו להנות באותה מלאכה לעולם; ושאר ישראל, מתר להם להנות בה למוצאי שבת מיד: שנאמר "ושמרתם את השבת, כי קדש היא" היא קדש, ואין מעשיה קדש. ביצד: ישראל שבשל בשבת במזיד, למוצאי שבת יאכל לאחרים; אבל לו, לא יאכל עולמית. ואם בשל בשוגג למוצאי שבת יאכל, בין הוא בין אחרים, מיד. וכן כל פיוצא בזה.

ובה פרות שיצאו חוץ לתחום, וחזרו בשוגג, יאכלו בשבת, שהרי לא נעשה בגופן מעשה, ולא נשתנו; במזיד, לא יאכלו עד מוצאי שבת.

וכו השוכר את הפועל לשמר לו את הפרה ואת התינוק, לא יתן לו שכרו שלשבת לפיכך אין אחריות שבת עליו; ואם היה השכיר שכיר

שַׁבַּת או שְׂכִיר שָׁנָה, נֹתֵן לוֹ שְׂכָרוֹ מִשְׁלָם לְפִיכֶם אַחֲרֵינִי שַׁבַּת עָלָיו. וְלֹא יֹאמֶר לוֹ, תֵּן לִי שְׂכָרִי שֶׁלִּשְׁבַּת, אֵלֶּא אֹמֵר לוֹ תֵּן לִי שְׂכָרִי שֶׁלִּשְׁנָה, או שֶׁלְעֶשְׂרֵה יָמִים.

הַלְבוֹת שַׁבַּת פָּרָק ז

זוּ מְלֹאכֹת שְׁחִיבִין עָלֶיהֶן סְקֻלָּה וְכֵרֵת בְּמִזְדָּה, או קָרְבַּן חֲטָאת בְּשִׁנְגָּה מִחֵן אֲבוֹת, וּמִחֵן תּוֹלְדוֹת; וּמִנֵּיין כֹּל אֲבוֹת מְלֹאכֹת, אַרְבָּעִים חֹסֵר אַחַת. וְאֵלּוּ הֵן הַחֲרִישָׁה, וְהַזְרִיעָה, וְהַקְצִירָה, וְהַעֲמֹרָה, וְהַדִּישָׁה, וְהַזְרִיחָה, וְהַבְרִירָה, וְהַטְחִינָה, וְהַתְרַקְדָּה, וְהַלִּישָׁה, וְהַאֲפִיחָה, וְהַגְזִיזָה, וְהַלְבִּיין, וְהַנְפִיין, וְהַצְבִּיעָה, וְהַטְוִיחָה, וְעֵשִׂית הַנִּירִין, וְהַנְסַכַּת הַמַּסְכָּה, וְהַאֲרִיגָה, וְהַבְצִיעָה, וְהַקְשִׁירָה, וְהַחֲתָרָה, וְהַתְּפִירָה, וְהַקְרִיעָה, וְהַבְנִיין, וְהַסְתִּירָה, וְהַחֲבִיחָה בַּפְּטִישׁ, וְהַצִּידָה, וְהַשְׁחִיטָה, וְהַחֲפִשְׁטָה, וְהַחֲעַבְדָּה, וּמְחִיקַת הָעוֹר, וְהַתּוֹכּוֹ, וְהַכְּתִיבָה, וְהַמְחִיקָה, וְהַשְׂרַטוּט, וְהַחֲבַעְרָה, וְהַכְּפִיין, וְהַחֲוֹצָאָה מִרְשׁוֹת לְרְשׁוֹת.

ז, בְּכָל אֵלּוּ הַמְּלֹאכֹת וְכֹל שֶׁהוּא מַעֲבִיב, הֵן הַנְּקָרְאִין אֲבוֹת מְלֹאכֹת. פִּיּוּד הוּא עֲנִינּוּ; אֶחָד הַחֹרֵשׁ, או הַחֹפֵר, או הָעוֹשֶׂה חֲרִיץ חָרִי זֶה אֵב מְלֹאכָה: שֶׁכֹּל אַחַת וְאַחַת מִחֵן חֲפִירָה בְּקַרְקַע, וְעִנִּין אֶחָד הוּא.

זג וְכֵן אֶחָד הַזּוֹרֵעַ זְרָעִים, או הַנוֹטֵעַ אֵילָנוֹת, או הַמְּבַרֵּיךְ אֵילָנוֹת, או הַמְּרַבֵּיב, או הַזּוֹמֵר כֹּל אֵלּוּ אֵב אֶחָד הֵן מְלֹאכֹת מְלֹאכֹת, וְעִנִּין אֶחָד הוּא: שֶׁכֹּל אַחַת מִחֵן לְצַמַּח דְּבַר הוּא מִתְּבוּן.

זד וְכֵן אֶחָד הַקּוֹצֵר תְּבוּאָה או קְטַנִּית, או הַבּוֹצֵר עֲנָבִים, או הַגּוֹדֵר תְּמָרִים, או הַמוֹסֵק זֵיתִים, או הַאֲזִירָה תְּאֵנִים כֹּל אֵלּוּ אֵב מְלֹאכָה אַחַת הֵן: שֶׁכֹּל אַחַת מִחֵן לְעַקֵּר דְּבַר מִגְּדוּלָיו מִתְּבוּן. וְעַל דֶּרֶךְ זוֹ, שָׂאֵר הָאֲבוֹת.

זח הַתּוֹלְדָה, הִיא הַמְּלֹאכָה הַדּוֹמָה לָאֵב מֵאֵלּוּ

הָאֲבוֹת. פִּיּוּד: הַמְּחַתֵּךְ אֶת הַיָּרֵק מִעֵט מִעֵט לְבִשְׁלוֹ, חָרִי זֶה חַיֵּב שׂוֹף הַמְּלֹאכָה תּוֹלְדָת טְחִינָה, שֶׁהַטּוֹחַן לֹקַח גּוֹף אֶחָד וּמְחַלְקוֹ לְגוֹפִים חֲרִיבָה; וְכֹל הָעוֹשֶׂה דְּבַר הַדּוֹמָה לָזֶה, חָרִי זֶה תּוֹלְדָת טוֹחֵן. וְכֵן הַלּוֹקַח לְשׂוֹן שְׁלֹמֶתְכֶת, וְשָׂף אוֹתוֹ כְּדֵי לְקַח מִעֲפָרוֹ כְּדֶרֶךְ שְׁעוֹשִׂים צוֹרְפֵי הַזֶּהָב חָרִי זֶה תּוֹלְדָת טְחִינָה.

זו וְכֵן הַלּוֹקַח חֶלֶב, וְנֹתֵן בּוֹ קֶבֶח כְּדֵי לְחַפְצוֹ חָרִי זֶה חַיֵּב מִשּׁוֹם תּוֹלְדָת בּוֹרֵר, שֶׁחָרִי הַכְּרִישׁ הַקּוֹם מִן הַחֶלֶב; וְאֵם גִּבְנוֹ וְעָשָׂהוּ גִבְנָה, חַיֵּב מִשּׁוֹם בּוֹנֵה שֶׁכֹּל הַמְּקַבֵּץ חֶלֶק אֶל חֶלֶק וְדִבֵּק הַכֹּל עַד שִׁיעָשׂוּ גּוֹף אֶחָד, חָרִי זֶה דּוֹמָה לְבִנְיָן. וְכֵן לְכֹל מְלֹאכָה וּמְלֹאכָה מֵאֵלּוּ הָאֲבוֹת, יֵשׁ לָהֶן תּוֹלְדוֹת עַל דֶּרֶךְ זוֹ שֶׁאִמְרָנוּ; וּמִגּוֹף הַמְּלֹאכָה הַנְּעֻשִׂית בְּשַׁבַּת, תִּדַע מֵעֵין אֵיזָה אֵב הִיא, וְתוֹלְדָת אֵיזָה אֵב הִיא.

זי אֶחָד הָעוֹשֶׂה אֵב מֵאֲבוֹת מְלֹאכֹת, או תּוֹלְדָה מִן הַתּוֹלְדוֹת בְּמִזְדָּה, חַיֵּב פְּרֵת, וְאֵם בְּאֵי עֲדִים, נִסְקָלוּ בְּשׂוֹנֵג, חַיֵּב חֲטָאת קְבוּעָה. אֵם כֵּן, מִה הַפְּרֵשׁ יֵשׁ בֵּין הָאֲבוֹת וְהַתּוֹלְדוֹת: אֵין בֵּינֵיהֶן הַפְּרֵשׁ, אֵלֶּא לְעִנִּין הַקָּרָבָן בְּלֶבֶד שֶׁהָעוֹשֶׂה בְּשׂוֹנֵג אֵם עָשָׂה אֲבוֹת חֲרִיבָה בְּהַעֲלֵם אֶחָד, חַיֵּב חֲטָאת עַל כָּל אֵב וְאֵב; וְאֵם עָשָׂה אֵב וְתוֹלְדוֹתָיו בְּהַעֲלֵם אֶחָד, אֵינּוּ חַיֵּב אֵלֶּא חֲטָאת אַחַת.

זכ פִּיּוּד: חָרִי שְׁחָרֵשׁ, וְזָרַע, וְקָצֵר בְּשַׁבַּת בְּהַעֲלֵם אֶחָד חַיֵּב שְׂלוֹשׁ חֲטָאוֹת; וְאֵפְלוֹ עָשָׂה הָאֲרָבָעִים חֹסֵר אַחַת בְּשִׁנְגָּה, כְּגוֹן שֶׁשָּׂבַח שְׂאֵלּוּ הַמְּלֹאכֹת אֲסוּרוֹת לְעֵשׂוֹת בְּשַׁבַּת חַיֵּב עַל כָּל מְלֹאכָה וּמְלֹאכָה חֲטָאת אַחַת. אֲבָל אֵם טָחַן, וְחַתֵּךְ הַיָּרֵק, וְשָׂף לְשׂוֹן שְׁלֹמֶתְכֶת בְּהַעֲלֵם אֶחָד אֵינּוּ חַיֵּב אֵלֶּא חֲטָאת אַחַת, שֶׁחָרִי לֹא עָשָׂה אֵלֶּא אֵב אֶחָד וְתוֹלְדוֹתָיו. וְכֵן כֹּל פִּיּוּצָא בְּזָה.

זט הָעוֹשֶׂה מְלֹאכֹת חֲרִיבָה מֵעֵין מְלֹאכָה אַחַת

בהעלם אחד, אינו חיב אלא חטאת אחת.
פיצו: הרי שזרע, ונטע, והבריה, והרביב,
וזמר בהעלם אחד אינו חיב אלא חטאת אחת,
שכלן אב אחד הן. וכן כל פיצא בזה.

הלכות שבת פרק ח

הא חורש כל שהוא, חיב. המנבש בעיקרי
האילנות, והמקרסם עשבים, או המזרד את
השריגים, כדי ליפות הקרקע הרי זה תולדת
חורש; ומשיעשה כל שהוא, חיב. וכן המשוה
פני השדה כגון שהשפיל התל ורדדו, או מלא
הגיא חיב משום חורש; ושעורו, כל שהוא.
וכן כל המשוה גמות, שעורו כל שהוא.

הב הזרע כל שהוא, חיב. הזמר את האילן,
כדי שיעמח הרי זה מעין זרע. אבל המשקה
צמחין ואילנות בשבת הרי זה תולדת זרע,
וחיב; וכן השורה הטין ושעורין וכיוצא בהן
במים הרי זה תולדת זרע, וחיב.

הג קוצר בגרורת, חיב. ותולש, תולדת
קוצר הוא; וכל העוקר דבר מגדולי, חיב
משום קוצר. לפיכך צרור שעלו בו עשבים,
וכשות שעלת בסנה, ועשבים שצמחו על גב
החבית התולש מהן, חיב: שזה הוא מקום
גדולו. אבל התולש מעציץ שאינו נקוב פטור,
מפני שאין זה מקום גדולו. ועציץ נקוב בכדי
שרש קטן, הרי הוא פארץ; והתולש ממנו,
חיב.

הד כל זרע שקצירתו מצמחת אותו ומגדלתו,
כגון אספסתא וסלקא הקוצרו בשנגה, חיב
שתי חטאות: אחת מפני שהוא קוצר, ואחת
מפני שהוא נוטע. וכן הזמר, והוא צריך
לעצים חיב משום קוצר, ומשום נוטע.
גכשושית שלעפר שעלו בה עשבים הגביחה
מעל הארץ והניחה על גבי יתדות, חיב משום
תולש; היתה על גבי יתדות והניחה על הארץ,
חיב משום זרע. תאנים שיבשו באביהן, וכן

אילן שיבשו פרותיו בו התולש מהן בשבת
חיב, אף על פי שהן פעקורין לענין טמאה.

הה התולש עלשין, והמזרד זרדין אם לאכילה,
שעורו בגרורת; ואם לבהמה, שעורו כמלוא
פי גדי; ואם להפקה, שעורו כדי לבשל פיצא.

הו המעמר אכלין, שעורו בגרורת; ואם עמר
לבהמה, שעורו כמלוא פי גדי; ואם להפקה,
שעורו כדי לבשל פיצא. וביצה האמורה בכל
מקום, היא פיצא פינזנית שלתרנגולין; וכל
מקום שנאמר כדי לבשל פיצא, הוא כדי לבשל
בגרורת מפיצה; וגרורת, אחד משלושה
בפיצה. ואין עמור, אלא בגדולי קרקע.
המקבין דבלה ועשה ממנה עגול, או שנקב
תאנים והכנים החבל בהן עד שנתקצצו גוף
אחד הרי זה תולדת מעמר, וחיב. וכן כל
פיצא בזה.

הז חדש בגרורת, חיב; ואין דישה, אלא
בגדולי קרקע. והמפרק, הרי הוא תולדת הדיש.
החולב את הבהמה, חיב מפני שהוא מפרק.
וכן החובל בחי שיש לו עור, חיב משום מפרק
והוא, שיהיה צריך לדם שיוצא מן החבורה;
אבל אם נתפזן להזיק בלבד פטור, מפני שהוא
מקלקל. ואינו חיב, עד שיהיה בדם או בחלב
שהוציא, בגרורת.

הח פמה דברים אמורים, בחובל בבהמה וחייה
וכיוצא בהן. אבל החובל בחברו אף על פי
שנתפזן להזיק חיב, מפני נחת רוחו: שהרי
נתקררה דעתו ושככה חמתו, והרי הוא
במתקן; ואף על פי שאינו צריך לדם שהוציא
ממנו, חיב.

הט שמונה שרצים האמורים בתורה, הן שיש
להן עורות לענין שבת כמו חיה ובהמה ועוף.
אבל שאר שרצים ורמשים, אין להן עור;
לפיכך החובל בהן, פטור. ואחד החובל
בבהמה חיה ועוף, או בשמונה שרצים, ועשה

חבורה ויצא הדם, או שנצטרך הדם אף על פי שלא יצא חיב.

הי הסוהט את הפרות, חיב משום מפרק; ואינו חיב, עד שיהיה במשקין שסחט בגרגרת. ואין חיבים מן התורה, אלא על דריכת זיתים וענבים בלבד. ומתיר לסחט אשכול שלענבים, לתוך האכל שמשקה הפא לאכל אכל הוא, ונמצא במפרק אכל מאכל; אבל אם סחט לבלי שאין בו אכל חרי זה דורה, וחיב. והחולב לתוך האכל, או היונק בפיו פטור, ואינו חיב עד שיהלוב לתוך הפלי.

היא הזורה או הפורר בגרגרת, חיב; והמחבין, חרי הוא תולדת הפורר. וכן הממחה שמרים מתוך המשקין חרי זה תולדת פורר או תולדת מרקד, וחיב: שהזורה והפורר והמרקד, דומין עניניהם זה לזה; ומפני מה מנו אותן בשלושה מפני שכל מלאכה שהיתה במשקין, מוזנין אותה בפני עצמה.

חיב הפורר אכל מתוך פסלת, או שהיו לפניו שני מיני אכלין וברר מין ממין אחר בנפה ובכברה, חיב; בקנון ובתמחוי, פטור; ואם ברר בידו לאכל לאתרו, מתיר.

היג והפורר פסלת מתוך האכל, אפלו בידו חיב. והפורר תרמוסין מתוך פסלת שלהן, חיב מפני שהפסלת שלהן ממתקת אותן, כשישלקו עמה, ונמצא כפורר פסלת מתוך אכל, וחיב. היד הפורר אכל מתוך פסלת בידו להניחו, אפלו לבו פיום נעשה כפורר לאוצר, וחיב. היו לפניו שני מיני אכלין מערבין פורר אחד מאחר, ומניח לאכל מיד; ואם ברר והניח לאחר זמן, אפלו לבו פיום פגון שפרר בשחרית, לאכל בין הערבים חיב.

הטו המשמר יין או שמן או מים, וכן שאר המשקין, במשמרת שלהן חיב; והוא, שישמר בגרגרת. אבל מסננין יין שאין בו שמרים, או

מים צלולין, בסודרין ובכפיפה מצרית, כדי שיהא צלול ביותר. ונותנין מים על גבי שמרים, בשביל שיצלו. ונותנין ביצה טרופה למסננת שלחרדל, כדי שיצלו; וחרדל שלשו מערב שבת למחר ממחו, בין ביד בין בכלי. וכן יין מגתו, כל זמן שהוא תוסם טורף חבית בשמריה, ונותן לתוך הסודרין: שעדין לא נפרשו השמרים מן היין יפה יפה, וכל היין פגוף אחד הוא. וכן החרדל, וכל פיוצא בו.

הטז הטוחן בגרגרת, חיב. וכל השוחק תבלין וסמנין במכתשת חרי זה טוחן, וחיב. המחתך ירק תלוש, חרי זה תולדת טוחן. וכן הנוסר עצים להנות בנסרת שלהן, או ששף לשון שלמכתת חיב, משישוף כל שהוא; אבל המחתך עצים, אינו חיב עד שידקדק מהן כדי לבשל בגרגרת מביצה. והמרקד בגרגרת, חיב. היז הלש בגרגרת, חיב. והמגבל את העפר, חרי זה תולדת לש; וכמה שעורו, כדי לעשות פי פור שלצורפי זהב. ואין גבול באפר, ולא בחול הגס, ולא במרסן, ולא בכיוצא בהן. והנותן זרע שמשמין או זרע פשתן וכיוצא בהן במים חיב משום לש, מפני שהן מתערבין ונתלין זה בזה.

הלכות שבת פרק ט

ט,א האופה בגרגרת, חיב. אחד האופה את הפת, או המבשל את המאכל או את הסממנין, או המחמם את המים הכל ענין אחד הוא. שעור המחמם את המים, כדי לרחץ בהן אבר קטן; ושעור מבשל סממנין, כדי שיהיו ראויין לדבר שמבשלין אותן לו.

ט,ב הנותן ביצה בצד המחם בשביל שתתגלגל, ונתגלגלה חיב; שהמבשל בתולדת האור, מבבשל באור עצמה. וכן המדיח בחמין מליח הישן, או קוליס האספנין והוא דג דק ורך ביותר חרי זה חיב: שהדחתן בחמין, זה

הוא גמר בשולן. וכן כל פיוצא בהן.

ט, ה המפקיע את הפיצה בבגד חם, או בחול ובאבק דרכים, שהן חמים מפני השמש אף על פי שנצלת, פטור: שתולדות חמה, אינם בתולדות האש; אבל גזרו עליהן, מפני תולדות האור. וכן המבשל בחמי טבריה וכיוצא בהם, פטור. המבשל על האור דבר שהיה מבשל כל צרכו, או דבר שאינו צריך בשול כלל פטור.

ט, ד אחד נתן את האור, ואחד נתן את העצים, ואחד נתן את הקדרה, ואחד נתן את המים, ואחד נתן את הפשר, ואחד נתן את התבלין, ובא אחר והגים בלם חיבים משום מבשל: שכל העושה דבר מצרכי השול, הרי זה מבשל. אבל אם שפת אחד את הקדרה תחלה, ובא אחר ונתן את המים, ובא אחר ונתן את הפשר, ובא אחר ונתן את התבלין, ובא אחר ונתן את האור, ובא אחר ונתן עצים על האור, ובא אחר והגים שנים האחרונים בלבד, חיבין משום מבשל.

ט, ה הניח בשר על גפי גחלים אם נצלה בו בגרגרת, אפלו בשנים ושלשה מקומות חיב; לא נצלה בו בגרגרת, אבל נתבשל בלו חצי בשול חיב. נתבשל חצי בשול מצד אחד, פטור עד שיהפך בו, ויתבשל חצי בשול משני צדדיו. שבת וחדביק פת בתנור בשבת, ונזכר מתר לו לרדותה, קדם שתאפה ויבוא לידי מלאכה.

ט, ו המתין אחד ממויני מתכות כל שהוא, או המחמם את המתכת עד שתעשה גחלת הרי זה תולדת מבשל. וכן הממסם את הדונג, או את החלב, או את הזפת, והכפר, והגפרית, וכיוצא בהם הרי זה תולדת מבשל. וכן המבשל בלי אדמה עד שיעשו חרם, חיב משום מבשל. כללו שלדבר: בין שרפה גוף קשה באש, או

שהקשה גוף רך הרי זה חיב, משום מבשל.

ט, ז הגיזו צמר או שער בין מן הבהמה בין מן החיה, בין מן החי בין מן המת, אפלו מן השלח שלחן חיב. כמה שעורו, כדי לטוות ממנו חוט שארפו כרחב הסיט כפול; וכמה רחב הסיט כדי למתח מן בהן שליד עד האצבע הראשונה, פשיפתח ביניהן בכל כוחו, והוא קרוב לשני שלישי זרת. התולש כנה מן העוף, הרי זה תולדת גיזו. הטווה את הצמר מן החי פטור שאין דרך גיזוה בכף, ואין דרך נפוץ בכף, ואין דרך טויה בכף.

ט, ח הנוטל צפרניו, או שערו, או שפמו, או זקנו הרי זה תולדת גיזו, וחיב; והוא, שנוטל בכלי; אבל אם נוטל בידו, בין לו בין לאחר פטור. וכן החותך יבלת מגופו, בין ביד בין בכלי פטור, בין לו בין לאחר. ומתך לחתך יבלת במקדש ביד, אבל לא בכלי; ואם היתה יבשה חותכה אף בכלי, ועובר.

ט, ט הנוטל שערו בכלי, כמה יטל ויחיה חיב שתי שערות; ואם לקט לבנות מתוך שחורות, אפלו אחת חיב.

ט, י צפרן שפרש רפה, וציצין שלעור שפרש רפן אם פרשו כלפי מעלה, ומצערות אותו מתר לטל אותו בידו, אבל לא בכלי; ואם נוטל בכלי, פטור. ואם אינן מצערות אותו, אפלו בידו אסור. ואם לא פרש רפן אפלו מצערות אותו, אסור לנטל בידו; ואם נוטל בכלי, חיב.

ט, יא המלפן את הצמר, או את הפשתן, או את השני, וכן כל פיוצא בהן כמה שדרפו להתלפן חיב. וכמה שעורו כדי לטוות ממנו חוט אחד, ארפו במלוא רחב הסיט כפול, שהוא ארך ארבעה טפחים. והמכבס בגדים הרי הוא תולדת המלפן, וחיב. והסוחט את הפגד עד שיוציא המים שבו הרי זה מכבסו, וחיב: שהסחיטה מצרכי כבוס היא, כמו

שְׁחַתְּמָהּ מִצָּרְפֵי הַבְּשׂוּל. וְאִין סְחִיטָה בִּשְׁעָרָי;
וְהוּא הָרִין לְעוֹר, שְׂאִין חֵיבִין עַל סְחִיטָתוֹ.

ט, יב הַמְנַפֵּץ אֶת הַצֹּמֵר, אוֹ אֶת הַפְּשֵׁתוֹ, אוֹ
אֶת הַשָּׁנִי, וְכִיּוֹצֵא בְּהֵן חֵיב. וְכַמְּה שְׁעוֹרוֹ בְּדִי
לְטוֹת מְמַנּוּ חוּט אֶחָד, אָרְפוֹ אַרְבַּעַה טְפָחִים.
וְהַמְנַפֵּץ אֶת הַגִּידִים עַד שְׂיַעֲשׂוּ בַצֹּמֵר, בְּדִי
לְטוֹת אוֹתָן חֲרִי זֶה תּוֹלְדֵת מְנַפֵּץ, וְחֵיב.

ט, יג הַצּוֹבֵעַ חוּט שְׂאָרְפוֹ אַרְבַּעַה טְפָחִים, אוֹ
דָּבָר שְׂאֵאֲפֹשֶׁר לְטוֹת מְמַנּוּ חוּט כְּזֶה חֵיב. וְאִין
הַצּוֹבֵעַ חֵיב, עַד שְׂיֵחָא צָבַע הַמַּתְקִינִים; אֲבָל
צָבַע שְׂאִינּוּ מַתְקִינִים כָּלֵל, כְּגוֹן שְׁהַעֲבִיר סָרֵק
אוֹ שֶׁשֶׁר עַל גְּבִי בְרוֹזל אוֹ נְחֹשֶׁת וְצָבַעוּ פְטוּר;
שְׁחֲרִי אֶתְּהָ מִעֲבִירוֹ לְשַׁעֲתוֹ, וְאִינּוּ צוֹבֵעַ כְּלוּם;
וְכָל שְׂאִין מְלֹאכְתּוֹ מַתְקִימָת בַּשֹּׁפֵת, פְּטוּר.

ט, יד הָעוֹשֶׂה עֵין הַצָּבַע חֲרִי זֶה תּוֹלְדֵת צוֹבֵעַ,
וְחֵיב. פִּיּוּצָד: כְּגוֹן שֶׁנִּתְּן קְלַקְלָתוֹם לְתוֹךְ מִי
עַבְצָא, שְׂנַעֲשֶׂה הַכֹּל שְׁחוֹר; אוֹ שֶׁנִּתְּן אֶסְטִים
לְתוֹךְ מִי בְּרַכּוּם, שְׂנַעֲשֶׂה הַכֹּל יֶרֶק; וְכֵן כֹּל
כִּיּוֹצֵא בְּזֶה. וְכַמְּה שְׁעוֹרוֹ, בְּדִי לְצָבַע בּוֹ חוּט
שְׂאָרְפוֹ אַרְבַּעַה טְפָחִים.

ט, טו הַטּוֹה אֶרֶץ אַרְבַּעַה טְפָחִים מִכָּל דָּבָר
הַנְּטוּה, חֵיב: אֶחָד הַטּוֹה אֶת הַצֹּמֵר, אוֹ אֶת
הַפְּשֵׁתוֹ, אוֹ אֶת הַשְּׁעָר, אוֹ אֶת הַנוֹצָה, אוֹ אֶת
הַגִּידִין, וְכֵן כֹּל כִּיּוֹצֵא בְּהֵן. הָעוֹשֶׂה אֶת הַלְּבָד
חֲרִי זֶה תּוֹלְדֵת טוֹה, וְחֵיב: וְהוּא, שְׂיִלְבֵּד דָּבָר
שְׂאֵאֲפֹשֶׁר לְטוֹת מְמַנּוּ אֶרֶץ אַרְבַּעַה טְפָחִים
בְּעַבֵי בִינּוּנֵי.

ט, טז הָעוֹשֶׂה שְׁנֵי בְּתֵי נִירִין, חֵיב. הָעוֹשֶׂה
נֶפֶת, אוֹ כְּבִרָה, אוֹ סֵל, אוֹ סַבְכָּה, אוֹ שְׁפָרַג
מִטָּה בְּחַבְלִים חֲרִי זֶה תּוֹלְדֵת עוֹשֶׂה נִירִין;
וּמְשִׁיעֶשֶׂה שְׁנֵי בְּתִים כְּאֶחָד מִכָּל אֵלּוּ, חֵיב.
וְכֵן כֹּל הָעוֹשֶׂה שְׁנֵי בְּתִים בְּדָבָר שְׂעוֹשִׂין אוֹתוֹ
בְּתִים בְּתִים כְּגוֹן אֵלּוּ, חֵיב.

ט, יז דָּרָךְ הָאֹרְגִין, שְׂמוֹתֵיהֶן הַחוּטִין תְּחַלָּה
בְּאֶרֶץ הִירִיעָה וּבְרַחֲבָהּ; וּשְׁנַיִם אוֹחֲזִין זֶה

מִכָּאן וְזֶה מִכָּאן, וְאֶחָד שׁוֹבֵט בְּשֹׁבֵט עַל
הַחוּטִין וּמַתְקֵן אוֹתָן זֶה בְּצַד זֶה, עַד שְׂתַעֲשֶׂה
כְּלָה שְׁתֵּי בְּלֹא עֵרֵב. וּמַתִּיחַת הַחוּטִין כְּדָרָךְ
הָאֹרְגִין, הִיא הַנְּסַכַת הַמַּסְכָּה; וְזֶה הַמּוֹתֵתָ,
נִקְרָא מִסָּד. וְכִשְׁכּוֹפְלִין אוֹתָהּ וּמַתְחִיל לְהַכְּנִים
הָעֵרֵב בְּשֵׁתֵי, נִקְרָא אֹרֵג.

ט, יח הַמִּסָּד חֵיב, וְהוּא מְלֹאכָה מְאֻבּוֹת
מְלֹאכְוֹת. וְהַשׁוֹבֵט עַל הַחוּטִין עַד שְׂיִתְפָּרְקוּ
וַיִּתְקַנְּבוּ, חֲרִי זֶה תּוֹלְדֵת מִסָּד. וְכַמְּה שְׁעוֹרוֹ,
מִשְׂיִתְקֵן רַחֵב שְׁתֵּי אַצְבָּעוֹת. וְכֵן הָאֹרֵג שְׁנֵי
חוּטִין בְּרַחֵב שְׁתֵּי אַצְבָּעוֹת, חֵיב. כִּין שְׂאָרְגֵן
בְּתַחֲלָה, כִּין שְׂחִיחַ מִקְצַת הַבְּגָד אֶרְוֵג וְאֶרֵג עַל
הָאֶרֶץ שְׁעוֹרוֹ שְׁנֵי חוּטִין; וְאִם אֶרֵג חוּט אֶחָד,
וְהַשְּׁלִים בּוֹ הַבְּגָד חֵיב. אֶרֵג בַּשֹּׁפֵת הִירִיעָה,
שְׁנֵי חוּטִין בְּרַחֵב שְׁלֹשָׁה בְּתֵי נִירִין חֵיב: הֵא
לְמַח זֶה הוֹמָה, לְאֹרֵג צִלְצוּל קִטָּן בְּרַחֵב
שְׁלֹשָׁה בְּתֵי נִירִין.

ט, יט הַמְדַקְדֵק אֶת הַחוּטִין, וּמְפָרִידֵן בְּעַת
הָאֶרֶיגָה חֲרִי זֶה תּוֹלְדֵת אֹרֵג. וְכֵן הַקּוֹלֵעַ אֶת
הַנִּימִין, חֲרִי זֶה תּוֹלְדֵת אֹרֵג; וְשְׁעוֹרוֹ,
מְשִׁיעֶשֶׂה קְלִיעָה בְּאֶרֶץ שְׁתֵּי אַצְבָּעוֹת.

ט, כ הַבוֹצֵעַ שְׁנֵי חוּטִין, חֵיב; וּבוֹצֵעַ, הוּא
הַמְפָרִיד אֶת הָאֶרֶיג. כִּין שְׂחוֹצִיא הָעֵרֵב מִן
הַשְּׁתֵּי אוֹ שְׁהַעֲבִיר הַשְּׁתֵּי מֵעַל הָעֵרֵב, חֲרִי זֶה
בוֹצֵעַ וְחֵיב וְהוּא, שְׂלֹא יֵחָא מְקַלְקֵל, אֲלֵא יִתְכַוֵּן
לְתַקּוֹ, כְּדָרָךְ שְׂעוֹשִׂין אֵלּוּ שְׂמַאֲחִין אֶת הַבְּגָדִים
הַקְּלִים בְּיוֹתֵר: שְׂבוֹצְעִין, וְאַחַר כֵּן מַאֲחִין,
וְחוֹזְרִין וְאֹרְגִין חוּטִין שְׂבָצְעוּ, עַד שְׂיַעֲשׂוּ שְׁנֵי
הַבְּגָדִים אוֹ שְׁנֵי הַקְּרָעִים אֶחָד. וְהַסּוֹתֵר אֶת
הַקְּלִיעָה לְתַקּוֹ, חֲרִי זֶה תּוֹלְדֵת בוֹצֵעַ; וְשְׁעוֹרוֹ,
כְּשֶׁעוֹר הַבוֹצֵעַ.

--הזמנים לפי אופק חו"ל--

24 MAY	ראשון Sunday	ה 8	בבלי: חולין כד ירושלמי: בבא קמא כב תוספתא: יבמות ו נ"ך: דברי הימים ב יא רמב"ם: שבת ג	אסרו חג - בחו"ל	
				עלות השחר 4:19 סו"ז קר"ש - פג"א 8:36 סו"ז תפלה - פג"א 10:01 שקיעה 8:14	נץ החמה 5:32 סו"ז קר"ש - גר"א 9:12 סו"ז תפלה - גר"א 10:25 צה"כ לשיטת ר"ת 9:27

25 MAY	שני Monday	ט 9	בבלי: חולין כה ירושלמי: בבא קמא כג תוספתא: יבמות ז נ"ך: דברי הימים ב יב רמב"ם: שבת ד	עלות השחר 4:18	
				סו"ז קר"ש - פג"א 8:35 סו"ז תפלה - פג"א 10:01 שקיעה 8:15	נץ החמה 5:31 סו"ז קר"ש - גר"א 9:11 סו"ז תפלה - גר"א 10:25 צה"כ לשיטת ר"ת 9:28

26 MAY	שלישי Tuesday	י 10	בבלי: חולין כו ירושלמי: בבא קמא כד תוספתא: יבמות ח נ"ך: דברי הימים ב יג רמב"ם: שבת ה	עלות השחר 4:18	
				סו"ז קר"ש - פג"א 8:35 סו"ז תפלה - פג"א 10:01 שקיעה 8:16	נץ החמה 5:31 סו"ז קר"ש - גר"א 9:11 סו"ז תפלה - גר"א 10:25 צה"כ לשיטת ר"ת 9:29

27 MAY	רביעי Wednesday	יא 11	בבלי: חולין כז ירושלמי: בבא קמא כה תוספתא: יבמות ט נ"ך: דברי הימים ב יד רמב"ם: שבת ו	עלות השחר 4:17	
				סו"ז קר"ש - פג"א 8:35 סו"ז תפלה - פג"א 10:01 שקיעה 8:16	נץ החמה 5:30 סו"ז קר"ש - גר"א 9:11 סו"ז תפלה - גר"א 10:25 צה"כ לשיטת ר"ת 9:29

28 MAY	המישי Thursday	יב 12	בבלי: חולין כח ירושלמי: בבא קמא כו תוספתא: יבמות י נ"ך: דברי הימים ב טו רמב"ם: שבת ז	עלות השחר 4:17	
				סו"ז קר"ש - פג"א 8:35 סו"ז תפלה - פג"א 10:01 שקיעה 8:17	נץ החמה 5:30 סו"ז קר"ש - גר"א 9:11 סו"ז תפלה - גר"א 10:25 צה"כ לשיטת ר"ת 9:30

29 MAY	ששי Friday	יג 13	בבלי: חולין כט ירושלמי: בבא קמא כז תוספתא: יבמות יא נ"ך: דברי הימים ב טז רמב"ם: שבת ח	עלות השחר 4:16	
				סו"ז קר"ש - פג"א 8:35 סו"ז תפלה - פג"א 10:01 שקיעה 8:18	נץ החמה 5:29 סו"ז קר"ש - גר"א 9:11 סו"ז תפלה - גר"א 10:25 צה"כ לשיטת ר"ת 9:31

🕯️ הדלקת הנרות 8:01 Candle Lighting

30 MAY	שב"ק Shabbos	יד 14	בבלי: חולין ל ירושלמי: בבא קמא כח תוספתא: יבמות יב נ"ך: דברי הימים ב יז רמב"ם: שבת ט	נשא, פרק א	
				עלות השחר 4:15 סו"ז קר"ש - פג"א 8:34 סו"ז תפלה - פג"א 10:01 שקיעה 8:19	נץ החמה 5:28 סו"ז קר"ש - גר"א 9:10 סו"ז תפלה - גר"א 10:25 צה"כ לשיטת ר"ת 9:32

🕯️ זמן מצטי"ק 9:32 Shabbos Ends

זק"ל חודש סיון ליל מו"ש כל הלילה

וְעוֹן דוּ וְעֹסֵט מִחֶזֶק זֵיַן אַ מְעֻנָּטִשׁ צוּ דִינְעוּן דָּעַם דָּעַם אַיִיבְעַרְשָׁטוֹן, וְעֵט עֶר דִּיר לִיב הָאָבֹן.
(ספֵר המזות אות אֶהְבָּה סִימֹן ז')